

Chronologische ontwikkelingen

Joegoslavië

Map 10 D

'We vieren kerst dit jaar, hm, gewoon, anders'

Twee religieuze feesten vielen dit weekeinde samen in Kosovo; Serviërs vierden orthodoxe kerst, Albanese vierden het einde van de Ramadan. Beide groepen hadden er problemen mee.

Door onze correspondent Yael Vinckx

GRACANICA, 10 JAN. Het koor bibbert door de kerst-mis heen. Het vriet in de kerk van Gračanica, voor de Serviërs de heiligste plaats in Kosovo, en wolven damp stijgen uit de monden van de koorleden. Buiten stampen de Servische inwoners van Gračanica hun voeten warm; tenslotte deelt de priester het brood en de wijn pas over twee uur uit. Maar de koorleden staan er al vanaf vijf uur vanochtend, vanaf het begin van de eerste mis.

Het is 7 januari, kerstmis voor de orthodoxe gelovigen. De Juliaanse kalender heeft het bepaald. De Ramadan, vastenmaand voor islamitische gelovigen, loopt tegelijkertijd ten einde. De samenloop van religieuze feesten is een toeval; orthodox kerst staat vast, maar het eind van de Ramadan valt ieder jaar op een andere datum.

De achtergebleven Serviërs in Kosovo vieren het feest gelaten, onder strenge veiligheidsmaatregelen van de multinationale vredesmacht KFOR. De Servische jongen Slaviša uit Gračanica, de plaats waar het belangrijkste klooster van de Servisch orthodoxe kerk in Kosovo staat, zegt: „We vieren kerstmis dit jaar, hm, anders.” Hoe anders? Hij antwoordt geïrriteerd: „Gewoon, anders”, en wijst op de Zweedse militair die bij de ingang van de ommuurde kerk van Gračanica de wacht houdt. Op de doorgaande weg staan zwaarbewapende soldaten naast hun tanks en houden auto's aan met daarin voornamelijk Albanese Kosovaren. Regelmatig vinden de soldaten een wapen in zo'n wagen.

In het noordelijk gelgen stadje Mitrovica, sinds de komst van

KFOR in juni geschieden in een Servisch en een Albanese deel, gaan de Serviërs vandaag in busen naar hun kerk, die in het Albanese deel van de stad ligt. Het konvooi wordt begeleid door KFOR-soldaten. In omgekeerde richting zullen de soldaten morgen een konvooi met Albanese begeleiden, op weg naar de islamitische begraafplaats in het Servische deel van Mitrovica. Tijdens de bayram, zoals het feest aan het einde van de Ramadan heet (in het Arabisch heet het eid al-fitr, suikerfeest), moeten de doden nu eenmaal bezocht worden.

De bayram begint dit jaar officieel een dag later dan orthodox kerst, maar alleen een kniesoorlet

'In Servische tijd werkte de verwarming nog'

daar op. Enkele uren na de kerstmis in Gračanica stroomt in de Kosovaarse hoofdstad Priština een van de moskeeën leeg. Oude mannen lopen naar buiten, leggen ter begroeting de hand op het hart of zoenen elkaar uitbundig op de wangen. De koffiehuizen lopen vol – de bayram is begonnen.

Verderop toert muziek uit een verlichte tent. Binnen hokken Albanese jongens en meisjes samen en op de haastig in elkaar getimmerde bar staan flessen bier en wijn te wachten. De jonge Sefer constateert: „De bayram begint morgen, het feest begint vandaag.” In zijn hand heeft hij een fles bier, in zijn andere hand een Albanese vriendinnetje. „De bayram is dit jaar bijzonder. We vieren het einde van de Ramadan voor het eerst in een bevrijd Kosovo.” Een vastenmaand die ten einde loopt in een Kosovo zonder, of vrijwel zonder Serviërs. De verhoudingen zijn in Kosovo in één jaar zeer drastisch gewijzigd.

KFOR heeft nauwelijks extra

maatregelen genomen, zegt een woordvoerder. „We verwachten geen problemen.” Bij de viering van de Albanese onafhankelijkheid, eind november, deden die problemen zich wel voor. Toen werd een Servische man in Priština op straat doodgeschoten en werden zijn twee vrouwelijke metgezellen afgetuigd. Een menigte feestvierende Albanese keek toe.

Wellicht helpt het weer deze keer mee. Het is ijzig koud in Priština, het vriet tien graden, en niemand gaat voor lange tijd de straat op. De Kosovaren kleumen bij elkaar in hun keukens. Kleumen, want de internationale gemeenschap heeft na al die maanden de elektriciteitsvoorziening nog niet op orde. Gevolg: nauwelijks verwarming, licht, water en stroom voor de elektrische kookplaten die men hier gebruikt. „Ten tijde van de Serviërs werkte de verwarming tenminste. Toen waren zulke zaken beter geregeld”, moppert een Albanese in de feesttent, waar een luidruchtige, stinkende generator voor licht en muziek zorgt.

Het gebrek aan stroom heeft het orthodoxe kerstfeest en de bayram danig in de war geschopt. De moeder van Slaviša heeft met moeite het kerstdiner kunnen klaarmaken. „Het fruit leverde nog de minste problemen op”, grapt Slaviša. „Maar het roosteren van varkensvlees en het maken van česnica (een soort gebak met walnoten en honing, red.) was veel lastiger.” Albanese vrouwen konden op hun beurt weer moeilijk baklava bereiden, gebak met dezelfde ingrediënten als de Servische česnica.

Het VN-bestuur in Kosovo, UNMIK, heeft tijdens de feestdagen laten weten de problemen met de elektriciteit 'zo snel mogelijk' te zullen verhelpen. Er zijn gesprekken met de Griekse autoriteiten over de import van Griekse elektriciteit en de eerste stroom-specialisten uit Griekenland moesten vandaag in Kosovo aankomen. Ondertussen daalt de temperatuur in snel tempo. En bij UNMIK durft niemand te voorspellen wanneer de verwarming nu écht gaat draaien.

IVICA RAČAN

Tudjman's tegenpool

Door onze redacteur PETER MICHELESEN

ROTTERDAM, 10 JAN. Kroatië's toekomstige premier, Ivica Račan, is in bijna alles de tegenpool van Franjo Tudjman, de in december gestorven president die Kroatië het afgelopen decennium heeft gedomineerd. Tudjman, generaal, placht de Kroaten dreigend en verwijzend naar sluwe complotten tot gehoorzaamheid te dwingen. Hij was een manipulator van beelden, mythen en symbolen en werd geobsedeerd door het verleden. Hij maakte zijn familie en vrienden rijk in een dubieus privatiseringsproces. Hij placht zijn tegenstanders verdacht te maken. Hij kleeftde zich in uniformen die uit de rekvisietenkast van opera's over de Habsburgse tijd leken te stammen, nam graag napoleontische poses aan, nam Tito's luxe buitenhuizen over en dwong de Kroaten volksmuziek en een eng-soort nationalisme op.

Ivica Račan, jurist van huis uit, amateur-schilder, is een zacht en langzaam en voorzichtig pratende intellectueel die nooit uit zijn slof schiet, nooit persoonlijk wordt, nooit aan het verleden refereert, in jeans gekleed gaat, een baard draagt en graag rock- en popconcerten bezoekt, die zijn vakanties doorbrengt in een buitenhuisje aan zee en die heeft bekend in zijn jeugd marihuana te hebben gerookt – voor Tudjman's partij aanleiding hem ervan te beschuldigen het reine Kroatië te willen bezoddelingen met „seks, drugs en rock 'n roll”. Anders dan Tudjman e.s. heeft hij zich nooit verrijkt aan de politiek, ook niet toen hij daar aan het eind van de jaren tachtig alle mogelijkheden toe had.

Ivica Račan wordt binnenkort premier. Dat is volgens de grondwet niet Kroatië's belangrijkste functie: Kroatië is een presidentiële republiek, waarin de premier maar weinig macht heeft. Maar Račan's sociaal-democratische partij, de SDP, en haar partner, de sociaal-liberale partij HSLS, hebben afgesproken dat te veranderen van Kroatië een parlementaire

Foto Reuters

republiek te maken.

De nieuwe leider van Kroatië leidde ooit, in de nadagen van het oude Joegoslavië, de communistische partij. Maar een dogmatisme is Račan nooit geweest; toen hij in 1989 partijchef werd van de Kroatische afdeling van de 'Joegoslavische Communistenbond', zoals Tito's partij heette, joeg er al een nieuwe wind door die afdeling. Sinds 1986 had de nieuwe partijchef al gepleit voor meer pluralisme en een meerpartijdemocratie. Toen hij aan de top van de partij kwam te staan loste hij een uitgesproken dogmatisme, Stipe Suvar, af en zette hij de deur open naar die meerpartijdemocratie. Hij was ook de man die, samen met de Slovenen, op het laatste congres van de Joegoslavische Communistenbond op 23 januari 1990 demonstratief de zaal uitliep uit protest tegen het beleid van de Serviër Slobodan Milošević en daarmee de partij opblies (en het uiteenvallen van de Joegoslavische federatie inleide).

Beloond werd Račan daarvoor niet: bij de vrije verkiezingen gaven de Kroaten massaal de voorkeur aan de nationalist Tudjman en zijn partij, de HDZ, en ze zouden dat de hele jaren negentig blijven doen. Račan en zijn tot sociaal-democraten bekeerde commu-

nisten werden zo goed als weggevaagd en maar heel langzaam is Račan er met zijn tot SDP omgedoopte partij in geslaagd uit dat diepe dal omhoog te klimmen.

Het lukte, uiteindelijk: bij de verkiezingen 3 januari werd de SDP, in haar coalitie met de sociaal-liberalen, de grootste partij van het land. Račan is zo populair dat hij bij de presidentsverkiezingen van 24 januari meer kans maakt dan zijn bondgenoot Dražen Budiša. Maar Račan gaf de voorkeur aan het premierschap, omdat het in de toekomst meer inhoudt dan het presidentschap.

Račan werd in februari 1944 geboren in een gevangenkamp voor antifascistische dwangarbeiders in Ebersbach in Duitsland. Zijn vader werd er door de Duitsers vermoord, hijzelf en zijn moeder werden er door een Duits gezin gered. Račan studeerde later rechten en werd in 1974 lid van Tito's partij, om vervolgens langzaam in de partijgelederen op te klimmen.

Račan is erin geslaagd de Kroaten ervan te overtuigen dat zijn SDP niets meer gemeen heeft met het communisme. Als premier wacht hem een veel moeilijker taak: hij moet van Kroatië een moderne, op Europa gerichte democratie maken en hij moet vooral de vastgelopen economie (met een werkloosheid van twintig procent, een met vijftien miljard gulden torenhoge buitenlandse schuld en een teruglopende export) uit het slop halen en de Kroaten het gevoel geven dat hun levensstandaard omhoog gaat. Het mandaat heeft hij: met zijn coalitiepartners heeft hij een tweederde meerderheid in de Sabor, het Kroatische parlement. Maar de hervormingen zullen voorsnog alleen maar een verdere daling van de levensstandaard inhouden, want Račan wil de staatsuitgaven met 17 procent terugbrengen en de hoog opgelopen buitenlandse schuld terugdringen. Hij zal al zijn overtuigingskracht nodig hebben om de Kroaten duidelijk te maken dat het eerst slechter zal gaan voor het beter wordt.

Voor 't eerst oorlog om rechten van de mens

Idealisme van onze verslaggever

AMSTERDAM – Inmenging mag, de soevereiniteit van een staat is niet langer heilig. Nadat in Joegoslavië het regime van Slobodan Milošević begin 1999 aanstalten lijkt te maken om de reeds jaren bestaande onderdrukking van de Albanese meerderheid in de Joegoslavische provincie Kosovo te verheven, grijpt de Navo met geweld in.

Van 24 maart tot 8 juni bombardeerde het westerse bondgenootschap Joegoslavische fabrieken, bruggen, kazernes, militairen en ook, zij het onbedoeld, burgers.

Sinds eeuwen gold de ongeschreven regel dat in het verkeer tussen staten geen twistappels worden gemaakt van de omgang met de eigen bevolking. Oorlog was pas gerechtvaardigd als een staat een andere staat bedreigde. In Kosovo daarentegen voert het Westen oorlog tegen een staat om hem te dwingen in eigen land de mensenrechten van een bedreigde minderheid te eerbiedigen.

„Milošević vertegenwoordigt het Europa van de jaren dertig en veertig. Dat is niet ons Europa”, zegt de Duitse minister van buitenlandse zaken, Joschka Fischer, hierover.

Opmerkelijk is dat de Navo optreedt zonder legitimatie van de Veiligheidsraad van de VN. De oorlog om Kosovo is dan ook uniek in de geschiedenis: enkele landen, samen het grootste machtsblok op aarde, vallen op eigen initiatief een ander land aan, omdat ze niet willen toezien hoe het zijn burgers mishandelt.

Bij eerder militair ingrijpen, zoals toen de Verenigde Staten in de Tweede Wereldoorlog nazi-Duitsland bestreden, speelde de volkerenmoord op de Joden door de nazi's wel een legitimerende rol, maar vond dat ingrijpen toch pas plaats toen Amerika zelf werd aangevallen en zich in zijn strategische belangen bedreigd voelde.

Ook in andere oorlogen werden wel idealistische doelstellingen aangevoerd om de eigen bevolking te motiveren tot zelfopoffe-

ring. Zo zou de Eerste Wereldoorlog een eind maken aan alle oorlogen. Maar er waren altijd strategische redenen die de strijd heel wat beter konden verklaren dan de idealen uit de oorlogspropaganda.

In de jaren zeventig nog werden in talloze landen mensenrechten ernstig geschonden zonder dat het Westen overwoog militair in te grijpen. Debet daaraan was de Koude Oorlog tussen Oost en West: de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie dwongen elkaar, niets te doen wat de status quo kon veranderen, op straffe van wederzijdse vernietiging.

Menig land was bondgenoot van een van deze supermogendheden en wist zich in een op de status quo gerichte wereld veilig om binnenslands de mensenrechten te schenden zonder dat anderen dreigden in te grijpen.

Sinds de ineenstorting van het Oostblok echter weet het Westen dat het de sterkste is, en dus wellicht in staat andere landen desnoods ertoe te dwingen westerse waarden na te leven. Een heftig debat over de vraag of het van die capaciteit ook gebruik moet maken, is daarmee onontkoombaar geworden.

Tegenstanders zeggen dat het Westen moet respecteren dat andere culturen niet zoveel zien in de westerse opvatting van mensenrechten. Het ingrijpen in Kosovo, met vooral humanitaire, idealistische oogmerken, is slecht gevallen in Rusland en China. Daar blijkt de argwaan jegens het machtigste bondgenootschap ter wereld zo groot dat een Navo die voorstellingsvermogen te boven gaat.

Of het Westen zijn humanitaire doel met deze unieke oorlog ook heeft verwezenlijkt, is omstre-

den. Weliswaar heeft de oorlog het Servische gezag in Kosovo, en daarmee de onderdrukking van de Albanese meerderheid daar, beëindigd. Maar het meeste leed, de verdrijving van honderdduizenden Albanese en de moord op duizenden van hen, is pas door nadat de Navo met de bombardementen was begonnen.

VN vertrekken zodra in Rwanda genocide begint

Van onze verslaggever AMSTERDAM – In de burgeroorlog in Rwanda zijn talloze mensen, volgens grove schattingen een half tot een heel miljoen, in ruim drie maanden op vaak gruwelijke wijze vermoord.

Slachtoffers zijn vooral de Tutsi's, een kleine minderheid die vanouds veel macht heeft in Rwanda. De daders behoren tot de Hutu's, veruit de grootste bevolkingsgroep in Rwanda. Maar onder de slachtoffers van de genocide zijn ook gematigde Hutu's,

die niet willen meedoen aan het doden van Tutsi's. De moordpartijen breken uit als op 6 april 1994 president Habyarimana omkomt bij een vliegtuigongeluk. De Verenigde Naties, in Rwanda aanwezig met 2500 man vredesstroepen, trekken zich bijna geheel terug uit Rwanda wanneer het moorden begint. Er komt pas een eind aan als vanuit buurland Oeganda het groendeels uit gevluchte Tutsi's bestaande rebellenleger RPF Rwanda verovert.

Sfor-militairen arresteren Bosnisch-Servische generaal

BANJA LUKA – Soldaten van de internationale vredesmacht Sfor in Bosnië-Herzegovina hebben gisteren Stanislav Galic, een voormalig generaal van het Bosnisch-Servische leger, gearresteerd. Tijdens de Bosnische oorlog was Galic commandant van het Sarajevokorps. Tegenwoordig is hij militair adviseur van de Bosnisch-Servische president. Het tribunaal houdt hem verantwoordelijk voor de mortieraanvallen en beschietingen door sluipschutters gedurende de bezetting van Sarajevo. Daarbij zijn duizenden burgers verwond of gedood.

Het Joegoslavië-Tribunaal heeft nu drie Servische commandanten in hechtenis: naast Galic, Radislav Krstic en Momir Talic. Krstic wordt verantwoordelijk gehouden voor de moord op de moslimmannen na de val van Srebrenica in 1995. Talic was crisischef in de Krajina en werd aangeklaagd voor misdaden begaan tegen Kroaten uit dat gebied.

8-1-2000

Lang leve Lepinski Vir!

In de duisternis van het door de Navo belegerde Belgrado las de taal-wetenschapper Ivan Colovic bij kaarslicht zijn krant, de door het regime gedicteerde 'Politika'.

door Ivan Colovic

door een regelmatige lezer van de krant

Het is mijn overtuiging dat kranten, gelijk andere media, de waarheid vertellen. Dit geldt ook voor de kranten in Servië onder Milosevic en, sinds twee maanden, onder de bommen. Geen van beide heeft de waarheid uit de kranten weg kunnen krijgen. De oude slogan 'Als ik zeg krant...' staat nog steeds overeind op ons oudste en meest invloedrijke dagblad. [Bedoeld wordt de krant *Politika*, die onder strenge controle staat van het Servische regime. Jarenlang werd de krant aangeprezen met de slogan 'Als ik zeg krant, dan denk ik aan *Politika*'.] De dagelijkse stroomstoringen en het gebrek aan water en brood kwelen mij minder dan de gedachte dat ik verstoken zou kunnen raken van mijn exemplaar van 'Als ik zeg krant...', wat zou betekenen verstoken raken van de enige werkelijke bron van de waarheid omtrent ons huidige leven.

Dit is geen ironische bewering bij wijze van paradox. Het ligt niet in mijn bedoeling de diepgevoelde overtuiging omver te werpen dat kranten liegen en dat 'Als ik zeg krant...' daarin de koploper is. Zeker liegen zij! Maar de waarheid heeft de neiging boven te komen drijven, zelfs in de leugenachtigste van al onze kranten, op een manier die de redacteuren en de verslaggevers daar zich niet kunnen voorstellen. De waarheid bestaat onafhankelijk van hun bedoelingen en ondanks hun bedoelingen. Hij komt boven, als een ongezoekt maar onvermijdelijk informatie-surplus of, om het in actuele termen te zeggen, als een collateraal effect van het liegen.

Desalniettemin, dit is voor een krant nog niet voldoende om werkelijk de waarheid te vertellen. Wanneer de waarheid de krant door de vingers begint te glijpen, verstrikt raakt tussen de regels en uit de kolommen begint te lekken, moet er iemand zijn die de waarheid herkent, hem oppakt en verzorgt. Helaas is het zo dat velen van kranten houden juist omdat zij liegen; zelfs de grootste waarheden waarop deze lezers zouden kunnen stuiten gaan zij verontwaardigd uit de weg. Anderen, die het niet plezierig vinden te worden voorgelogen, hebben de kranten en andere media de deur uit gedaan. Zij geloven dat de waarheid, zo hij al bestaat, zich elders bevindt. Zij zijn met stomheid geslagen als ze zien

dat ik 'Als ik zeg krant...' blijf lezen met grote precisie, als een profetisch geschrift. Dat ik de waarheid zoek geloven zij niet, laat staan dat ik hem regelmatig vind. Wellicht dat hun achterdocht mij er nog eens toe zal brengen om een handleiding te schrijven voor het zoeken van waarheid in de leugenachtige pers. Voor het moment kan ik slechts voorbeelden noemen van de resultaten van mijn inspanningen.

Met trots kan ik zeggen dat het geluk zich gisteren nog liet zien toen ik 'Als ik zeg krant...' (22 mei 1999) las. Mijn beloning was een openbaring van glanzende waarheid. Er was geen stroom, dus ik las mijn krant bij kaarslicht, smeltend kaarsvet droop op de pagina's terwijl de echo's van verre explosies dreunden door het donker om het huis, samen met een geluid dat op huilen leek. Op pagina 31 vond ik een artikel waarin ik plotseling mijzelf herkende, compleet met kaars in een donker en afschuwelijk Servië. Het artikel sprak, in alle ernst, van de 'mogelijkheid van een nieuwe economische doorbraak in ons land, gebaseerd op de pijlers van de beschaving in Lepinski Vir'. Wie zei er dat kranten liegen? [Lepinski Vir is een archeologisch monument in Servië, met overblijfselen uit de Neolithische beschaving van 7000 voor Christus.]

Sinds de oorlog begon gaan veel mensen met gebogen hoofd over straat. Zij tobden over wat ze moeten eten en of er water zal zijn om te douchen. Maar er zijn anderen die in deze oorlog een gelegenheid hebben gevonden om tot grote hoogtes te stijgen, en neer te zien op de misère en het leed van de dagelijkse oorlogsroutine. Politieke kwesties behandelen zij slechts in vogelvlucht, van afstand, om zich volledig te kunnen concentreren op de essentiële vraag naar de bestemming van de mens. En waarom zouden zij ook niet? Wie ben ik om te protesteren tegen een filosofische, theologische, antropologische of welke metafysische benadering van deze oorlog dan ook? Mijn wantrouwen en mijn - ik geef het toe - geringe belangstelling voor zulke metafysica worden uitgedaagd door de overvloed waarin die metafysica vrijwel dagelijks te vinden is op de pagina's van 'Als ik zeg krant...'. Neem nu het artikel waarboven de auteur de titel mocht plaatsen 'De lege hemel boven ons', gepubliceerd in 'Als ik zeg krant...' van 27 mei. Dat ging over de opvatting van een van onze gerespecteerde filosofen, dat de werkelijke, historische en filosofische reden voor de bombardementen op Joegoslavië was dat 'er iets gebeurd is met de structuur van de menselijke geest', dat 'de wereld is afgestompt'. Deze filosoof wil het feit verdoezelen dat wij *hic et nunc* de prijs betalen voor het structuurprobleem en de stomphoed die het menselijke lot kenmerken. De lezer wordt wijsgemaakt dat dit lot niet blind is, maar dat het ons toebedeeld is door de Voorzienigheid om een of andere mysterieuze reden die wij niet mogen kennen. Wij moeten daarom over dit lot spreken als over de Servi-

sche Vloek en de Servische Missie, zoals ook onze gerespecteerde filosoof doet. „De staat”, zegt hij, „heeft een missie. Vanuit een somberder perspectief zou deze missie ook een vloek genoemd kunnen worden. Voor de vierde keer deze eeuw, houden wij vast aan iets waarvan we weten dat het niet veranderd kan worden.”

In combinatie met de filosofen brengt 'Als ik zeg krant...' ons (op 28 mei) de opinies van een intellectuele journalist. Deze ziet het ontstaan van de Servische missie-vloek in 1389. Hij gebruikt het beeld van een Servisch Golgotha waar de Serviërs permanent gemarteld zijn wegens hun „geloof in de hogere rechtvaardigheid van God, die boven de menselijke rechtvaardigheid staat”.

de antichrist nog over zal blijven op aarde' (26 mei). Er is een antropoloog die gelooft dat er een kleine kans is dat de wereld onder satans heerschappij uit kan komen indien de Serviërs, terwijl ze hun menselijke waardigheid met 'menselijke schilden' verdedigen, de schietschijf het symbool van hun martelaarschap, erin slagen de heerschappij op aarde te veroveren op de dienaars van satan en al doende 'het beest in hun vijanden weerstreven en verslaan'.

De duivel is een Amerikaan. Dit werd ontdekt, en toegelicht in een lezing, door 'een van onze beroemde filosofen en essayisten' zoals 'Als ik zeg krant...' hem omschreef in een lang verslag van

EEN OVERBLIJFSEL UIT HET SERVISCH ARCHEOLOGISCH MONUMENT LEPINSKY VIR

De vijanden van Servië, ondertussen, zijn geen gewone mensen. Zij zijn de 'krachten der duisternis', die zich verenigd hebben in een tweekoppige 'infernale alliantie', bestaande uit „Satan, in de gedaante van het Navo-beest, en het God-monster in de vorm van de Verenigde Staten”. Deze satanische, infernale, monsterlijke status van onze vijanden speelt een rol in de artikelen van en interviews met vele andere voorstanders van een metafysische benadering van de oorlog, die in 'Als ik zeg krant...' verschijnen. De vijanden van Servië, zo vertelt een dichter-politicus ons, „dragen het kwaad in de kern van hun wezen... zij maken deel uit van de heil zelf” (23 mei).

Een andere scribent, historicus van beroep, confronteert ons met het idee dat, als deze vijanden winnen, 'alleen

de lezing (28 mei). „Satan”, zegt hij, „heeft duidelijk zijn macht stevig gevestigd in Amerika, en zijn wil is nu om de hele wereld te overheersen.” De tragische val van Europa en de West-Europese beschaving is nabij. Alleen de Serviërs houden op de een of andere wijze nog stand, en deze beroemde filosoof en essayist richt zich tot het gevallen Europa en de op drift geraakte wereld: „Wij zijn meer dan Europa, wij zijn de wereld, het betere deel van de wereld, het licht van de wereld”.

Het is gemakkelijk te begrijpen waarom 'Als ik zeg krant...' zoveel ruimte en aandacht schenkt aan deze overpeinzingen met hun metafysische en theologische pretenties. Zij hebben duidelijk niets met politiek te maken en zijn geïnspireerd door puur patriotisme, en derhalve bruikbare propa-

ganda voor het regime. Wanneer deze artikelen eenmaal verklaard hebben dat alles, de verwoestingen van de oorlog, dood, eerverlies en schaamte, eenvoudig ons lot zijn, wordt het ongepast, dom en kleingeestig om te vragen of er misschien niet veel tastbaarder boosdoeners zijn, dichter bij huis. En natuurlijk maken zulke metafysisch-theologische overwegingen ook de vraag overbodig of onze vijanden verantwoordelijk zijn voor de oorlog. Als zij onder de macht van satan staan en niet te stuiten zijn in hun aftakeling en val, wat heeft het dan voor zin om over hun verantwoordelijkheid te praten? Zij vervullen hun lot, gelijk wij het onze.

Hierboven heb ik de mening verdedigd dat de waarheid zelfs gevonden kan worden in kranten die erom bekend staan dat zij de waarheid alleen vertellen in de overlijdensadvertenties. Ik heb niet stilgestaan bij die vormen van waarheid die het makkelijkst boven water te halen zijn in zulke kranten, door eenvoudig om te draaien wat er geschreven staat, anders gezegd door te lezen vanuit een standpunt dat tegenovergesteld is aan dat wat de krant verdedigt. De kunst van het omgekeerd lezen heeft in dit land een lange traditie en veel mensen lezen 'zwart' als er 'wit' staat, 'goed' in plaats van 'slecht', en 'boven' voor 'onder' zonder er nog bij stil te staan. Deze gewoonte zit er zo diep in dat het mij niet zou verbazen als ik ontdekte dat 'Als ik zeg krant...' begonnen was de waarheid te vertellen, omdat de krant wist dat haar trouwste lezers automatisch alles wat er staat omzetten in het tegenovergestelde; ook de waarheid zouden zij zo tegemoet treden en zo zouden zij de leugen tot zich nemen die hun zo listig werd opgediend.

Voorlopig is er geen aanwijzing dat zulke listen worden toegepast. De waarheid verschijnt nog steeds regelmatig in deze krant als het spiegelbeeld van de gedrukte woorden. In de editie van 'Als ik zeg krant...' van 4 augustus, staat een aantal nuttige voorbeelden van zulke woorden die zonder problemen in waarheid veranderen zodra je ze omdraait. Ik beperk mij tot de koppen: 'Hervormingen begonnen op ieder gebied', 'Productie en salarissen verdrievoudigd dankzij overheidssteun', 'Modernisering van de spoorwegen gaat voort', '28,7% toename van de productie in de maand juni', 'Niemand meer dakloos', 'Deze regering leidt ons in de goede richting', 'Beleid Socialistische Partij in het belang van Servische en Joegoslavische burgers', 'De heldere agenda van de Socialistische Partij voor de wederopbouw van het land'. Op de voorpagina staat de waarheid over de slaafse journalistiek, de loyale journalistiek, de hypocriete, eenzijdige en bevooroordeelde journalistiek inzake de Balkan-crisis. Deze realistische beschrijving van zulke journalistiek staat echter in een stuk getiteld 'Slaafse journalistiek in het Westen'.

Een enkele keer schittert de waarheid als er over een bepaald onderwerp geschreven wordt op een pagina waar je dat eigenlijk niet zou verwachten. De

sportpagina biedt bijvoorbeeld regelmatig diepere inzichten in de Servische politiek dan de politieke pagina's. De meeste vooraanstaande Servische politici denken, al zouden ze het niet snel in het openbaar zeggen, dat het grootste goed voor hen een gemeenschap van mensen is van hetzelfde bloed, en dat de natuurlijke banden tussen de leden van zo'n gemeenschap de basis vormen voor een gezonde nationale politiek. Een sportverslaggever zegt dat echter zonder aarzeling als hij een opstootje kritiseert dat fans van Rode Ster veroorzaakten in Caçak. Hierdoor, meldt de verslaggever, kwamen zowel de fans als politieagenten in het ziekenhuis terecht, hoewel zij toch, o wat een schande, elkaars gelijken waren ('Als ik zeg krant...' 2 augustus).

De waarheid is iets moeilijker te ontdekken in stukken over cultuur, kunst, traditie, de ziel, God en andere sublieme onderwerpen. Hier gaat het om de taal van de zogenaamd intelligente mensen die natuurlijk geen politieke ambities hebben, en die van de politici die geprobeerd hebben om de politiek een intellectuele dimensie te geven. Ik heb geprobeerd om die taal, die altijd protserig is, pretentius, bloemrijk en onmiskenbaar patriotistisch, van zijn franje te ontdoen en om de connecties met de politiek, het regime, de macht en het geld bloot te leggen. Ik heb ontdekt dat een belangrijk instrument van deze transcendente taal het politiek fatalisme is; de ontdekking van historische, geografische, metafysische, religieuze en andere redenen voor alles wat hier gebeurt. In dergelijke taal is bijvoorbeeld Kosovo geen kwestie van politiek en politieke verantwoordelijkheid, het is Servië's lot.

De Kosovo-wond, zegt de recensie van een verzameling patriotistische gedichten door Milovan Vitezovic, is niet alleen een centrale pijler van onze natie, maar, dankzij Vitezovic's gedichten, is hij ook geïncorporeerd in onze lichamen. Hij vermengt zich met ons bloed en meandert door onze gedachten en kan nooit genezen worden... ('Als ik zeg krant...', 31 juli). Als we de moeilijkheden met de beeldspraak van een wond in de vorm van een pijler die zichzelf incorporeert in onze lichamen en door ons heen meandert, overwonnen hebben, blijft de boodschap van deze troebele taal helder achter: in Kosovo is er, net zo min als in Servië, een keuze, er is geen verantwoordelijkheid, geen schuld, geen straf en geen verandering. Wie had het daar over een Alliantie voor Verandering? [De Alliantie voor Verandering is de verenigde oppositie in Servië.]

Ik blijf erbij. De waarheid is dagelijks te vinden in de krantekiosk. Het enige wat u hoeft te doen is zeggen 'Krant...'. Maar ga niet overhaast te werk. Gebruik tenminste een van de volgende technieken bij wat u leest: draai het om, breng het dichterbij, haal de franje eraf. En dan: genieten maar.

Deze tekst maakt deel uit van *Write Now*, een initiatief om schrijvers uit de Balkan aan het woord te laten over oorlog, literatuur en de verantwoordelijkheid van de intellectueel.

Eerste slag voor Milosevic in pokerspel om 'Brusselse' olie

8-12-94

door Frank van Vliet
BOEDAPEST, donderdag
Met de humanitaire actie 'Energie voor Democratie' speelt de Europese Unie een pokerspel met de Joegoslavische president Slobodan Milosevic, die de eerste slagen heeft gewonnen.

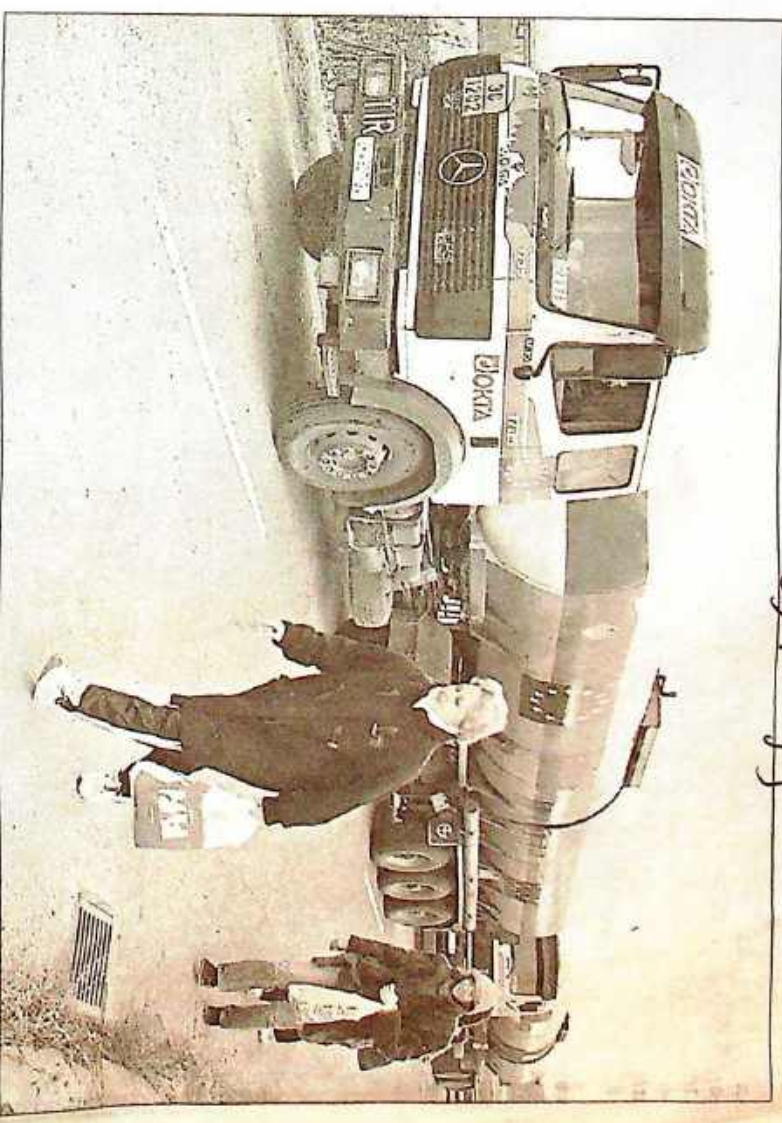
De van oorlogsmisdaden beschuldigde president heeft Brussel twee weken lang als een klein kind in de hoek gezet. Een eerste olieleverantie van 14 wagens met in totaal 350 ton brandstof stond al die tijd vast bij de grens met Macedonië.

Deze plek is wereldwijd bekend geworden door tv-beelden van tienduizenden doods-bange etnische Albanezen die er in het voorjaar dagenlang stonden te wachten in de hoop Kosovo te kunnen ontvluchten.

Europa wil deze winter 25.000 ton brandstof naar het bankroete Servië sturen. De lading is vooral bedoeld voor de steden die door de oppositie wordt bestuurd, zoals Nis en Pirot. De actie 'Energie voor Democratie' moet aantonen dat verzet tegen Milosevic loont. Bovendien wil Brussel aangeven het niet op de bevolking, maar op het regime te hebben voorzien.

"Dat zei de NAVO ook, maar het waren toch mijn ramen die sprongen toen ze hier het centrum bombardeerden", vertelt Zoran (32) via de telefoon. Hij heeft in de Verenigde Staten gestudeerd en volgt het buitenlandse nieuws via het internet. Van hem mag Milosevic zo snel mogelijk vertrekken, maar voor zijn buren ligt het anders. "Ze geven niet Milosevic de schuld van de economische malaise, maar de NAVO."

Zelfs de meest onthankelijke opiniepeiling geeft aan dat Milosevic nog steeds de meest populaire politicus van

• Een van de eerste tankwagens vol olie, die de Europese Unie als humanitair gebaar aan de oppositiesteden in Servië schenkt, komt eindelijk aan in de stad Nis na 14 dagen aan de grens te zijn tegengehouden.
FOTO: REUTERS

het land is. Hoe geringschattend de bevolking over politici denkt blijkt uit het feit dat slechts 13 procent van de ondervraagden de president steunt. De overige politici scoren echter nog lager.

In Brussel en Washington begint bij sommigen het besef door te dringen dat sancties tegen Servië mogelijk niet tot de gewenste val van Milosevic leiden. Al bijna tien jaar wordt Servië geïsoleerd door diverse dwangmaatregelen.

De sancties zijn fors opgevoerd. Er is momenteel een internationaal verbod op invoertingen in het land en olieleveranties of wapenverkopen van het regime. Het burgerluchtverkeer naar Servië ligt lam en steeds meer Servische leiders kunnen hun land niet

uit vanwege visa-restricties. Desondanks lijkt het alsof er nauwelijks aan de poten van de troon van Milosevic wordt gezwaagd. De straatprotesten zijn zeldzaam geworden en trekken steeds minder mensen.

Bedroefd

De hopenloos verdeelde oppositie is het over een ding eens: sancties treffen de bevolking, maar raken Milosevic niet persoonlijk. Naar verhouding is de leider het meest bedroefd over het feit dat hij geen whiskey meer kan drinken met hoge buitenlandse gezanten.

Vooral in Brussel, maar ook in Washington, wordt er daarom gepleit voor smart sancties.

tons (slimme sancties), een vreedzame variant op de tijdens de oorlog gebruikte slimme bommen.

De olietransporten naar de oppositiesteden passen in deze tactiek. Het verleden heeft echter geleerd dat Milosevic een groot strateeg is. Zijn beste wapen, de vertragingstactiek, pakte hij ook toe bij de brandstofleveranties. De wagens stonden vast aan de grens, omdat de papieren niet in orde waren, er monsters genomen moesten worden, de trucks te zwaar zouden zijn voor de Servische wegen, enzovoorts, enzovoorts.

Pas dinsdagavond lukte het alle 14 tankwagens hun doel te bereiken en de brandstof af te leveren bij de plaatselijke energiecentrale. Tien kwamen aan in Nis en vier in Pirot. Intussen had Belgrado de kans schoon gezien in breed uitgespreid tv-uitzendingen te melden dat als de Europese Unie niet in staat was olie te leveren, de regering dat zelf wel zou doen.

Het twee weken durende oponthoud aan de grens gaf de Servische regering een uitgelezen kans Milosevic als een hardharig leider neer te zetten. Het ligt voor de hand dat Milosevic de vertragingstactiek bij volgende leveringen weer zal toepassen. Daarmee dreigt de EU-olie een druppel op een gloeiende plaat te worden.

Milosevic kan dit kattenmuispel blijven spelen omdat er vanuit Kroatië en Bosnië schaal Servië (Srpka) op grote schaal olie naar Servië wordt gesmokkeld. Wanneer de onvrede onder de bevolking toeneemt kan de gaskraan weer even worden opgegetraaid.

Aan het spel rond de olie wordt door duistere leden van een bevriende zakenlieden' die met de politie de machtsbasis vormt voor Milosevic. Het Brusselse plan om deze groep visa te weigeren is voor Milosevic dreigender dan de olieleveranties.

De onvrede onder deze 'zakenlieden' over de beperkte bewegingsvrijheid is groot. Waar de democratische oppositie faalt in het verjagen van de president lukt dat misschien de lokale mafia.

VN zelf ook schuldig aan genocide Rwanda

NEW YORK - Een VN-rapport geeft een vernietigend oordeel over het functioneren van de Verenigde Naties tijdens de genocide van 1994 in Rwanda. De volkerenorganisatie negeerde waarschuwingen voor de moordpartijen en keek toen ze aan de gang waren.

Het is het eerste onderzoek van de VN zelf naar de genocide, waarbij 800.000 Tutsi's en getuigde Hutu's werden gedood. Het werd ingesteld in maart in opdracht van VN-secretaris-generaal Kofi Annan. Die was tijdens een bezoek aan België aangevallen op zijn verantwoordelijkheid. Tien Belgische VN-militairen kwamen om. Annan was in 1994 hoofdvertegenwoordiger en zou waarschuwingen over de dreigende moordpartijen hebben gegeven.

Het onderzoek bevestigt dat een alarmerende fax over de dreigende genocide, afkomstig van de Canadese VN-commandant in Rwanda Romeo Dallaire, noch door Annan, noch door anderen op waarde is geschat. De toenmalige VN-secretaris-generaal Boutros Ghali liet zich zelden zien, en gaf ambtenaren geen kans hun zorgen te uiten. Nog kritischer is het rapport

over de reactie van de VN en vooral de leden van de Veiligheidsraad, toen de volkerenmoord losbarste. Na de moord op de Belgische militairen was alles gericht op terugtrekking. Tijdens een van de schrijnendste momenten liepen VN-militairen duizenden vluchtelingen in een school aan hun lot over. Het rapport stelt dat de genocide wellicht had kunnen worden voorkomen, of in ieder geval minder erg zou zijn geweest, als de VN zich niet hadden teruggetrokken.

De onderzoekers konden beschikken over interne documenten. Vorige maand nog verscheen een zeer kritisch VN-rapport over Srebrenica.

Ex-Joegoslaven moeten terug naar hun land

Van onze redactie politiek
DEN HAAG - Asielzoekers uit het voormalige Joegoslavië, die met een voortdurende verblijfsvergunning in Nederland zijn, moeten terug naar hun land. Staatssecretaris Cohen (PvdA, justitie) heeft dat besloten.

Het gaat om ongeveer 5000 mensen. De Immigratie- en Naturalisatiedienst zal hun verblijfsvergunning intrekken.

Het staat de betrokkenen vrij om vervolgens asiël aan te vragen en bezwaar te maken tegen intrekking.

Staatssecretaris Cohen is bereid om mensen, die niet direct terug willen (omdat hun huus is vernield) enig respijt te geven.

Zij mogen in Nederland de winter doorbrengen.

In totaal zitten 12.000 asielzoekers uit het voormalige Joegoslavië in Nederland in de asiëlprocedures. Het grootste deel van hen

17-12-94
-10.000- is afkomstig uit Kosovo.

In april zijn 4000 Kosovaren op uitnodiging van de regering naar Nederland gekomen in het kader van Europese afspraken over de opvang van de grote vluchtelingenstroom van Albanese Kosovaren, die in de eerste maanden van dit jaar op gang kwamen.

Van hen zijn er inmiddels 2.300 teruggekeerd. Dat geldt ook voor 300 Kosovaren die op eigen houtje de reis naar Nederland onder namen.

Bij de niet-Kosovaren van wie de voorlopige verblijfsvergunning wordt ingetrokken gaat het bijvoorbeeld om mensen die afkomstig zijn uit Bosnië.

Wie inmiddels een permanente verblijfsvergunning heeft gekregen, hoeft niet terug.

Evenmin is het de bedoeling om de verblijfsvergunning in te Nederland verblijven op grond van de A-status.

OVSE: Weer geknoei bij vertiezingen Macedonië

SKOPIE - Waarnemers van de OVSE zijn 'ernstig bezorgd' over de vertiezingsronde van zondag in Macedonië. Er is met stemmen geknoeid, er waren zeker twee gewelddadige incidenten, en het officieel opkomstcijfer is 'omrekeelisch'. Boris Trajkovski van de regerende VMRO eindigde voor zijn sociaal-democratische rivaal Tito Perkovski en wordt de nieuwe president. De herverkiezing was nodig na ongerechtigheden tijdens eerdere kiesrondes.

Lintjes voor Servij's

BANJALUKA, 10 JAN. Nikola Poplasjen, de 'president' van de Servische Republiek in Bosnië die begin vorig jaar door de internationale gemeenschap werd ontslagen maar die weigert op te stappen, heeft een aantal vroegere leiders van de Bosnische en Kroatische Servij's gedecoreerd; de gelukkigen hebben met elkaar gemeen dat ze worden gezocht of al zijn opgepakt als oorlogsmisdadigers. Generaal Ratko Mladic, oud-legerleider van de Bosnische Servij's, kreeg van Poplasjen een Orde van Verdienste, net als Milan Martić, oud-leider van de Kroatische Servij's. Ook Radovan Karadzic, oud-leider van de Bosnische Servij's, kreeg een lintje. Twee andere gedecoreerden, de generals Ratko Mladic en Stanislav Galic (van wie de eerste betrokken was bij de massamoord op moslims in Srebrenica en de laatste jarenlang Sarajevo heeft gebombarderd) zullen inmiddels in de strafzaken van Scheveningen, wachtend op hun proces. Ook de Joegoslavische vice-premier Vojislav Seselj, betrukt om zijn krijgszuchtige taal jegens niet-Servij's en in de Kroatische en Bosnische oorlog, deed van een para-militaire midde, deelde in de lintjesregen in Banja Luka. (ATP)

Kroatië rouwt

Om dood 'vaderlijke' Tudjman

12.12.99

door Frank van Vliet

BOEDAPEST, maandag De begrafenis van de vrijdagnacht overleden Kroatische president Franjo Tudjman wordt vanmiddag ongetwijfeld een pompeuze aangelegenheid. De 77-jarige generaal hield van grandeur. Zo toonde 'vaderlijke' Tudjman zich graag in wit uniform aan zijn volk. Er wordt al gebouwd aan een mausoleum.

Gisteren stonden duizenden Kroaten, sommigen huilend, voor het presidentiële paleis in de hoofdstad Zagreb waar het hehaan van Tudjman is opgebaard. Grans bussen vervoerden de rouwendes. Ook voorvandaag is het openbaar vervoer gratis zodat zo veel mogelijk Kroaten de staatsbegrafenis bij kunnen wonen.

Nadat zij vrijdagnacht het bericht van het overlijden van hun president hadden gekregen, zelden veel mensen kaarsjes voor de ramen. Het centrale St. Marco-plein was bezaaid met duizenden lichtjes.

Ziekbed

Veel Kroaten zijn verward en geschokt door de dood van de bejaarde leider die na een ziekbed van zes weken de laatste adem uitties. Officieel is Tudjman aan buikklachten

overleden, maar het is een pu-bliek geheim dat hij al jaren aan kanker leed.

Tudjman had zo'n dominerende rol dat velen zich afvragen wat er nu met het land zal gebeuren. In Brussel en Washington zal ongetwijfeld gehoopt worden dat zich nu een meer gematigd leider meldt.

Tudjman was voor alles een nationalist. Een in de partizanenstrijd geharde, typische Balkan-leider die maar slecht tegen kritiek kon. Zaken als mensenrechten en persvrijheid dienden te allen tijde ondergeschikt te worden gemaakt aan het belang van de jonge staat. Kroatië verspeelde daarmee het krediet van Brussel en werd bij uitbreidingsplannen

van de Europese Unie en de NAVO genegeerd.

Onder Tudjman werd het land onafhankelijk en werd eerder aan de Serviërs verloren gegaan gebied — de Krajina en Slavonië — heroverd.

Dat bij die operaties het Kroatische leger en paramilitairen huishouden onder de Servische inwoners van Kroatië heeft Tudjman internationaal veel kritiek opgeleverd. Gefluiterd wordt zelfs dat Tudjman door het speciale VN-hof in Den Haag in het geheim zou zijn aangeklaagd wegens oorlogsmisdaden.

Na de oorlog werd 'vaderlijke' Tudjman steeds meer 'dictator' Tudjman. Kritiek op zijn HDZ-partij die connecties had met maffiabendes in Bosnië, werd als anti-nationalistisch afgedaan.

Ondanks de geringe persvrijheid blijven verhalen over corruptie verschijnen. De schandalen ondermijnen ook de HDZ-partij van Tudjman. Het eens almachtige holwerk dreigt in de voor januari geplande verkiezingen een dramatische nederlaag tegemoet te gaan.

Hoe het met Kroatië verder moet gaan is onduidelijk. De regeerstijl van de 'Vader des vaderlands' zorgde ervoor dat nog geen duidelijke troonopvolger zich heeft kunnen warmlopen.

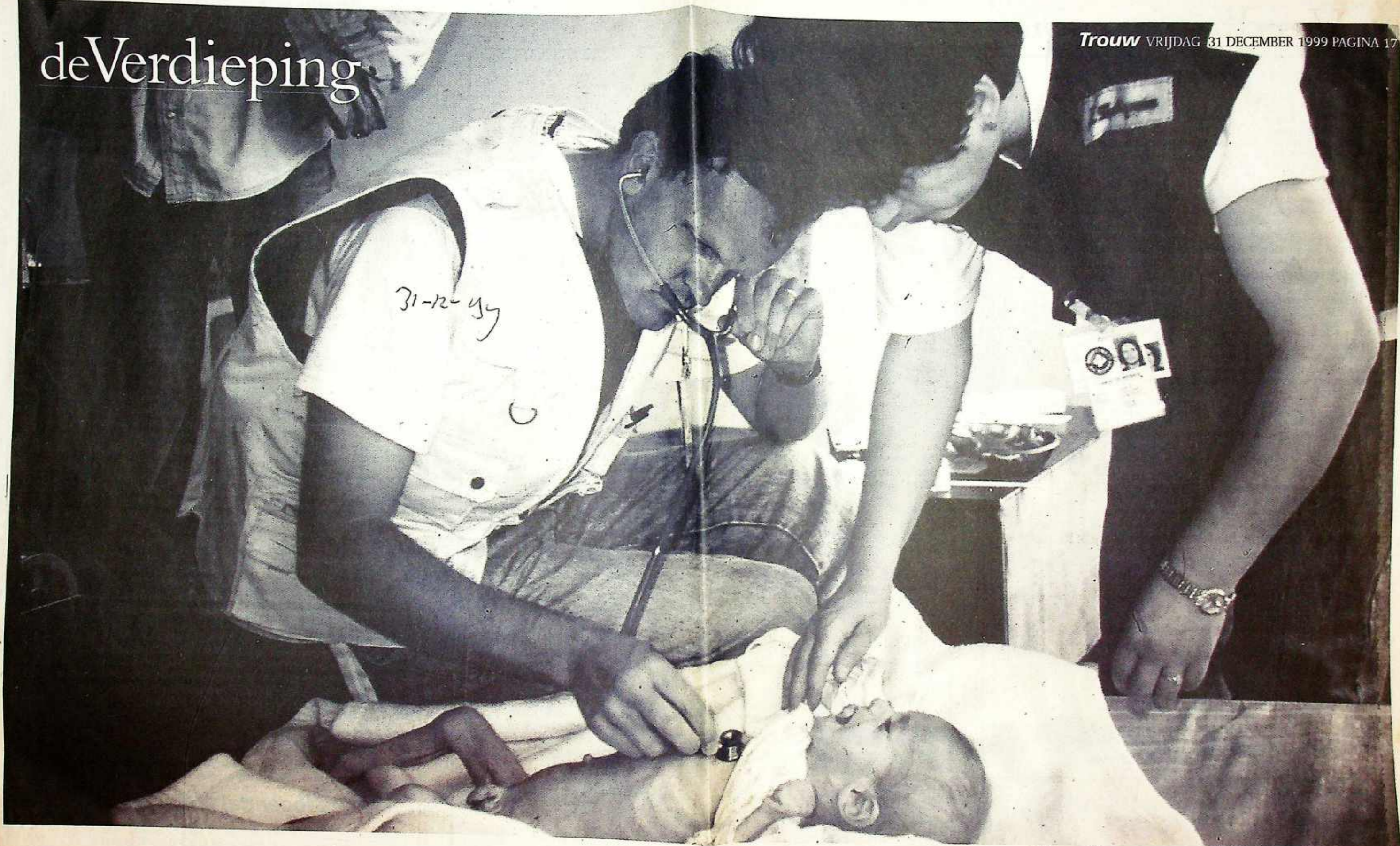

• Gisteren stonden voor de tweede dag tienduizenden Kroaten geduldig in de rij te wachten om 'vaderlijke' Tudjman de laatste eer te bewijzen.

FOTO: REILTERS

• Eitetroepen van de Presidentiële Garde houden de wacht bij de foto voor de baar van de vrijdagnacht overleden Kroatische president Franjo Tudjman in zijn paleis in Zagreb.

FOTO: EP

Dirk Jan Pot bij een zwaarondervoed kind. FOTO 'DOKTERS VAN DE WERELD'

'Ik hou een hand vast. Wat moet je?'

Pot werkte afgelopen zomer een maand in Macedonië en Kosovo voor 'Dokters van de Wereld' (Médecins du Monde). Zijn dagboekantekeningen bieden een fascinerende, soms hilarische en vaak schokkende terugblik op de belangrijkste humanitaire ramp die Europa dit jaar beleefde.

Arts onder vluchtelingen

Dirk Jan Pot

27/5

Gisteravond in Macedonië aangekomen. Een merkwaardige situatie: je denkt dat je van alles moet doen, maar het was avond en de grens was gesloten voor vluchtelingen, dus konden we niets doen. Om 23.30 uur kwam er bericht dat er zestig vluchtelingen over de grens kwamen. Er ging een team heen. Ik kon niet mee, want ik had nog geen pasje. Alles is heel officieel; voor de identiteitskaart van Dokters van de Wereld heb ik vier pasfoto's nodig.

Vanmorgen zijn alle teams uitgegaan. Mijn pasje is bijna klaar, maar nu is de coördinator er niet die zijn handtekening moet zetten. Het frustrert een beetje: je bent gewend aan te pakken, de boel te overzien, te organiseren en te regelen. Nu zijn daar logistici voor en administrateurs. De was wordt gedaan, de afwas ook. Inkopen en eten koken eveneens. Het heeft iets van een kamp: de verantwoordelijkheden liggen elders, je volgt gewoon het programma.

Men zit hier pas twee dagen. Telefoon is er nog niet, wel radio's, pc's, kopieerapparaten, laptops, etcetera. Het woonhuis ligt op vijftig meter. Het is nieuw, bijna klaar. De badkamer heeft een douche (warm water!) en een toilet. Het team telt twaalf mensen. Vier artsen, twee verpleegkundigen, een paar logistici en een coördinator. Behalve een Belg, een Britse en ik, allemaal Fransozen. Verder veertig vrijwilligers (vertalers, chauffeurs). De neesten zijn Kosovaren die eerder

Anila (17) is mijn tolk. Ik ben geloof ik de enige medewerker van Dokters van de Wereld met een gezin. Het zijn vriendelijke mensen, ervaren. En ze roken zonder uitzondering.

Het is 11.25 uur. Mijn pasje is klaar. Ik ga.

28/5

De eerste blik op een kamp. Brashda. Er zitten zo'n 30 000 mensen. Groot hek eromheen. Strenge bewaking. Schokkend om te zien dat men in de 'vrijheid' zo opgesloten zit. Grote groen-en-witte tenten. Het kamp oogt als M A S H: legertenten, toiletten van tentdoek, afvalbakken, rondolende mensen, watertappunten, vuurtjes met bliken water erop, mensen die de was doen, kinderen die spelen. Ik werk zelf in Blace, een transitkamp, aan de grens iets verderop. De patiënten komen met verhalen. Emotionele momenten. Hou je je ogen droog als een oude baas in tranen uitbarst en vertelt dat voor zijn ogen tien van zijn familieleden zijn vermoord?

Er is een psychiatriepatiënte die in de tent door haar familie is vastgebonden. Ze moet op medicatie. Maar welke? En is die er ook? Het lijkt beter haar naar een ander kamp te brengen, naar een veldhospitaal, voor psychische zorg. Het Macedonische Rode Kruis moet toestemming geven, maar ze geloven me niet. Een jongen van drie heeft buikpijn. Hij werd twee maanden geleden in zijn buik geschoten en heeft een in- en uitredewond. Een groot litteken van een buikoperatie. Hij braakt niet, heeft normale ontlasting, geen koorts, een soepele buik. Kan ik dan zeggen dat er niets aan de hand is?

Een oude baas van 88 komt langs met buikpijn. Hij heeft als verrassing een katheter in met een plastic zak. 'Gift from the people of the USA', staat erop. Ik maak er een foto van. Een oude vrouw komt binnen, trillend. Ze heeft koorts en groene diarree. Gaat ze dood? Ze heeft een goede pols, maar ziet er beroerd uit. Naar het veldhospitaal. Toegang geweigerd! Later toch nog gelukt.

29/5

Af en toe maak ik een wandeling door het kamp. Op de tweede dag merk ik dat ik bekenden tegenkom. Ineens volleybal ik met een stel tieners. Eigenlijk is alles troosteloos: een groot tentenkamp op een kaal stuk grond, veel zand en stenen. Mijn bergschoenen komen goed van pas. Bij de

tent van Omcer zingen kinderen een liedje. Het klinkt als Berend Botje. Ik vraag wat ze zingen.de Serviërs, die schieten we neer", of woorden van gelijke strekking. Als we om 22.30 uur naar huis gaan, blijkt er een afscheidsdiner te zijn van een teamgenoot. Toch maar even naar toe. Gezellig in oud Skopje.

31/5

Lange dagen. Het is warm: 25 tot 30 graden. Het lijkt een enorm avontuur, maar de tragedie overheerst. Gisteren was er ineens een transport van mensen; vijfhonderd mensen werden overgeplaatst. Triest om te zien: ieder een pakt zijn spullen en wacht tot ze in bussen worden gestopt, begeleid door Macedonische politieagenten, voor wie zij 'ongewenste buitenlanders' zijn. Er zaten patiënten van mij bij. Je zult ze nooit meer terugzien. Je kunt niets doen. Je kunt voor hen bidden. Dat doe ik dan ook. Er komt een moeder wier kind in Pristina is geboren. Twee uur na de bevalling werd ze haar huis uit gejaagd. Ze komt voor controle. De navelstreng valt net af.

1/6

Ik ontmoet Maria uit Spanje, die voor 'Action Against Hunger' (AAH) werkt. Ze vertelde me over de voedselvoorziening. Per dag wordt per persoon het volgende uitgedeeld: 1 brood, 1 liter sinaasappelsap, 1 sinaasappel of banaan, 1/2 liter melk, 1 blikje leverpastei, 3 partjes 'La vache qui rit' en soms iets extra's: yoghurt, koekjes of iets dergelijks.

In het kamp heeft elke organisatie haar eigen verantwoordelijkheid. Wij hebben hier de medische zorg in handen. Zo zorgt Artsen zonder Grenzen in dit kamp voor de hygiëne rond de 'toiletten'. Voor het overige sanitair hoeft niet gezorgd te worden, want dat is er niet. 'Action Against Hunger' zorgt voor het eten. Het Macedonische Rode Kruis voor de contacten met de politie. Het 'International Medical Corps' voor de allocatie van mensen in de tenten. Je komt hier mensen tegen uit alle windstreken.

2/6

Er komt een vrouw binnen van zeventig jaar. Ze heeft een chronische longziekte en hartproblemen. Voor een transfer naar het hospitaal geven de officials geen toestemming. We leggen de vrouw in een tent. Ze moet plassen, maar kan niet op of neer. Een

ondersteek is er met wat dan maar op zitten.

Ik ga nog een paar keer kijken en raak met haar in gesprek. Ze heeft vijf dochters en een zoon. De zoon heeft zijn moeder dertien kilometer op de rug gedragen. De vrouw vertelt wat ze heeft meegemaakt: haar dokter vermoord met diens vier zonen, geld afgetroddeld (tot bedragen van 20 000 mark), mensen gechanteerd. Ze barst in tranen uit. De zoon ook. En dan de dochter. Een jongen van zeventien jaar en twee meter lang vraagt me te zorgen dat hij kan gaan basketballen in de VS.

3/6

Vandaag werden ineens duizend mensen overgeplaatst. Dat betekent veel stress en geregel; iedereen met tassen weer uren in de rij in de brandende zon. Af en toe vliegen Navo-vliegtuigen over die hier bij de grens keren. We hebben inmiddels Time op bezoek gehad, de Canadese televisie, en een Amerikaanse senator, die zichzelf nogal belangrijk vond, veel mensen om zich heen had, waaronder veel fotografen. Ook de Macedonische minister van gezondheidszorg is op bezoek geweest, met kauwgom.

Inmiddels is duidelijk dat er een vredesakkoord is ondertekend. Vandaag was er overleg met de Franse Navo-troepen. Dokters van de Wereld kan wellicht snel na de Navo Kosovo in. Niemand weet nog hoe het zal gaan.

Er is man in een astma-aanval. Hij krijgt allerlei medicijnen inclusief Lasix. Ineens wordt hij weggehaald; men wacht op hem in de bus. Ik wist niet dat hij op transport zou gaan. Dat redt hij nooit in de bus met die Lasix. En een urinaal is er niet. Dan maar een lege colafles mee.

Een andere man heeft zwemmerseczeem. Hij krijgt gentiaanviolet op zijn tenen. En moet in deze hitte sandalen dragen, maar die heeft hij niet. Hij vraagt of ik die voor hem wil kopen; hij heeft wel geld. Dus ik kom de volgende dag met een paar Adidasslipers van zeven gulden bij tent D35. Hij doet ze aan en loopt erop weg. Ik durf niet om het geld te vragen.

Er komt een oude baas binnen. Hij grijpt mijn arm en geeft me een stevige zoen met al zijn stoppels. Geweldig dat ik kom helpen, vindt hij. Hij doet zijn verhaal. Hij werd in zijn huis overvallen door de Servische politie. Ze wilden duizend mark hebben om zijn familie te sparen. Hij had maar achthonderd. „Neem hem niet, maar de rést, dan kan hij het zien", zei een van de Serviërs. Voor zijn ogen werden zijn zoon, schoondochter, dochter

geschoten.

6/6

Vandaag met Yves, de coördinator, gesproken over de mogelijke miserie naar Kosovo. Hij heeft me uitgebreid alle veiligheidsnormen uit de doeken gedaan. De overwegingen: Wat kunnen we er doen? Wat is het risico? Is alles goed overdacht? Moet het nú? Komen de Serviërs de afspraken na? Hoe zit het met het opruimen van mijnen? Uiteindelijk besloten het te doen. Vervolgens mislukten de gesprekken.

10/6

Het lijkt erop dat ons team als eerste Kosovo in mag, twee dagen naar de Franse troepen. Vandaag zijn de plaatsen verdeeld. Intussen is een van mijn vriendjes naar Turkije vertrokken met zijn familie. Het was een heus afscheid; de vader at me ongeveer op. Voor vertrek een beschamende medische controle. Er waren Macedonische artsen en verpleegsters. Veel lippenstift en geblondeerd haar. Sommige vluchtelingen kregen een geel bordje om: 'Needs medical attention on arrival' (heeft na aankomst dringend medische zorg nodig). Of een rood: 'Needs medical attention but not urgent' (medische zorg nodig, maar niet dringend). Een goedkope keuring, afschuwelijk om te zien.

14/6

Toch naar Kosovo. Via een Franse basis, waar we pas na drie uur wachten vertrokken. In konvooi de grens over. Een stoffig paadje met veel kuilen. De regels zijn strikt; ramen op een kier (voor het geval je op een mijn stuit), portieren op slot, lichten aan, niet claxonneren (alleen knipperen met de lichten), plassen midden op de weg (als het echt moet), braken doe je gewoon in je schoot.

Kosovo opent zich. Vredig. Alpenweiden. Vogels. Vlinders. Geen mensen te bekennen. Verlaten dorpen. De was die her en der nog buiten hangt. Uitgebrande huizen. Het eerste teken van leven is een koe in een tuin. In de afgelopen 24 uur zijn op deze weg twintig mijnen onschadelijk gemaakt. Daarna werd de route als 'veilig' vrijgegeven.

We komen uiteindelijk aan in Gila-

gerd zijn. Er staan juichende mensen langs de weg. Er worden rozen naar ons gegooid. Iedereen maakt het V-teken. Het doet me denken aan de Tweede Wereldoorlog. Veel applaus. Terwijl ik nog niks heb gedaan.

15/6

Onze auto moet naar Pristina. Een rustige rit. Weer uitgebrande huizen. We komen in Pristina aan bij het huis van Dokters van de Wereld, een groot chalet van vier verdiepingen dat zwaar is toegetakeld. Voor ik een kamer heb uitgezocht komt er een telefoontje; er is een aantal gewonden door een mijn. Meteen erheen. Kogelvrije vesten aan en een helm op. Onderweg veel geplunderde huizen en resultaten van Navo-bombardementen. Als een huis van anderen zwart is, is het aangestoken, zegt iemand. Als het van boven zwart is, was het een bom. Klinkt logisch.

We komen bij een woonhuis dat door een ander team als kliniekje is ingericht. Twee mijn gewonden, echt heel erg. Een man die zijn voet kwijt is. En een jongen van tien jaar die op het gras heeft gespeeld. Zijn linkeronderbeen is verloren en hij heeft een lelijke wond in het andere been. Hij ligt op een deken in een kruiwagen. Hij wordt in de auto getild. Ik zorg dat ik erbij kom, leg een natte lap wc-papier op zijn voorhoofd, maak zijn gezicht en handen schoon. En houd consequent zijn hand vast. Wat moet je?

We gaan in konvooi naar het ziekenhuis van Pristina, dat nog lijkt te functioneren. Onderweg halen we een Servisch konvooi in. Honderden auto's en tanks. Vervelende gebaren. Pinups op de tanks en wellustige blikken naar de enige vrouw in ons gezelschap. Een soldaat maakt een schietgebaar. Een ander gooit een steen tegen onze auto.

18/6

Vandaag in Malecev geweest, in het centrum van Kosovo. Middenin het uitgestorven dorp is een polikliniek ingericht in een enorm huis dat nog in aanbouw was, een moderne ruïne nu. De woonkamer, waarin we met drie artsen werken, is deels afgeschermd met een lint van verbandgaas; in het deel achter het lint liggen wellicht mijnen.

Er komt een oude man binnen die in zijn tuin op een mijn is gelopen. In shock. Een amputatie is niet nodig, het is nog redelijk goed afgelopen. Ik bel per satelliettelefoon de basis en

een zwaar ondervoed kind binnengebracht met longontsteking en anemie. Het kind is er erg aan toe. Terwijl ik het onderzoek, hoor ik overal geklik om me heen; de persfotografen zijn gearriveerd. Van het kind worden zeker honderd foto's gemaakt.

19/6

Een rustig dagje. Ik ben door mijn onderbroeken heen en ben al vijf dagen niet onder de douche geweest. Mijn haar is een gesteven ragebol. Ik kam het ook niet meer, scheer me slecht en kijk niet in de spiegel. Vanavond hebben we lauwe bonenpap gegeten met wat sliertjes kool. Tussen de middag een homp brood met sardientjes en sinaasappelsap en een glas water.

20/6

Vandaag een patiënt naar het ziekenhuis van Pristina gebracht. Lastige kwestie; de Albanese dokters zijn gevluht of ontslagen. Servische artsen moeten nu voor Albanese patiënten zorgen. Mijn patiënt had alleen een röntgenfoto nodig. Maar de behandeling was ronduit slecht; geen zorg, geen aandacht, geen betrokkenheid. Vreselijk. Kon vandaag een douche nemen. En iemand heeft een wasje voor me gedaan.

24/6

Terug in Nederland, op het kantoor van Dokters van de Wereld voor een soort debriefing. Op mijn laatste avond hebben de dames een leuk diner bereid. En ze brachten me de volgende morgen naar het vliegveld. Door een medewerker van Dokters van de Wereld naar huis gebracht. Toen hij me onderweg vroeg wat me het meest is bijgebleven, kon ik geen antwoord uitbrengen. Een feest om weer thuis te zijn.

28/6

In de dienst vandaag kon ik muziek niet goed aan: te mooi, te goed. 'Daar bij de rivier gaan je voeten dansen', werd er gezongen. Ik dacht aan de rivier bij het kamp, waar niemand bij kon omdat aan de overkant de Serviërs lagen. Ik ben naar buiten gerend en heb gehuild. Ik realiseer me opeens dat het voorbij is. En ik wil terug.

In plaats van 'Ceausescu! Genie!' klonk nu 'Moordenaar!'

Deze week is het tien jaar geleden dat de revolutie uitbrak tegen de Roemeense dictator Ceausescu. Een revolutie die wel bloedig moest zijn.

13/12-99

Van onze buitenlandredacteur
Olaf Tempelman

AMSTERDAM

Roemenië, de Zwarte-Zeekust, zomer 1999: flanerende jongeren, afgeladen disco's met bonkende housemuziek, peperdure souvenirwinkels met westerse zonne- melk en badjassen. Tussen de eindeloze rijen ansichtkaarten springt er één in het oog. Op de voorgrond in zwart-wit de gedrongen gestalte van Nicolae Ceausescu vlak voor zijn executie. Op de achtergrond in kleur een close-up van een tangaslip.

Ceausescu met tangaslip naast de zonnebrand: iedere dictator belandt uiteindelijk op de vuilnisbelt van de geschiedenis. Tien jaar geleden zat deze dictator er nog, en trachtte uit alle macht te blijven zitten. In 1989, het jaar van de vreedzame machtsafstand van de communisten, was Roemenië de grote uitzondering. Alleen hier gebruikte het regime geweld. Alleen hier moest de communistisch leider het met de dood bekopen.

Het liep in Roemenië in 1989 anders omdat het er bijna 25 jaar anders was gelopen. In de jaren zestig durfde de nieuwe partijleider Nicolae Ceausescu openlijk kritiek te uiten op de Sovjet-Unie. Het maakte hem geliefd bij de bevolking, want tussen 1947 en 1964 waren op instigatie van Moskou 200 duizend mensen omgebracht.

Zijn populariteit stelde Ceausescu in staat zijn rivalen binnen de Partij uit te schakelen, die 'domme Nicolae' als tussenpauze beschouwden. Daarnaast maakte zij zijn latente groothedswaan manifest. Een cruciale rol hierin speelde zijn echtgenote Elena.

Geplaagd door een minderwaardigheidscomplex, zuchtte zij naar macht en aanzien, welke zij op grond van haar kwaliteiten niet

Roemeense jongeren voor het gebouw van het Centraal Comité in Boekarest.

FOTO ABC

had kunnen verwerven. Midden jaren zeventig verschenen de eerste kolossale portretten van Nicolae en Elena in het Roemeense landschap. Zij waren amper een voorbode van wat het echtpaar in de jaren tachtig zou durven doen. Om de staatschuld af te lossen, werd de voedselimport beperkt, waardoor grote delen van de bevolking ondervoed raakten. Om de tegenstelling tussen stad en platteland 'op te heffen', werden talloze dorpen verwoest. Om hun immense paleis te bekostigen, werden flats 's winters nauwelijks meer verwarmd.

Tussen 1985 en 1989 stierven vele duizenden de vriesdood. Anderen stikten omdat zij naast de opgedraaide gasformuizen in slaap vielen.

Bezeten als zij waren van hun eigen ambities, degradeerden Nicolae en Elena de leden van de bevolking tot getallen. En getallen hoef je niet humaan te behandelen. Evident dat het echtpaar wei-

gerde mee te doen aan Gorbatsjovs Perestrojka. Aftreden zoals de collega's in de buurlanden? Absurd!

De Ceausescu's waren zich al die tijd bewust van het gevaar van 'complotten' om hun missie te dwarsbomen. Zodoende hadden zij de geheime politie, de Securitate, uitgebouwd tot een wijd vertakt onderdrukingsapparaat. Georganiseerd verzet was nagenoeg onmogelijk. Roemenië had dissidenten. Maar zij stonden onder surveillance. Hun intimi liepen het risico afgetuigd dan wel vermoord te worden.

Het menselijk leed in het land nam evenwel steeds onhoudbaarder vormen aan. Via de Bulgaarse tv en Radio Free Europe wist de bevolking bovendien wat er in de buurlanden was gebeurd.

In december 1989 barstte de bom. De etnisch Hongaarse bisschop Lazlo Tökés trotseerde de Securitate in Timisoara. Toen de politie hem op 16 december 1989

wilde afvoeren, vormden Hongaren samen met Roemenen een kring rond zijn flat. Hand in hand scandeerden zij 'Tökés, Tökés!' In een mum van tijd ontstonden in het centrum massale betogingen. Ceausescu was ervan overtuigd dat Tökés onderdeel was van een internationaal complot en gelastte het leger de opstand neer te slaan. Minister van Defensie Vasile Milea verzuimde echter bevel daar- toe te geven.

In de morgen van 18 december vertrok Ceausescu voor een staatsbezoek naar Iran. Zijn vervanger Coman gelastte 'anti-terroristische' eenheden van de Securitate de opstand neer te slaan. Er vielen 71 doden. Veel mensen waren zo wanhopig dat zij zich openlijk in het spervuur plaatsten. 'Schiet maar, ik wil niet meer leven!', waren de laatste woorden van een zwangere vrouw.

Op 20 december keerde Ceausescu terug uit Iran. Ten diepste verontwaardigd over de opstand,

besloot hij zelf de orde te herstellen door het volk vanaf het balkon van het gebouw van het Centraal Comité in Boekarest toe te spreken. Op 21 december werden tienduizenden mensen gedwongen hem in de vrieskou toe te juch- en. Een fatale misrekening. De verplichte slogan 'Ceausescu! Genie!' werd overstemd door een nieuwe: 'Moordenaar! Timisoara!' De live-uitzending op de tv werd abrupt onderbroken.

Terwijl de Securitate het vuur op de menigte opende, verspreidde de massa zich over Boekarest. De rest van het land volgde. Overal werden portretten van de Ceausescu's van de muren gerukt en hun niet zelfgeschreven boeken uit de etalages gegooid. Overal schoot de plaatselijke Securitate in het wilde weg.

Het leger echter bleef grotendeels passief. De meeste soldaten betuigden openlijk hun sympathie met de bevolking. Het was opnieuw te danken aan Vasile Milea.

's Avonds laat werd de minister van Defensie door een ziedende Ceausescu ontboden. Hij gelastte hem het leger onmiddellijk tegen de 'hooligans' in actie te laten komen en recalcitrante soldaten dood te schieten. Die nacht deed Milea het tegenovergestelde: hij gaf opdracht iedere vorm van geweld te staken.

In de vroege ochtend van de 22ste december gaf Ceausescu Milea een laatste kans. Milea weigerde oog in oog met de dictator. Tien minuten later was hij dood. Geëxecuteerd door Ceausescu's lijfwacht. Het was Ceausescu's laatste daad als staatshoofd.

Want de bevolking was inmiddels begonnen met de bestorming van het gebouw van het Centraal Comité. Nicolae Ceausescu spoedde zich naar het balkon om de gemoederen te bedaren, maar Elena trok hem als een razende weer naar binnen. Luttele seconden later vluchtten de Ceausescu's met een helikopter vanaf het dak.

Nicolae gelastte de piloot naar zijn geboortestreek te vliegen om daar 'het verzet' voort te zetten. De piloot was echter als de dood vanaf de grond te worden beschoten en overtuigde het echtpaar dat landen echt verstandiger was. Eenmaal aan de grond ten noorden van Boekarest werden de Ceausescu's door plaatselijke militairen onmiddellijk herkend en ingerekend.

Minuten na Ceausescu's vlucht verschenen studenten op het balkon en riepen Roemenië uit tot een vrij land. De stemming was euforisch. Dag en nacht zouden de jongeren van Boekarest de komende week op straat blijven, met groot gevaar voor eigen leven, want tot de jaarwisseling bleven Securitate-milities als sluipschutters actief. Veel studenten verklaarden later dat zij geen andere keus hadden dan buiten te blijven. Het Ceausescu-regime had hun levens vergiftigd. Op straat blijven werkte als purificatie.

De meeste eenheden van de Securitate hadden reeds in de nacht van 21 op 22 december hun verzet gestaakt. De legertroepen ondertussen was zeer huiverig met de leiders van de feestvierende menigte op straat in zee te gaan. De dissidenten? De studenten? De dichters en de intellectuelen? Die vielen toch onmogelijk serieus te nemen!

Op 22 december werd in de middag een geslaagde poging gedaan de generaals over te halen hun goedkeuring te geven aan een regering van 'serieuze politici'. De initiatiefnemers noemden zich het Front voor de Nationale Redding (FSN). Ion Iliescu, tot 1971 de tweede man van Ceausescu, was de drijvende kracht. De actie van het FSN was goed voorbereid, maar waarschijnlijk kort van tevoren, en niet jaren, zoals in Roemenië vaak wordt gezegd.

Vroeg in de avond kreeg het leger de opdracht volledig aan het FSN te gehoorzamen en naar de kazernes terug te keren. Op de oprichtingsbijeenkomst van het Front, enkele uren later, waren naast de legertroepen de Securitate-elite vrijwel alle prominente communisten aanwezig die bij Ceausescu in ongenade waren gevallen.

Om het Front toch een anti-communistisch tintje te geven werden de namen van dissidenten Doina Cornea, Ana Blandiana en Lazlo Tökés aan 'het bestuur' toegevoegd. Zij wisten nergens van en ontbraken op de bijeenkomst.

Het FSN besloot de Ceausescu's zo snel mogelijk te executeren. Om de bevolking gerust te stellen en nog actieve Securitate-milities hun verzet te laten staken. Maar ook om te vermijden dat de Ceausescu's bij een civiel proces de bevolking zouden uitleggen wie de leiders van het FSN eigenlijk waren.

Nicolae en Elena Ceausescu werden op Eerste Kerstdag 1989 geëxecuteerd na een drie uur durend militair proces dat met moderne rechtspraak niets van doen had.

Het duurde tot begin januari voordat het tot de dissidenten en de studenten doordrong wat er was gebeurd. In de loop van 1990 kwamen heftige protesten tegen het FSN op gang. Iliescu's macht was toen echter volledig geconsolideerd.

Uit bittere teleurstelling hierover gingen de wildste verhalen over de Revolutie de ronde doen. De Revolutie was een complot geweest. Iliescu had na 22 december de Securitate opgedragen te blijven schieten om in die sfeer van anarchie oppositie tegen hem onmogelijk te maken.

Het waren indianenverhalen, net als de 50 duizend doden in de westerse pers. Maar de elfhonderd echte slachtoffers waren er ook elfhonderd te veel.

'De Roemeense revolutie begon als spontane opstand, maar werd geannexieerd door de professionals of power, zoals alle andere revoluties. De Roemenen wilden alleen niet geloven dat die van hun geen uitzondering was!', stelde Roemeense intellectueel Sorin Alexandrescu reeds in 1992 vast.

10 JAAR
NA DE VAL
VAN DE MUUR

Tudjmans geest waart rond door rouwend Zagreb

De Kroaten rouwen, want hun Vader des Vaderlands is niet meer. Franjo Tudjman heerste met ijzeren hand over 'zijn' Kroatië. Zijn dood zet de deur naar de democratie op een kier.

Van onze correspondent
Michel Maas

ZAGREB

Langzaam daalt de ene volle bus na de andere de heuvel af. Niet meer dan een kwartier doet de bus over de vijf bochtige kilometers van het presidentieel paleis op de top naar het busstation beneden. De busrit is de beloning voor de mensen die net hun eerbetoen hebben betuigd aan hun overleden president Franjo Tudjman. Zij hoeven niet meer te lopen. Met een zeker leedvermaak kijken ze vanuit de bus naar de rij van duizenden Kroaten die om vijf uur 's middags in het donker nog bezig zijn aan hun weg naar boven, schuifelend, stilstaand, schuifelend.

De mensen in de bus hebben er zeven uur over gedaan om boven te komen. De mensen buiten zullen er nog langer over doen. De rij die een uur geleden pas halverwege de heuvel begon is aangegroeid en begint nu bij het busstation aan de voet. Verbijsterd kijken de buspassagiers na elke bocht hoe de rij verder en verder gaat. 'Die halen het niet meer voor morgenochtend', zegt een oude man. 'Nee. Geen kans', bromt zijn buurman. 'Kroatië neemt zaterdag en zondag afscheid van Tudjman, de

stichter en eerste president van de onafhankelijke republiek Kroatië. Tienduizenden Kroaten doen dat persoonlijk. Zij schuiven aan in de rij die zaterdagmiddag voor het presidentieel paleis begon en sindsdien alleen maar is gegroeid. 'Nog vijf uur vanaf hier!', roept een politieagent opgewekt naar de rij, die al meer dan twee uur nodig heeft gehad om tot aan zijn post te komen. Niemand klaagt, bijna niemand geeft het op.

Boven wordt de rij in partjes, mondjesmaat, toegelaten tot de kleine zaal waar Tudjman ligt opgebaard. Sinds zaterdagmiddag twee uur houden twaalfhonderd mensen per uur halt voor de kist, maken een bescheiden hoofdknik en een kruisteken, en lopen dan door om in het volgende zaaltje in een van de gastenboeken een tekstje te schrijven. 'U was de leider van de Kroaten, iemand als u zullen we nooit meer hebben. Alles wat wij kunnen doen is voortgaan op de weg die u gewezen hebt.' 'Onze grote vader. Je gaf ons Kroatië. Wij zullen het instandhouden en verdedigen zo lang we leven.' Dit laatste schrijft een vrouw uit Vukovar, de verwoeste stad in Oost-Slavonië, - het gebied dat Tudjman bij het akkoord van Dayton in 1995 weer terug wist te krijgen van de Serviërs.

Eerder in '95 heroverden de Kroaten in een *Blitzkrieg* de Krajina; dat geldt als de grote persoonlijke triomf van Tudjman, de president die Kroatië leidde tijdens de afscheiding van Joegoslavië in 1991, en die in de nacht van vrijdag op zaterdag op 77-jarige leeftijd overleed. De onderscheidingen die hij verwierf rusten op rode kussens naast de kist, die is afgedekt met de Kroatische vlag en wordt geflankeerd door een zes-koppige erewacht: ploegjes bankdirecteuren, ministers, politici, naaste medewerkers, kunstenaars en zakenlui die elke tien minuten wisselen - tot maandagochtend om zes uur de deuren van de rouwzaal zullen sluiten.

Naast de kist rusten ook zijn onderscheidingen

In vrijwel elke etalage van de hoofdstad Zagreb staat een foto van de vrijdagnacht overleden president. Zelfs in de McDonald's staat een foto met een brandende kaars en een rode roos ervoor.

De kwade kanten van Tudjman worden in Zagreb niet uitgemeten. Niemand spreekt over het feit dat Tudjman in zijn land, vooral de laatste jaren, meer als een auto-craat regeerde, critici en onwelgevallen media de mond snoerde en toeliet dat een kleine klik om hem heen zich verrijkte. Zijn vergoelijking van het bewind van de ustasja, de Kroatische fascistische die in de Tweede Wereldoorlog

met hulp van de Duitsers een 'onafhankelijk' Kroatië bestierden, wordt hem nu hij dood is evenmin nagedragen.

Zelfs critici van Tudjmans bewind willen dezer dagen niet horen van al te heftige kritiek op de dode leider. 'De BBC meldde: "De dictator is dood." Nou, dat gaat ons echt te ver. Zo erg was hij nou ook weer niet', zegt een redacteur van de oppositiekrant *Jutarnji List*. 'En zelfs wij moeten toegeven: zonder hem zou Kroatië nu niet bestaan.'

Hoe het Kroatië zonder Tudjman verder vergaat, zal gauw blijken. Op 3 januari kiezen de Kroaten een nieuw parlement en kiezen zij of ze verandering willen of een voortzetting van het bewind van Tudjmans nationalistische partij HDZ. Maar die partij was Tudjman.

Hij bepaalde het beleid, hij trok de stemmen en hij verzekerde de alleenheerschap van de partij. De parlementsverkiezingen zijn een eerste test voor de partij zonder Tudjman. Iets waar de partij zelf nog niet aan toe lijkt te zijn. Zij lijkt zo lang mogelijk te willen profiteren van de populariteit van de overleden president.

Maandag wordt Tudjman begraven, maar HDZ-verkiezingsaffiches in Zagreb tonen de president nog altijd springlevend, breed lachend met een blijde peuter op zijn arm. 'Alles voor Kroatië', luidt het opwekkende opschrift - of graf-schrift - op het affiche dat duidelijk maakt dat Tudjmans geest zeker nog over de eerstkomende verkiezingen zal waken.

Pagina 9: Commentaar

Kroaten staan in de rij om Tudjman, die in het presidentieel paleis ligt opgebaard, de laatste eer te bewijzen.

FOTO AP

Keizer van Kroatië was ware nationalist Met Tudjman verdwijnt obstakel voor democratie

KROATIË was Franjo Tudjmans levenswerk. Zelden heeft een leider zo sterk zijn stempel gedrukt op de geboorte van een nieuwe staat als deze dictator. Tudjmans grootste wens was de geschiedenis in te gaan als de Vader des Vaderlands.

De ijdele Tudjman heerste over Kroatië als een keizer. Het liefst liet hij zich in zijn wit-gouden uniform toejuichen door een grote mensenmassa. Tudjmans hofhouding was zijn partij, de Kroatische Democratische Unie (HDZ), een verzameling nationalistische, oud-ustasja's (nazi-gezinde Kroaten tijdens de Tweede Wereldoorlog) en opportunisten. Tudjmans HDZ-stromannen beheersen naast de politiek ook het leger, de politie, de rechterlijke macht, de media, het bedrijfsleven, het bankwezen en zelfs de sport.

Maar Tudjman zelf had altijd het laatste woord: bij het aanwijzen van ministers, bij het bepalen wie welk staatsbedrijf zou mogen opkopen. Ook de coach van het nationale voetbalelftal werd door hem benoemd. Corruptie raakte alom aanwezig.

De familie van Tudjman wist op te klimmen tot een van de rijkste families van Kroatië. Vorig jaar bleek dat Tudjmans vrouw een half miljoen gulden op de bank had staan, terwijl ze slechts liefdadigheidswerk voor kinderen deed. Zijn zoon Stjepan maakte fortuin met het handelsbedrijf 'Vader-

land' en dochter Nevenka met een winkelketen.

Tudjman wordt vaak in een adem genoemd met de Joegoslavische president Milosevic. Beiden kwamen eind jaren '80 aan de macht op een golf van nationalisme. Beiden waren autocraten tot op het bot en beiden speelden een hoofdrol in de Balkan-oorlogen

POSTUUM

van het afgelopen decennium (alleen in de Kosovo-oorlog hield Tudjman zich afzijdig).

Toch gaat de vergelijking mank. De karakters liepen ver uiteen. Want waar Milosevic berekend is, was Tudjman vaak stuntelig. Milosevic omhelsde het nationalisme uit opportunisme, terwijl Tudjman een ware gelover was. Tudjman begreep minder goed hoe het Westen in elkaar zit, was minder doortrapt. In gesprekken met westerse leiders raakte de Kroatische president snel geïrriteerd.

Tudjman werd net als de voormalige Joegoslavische leidsman Tito in 1922 geboren in de heuvels ten noorden van Zagreb. In de Tweede Wereldoorlog sloot Tudjman zich, als 20-jarige, aan bij Tito's partizanenleger dat streed tegen de Duitsers en de pro-nazistische ustasja's. Tudjman gedroeg zich als een voorbeeldig communist en krom razendsnel op in het

Franjo Tudjman FOTO REUTERS

leger. Op 38-jarige leeftijd werd hij de jongste Joegoslavische generaal.

In 1961 verliet hij het leger en storte zich op het bestuderen van de geschiedenis, wat uiteindelijk leidde tot zijn bekeerling van communist tot nationalist. Tudjman raakte er steeds meer van overtuigd dat Tito de wandaden van de ustasja's had overdreven. Kroatië was volgens hem het slachtoffer van een Servisch communistisch complot, gericht op het onderdrukken van de identiteit van de Kroaten.

Tudjman dreef mee op de golf van nationalisme die in de jaren '60 Zagreb overspoelde. Deze 'Kroatische Lente' sloeg Tito in

1971 hardhandig neer. Tudjman werd gevangengezet. In de jaren '80 deden zijn boeken waarin hij de geschiedenis van Kroatië herschreef, hem opnieuw in de cel belanden.

In het lijvige boek *Woestijnen van historische realiteit*, betoogde Tudjman dat er in het Kroatische concentratiekamp Jasenovac veel minder Serviërs, joden en zigeuners waren omgekomen dan tot dan toe was aangenomen. Bovendien trok hij de dood van miljoenen joden in Duitse concentratiekampen in twijfel.

In 1989 kwam Tudjman aan het hoofd te staan van de HDZ, om een jaar later, toen Kroatië de onafhankelijkheid uitroep, president te worden. In 1992 behaalde hij een klinkende verkiezingsoverwinning.

Moederdag riep hij uit tot officiële vrije dag en internationale vrouwendag schafte hij af. Vervolgens omringde Tudjman zich met de symbolen, de vlag en het volkslied van de nazi-gezinde ustasja-dictator Ante Pavelic die hij in de Tweede Wereldoorlog zelf nog had bestreden.

Van 1992 tot 1994 zette Tudjman alles op alles voor de verwezenlijking van zijn droom: een Groot-Kroatië, dat grote delen van Bosnië moest omvatten. Een aanklager van het Joegoslavië-Tribunaal in Den Haag wees dit jaar Tudjman aan als drijvende kracht achter de etnische zuiveringen in

die regio, waarbij honderden Bosnische Moslims werden gedood.

Maar Tudjman besloot uiteindelijk de Amerikanen te paaien. In 1994 sloten de Kroaten en de Moslims de Vrede van Washington. En in Dayton werd hij vervolgens met respect behandeld. Ook in de jaren daarna wist Tudjman de sancties die zijn buurman in Joegoslavië opgelegd kreeg, te ontwijken.

Dat neemt niet weg dat het Westen de Kroatische president veelvuldig bekritiseerde vanwege het gebrek aan democratie, persvrijheid en respect voor de mensenrechten in zijn land. Door Tudjmans weigering mee te werken aan de terugkeer van vluchtelingen en met het Joegoslavië-Tribunaal, is Kroatië steeds meer geïsoleerd komen te staan.

De laatste twee jaar van zijn bewind liet Tudjman zich, verteerd door maagkanker en de behandelingen die hij hiervoor moest ondergaan, steeds meer naar de achtergrond drukken. Tudjman werd de stroman van de profiteurs die hem omringden.

De 'Vader des Vaderlands' laat Kroatië achter als een corrupt, schizofreen land, verdeeld tussen communisten en nationalist. Zijn dood luidt chaotische tijden voor het arme Kroatië in. Maar de deur naar democratisering en toenadering tot Europa staat nu op een kier.

Corine de Vries

Met Tudjman verdwijnt obstakel voor democratie

BETRAANDE gezichten van oude dames, het verstilde adagio uit Mahlers tiende symfonie op de staatsradio, nationale vlaggen die halfstok hangen - Kroatië in rouw ondergedompeld?

Welnee. De partij-élite van Tudjmans Kroatische Democratische Unie (HDZ) wil het alleen zo doen lijken.

In werkelijkheid is de dood van Franjo Tudjman goed nieuws. Met zijn persoon verdwijnt een zeer belangrijk obstakel voor de democratisering van Kroatië. Franjo Tudjman was bijna een decennium lang de autoritaire leider van een uiterst dubieuze nationalistische partij, die van het onafhankelijke Kroatië een nepotistische halfdictatuur maakte.

Zonder Slobodan Milosevic' machtsgreep in Servië en diens poging van Joegoslavië een vanuit Belgrado geleid land te maken, was Tudjmans HDZ waarschijnlijk een schimmig nationalistisch clubje gebleven. In ieder geval was zij niet uitgegroeid tot de dominante politieke beweging in Kroatië, die parlementsverkiezingen met een absolute meerderheid won.

De HDZ werd succesvol door te ageren tegen het 'Servische gevaar'. Tudjman presenteerde zich

als de beste bescherming tegen Milosevic.

De oorlog die in 1991 uitbrak en de erkenning van Kroatië door de Europese Unie als onafhankelijke staat kort daarna, verstevigden zijn positie enorm. De Kroaten hadden hun land te danken aan Tudjman, heette het voortaan. Wie tegen Tudjman was, was tegen het land.

De liberale oppositiepartijen, die ofwel Joegoslavië in stand hadden willen houden, ofwel voor

ANALYSE

verzoening met de andere volkeren pleitten, werden uitgemaakt voor 'Joego-nostalgici'. Het regime 'sponsorde' ondertussen de Kroaten in Bosnië en verdreef in augustus 1995 tweehonderdduizend Serviërs.

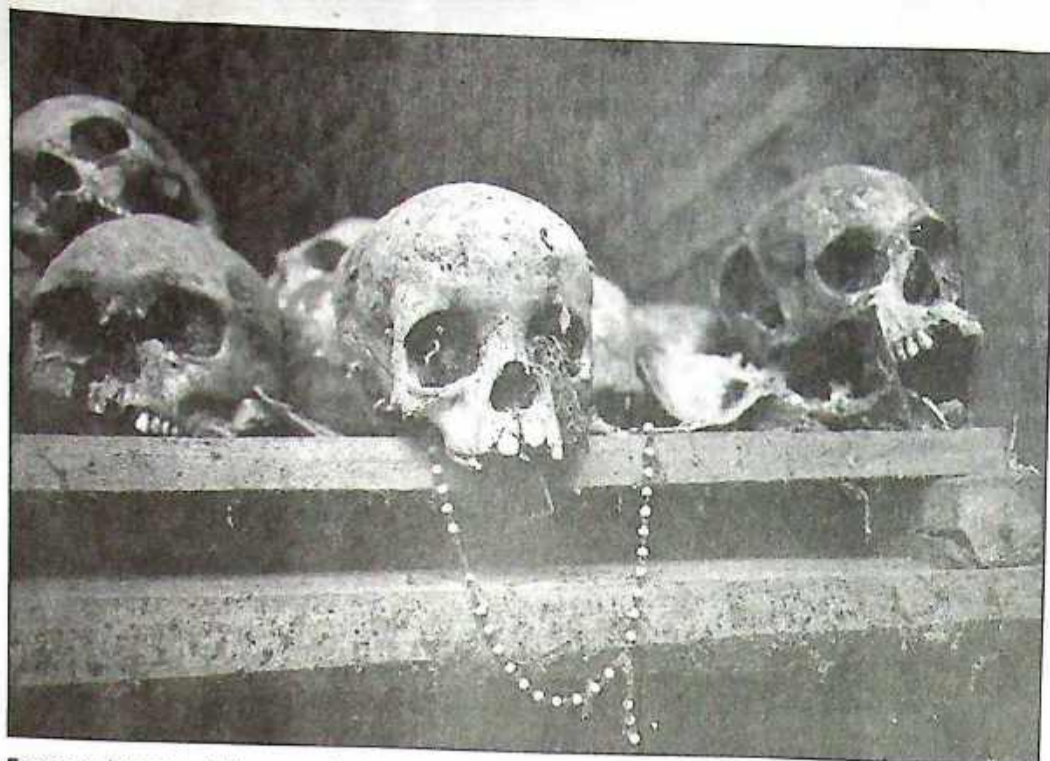
Kroatië raakte in de greep van de nationalistische consensus: 'Iedereen hier is blij met dit land.' De gevolgen waren funest. De positie van Tudjman en de HDZ-élite werd onaantastbaar. Zij maakten hiervan gebruik door zichzelf via schimmige transacties te verrijken en in wanstaltige luxe te leven, waarbij Tudjman zelf de kroon spande.

De beste intellectuelen verlieten het land. De overgebleven democratische krachten hadden het zeer moeilijk een aansprekend alternatief te bieden voor het HDZ-nationalisme. Zij werden daarbij ook nog eens voortdurend gehinderd door het regime, dat de media aan een hevige censuur onderwierp en oppositiebijeenkomsten verstoerde. Deze tegenwerking kwam nog bovenop de problemen die de oppositie van zichzelf al had. In tegenstelling tot de andere katholieke landen in de regio ontbeerde Kroatië iedere vorm van democratische traditie.

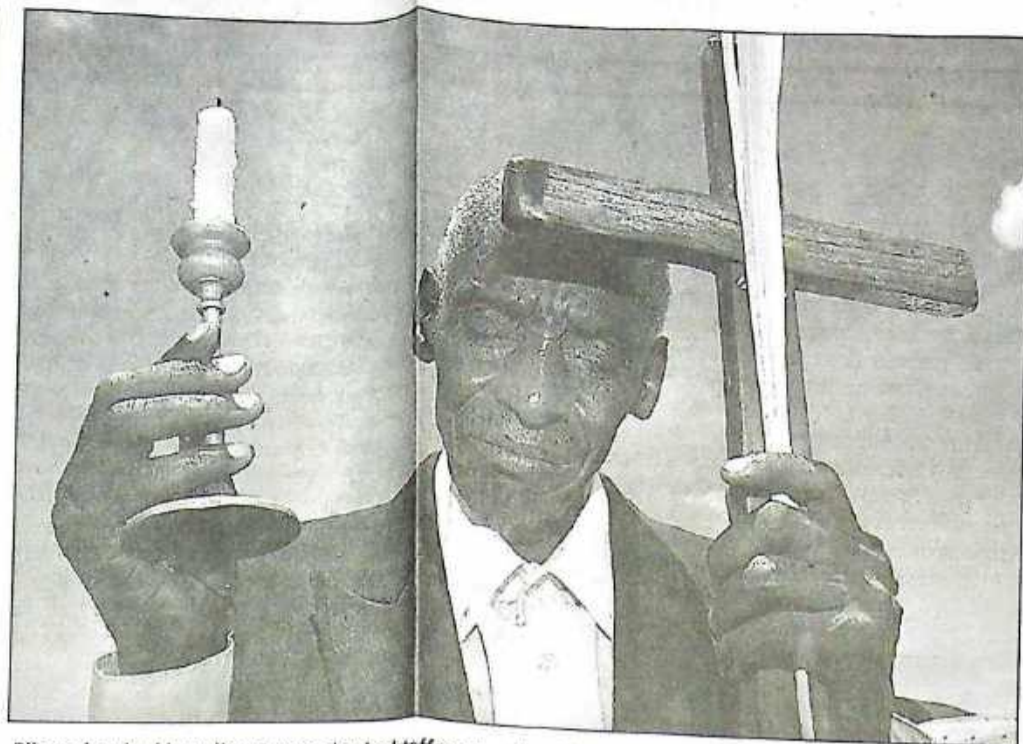
Met Franjo Tudjman valt de personificatie van de nationalistische consensus weg. Waarschijnlijk zullen de HDZ-élites proberen hun niet geringe hachjes te redden door de figuur van Tudjman op te blazen tot een legende. Maar de HDZ zonder Tudjman is als een orkest zonder dirigent. Machtsstrijdes en verdeeldheid lijken onvermijdelijk. Binnen de oppositie is juist een beweging naar meer eenheid zichtbaar.

Een machtswisseling zou van Kroatië kunnen maken wat het onder Tudjman steeds pretendeerde te zijn, maar in de verste verte niet was: een beschaafd land.

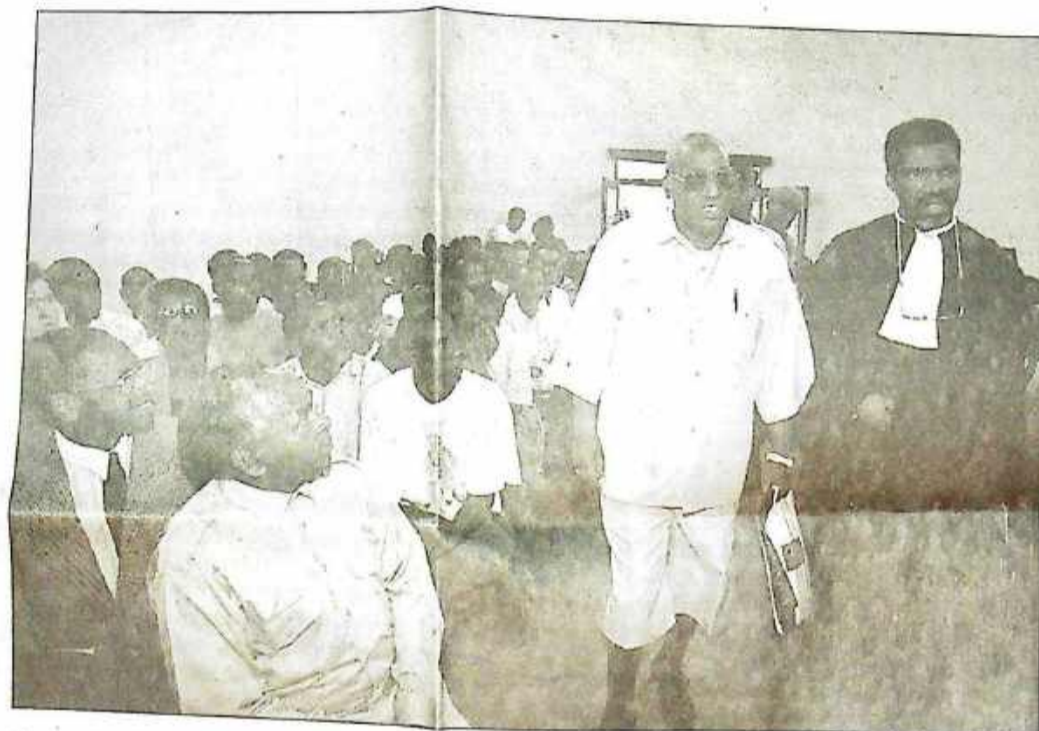
Olaf Tempelman

Een rozenkrans temidden van schedels in een massagraf.

Bij een herdenkingsdienst voor de slachtoffers van de volkerenmoord.

September dit jaar: rk bisschop Augustin Misago arriveert in de rechtszaal in Kigali.

FOTO'S AP

Slachtingen en lofzangen

Bladen

Chris Rutenfrans

De essayist Piet Meeuse noemt in zijn jongste prachtbundel *Oud Nieuws* Johannes van Patmos de invloedrijkste schrijver van de laatste tweeduizend jaar.

De openbaring van Johannes of de Apocalyps is het laatste boek van de christelijke bijbel. „Het is het bijbelboek waarin een boekje wordt opgedaan over Gods bedoelingen met deze wereld. En wel heel letterlijk, want wat Johannes beschrijft is een reeks visioenen waarin het Ultieme Boek, een zeventvoudig verzegelde boekrol, wordt geopend.”

May Meurs schrijft in het Algemeen Doopsgezind Weekblad dat de tekst van de Openbaring 'elke verbeelding en uitbeelding tart'. In zijn beschrijving van de Eindtijd wisselt Johannes 'weezinwekkende slachtingen' af met 'lieflijke lofzangen.'

Meurs behandelt enkele kunstenaars die hebben gepoogd Johannes' beelden weer te geven. De vijftiende-eeuwse grafieken van Albrecht Dürer zijn het beroemdste. Maar de barokke kunst van Dominikus Zimmermann in de Beierse kerk Die Wies mag er ook zijn. „Daar staat hoog boven het altaar het Lam op het zeventvoudig verzegelde boek, gereed om het Goddelijke geheim te openbaren.

De spanning wordt pas echt krachtig in het plafondfresco van Die Wies. (...) Met het verbreken van de zegels krijgt het Hemelse tableau een onheilspellende dynamiek en wordt er meedogenloos afgerekend met al het kwaad.”

In het Amerikaanse Christianity Today betoogt de mennoniet J. Nelson Kraybill dat we Johannes' Openbaring niet moeten aangrijpen om te zeuren over de precieze volgorde van de wederkomst van Christus, de grote Rampspoed, het millennium en het Nieuwe Jeruzalem.

De ware bedoeling van de christelijke leer over de toekomst is ons op te roepen tot moedige trouw aan Jezus in ons huidige leven. Voor een goed begrip moet je de Openbaring zien in het licht van de tijd waarin het is geschreven. Nelson Kraybill concludeert dat de Openbaring zo vol is van visioenen en tekenen dat het niet alleen de voorval van tegenstanders die zich in de oork van hun beschimpingen ten deel staatsprijfs voor essayistiek. Hij wordt ge-

Ze werkte nauw samen met het Belgische koloniale bestuur en de Tutsiminderheid. Na onafhankelijkheid verschoof ze de loyaliteit naar de Hutu-meerderheid. Aartsbisschoppen heulden met onderdrukkende Hutu-regimes. Enkele missionarische groepen, zoals de witte paters, steunden de extremistische Hutu-filosofie. Bisschop Misago is een van de meer dan twintig katholieke priesters en nonnen die terechtstaan voor medeplichtigheid aan de genocide. Twee priesters zijn inmiddels ter dood veroordeeld wegens deelname aan de volkerenmoord.

De kerken in Rwanda proberen van het stigma, opgelopen in die periode, af te komen. Meer dan negentig procent van de Rwandezers zijn christenen, van wie 63 procent katholiek en de rest protestants.

Die percentages zijn echter aan het verschuiven. Meer en meer Rwandese gelovigen nemen hun kerk nauwkeurig onder de loep. De laatste tijd is er sprake van een tendens om van kerk te veranderen. Katholieken sluiten zich aan bij de anglicaanse kerk en andersom. Het gevolg is dat veel kleine nieuwe kerkstromingen in Rwanda voet aan de grond krijgen. De anglicaanse geestelijke Ntaganda bevestigt de tendens. „Er is niets verkeerd aan als mensen hun kerk kritisch bekijken. Maar Rwandezers zullen nooit atheïsten worden. De mens is een religieus dier. Het geloof is nodig om vruchten te vinden.”

Zwijgen over de schuld

6-12-yy

Tijdens een herdenkingsdienst dit jaar voor de slachtoffers van de genocide in Rwanda, werd de rooms-katholieke bisschop Augustin Misago beschuldigd van medeplichtigheid aan de volkerenmoord in 1994. Honderdduizenden Tutsi's en gematigde Hutu's werden binnen drie maanden vermoord. De rol van de kerken in Rwanda tijdens de genocide was uiterst dubieus. Terwijl de meeste kerken inmiddels hun spijt hebben betuigd, hult de rk kerk zich in stilzwijgen.

Afrikaans ritme. Menige kerkganger wiegt mee op de maat of heft spontaan de handen ten hemel. De gezichten blijven evenwel bedrukt. In Rwanda hangt de genocide nog steeds loodzwaar in de lucht. De mensen lijken vergeten hoe het is om te lachen.

De rechtszaak tegen bisschop Augustin Misago (58) heeft oude wonden opengereten. De genocide is weer het gesprek van de dag in Rwanda. De anglicaanse geestelijke Emmanuel Ntaganda ziet er evenwel ook een positieve kant aan zitten. „Rwandezers zijn van nature een gesloten volk. Door de rechtszaak praten de mensen er weer over. Openheid kan een zuiverende werking hebben. Bovendien is een proces tegen een kerkleider opmerkelijk. De mensen hadden het idee dat prominente geestelijken boven de wet stonden.”

De bezoekers van de St Etienne-kerk zijn over het algemeen eensgezind dat het proces tegen Misago een rechtszaak tegen een mens is en niet tegen een hele kerk. „Het betreft een individu en niet een instituut. Niet de rk kerk staat terecht, maar de mens Misago. We moeten het recht zijn beloop laten nemen en ons er bij neerleggen”, meent Christine Nisaya, een jong anglicaans gemeentelid.

Anglicanen hoeden zich voor al te veel kritiek op de rk kerk. Tenslotte is het verleden van de anglicaanse kerk in Rwanda de *Episcopal church* genoemd, allerminst brandschoon. De

anglicaanse aartsbisschop van toentertijd, Augustin Nshamihigo, was een aanhanger van het Rwandese regime tijdens de genocide. In die tijd hield hij persconferenties waarin hij de rebellen van de huidige vice-president Paul Kagame beschuldigde van de moorden. Augustin Nshamihigo is Rwanda, waar een arrestatiebevel tegen hem is uitgevaardigd, ontvlucht. De nieuwe anglicaanse aartsbisschop, Emmanuel Mbona Kolini, bood eerder dit jaar in het openbaar de ver-

onderdak en bescherming hebben geweigerd. Verder heeft hij zittingen van Hutu-extremisten bijgewoond. De bisschop ontkent en zegt dat de huidige door Tutsi's gedomineerde regering prominente Hutu's als zondebokken gebruikt. In een tv-interview verklaarde Misago: „Er was niet meer ruimte dan voor twee mensen in mijn huis. Een groep van zesduizend mensen, waar laat je die?”

Kerkgebouwen waren tijdens eerdere uitbarstingen van ernstig geweld in Rwanda altijd veilige schuilplaatsen. In 1994 zijn evenwel duizenden mensen letterlijk afgeslacht in kerken. In een aantal van deze gebouwen heeft men de stoffelijke overschotten laten liggen. Ze gelden nu als herdenkingsmonumenten en als gruwelijke waarschuwingen. Toen bisschop Misago in april werd gearresteerd, nam het Vaticaan het voor hem op. „De arrestatie van de bisschop is een uiterst kwalijke zaak die niet alleen de kerk in Rwanda verwondt maar de hele katholieke kerk”, luidde de verklaring.

Dat was de laatste keer dat het Vaticaan en de rk kerkgemeenschap in Rwanda zich over de kwestie uitlieten. Tijdens mijn tocht langs de kerkelijke autoriteiten wordt geweigerd uitspraken over de rechtszaak te doen. Sterker nog, elke katholieke die ik er over aanspreek, hult zich in stilzwijgen. Het lijkt op een oekaze.

De rk kerk heeft een weinig glorieus verleden in de Rwandese geschiedenis.

Rechtszaak tegen Misago rijt oude wonden open

ontschuldigen aan namens zijn kerk. Niet alleen voor de actieve medeplichtigen maar ook voor degenen die stilzwijgend toekeken. De katholieke kerk heeft tot op heden niet om vergiffenis gevraagd. De paus drong er in 1996 wel bij de Rwandese kerkgemeenschap op aan dat individuen zich moesten verantwoorden voor hun daden. Maar het Vaticaan weigerde herhaaldelijk om als kerkinstituut verantwoordelijkheid op zich te nemen.

Bisschop Misago wordt ervan beschuldigd dozijnen kinderen aan de doodseskaders te hebben overhandigd. Ook zou hij duizenden Tutsi's

Kerken en genocide

Ilona Eveleens

Bij de anglicaanse St Etienne-kerk in de hoofdstad Kigali verzamelen gelovigen zich voor de zondagsdienst. Voorzichtig stappen ze over modderplassen om het gebouw met enigszins schone schoenen te betreden. De kerkgangers beschouwen de eerste buien van het korte regenseizoen als een zegen.

Tijdens de dienst wordt veel gezongen. Eeuwenoude psalmen op een

over de schrijnende armoede in een groot deel van de wereld. Of van rijke landen die terugbetaling eisen van de schulden van arme landen.

Wat zou Johannes trouwens hebben gevonden van onze nationale trots: het liberale euthanasiebeleid? In het Centraal Weekblad wijdt de Groningse hoogleraar sociale geneeskunde, Doeke Post, een beschouwing aan de wetsvoorstellen inzake euthanasie van de ministers Borst en Korthals. Hij haalt de Duitse journaliste Annette Birschel aan die in het *Friesch Dagblad* van 1 september schreef. „Ondanks zorgwekkende aantallen en tendensen vermijden de Nederlanders in hun debatten over leven en dood oordelen te vellen.”

En: „Merkwaardig genoeg houden de protestante kerken zich in de ethische debatten bijna volledig stil. De reformatorische kerken hebben geen markante persoonlijkheden in huis, noch eenduidige opvattingen over euthanasie en abortus.” Post vindt dat de constatering van Birschel 'ons zeker tot denken moeten aanzetten'.

Zijn kritiek richt zich vooral op het voorstel een wettelijke status te geven aan wilsbeschikkingen waarin men verklaart onder bepaalde omstandigheden medisch gedood te willen worden. Bijvoorbeeld als men dement is geworden. Een arts zou dan, met een beroep op die vroeger geschreven verklaring, een demente oudere mogen doden.

Post vindt dit onaanvaardbaar. Dan dreigt immers het door Birschel omschreven gevaar: Een klimaat waarin zieken tot sterven worden gedwongen, omdat de gezonden hun lijden niet verdragen of omdat de behandeling te duur is.

Het roomse Een-twee-één gaat kort in op de hoorzitting die de Tweede Kamer op 22 november hield over de euthanasievoorstellen. Psychiater A. van Dantzig was daar ook aanwezig. In het voorjaar had Van Dantzig nog gezegd dat het gebrek aan goede zorg het leven van oude mensen zo ondraaglijk maakt dat legalisering van euthanasie voor demente patiënten onvermijdelijk is.

Tegen de Tweede Kamer zei hij: „Je moet als verpleeghuisarts een beetje sterk zijn in de Oostenrijkse Alpen. Het is even schrikken bij de eerste

Hans Masselink

29.6.2000 11:33 MEZ

Jugoslawisches Militär muss für den Tod eines Soldaten zahlen

Ein Gemeindegerecht in Nis sieht den Krieg nicht als eine höhere Gewalt (Bild: Bergungsarbeiten nach einer Nato-Bombe auf ein Wohnhaus in Surdulica)

Belgrad - Das jugoslawische Militär wird zum ersten Mal für den Tod eines während der NATO-Luftangriffe im Vorjahr ums Leben gekommenen Soldaten Schadenersatz entrichten müssen. Das Kreisgericht in Nis entschied nach einer Meldung der Tageszeitung "Blic", einer Klage der Familienangehörigen des 20-jährigen Aleksandar Vukovic statt zu geben. Das Militär muss ihnen eine Million Dinar (rund 318.000 Schilling) zahlen.

Die Argumentation der Militär-Verteidiger, wonach der Tod Vukovics am 13. April 1999 im Kosovo "infolge höherer Gewalt während des Kriegszustandes" eingetreten sei, wurde vom Gericht nicht akzeptiert. In der Urteilsbegründung hieß es, dass "Krieg keine höhere Gewalt ist, da er voraussehbar und vermeidbar" sei.

Gegen das Militär sind bisher mehrere Klagen von Familienangehörigen getöteter Wehrdienstleistender eingereicht worden. Kein Gericht hatte bisher eine Entscheidung zu Gunsten der Hinterbliebenen getroffen. (APA)

Mailen Sie diesen Artikel!

Posten Sie Ihren Kommentar!

□ **Manfred Gerschack 29.06.00 18:23:08**

Antworten

Na endlich

Jetzt schnell nach den USA und eine Sammelklage eingeben. Wenn man schon den Kriegsgegner nicht verklagen kann, dann verklagt man eben das eigene Militär.

Also, in meiner weiteren Familie sind etliche Mitglieder im 2. Weltkrieg gefallen, hmmm, ob ich da einen willigen Anwalt finden werde der, sagen wir, gegen Deutschland im Namen der Familienmitglieder gefallener deutscher und österreichischer Soldaten Klage erhebt? Amerikanische Gerichte sind ja willig, wie wir schon wissen.

Ach ja, die Sommerhitze.....

□ **Marko Pech 29.06.00 12:51:10**

Antworten

Idee

Ich freue mich schon wenn Hollywood die ersten "Milosevic" Film reihen am start bringt. Wirdbestimmt ein Klassiker wie Freddy, Freitag der 13. oder Helloween :-)

□ **Alex Dorin 29.06.00 11:32:39**

Antworten

alexander_dorin@gmx.de

Oha, wie ist denn das möglich?

In einer "Diktatur" gewinnen Zivilpersonen gegen das Militär? Der böse, der ach so böse Milosevic, jetzt "unterdrückt" er auch noch das Militär.

Die hier wiedergegebenen Kommentare werden von unseren Lesern selbst - im Wege elektronischer Datenübermittlung - veröffentlicht. Unsere Redaktion hat keine Möglichkeit, den Inhalt dieser Äußerungen vor deren Veröffentlichung zu prüfen oder darauf Einfluß zu nehmen. Diese Äußerungen geben demgemäß nicht die Meinung der Redaktion wieder. Wir behalten uns vor, Kommentare mit beleidigendem Inhalt zu löschen.

Waren journalisten naïef over 'Vietnam'?

Willebrord Nieuwenhuis: Vietnam - de nooit vergeten oorlog. Balans, Amsterdam; 160 blz. - f 29,50.

„Als 'smoke-jumper' leer je het vak niet echt. Het is meer incidentenberichtgeving. Maar het feit dat je er bent is al het halve verhaal: het geluid van een Mexicaanse hond in je radiostukjes, die dappere non in Qui Nhon, de boeddhistische priester en zijn visie op de blanken in zijn land. Je bent in staat dat even te registreren, hoe kort ook. Het blijft te vaak een verhaal dat niet af is en dat geeft je een onbevredigend gevoel.”

'Vietnam - de nooit verdwenen oorlog' is een wat laat uitgevallen verantwoording. De auteur, Willebrord Nieuwenhuis, wil zich in dit boek rekenschap geven van zijn journalistieke werkzaamheden in de Mekong Delta in de jaren 1968 - 1975. In die periode is hij - vanuit zijn standplaats Washington - achttien keer naar Vietnam gereisd om er over de oorlog te berichten voor radio (Echo) en televisie (Brandpunt).

De vaste correspondenten uit Amerika en Frankrijk die er minimaal een jaar en soms veel langer verbleven, hadden weinig op met de 'vliegende brigade' die het na een verblijf van een paar weken weer voor gezien hield en van de aan de gang zijnde oorlog in feite weinig gewaar werd.

De oorlog bestond voor de vliegende brigade uit verre taxiritten, op goed geluk op weg naar de gevechtszones, maar slechts zelden wisten ze de plaatsen te bereiken waar de gevechten zich werkelijk afspeelden. Zo ongrijpbaar is een guerrilla-oorlog nu eenmaal. Daar kwam bij dat de meeste gevechtshandelingen zich 's avonds en 's nachts afspeelden, wanneer de journalisten zich ophielden in de bar van het Caravelle hotel in Saigon.

Maar niet alleen dit gevoel in de actuele berichtgeving tekort te zijn geschoten speelt de auteur - meer dan vijftwintig jaar na dato - nog steeds parten. Het boek opent met het verslag van zijn overhaaste vlucht uit Vietnam na de val van Saigon op 29 april 1975. Op het moment suprême, de intocht van de Vietcong in Saigon, koos de Brandpunt-ploeg met de Amerikanen het hazenpad. De auteur rechtvaardigt die beslissing omstandig, maar zijn twijfels erover spreken op tastbare wijze uit zijn relaas.

En dan is er ten slotte de knagende twijfel of hij destijds ontkomen is aan de neiging gruwelen te vergoelijken „uit vage sympathie voor mensen die bereid zijn met de uzi in de hand te strijden voor een betere wereld”.

Dat Amerika in Vietnam niet voor een goede zaak ('just cause') vocht, stond destijds al vast. Mede om die reden is de oorlog aan die kant weifelend gevoerd, met halfslachtige motieven en zonder reëel uitzicht op resultaat. Het nu eigenlijk met

Burgers worden in Hue door Amerikaanse mariniers uit hun huizen gehaald tijdens het Tet-offensief in 1968.

FOTO MAGNUM

de Vietcong en de Noord-Vietnamezen? Is het waar - zoals André Spoor stelde die door de auteur met instemming geciteerd wordt - dat zonder dat de media dit werkelijk beseften ze met hun krantenkolommen en televisie-minuten het slagveld geworden waren waarop de regering van Noord-Vietnam de oorlog uitvocht? En het in veel gevallen de journalisten waren die zij aan zij met Hanoi vochten?

Willebrord Nieuwenhuis heeft om al die redenen moeite om die oorlog achter zich te laten en de onvrede over zijn eigen rol als journalist van zich af te zetten. Gemeten aan wat volgens de auteur onder die omstandigheden de standaard voor journalistiek werk zou moeten zijn, namelijk de noodzakelijke ordening aan te brengen in de verwarrende feiten en berichten en die op gezaghebbende wijze te interpreteren, schoot het journalistieke werk in Vietnam inderdaad ernstig tekort. En waren de daar werkzame journalisten voor het merendeel naïef.

Om terug te kijken op die episode kreeg de auteur in 1998 een beurs van het André Spoor-fonds van NRC Handelsblad waardoor hem de kans geboden werd om wat langer bij de verslaglegging van dat conflict stil te staan. Zijn

boek bevat een bundeling van zijn reportages uit Vietnam en Amerika. De probleemstelling van de auteur is zonder meer interessant te noemen, niet alleen vanuit zijn eigen perspectief, ook vanuit dat van zijn generatiegenoten. Die hebben immers ook voor het merendeel gedeeld in de naïviteit met betrekking tot de motieven en oogmerken van Noord-Vietnam.

Kun je met een oorlog meeleven en erover berichten zonder je met een van de strijdende partijen te identificeren? En als je er als journalist op uitgestuurd wordt om een oorlog te verslaan, kun je dan werkelijk doordringen tot de actuele gevechtshandelingen en daar een zodanig overzicht van 'krijgen' dat je in staat bent om er 'gezaghebbend' verslag van te doen?

De auteur laat die pijnlijke vragen jammer genoeg liggen en zijn boek is in feite een variatie geworden op het thema: 'Terug naar...'. Hoe hebben de Vietnamezen de oorlog verwerkt en hebben ze zich op een nieuwe toekomst ingesteld?

Geen oninteressante vragen, maar over de feitelijke ontwikkelingen die in Vietnam na 1975 hebben plaatsgevonden zijn we vooral sinds de 'opening' van Vietnam voor buitenlandse

investeerdere goed geïnformeerd. Inmiddels zijn er ook tal van indringende analyses van de oorlog, de rol die beide partijen hierin gespeeld hebben en de weerslag die de oorlog op de maatschappij gehad heeft. Hier met reportages iets aan toevoegen valt niet mee.

Dat wil niet zeggen dat de reisverslagen en observaties niet interessant zijn en interviews niet inzichtgevend. Maar als dit boek iets illustreert dan wel dit: werken onder moeilijke omstandigheden, met de verwarring die aan een oorlog inherent is, met de druk er hoe dan ook over te moeten berichten, is opwindend maar ook frustrerend. Het is dan verleidelijk om te denken dat werken onder heel andere omstandigheden, zonder al die verwarring en de druk om te produceren, tot een hoger niveau van journalistiek leidt.

Maar in de praktijk blijkt die verwachting zelden waargemaakt te kunnen worden. Ook dit boek reikt tenslotte niet uit boven het verhaal van 'de dappere non in Qui Nhon en de boeddhistische priester met zijn visie op het Westen' terwijl het de 'suspense' die een oorlog nu eenmaal te bieden heeft, moet ontberen.

advertenties

BOEKEN-
LEGGERS

HIJMAN BOEKEN
hartje Arnhem
Grote Oord 15 (Jansstraat)
Arnhem, tel. 026-4424938

Albet Jedorov (leraar) illustreert zijn veranderde houding ten opzichte van het Westen met de affaire rond de Bank of New York (vermeend IMF-geld op geheime rekeningen van mensen in en rond het Kremlin, red.): „Dat is hun zaak, zij willen Clinton compromitteren, en wij zitten hier - als vijfde wiel aan de wagen”.

Voor de meerderheid van de Russen was de koude douche, het keerpunt in hun kijk op het Westen, de oorlog in Joegoslavië. De reportages uit Belgrado riepen medelijden met de Serviërs op, die machteloos moesten toezien hoe onomkeerbaar, plaats voor plaats, hun land werd verwoest. En hoewel de meeste Russen de etnische zuiveringen en de willekeur van Milosevic tegenover de Albanesez veroordeelden, riep het herstel van het 'recht', met militaire middelen, in een vreemd land, hevige verontwaardiging op.

„Zo ga je niet met elkaar om. De VS hebben de Verenigde Naties genegeerd. En die deden op hun beurt alsof het een zaak van de Navo was”, zegt Jedorov. De positie van de VS en Europa laat zien dat de verhalen over mensenrechten retorica zijn, verhalen van wil en macht. De roerende bezorgdheid over de rechten van de Albanesez kon samengaan met geweld op zeer grote schaal. De Kosovo-oorlog wordt nu gebruikt als argument in discussies over de oorlog in Tsjetsjenie.

UNHCR dreigt Serviërs met vertrek uit Mitrovica

PRISTINA - De VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR dreigt haar medewerkers terug te trekken uit het Servische deel van de onrustige Kosovaarse stad Mitrovica. Volgens UNHCR-gezant McNamara moeten de aanvallen op staf en materieel van de organisatie direct ophouden.

Zaterdag werden voertuigen van de UNHCR in Mitrovica vernield en medewerkers moesten vluchten voor een menigte boze Serviërs. De stad is verdeeld. In het

zuiden wonen vrijwel alleen Albanesez, in het noorden van de stad verblijven nagenoeg alleen Serviërs. Zeer geregeld komt het tot confrontaties tussen de bevolkingsgroepen. De internationale troepenmacht Kfor poogt in de stad de vrede te bewaren, maar slaagt daarin niet altijd.

Veel Kosovaarse Serviërs hebben weinig op met internationale hulporganisaties als de UNHCR. Ze beschouwen die als handlangers van de Navo en de internationale gemeenschap die de Serviërs liet bombarderen en verjagen.

Albanesez Kosovo betogen voor gevangene familieleden

PRISTINA - In Kosovo hebben etnische Albanesez gisteren voor de derde achtereenvolgende dag gedemonstreerd voor de vrijlating van familieleden uit Servische gevangenen. Ze willen dat de Verenigde Naties zich het lot van deze 'vergeten groep' aantrekken.

Duizenden etnische Albanesez werden door de Serviërs meegevoerd toen die vorig jaar de aftocht blezen uit Kosovo na maanden

van Navo-aanvallen. Volgens de betogers zitten nog altijd 7000 mensen in Servische gevangenen; het Internationale Rode Kruis houdt het aantal op 1279. En Servië zelf zegt 965 Kosovaarse Albanesez vast te houden.

De Albanesez in Kosovo willen een veel actiever VN-optreden. Gisteren demonstreerden ze onder meer bij het VN-hoofdkwartier in de Kosovaarse hoofdstad Pristina. Ook in andere steden in Kosovo werd betoogd.

donderdag 11 mei 2000

EU pompt miljarden aan euro's in Balkan

11-5-2000

Van onze correspondent

BRUSSEL - Europa gaat de komende jaren fors investeren in de Balkan. Over de prijs van stabiliteit, vrede en welvaart wil eurocommissaris Patten van buitenlandse betrekkingen liefst niet te lang discussiëren. Ook al bekijken de ministers van financiën zijn plannen met argusogen.

Op papier trekt de Europese Unie tot 2006 in totaal 5,5 miljard euro (12 miljard gulden) uit voor projecten op de westelijke Balkan. Volgend jaar alleen is volgens de Brits conservatief (en oud-gouverneur van HongKong) Patten 800 miljoen euro (1,7 miljard gulden) nodig voor de regio.

Hij is verder van mening dat de EU tussen 2003 en 2006 ook nog eens 2 miljard euro (4,4 miljard gulden) opzij moet zetten voor Servië. Op het moment dat Milosevic zijn koffers pakt, moet Europa onmiddellijk klaar staan om Servië economisch uit het zwarte gat te halen, vindt Patten.

Om het achtergebleven stukje Europa er bovenop te helpen wordt in Brussel volop gegoocheld met cijfers en geschoven met begrotingen. Van de ontwikkelingshulp aan Latijns-Amerika, het Midden-Oosten en de Middellandse Zee-regio, blijft volgens Patten toch genoeg over, omdat er veel slapende projecten zijn: ze staan op de begroting, maar er wordt niets uitgegeven. Ook van de landbouwbegroting wordt de komende twee jaar geld weggeplukt.

Opnieuw zender dicht in Servië

12-2-2000

BELGRADO - De Servische politie heeft gisteren het zevende kritische zendstation op rij gesloten, in Pirot in het zuiden van de Joegoslavische deelrepubliek. Dat meldde het Belgradose station B-92. De afgelopen dagen zijn door het hele land radio- en televisiestations gesloten. Critici van de Joegoslavische president Milosevic brengen de sluitingen in verband met de gemeenteraadsverkiezingen die Milosevic binnenkort zou willen uitschrijven.

Patten zegt zich weinig aan te trekken van de opmerkingen die hij links en rechts van politici hoort. Europa heeft immers bij diverse gelegenheden toegezegd de helft van de kosten voor wederopbouw in Kosovo voor haar rekening te nemen.

Het komend jaar wil de eurocommissaris 800 miljoen euro besteden aan de Balkan, geld dat behalve voor Kosovo is bestemd voor alle overige landen, regionale samenwerking, macro-financiële hulp en steun aan de Servische oppositie. De hulp moet snel en het geld efficiënt besteed worden, vindt Patten. „Ik ga niet bedelen bij de ministers. Het is duidelijk dat als we iets willen doen in de Balkan, wij over de brug moeten komen”, aldus de eurocommissaris.

Geld lijkt ook het minste probleem. Bij de presentatie van de ontwerp-begroting voor 2001 maakte de Duitse eurocommissaris van begroting Schreyer bekend dat de uitgaven in EU in 1999 3,2 miljard euro (7 miljard gulden) lager zijn uitgevallen dan in de begroting verwacht.

Volgens een vaste verdeelsleutel krijgen de lidstaten daarom geld terug. De meevaller voor Nederland bedraagt 135 miljoen gulden, een bedrag dat wordt afgetrokken van de Nederlandse bijdrage aan de Brusselse begroting voor dit jaar. In 2001 stijgen de uitgaven over de hele lijn, maar daar was door de lidstaten bij het vaststellen van de financiële vooruitzichten tot 2006 al rekening mee gehouden.

Servië moet volwaardig kunnen meepraten over Kosovo

11-5-2000

De toekomst van Kosovo ligt in handen van de betrokken partijen. Servië is daar één van en moet een rol spelen bij een tweede vredesonderhandelingen. Het aanhoudende geweld in Kosovo bewijst dat een eenzijdig vredesdictaat van het Westen averechts werkt.

Kosovo

Hans Feddema, Bram van der Lek en Jan Schaake

Tien maanden na de komst van Kfor zijn haat en geweld in Kosovo aan de orde van de dag. Niet alleen tussen de etnische partijen, maar ook tussen Albanezen onderling. Zelfs Kfor-troepen zijn zo nu en dan doelwit van aanslagen door radicale Albanezen. Het lijkt geen twijfel dat Kosovo gebukt gaat onder een golf van anarchie en dat daarmee een ernstig veiligheidsprobleem is gecreëerd.

Het Westen is betrokken geraakt in de strijd tussen de rivaliserende partijen

om territorium. Tekenend is dat met de intocht van Kfor ruim tweehonderd-duizend Albanezen uit Noord-Albanië Kosovo illegaal zijn binnengetrokken. Zij hebben in de vruchtbare streek tussen Pec en Prizren het land van Servische boeren in bezit genomen. Kfor ziet hierbij tot op heden werkeloos toe. De Navo-bombardementen en de Servische vergelding daarvan richting Albanese Kosovaren hebben bijgedragen aan de huidige versterde verhoudingen en een multi-etnisch samenleven vrijwel onmogelijk gemaakt. Op dit moment lijkt de onzekerheid over de toekomstige status van Kosovo een belangrijke bron van onveiligheid. De gematigde Kosovaarse leider Ibrahim Rugova heeft gewaarschuwd voor een Albanese oorlog tegen Kfor, als niets wordt gedaan aan die onzekerheid. De Navo raakt in een steeds lastiger parket. De VN geeft Kosovo conform het vredesakkoord met Milosevic van juni 1999 vergaande autonomie binnen Joegoslavië, terwijl de Albanezen koersen op onafhankelijkheid. Dit laatste staat haaks op resolutie 1244 van de Veiligheidsraad van de VN, maar de Navo meent haar vroegere vriendjes van tijdens de oorlog wat te moeten ontzigen. Mede daardoor is de positie van de minderheden beroerd.

Ook voor de Serviërs in Kosovo is de situatie precair. Daarbij komt dat de Amerikanen van de overige Navo-leden niet al te veel steun krijgen voor hun beleid van isolatie van Belgrado. Bijna alle grote Europese landen hebben daar nu vertegenwoordigers op niveau. Alleen de VS hebben er geen diplomaten. Het is zaak een eind te maken aan het weinig consistente beleid van de Westerse regeringen en vooral aan de onzekerheid over de status van Kosovo. Splintergroepen bin-

niet betrokken bij het Stabiliteitspact van de Europese Unie en ondervindt bovendien de gevolgen van de nog steeds van kracht zijnde boycot. Dit plaatst het Servische volk op een vuilnisbelt aan de rand van West-Europa zonder perspectief op economisch herstel en wederopbouw.

Redenen te over om op korte termijn te werken aan een tweede ronde van vredesbesprekingen over Kosovo, waarbij geen der conflictpartijen wordt buitengesloten. Er mag geen sprake zijn van een dictaat van het Westen, zoals in Rambouillet het geval was. Het zijn de betrokken partijen zelf die in overleg moeten beslissen over de toekomst van Kosovo. Hierbij kan men niet om Servië heen: wegens de historische banden en ook krachtens Rambouillet en het vredesakkoord van juni 1999, waarin werd overeengekomen dat Kosovo onderdeel van Servië blijft.

Servië isoleren en besmet verklaren is slecht beleid. Niet alleen voor Servië zelf - de bevolking lijdt er onder en het versterkt de positie van Milosevic - maar ook voor Kosovo. Hoe langer daar de onzekerheid voortduurt, des te explosiever wordt de situatie, ook in de buurlanden. Een wisseling van de wacht in Servië is wenselijk, maar dat

is een zaak van het land zelf. Essentieel is dat de kwestie Kosovo zo snel mogelijk definitief wordt geregeld en dat op korte termijn wordt begonnen aan onderhandelingen, met of zonder Milosevic aan de macht. Deze onderhandelingen vinden liefst plaats in VN-verband, al zullen de EU, VS en Rusland daarbij een bemiddelende rol moeten spelen. Wellicht kan de Tweede Kamer daartoe een voorstel doen, als ze het regeringsrapport over de Kosovo-oorlog gaat bespreken.

Het Westen voert een eigenmachtig beleid ten overstaan van Servië, waarbij de VN geen rol van betekenis spelen. Als het handhaven van deze confrontatiepolitiek en de boycot, een politieke oplossing en de vrede in de weg staan, moeten deze worden herzien. Hoe kwalijk het regime in Belgrado ook mag zijn, het is wettig verkozen en heeft zowel in Dayton bij de onderhandelingen over Bosnië als in juni 1999 getoond dat het bereid was tot een vrede op basis van compromissen. Gezien de crisis in Kosovo is het de hoogste tijd dat een dergelijke weg naar het bereiken van vrede wordt bewandeld.

Dr. J.P. Feddema, dr. B. van der Lek en Ir. J. Schaake zijn actief in zowel de vredesbeweging als GroenLinks

Belgrado verdient beter dan isolement

nen het voormalige UCK zijn nu bezig op Servisch grondgebied de Serviërs uit te dagen tot gevechten. Bovendien is een uitbreiding van het conflict naar Montenegro en Macedonië verre van denkbeeldig.

Het is buitengewoon gevaarlijk op een culturele breuklijn met eeuwenoude rivaliteiten minderheidsnaties te lang in het ongewisse te laten over hun positie en rechten. Ook het Servische volk heeft er belang bij dat er spoedig een definitieve regeling komt. Het is

Amusement

12 - Tommy Wieringa

Halverwege deze week werd ik gevraagd mijn mening te geven op de School voor de Journalistiek in Utrecht. Dat is een goede ontwikkeling: jarenlang was mijn mening geen stuuiver waard, maar nu is dat anders. Ik kan er nog steeds geen Jaguar van rijden, van mijn mening, maar een Opel Kadett kan er al van af.

Mijn mening is gewenst over een blad dat wordt gemaakt door studenten van de Vakgroep Tijdschrift. Het blad heet ZIP en de studenten willen van mensen uit de praktijk horen wat zij ervan vinden. Ze hebben nog iemand uitgenodigd, de hoofdredactrice van jongerenblad Strictly. Een vrouw als een suikerwerk: lichtgevend blond, bruin van gezicht en een strak roze truitje.

We nemen ZIP artikelsgewijs door. De kwaliteit is behoorlijk. De studenten doorbreken hun zwijgen alleen voor een enkele toelichting. Een wat lauwe vertoning, al met al. Ik krijg er de vlam niet in en vind het niet gemakkelijk om een opinie te formuleren in zo'n zee van verwachtingsvolle stilte.

Het wordt beter wanneer er een discussie ontstaat over amusement. Ruwweg loopt de scheidslijn zo: de meesten zijn voor, ik ben

geef

Moelijk, zoveel polarisatie.

Terwijl ik best had willen toegeven dat ik amusement niet per se afwijs en heus wel begrijp dat de mens een spelend wezen is dat vermaakt wil worden. Dat ik van goed geschreven luchtigheid hou maar niet van serieuze kranten die openen met bikini-mode. Dat ik advertoriaals, woordspelingen, autobiografische romans en mannen met hoog opgetrokken witte sportsokken slecht verdraag. Dat het de krankzinnige overvloed van stupiditeit is die mij vroeg oud en kaal maakt, maar de discussie wordt platgeslagen wanneer iemand in het lokaal zegt: 'Ach, uiteindelijk is het allemaal een kwestie van smaak.'

Een opmerking als de dood, ze betekent het einde van elk gesprek en laat iedereen onbevredigd achter.

tegen. Een meisje op rechts is woordvoerder van de pro's. Op mijn vraag waarom ze dan zo dol is op verstrooiing, luchtige verhalen en amusement, zegt ze: 'Omdat het leuk is.' En dat is alles? Ze specificeert: 'Omdat de mensen dat graag willen lezen.' Ik werp tegen: 'Maar ze kijken ook naar Big Brother en De Bus. Betekent dat je overal aan moet toegeven?' Ze knikt gretig.

Zij zit op de journalistenschool om te leren hoe je veranderde doelgroepen kunt behagen, niet om bevoegen verhalen te schrijven die erop wachten verteld te worden.

Ik zie ook wat zij over mij denkt; dat ik de lijfgeest niet begrijp, al bij leven ben gefossiliseerd en versteende meningen ten beste

Navo neemt Kroatië op als 'partner'

11-5-2000

BRUSSEL - De Navo heeft gisteren besloten Kroatië op te nemen in zijn programma Partnerschap voor Vrede. De formele uitnodiging aan Kroatië, die vergezeld ging van veel lofuitingen voor 's lands democratische hervormingen, volgde na goedkeuring van de Raad van 19 Navo-ambassadeurs en andere vertegenwoordigers van landen die al tot het Partnerschap behoren. Kroatië zal op 24 mei officieel toetreden

als het 26ste lid van het Partnerschap, waartoe ook bijvoorbeeld Zwitserland en Albanië behoren.

De toetreding van Kroatië is mogelijk geworden doordat met het overlijden van president Franjo Tudjman, in december, het Balkanland diens nationalistische politiek liet varen. In een verklaring zegt de Navo 'onder de indruk' te zijn van de hervormingen in het land, die een voorbeeld zijn voor de hele Balkan.

NAVO-bommen helpen niet

14-4-2000

De bombardementen van de NAVO in Servië hebben er niet toe bijgedragen dat de uittocht van Kosovaarse Albanezen uit Kosovo vermindert. Maar NAVO-bombardementen in Kosovo waren ook niet de oorzaak van de vluchtelingenstromen, zoals president Slobodan Milosevic suggereerde. Volgens Patrick Ball, di-

recteur van het wetenschap- en mensenrechtenprogramma van AAAS, de Amerikaanse vereniging van wetenschappers, valt uit de patronen van de vluchtelingenstromen op te maken dat ze het gevolg zijn geweest van een weloverdachte etnische zuivering door de Joegoslavische overheid. Tijdens de operatie waren ongeveer 50.000 Joegoslavische soldaten en politie-mannen in Kosovo gelegerd.

De onderzoekers gebruikten administraties van Albanese grensposten en vluchtelingenkampen om informatie over de vluchtelingenstromen te verzamelen. Eerdere reconstructies van de massale uittocht berusten vooral op ooggetuigenverklaringen en zijn daardoor minder betrouwbaar.

17-3-2000

GroenLinks staat aan de vooravond van een congres dat cruciaal is voor haar politieke positiebepaling. De afgevaardigden vellen morgen, in Zwolle, een oordeel over koerswijziging die de kamerfractie onder leiding van Paul Rosenmöller in het vredes- en veiligheidsbeleid voorstaat.

Bij een bekrachtiging van deze koers accepteert GroenLinks de Navo als de enige militaire organisatie die in de internationale verhoudingen van dit moment in staat is tot vredesinterventies. Dat zou een breuk zijn met de traditie van pacifisme en 'bevrijdingsgeweld', doorspekt met een

krachtig anti-amerikanisme, die de geschiedenis van radicaal-links tekent. Als eerste staat de discussie over 'Kosovo' op de agenda. De afgevaardigden zullen stemmen over moties waarin het congres zijn afkeuring uitspreekt over de steun die de kamerfractie, tot het einde toe, verleende aan de Navo-bombardementen tegen Servië. De uitkomst van deze stemming is ook nu, bijna een jaar na afloop van de oorlog, nog van belang.

Bij steun aan de motie spreekt GroenLinks niet alleen uit dat de fractie had moeten breken met de bijna kamerbrede coalitie die

achter het geweld tegen het Servische regime stond. De partij velt bovendien een negatief oordeel over het principiële motief van de fractie: militair geweld tegen een soevereine staat is gerechtvaardigd als deze zich schuldig dreigt te maken aan grootschalige moordpartijen onder de eigen burgers.

Met steun aan de motie keert GroenLinks zich voorts tegen de opstelling van de fractie tegenover het optreden van de Navo in Kosovo. Zo'n uitspraak is van betekenis voor de rol die GroenLinks toekent aan dat bondgenootschap, in de internationale

verhoudingen die sinds de val van de Muur zijn ontstaan.

De stemming over de Kosovo-moties kan daarom niet los worden gezien van de discussie, later op de middag, over de Navo. De partij is tot dusver zwaar verdeeld over de wending van de fractie, eind vorig jaar in haar Defensienota. Zij sprak zich daarin uit tegen het anti-Navo-standpunt in het verkiezingsprogramma. Volgens de fractie is de Navo vooralsnog onmisbaar in vredesoperaties en vervult ze bovendien in haar functie van vredestichter een andere rol dan de 'blok- en afschrikkingsorganisa-

tie' uit de Koude Oorlog. Dat standpunt wordt vandaag in een diplomatieke formulering aan het congres voorgelegd: „Bij het bouwen aan een breder Europees veiligheidssysteem moet niet uitgesloten worden dat een veranderende Navo hierin een rol kan spelen." Hoe omzichtig geformuleerd ook, bij steun aan deze uitspraak accepteert GroenLinks voor het eerst het bestaan van de Navo. Tot dusver was GroenLinks, net als de partijen waaruit zij ontstond (PSP, CPN, PPR en EVP) de politieke spreekbuis van het verzet tegen de Navo.

De afgevaardigden wordt in de

Prinses Irene tijdens de anti-kernwapenbetoging in 1983. FOTO ANEFO

defensieresolutie evenwel ook een variant voorgelegd die tegemoet komt aan de tegenstanders van de Navo. Deze variant spreekt uit dat de Navo vervangen moet worden door een nieuw op te bouwen VN-vredesmacht die de nationale legers vervangt. Niettemin onderkennen ook de opstellers van deze variant, schrijven zij letterlijk, 'de betekenis van de Navo bij vredesoperaties zoals in Bosnië en Kosovo' en reppen zij niet meer van een 'zo snel mogelijke opheffing' van de Navo, zoals nog in het programma staat.

redactie politiek

nsdag 31 mei 2000

Voorhoeve zag genocidedreiging direct in

Vredesmissies

Teun Lagas

DEN HAAG – Eén van de belangrijkste vragen die Joris Voorhoeve vandaag kan beantwoorden, luidt: op welk moment in de dagen van de val van Srebrenica besefte de toenmalige minister van defensie dat genocide dreigde in de Bosnische moslimenclave?

De commissie-Bakker, waar Voorhoeve vanochtend verschijnt, viste in de hoorzittingen van de afgelopen dagen al bij een aantal getuigen naar het precieze ogenblik waarop zij de ernst van de situatie inzagen, tijdens die dramatische juli-week in 1995.

De vraag is relevant, omdat de indruk wel eens is gewekt dat de Nederlandse regering pas ná de Bosnisch-Servische inval in Srebrenica inzag dat duizenden moslimmannen en -jongens waren afgeslacht. In een VN-rapport stond vorig jaar de klacht dat Nederland op het beslissende moment te laat waarschuwde. Vorige week werd tijdens de hoorzitting in de Kamer met generaal Couzy duidelijk hoe deze ex-bevelhebber van de landmacht pas weken na de terugkeer van Dutchbat uit de belaagde enclave

toegaf dat er genocide was gepleegd. De generaal trok bepaald geen overhaaste conclusies uit wat zijn mannen ter plekke zagen. Voor het Joegoslavië-tribunaal bevestigden enkele Dutchbatters onlangs dat zij van meet af aan beseften dat de binnengevallen Bosnisch-Servische troepen begonnen aan systematische executies van de moslimmannen.

Maar Voorhoeve? De minister zei op 21 juli, elf dagen na de val, op een persconferentie in Londen dat de berichtgeving over genocide klopte. (Minister Pronk meldde al enkele dagen eerder in Bosnië dat het goed mis was.) Voorhoeve koos er voor om pas in Londen open kaart te spelen, omdat hij vreesde dat een snelle Nederlandse beschuldiging van genocide risico's zou meebrengen voor de blauwhelmen die in en rond Srebrenica nog in de macht waren van generaal Mladic. Toch staat vast dat Voorhoeve al op de eerste dag van de aanval begreep dat de moslimmannen dit risico liepen.

Hij had dat besef toen hij aanschoof in het crisiscentrum van Defensie, de zogeheten 'bunker' van waaruit de Nederlandse regering (vergeefs) probeerde grip op de zaak te houden. Dat Voorhoe-

ve die angst direct had, blijkt onder meer uit een verklaring die hij de eerste dag aflegde op een haastige persconferentie, buiten het crisiscentrum. Hij schetst dan dat 'de ramp' zich heeft voltrokken waar hij altijd al voor vreesde. Want ook Voorhoeve wist dat de enclave onverdedigbaar was. Daaraan voegt hij toe: „De ernst van de huidige situatie is natuurlijk dat in de enclave, die nu in

'Ik besefte bij mijn aantreden dat Srebrenica zeer kwetsbaar zou zijn'

handen is van de Bosnische Serviërs, dingen gebeuren die ook elders zijn gebeurd waar Bosnische moslims zijn overmeesterd." Dreigende genocide dus. Toch hadden de kabinetsleden die in de bunker zaten – naast Voorhoeve, premier Kok en minister Van Mierlo van buitenlandse zaken – even de hoop dat de moslimmannen konden worden gered. De landmachttop liet, op basis van de contacten met Dutchbat-commandant Karremans, zeer sussende geluiden horen. Het zou allemaal wel lukken met het evacueren in bussen van de complete Srebrenica-bevol-

king. Er werden in het crisiscentrum aanvankelijk twee prioriteiten gesteld: haal Dutchbat er veilig uit en leidt de vluchtelingen, inclusief de mannen, weg uit de omsingeling van de Bosnische Serviërs.

Pas enkele dagen later bleek de harde waarheid. De Nederlandse VN-soldaten konden geen meter waarmaken van het voornemen alle bussen met vluchtelingen te escorteren. De troepen van Mladic pakten de Nederlandse voertuigen af, de bussen verlieten de compound zonder controle. De bussen waar de mannen in zaten, sloegen zijweden in, naar – achteraf bezien – executieplaatsen.

Andere mogelijke vragen voor de belangrijkste getuige van vandaag: Had snelle luchtsteun de zaak kunnen redden? Voorhoeve kan dan uitleggen dat het de Nederlandse regering zelf was die 'stop' riep, toen voor de derde keer werd geprobeerd met enkele Nederlandse en Amerikaanse F16's aan te vallen. Want generaal Mladic dreigde op dat moment, in een ontmoeting met Karremans, Nederlandse militairen te vermoorden. Als er al garanties voor luchtsteun van de VN bestonden, deden die er op dat moment niet meer toe.

Kon Voorhoeve bij zijn aantreden in 1994 voorzien dat de 'veilige enclave' groot gevaar liep? Ja. Dat risico kende hij. Voorhoeve was van meet af aan tegen de instelling van VN-enclaves met zulke lichte militaire beveiliging. Hij schrok extra toen hij op zijn eerste dienstreis de enclave zag. Tegen NRC-Handelsblad vertelde hij ooit: „Ik besefte bij mijn aantreden dat Srebrenica een buitengewoon kwetsbaar punt zou zijn." Hij hoopte echter dat de enclave overeind bleef tot er een vredesregeling zou liggen.

De commissie-Bakker hoeft zich niet te bemoeien met puur politieke vragen. Wellicht legt Voorhoeve op eigen initiatief uit waarom hij niet aftrad na de terugkeer van Dutchbat. Hij overwoog wel degelijk te vertrekken in die eerste dagen, beneden in het Defensiecrisiscentrum. De VVD'er koos voor aanblijven. Zijn redenering luidde dat het vertrek van een Nederlandse minister van defensie in het buitenland zou worden uitgelegd als een gebaar dat Nederland en de Dutchbatters medeschuldig waren aan de genocide. Die beeldvorming, die 'simplificatie', wilde Voorhoeve tot elke prijs voorkomen.

Amerikanen waarschuwen Albanezen

17-3-2000

Grote wapenvondst bij grens Kosovo en het zuiden van Servië

PRISTINA – De Amerikanen begonnen hun geduld te verliezen met extremistische Albanezen die proberen de spanningen in Kosovo en de nabije omgeving op te voeren.

Bij huiszoekingen in het oosten van Kosovo, langs de grens met Servië, hielden Amerikaanse militairen van Kfor negen personen aan en namen een aanzienlijke hoeveelheid wapens, munitie en uniformen in beslag. De zoekacties gaan door totdat het grensgebied 'grondig gezuiverd' is, aldus een woordvoerder.

Troepen van de 1ste Infanteriedivisie, die bij de actie gebruik maakten van helikopters en pantserswagens, namen meer dan 200 uniformen, 22 kisten met kogels, twee mortieren, 28 handgranaten, zeven geweren, zes landmijnen en ander militair materieel in beslag. De wapenvorraden waren, volgens de woordvoerder, duidelijk bestemd voor „extremistische elementen in Kosovo, Macedonië of het Presevo-dal" in Zuid-Servië. Uit het optreden

blijkt de groeiende zorg van de Verenigde Staten en andere westerse regeringen over guerrilla-acties van Albanezen uit Kosovo in Zuid-Servië, waar ook veel Albanezen wonen. Gevreesd wordt dat de Albanezen hopen op die manier een reactie uit te lokken van de Servische politie, waarna de internationale gemeenschap genoodzaakt zou zijn in te grijpen.

De woordvoerder van het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken James Rubin waarschuwde de Albanezen eerder deze week daar niet op te rekenen. Ook zijn 'baas', Madeleine Albright, liet de Albanezen weten dat ze de steun van de VS zullen verliezen als ze hun acties niet stoppen. Eerder wees zij steeds Belgrado als schuldige voor de onrust aan.

In de Kosovaaarse stad Mitrovica was het gisteren relatief rustig. Franse Kfor-eenheden betrokken stellingen aan beide zijden van een brug over de rivier de Ibar, die het noordelijke, Servische deel van het zuidelijke, Albanese deel van de stad scheidt.

Serviërs demonstreren weer tegen Milosevic

15-4-2000

Van onze correspondent
 BELGRADO - Rond de 150 000 Serviërs zijn gisteren afgekomen op de eerste grote demonstratie tegen Milosevic dit jaar. De menigte eiste vervroegde verkiezingen en het vertrek van de Joegoslavische en Servische regeringen.

De manifestatie in het centrum van Belgrado was de tweede van de gezamenlijke oppositie en trok evenveel mensen als de eerste in augustus vorig jaar. Opnieuw heeft Milosevic op allerlei manieren geprobeerd het aantal demonstranten klein te houden. Het aan de regering gelieerde station TV Politika zond een film-marathon uit met onder andere Oscar-winnaar 'American Beauty'

en de nieuwste James Bond. Het precieze programma werd niet van tevoren bekendgemaakt in de hoop dat veel Serviërs bij de huiszouden blijven. Op veel scholen werden leerlingen geconfronteerd met testen en het dreigement dat ze lage cijfers zouden krijgen als ze naar de demonstratie zouden gaan. Bij een aantal scholen stond een oude-rendag op het programma. Oppositieleider Zoran Djindjic van de Democratische Partij zei de demonstratie te zien als het begin van een gezamenlijke strijd tegen de regering. Uit een onlangs gehouden enquête blijkt echter dat nog maar weinig Serviërs geloven dat Milosevic met demonstraties tot aftreden kan worden gedwongen.

Betogen tegen de apathie

Joegoslavië
 Abe de Vries

BELGRADO - De klok tikt voor de Servische oppositie. De partij-kaders zijn ongerust omdat de Servische burgerij niets meer verwacht van oppositieleiders als Draskovic en Djindjic. De verkiezingscampagne van Milosevic loopt op volle toeren, terwijl de oppositie niet eens overeenstemming kan bereiken over de vraag wie er op demonstraties iets mag zeggen. De manifestatie van gisteren was - voor oppositie en deelnemers - een wanhoopsdaad.

Europa vraagt zich af hoe het toch kan dat de tegenstand tegen Milosevic nog steeds zo zwak is. De verklaringen variëren: de oppositieleiders zijn ijdel, iedereen is een baasje, Milosevic speelt hen tegen elkaar uit, sommige partijen willen misschien helemaal geen verandering omdat ze het met het regime op een akkoordje hebben gegooid.

Het is allemaal waar. Maar het oppositionele weekblad *Vreme* zocht onlangs het antwoord buiten Servië, in de politiek van het Westen. 'De schade die derde-rangpolitici met de officiële politiek van hun landen aanrichten is zo duidelijk', schreef *Vreme*, 'dat sommige analisten menen dat de internationale gemeenschap gemakkelijk gekwalificeerd kan worden als een van de steunpilaren van het regime van Milosevic'.

Ook dat is waar, vanuit het

perspectief van een Servische journalist. Want wat heeft het Westen nu eigenlijk bereikt? Alle 'daden' die de Verenigde Staten en de Europese Unie stellen om Milosevic onder druk te zetten, weet de president om te zetten in zijn voordeel. Vreme werpt de vraag op welke president vrije en eerlijke verkiezingen zou organiseren, als net over de grens, in dit geval van Bosnië, Westerse posters worden verspreid waarmee wordt opgeroepen Milosevic te arresteren of ontvoeren.

Nog altijd heeft de Europese Unie geen manier gevonden de sancties tegen Joegoslavië zodanig in te richten dat gewone mensen er niet het slachtoffer van worden. De recente opheffing van het vliegverbod heeft vooral symbolische waarde, maar tegelijkertijd is het leven van het bedrijfsleven er een stuk moeilijker op geworden door de strictere uitvoering van financiële sancties. Het wordt Servische bedrijven wel erg moeilijk gemaakt te bewijzen dat ze geen banden met het regime van Milosevic hebben. Het risico is levensgroot dat ieder contact met West-Europese ondernemingen in de kiem zal worden gesmoord, en dat was niet de bedoeling. In plaats van de sancties te verlichten zijn ze juist zwaarder geworden.

Hier en daar valt al te horen dat de oorlog in Kosovo niet de ondergang van Milosevic heeft ingeluid, maar het einde van de oppositie. Hét verkiezings-thema

dit jaar is Kosovo, en Milosevic weet daar veel beter op in te spelen dan de oppositie. Toen Djindjic vorig jaar nog probeerde de oorlog te negeren, raakte hij bijna z'n functie als president van de Democratische Partij kwijt.

Voor Serviërs die gewoon 'verandering' willen omdat ze met zeventig mark per maand moeten uitkomen - en dat zijn er veel - is de Servische politiek een al even treurig schouwspel als een jaar geleden. Kwesties die het volk direct raken, zoals corruptie, werkloosheid, armoede en economische vooruitzichten, blijven op de achtergrond.

De repressie van kritische media heeft tot op zekere hoogte ook die functie: de aandacht voor de benarde positie van de media betekent dat thema's die de bevolking onmiddellijk raken minder aan bod komen.

De oppositie heeft nog enkele maanden de tijd om tot een gezamenlijke kieslijst te komen voor de lokale en federale verkiezingen, die in het najaar zijn gepland.

Meer dan dertig procent van het Servische electoraat zegt niet te zullen gaan stemmen of niet te weten op wie te stemmen. Alleen werkelijke eenheid zal de weifelende kiezers over de streep trekken. De oppositie wacht de komende maanden een zware taak. Want voorlopig doen zowel Milosevic als de Europese Unie er alles aan de Servische kiezer zo apathisch mogelijk te maken. Het laat zich raden in wiens voordeel dat is.

Vredesmissies zonder risico bestaan niet

10-6-2000

Door Margit Kranenburg en Jaco van Lambalge

Departementen die rollebollend over straat gaan, brieven die niet worden doorgestuurd, kamerleden die moeten gissen naar informatie en adviezen van de militaire top die schouderophalend terzijde worden gelegd. En ondertussen worden jonge militairen naar brandhaarden in de wereld gestuurd.

De openbare gesprekken van de commissie-Bakker met militairen, ambtenaren en politici schetsten de afgelopen drie weken een ontzettend beeld hoe Den Haag omgaat met vredesmissies. Heel veel daarvan was de afgelopen jaren al bekend. Maar als je alles op een rijtje zet, is het overzicht genant. Het is echter de vraag of het in de toekomst beter zal gaan, ook al zou de commissie erin slagen zinnige aanbevelingen te doen.

Een van de meest besproken vredesmissies was die van de Verenigde Naties in Srebrenica. De enclave is vooral bekend vanwege het bloedbad dat daar onder de ogen van de Nederlandse militairen in juli 1995 werd aangericht. Twee jaar daarvoor was het besluit gevallen om er Nederlanders naar toe te sturen die de moslims moesten beschermen. Dat was verantwoord, aldus de regering, want als de nood aan de man zou komen, konden de

blauwhelmen rekenen op steun vanuit de lucht. De hoorzittingen hebben duidelijk aangetoond dat iedereen verschillend over die garanties dacht. Politici in Nederland en commandant Karremans in Srebrenica vertrouwden op de toezegging van luchtsteun. Maar de toenmalige Nederlandse VN-ambassadeur zei de commissie dat de VN helemaal geen garanties kunnen geven. Hoe dichterbij de VN zat, hoe minder je blijkbaar geloofde in de toegezegde luchtsteun.

De missie in Srebrenica legde ook haarfijn de heersende competentiestrijd tussen de ministeries bloot. Buitenlandse Zaken stuurde bijvoorbeeld brieven van Defensie aan de VN niet door omdat het met

de inhoud niet eens was. Die strijd speelde en speelt ook bij andere operaties.

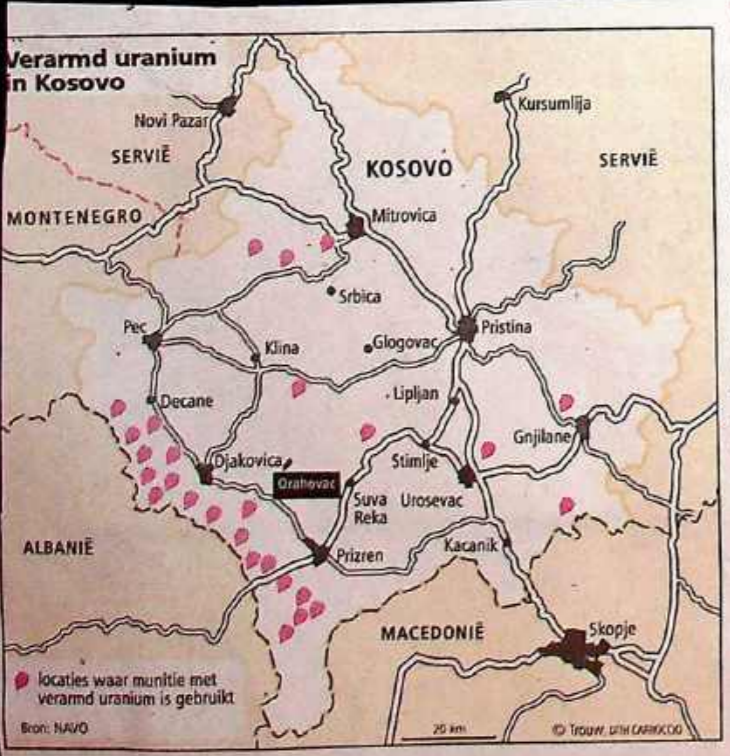
Keer op keer bleek verder dat Nederland, ondanks alle ambities, een te klein land is om vredesoperaties op beslissende punten te kunnen beïnvloeden. Zelfs als belangrijke troepenleverancier zit Nederland niet aan de tafel waar de beslissingen vallen. Die stoelen zijn gereserveerd voor de grote landen.

Welke andere conclusies zal de commissie-Bakker trekken? In elk geval dat Defensie niet op papier zet welke risico's militairen lopen die worden uitgezonden. Dat binnenlands-politieke overwegingen een hoofdrol kunnen spelen om aan een operatie mee te doen. Dreigende bezuinigingen bijvoorbeeld leidden ertoe dat Nederlandse militairen in Cyprus terechtkwamen. Bovendien zijn krijgsmachtdelen er als de kippen bij om hun parade-paardjes - de luchtmobiele brigade - in de aanbieding te doen.

Natuurlijk zal de commissie in haar rapport opschrijven dat de Tweede Kamer niet altijd voldoende informatie krijgt of te laat wordt ingelicht over veranderingen in operaties. Uit de hoorzittingen bleek meer dan eens dat als Nederlandse militairen ergens aan meedoen, zij ook blijven als de operatie van karakter verandert.

De Haagse concurrentiestrijd, misverstanden en miscommunicatie die de commissie-Bakker heeft opgehaald, zijn pijnlijk. De commissie kan aanbevelingen doen om een herhaling te voorkomen maar of ze nageleefd worden, is een tweede. De risicoloze vredesmissie bestaat niet, juist omdat de beslissingen in de hectiek van het moment genomen moeten worden. Zoals premier Kok over de bombardementen op Kosovo zei: „Het klinkt nu overzichtelijk, maar er speelde van alles mee. Er waren vluchtelingenstromen, er waren gissingen, geruchten uit andere NAVO-hoofdsteden. En ik ben ook maar een gewoon mens.”

Margit Kranenburg en Jaco van Lambalge zijn parlementair redacteur bij de Geassocieerde Pers Diensten.

Verarmd uranium in Kosovo

Nederlandse Kfor-militairen werkten onbeschermd in besmette gebieden

21-3-2000

Navo-munitie
 van onze verslaggevers

AMSTERDAM - Nederlandse Kfor-militairen hebben in Kosovo veelvuldig gewerkt in gebieden die door Navo-bombardementen zijn besmet met verarmd uranium. Dat blijkt uit een kaart die de Navo begin februari aan de Verenigde Naties heeft verstrekt. De militaire vakbond Acom is 'zeer verbolgen' dat het Nederlandse ministerie van defensie dit niet veel eerder bekend heeft gemaakt.

Tijdens de Kosovo-crisis hebben geallieerde vliegtuigen de Servische stellingen en voertuigen bestookt met minstens 9500 kilo

verarmd uranium, verwerkt in tienduizenden kogels. Ondanks herhaald aandringen weigerde de Navo tot voor kort aan te geven waar die munitie precies was gebruikt. Daardoor konden in de zomer van vorig jaar onder meer Nederlandse militairen naar Kosovo worden uitgezonden die niet wisten waar ze extra voorzorgsmaatregelen dienden te nemen in verband met het gevaar van uranium-besmetting.

Verarmd uranium (depleted uranium oftewel DU in vakjargon) is een zeer hard metaal. Kogels ervan doorboren vrijwel elk pantser. Daarbij verbrandt het goedgeels en de stofdeeltjes uraniumoxide die dan ontstaan vormen bij inademen of inslikken een gevaar voor de gezondheid. Aanwe-

zigheid van verarmd uranium heeft onder meer na de Bijlmer-ramp voor veel onrust gezorgd.

Navo-secretaris-generaal G. Robertson heeft, na ruim een halfjaar aandringen door de VN, op 7 februari een brief over het DU-gebruik gestuurd aan VN-topman Kofi Annan. Daarin meldt hij dat tijdens operatie Allied Force ongeveer 31 000 DU-kogels zijn afgevuurd. „Het hoofddoel van deze operaties was een gebied ten westen van de snelweg Pec-Djakovica-Prizren en een gebied ten noorden van de lijn die Duva Reka en Urosevac verbindt”, aldus Robertson. Er is volgens hem echter ook DU ingezet op locaties die niet op de kaart zijn gemarkeerd.

De Nederlandse militairen waren gelegerd in Orahevac, iets ten

noorden van Prizren en op slechts twintig kilometer van het belangrijkste doelgebied. Zij voerden geregeld missies uit in het getroffen gebied. De Acom kreeg gisteren de uitgelekte Navo-brief en het kaartje voor het eerst te zien. Mede namens andere militaire bonden heeft Acom-voorzitter G. Dijkers meteen per brief aan Defensie gevraagd hoe de minister de militairen gaat informeren en welk medisch onderzoek hij nu nodig acht. Dijkers vraagt zich ook af wie de Kosovaren zal beschermen tegen DU-besmetting. „Het is er nu nog erg nat, maar als straks de droge tijd aanbreekt, gaat het DU-stof weer opwaaien en kan het makkelijk worden ingeademd of ingeslikt.”

VERVOLG OP PAGINA 5

Spion bij Navo bestaat wel en niet

Servie

redactie buitenland

AMSTERDAM - Een spion binnen de Navo heeft in de eerste twee weken van de oorlog tegen Servie gedetailleerde informatie over de bombardementen aan Servie doorgespeeld.

Volgens de Britse ontroep BBC staat dat in een geheim rapport van het Amerikaanse ministerie van defensie, waarover ook de Britse krant *The Guardian* donderdag en vrijdag publiceerde.

Volgens de Berlijnse *Tageszeitung* is de spion een officier van de Amerikaanse luchtmacht, die de Navo-luchtaanvallen in strijd vond met het volkenrecht.

De BBC zendt morgen de documentaire 'Morele strijd - De Navo in oorlog' uit, waarin het geheime rapport ter sprake komt. *The Guardian* berichtte er deze week al over en zegt dat Servie gedurende de eerste twee weken van de operatie *Allied Force*, die vorig jaar 24 maart begon, toegang had tot de dagelijkse orders vanuit het hoofdkwartier van de Navo. Daarvoor waren de Servische militaire autoriteiten op de hoogte van alle doelwitten van de luchtaanvallen en tevens van de routes die de bommenwerpers en de verkenningssatellieten zouden vliegen.

Verschillende Navo-topmannen hebben de berichten ontkend. Navo-woordvoerder Jamie Shea zei dat er geen bewijzen waren voor de beweringen. „Hoe zouden we in 78 dagen 38.000 vluchten met 1.200 vliegtuigen hebben kunnen uitvoeren en daar geen enkele piloot en slecht twee toestellen bij kunnen verliezen? Als de Serviërs die informatie echt hadden, hadden ze er vast en zeker beter gebruik van gemaakt.“

Volgens *The Guardian* van gisteren echter hebben Navo-functie-

tionarissen toegegeven dat er wel een geheim rapport van het Amerikaanse ministerie van defensie bestaat. In het rapport zou staan dat Navo-opperbevelhebber Wesley Clark vermoedde dat er informatie werd doorgegeeld en dat hij een onderzoek gelaste. Uit dat onderzoek bleek dat zo'n zeshonderd Navo-functionarissen toegang hadden tot de dagelijkse vluchtopdrachten. Nadat de Navo dat aantal tot honderd had teruggebracht, was het effect onmiddellijk merkbaar.

Het BBC-programma haalt een bron bij de Amerikaanse luchtmacht aan die zegt dat generaal

Zeshonderd man hadden toegang tot vluchtopdrachten

Clark collega's vertelde: „Ik weet dat ik een spion heb, ik wil dat we hem vinden.“ Maar in een vraaggesprek met de BBC in de documentaire antwoordt Clark op de vraag of er een spion op het Navo-hoofdkwartier aan het werk was geweest: „Absoluit niet.“ Op de vraag of er dan een spion binnen de Navo was, zegt hij: „Ik denk het niet.“

The Guardian suggereert dat de Amerikanen de Europese Navo-partners verantwoordelijk houden voor het mogelijke 'lek naar de regering in Belgrado. In de Berlijnse *Tageszeitung*, een krant die is voortgekomen uit de linkse alternatieve beweging in Berlijn, schrijft Andreas Zunnach echter dat de spion een Amerikaanse luchtmacht-officier is. Deze had volgens eigen zeggen twee weken lang informatie doorgegeeld naar Servie omdat hij de vluchtaanvallen in strijd achtte met het volkenrecht en tevens vond dat de VS en hun bondgenoten een 'onderdrukkend ultrimaat' hadden opgelegd aan het regime van

Milosevic in de Parijse onderhandelingen van vorig jaar februari en maart. De officier had zich vorig jaar juni, na de oorlog tegen Servie, al gemeld bij de Berlijnse krant. Op voorwaarde van strikte geheimhouding noemde hij zijn naam, rang, functie en plaats waar hij gelegerd was gedurende de 78 dagen van luchtaanvallen. Daarbij overlegde hij bewijsstukken over diverse doelwitten en verkenningssatellieten van de Navo-luchtmachten.

Volgens de krant was een van de verraden vliegtuigen de Amerikaanse F-117 Stealth jachtbommenwerper die in de eerste week van de aanvallen door Servisch luchtafweergeschut werd neergeshaald.

Gisteren overigens citeerde het Britse persbureau Reuters Navo-bronnen in Brussel die zeiden dat een spion in Navo-geladen daarvoor niet verantwoordelijk kon zijn omdat de F-117 Stealth operaties puur Amerikaanse operaties waren waar het Navo-hoofdkwartier buiten werd gehouden.

Woordvoerder van het Amerikaanse ministerie van defensie, Ken Bacon, liet in de *Washington Post* weer weten dat het niet onmogelijk is dat Servie informatie over delen van de aanvalsplannen te pakken kreeg, toen deze van het Navo-hoofdkwartier in Brussel naar de hoofdsteden van de verschillende Navo-landen werden gekat.

En ten slotte meldde Reuters gisteren nog van een Navo-bron te hebben vernomen dat in de eerste week van de operaties informatie over doelen en tijd van aanvallen al uit de aanvalsplannen was gehaald en dat die informatie pas in de laatste minuten werd doorgegeven aan de eenheden die de aanvallen uitvoerden. Zodat Servie, als ze de aanvalsplannen al had, slechts een vaag idee had over de ophanden zijnde luchtafslachtes.

Hoge politie-officier in Kosovo gedood

PRISTINA - Een hoge officier van het Kosovo Beschermingskorps (TKM) is in Pristina door onbekenden doodgegeschoten. Over de achtergrond van de moord is nog niets bekend. Het korps is de multi-etnische brigade waarin het UCK, het Kosovo Bevrijdingsleger, is opgenomen. Het slachtoffer, Besim Mala, was oud-commandant van het UCK.

Spaanse generaal nieuwe Kfor-topman

MADRID - De Spaanse generaal Juan Ortuno krijgt met ingang van vandaag voor zes maanden het commando over de Kfor-troepen in Kosovo. Ortuno, sinds 1996 commandant van het Eurokorps, neemt het roer over van de Duitse generaal Klaus Reinhardt. Die zet bij zijn afscheid in Pristina dat de veiligheid in Kosovo over het algemeen is verbeterd, maar dat de spanningen in het aangrenzende Presovo-dal in Zuid-Servie de stabiliteit bedreigen.

Zelfmoord van vazal Milosevic in Kosovo

BELGRADO - Vojislav Zivkovic, jarenlang voorzitter van Milosevic' Socialistische Partij van Servie (SPS) in de provincie Kosovo, heeft zondagochtend met een pistool zelfmoord gepleegd. Dit meldt het onafhankelijke persbureau Beta. Zivkovic was lid van de Servische delegatie bij de onderhandelingen in Rambouillet. Na het falen van de gesprekken en het begin van de Navo-bombardementen op Joegoslavië werd hij ontslagen.

KOSOVO

1 JAAR NA DE OORLOG

Member of The British Empire. Maar een vergunning van het UCK om hier een bar te mogen draaien, heb ik niet. Ach, UCK, het is gewoon tuig. Het gaat hen om onroerend goed. Deel 1 van een serie interviews.

week. De bewoners van de flats boven mijn bar moeten me ook niet. 'Kan mister John zeggen wie hij is', vragen ze. 'Wij hebben informatie dat mister John een spion van Milosevic is.'

Het VN-bestuur, UNMIK, wil niet helpen. Afgelopen zondag was er een vergadering met de bewoners van dit pand. UNMIK had daarbij moeten zijn maar kwam niet opdagen. De VN-missie in Bosnië werkte niet, waarom zou het hier beter zijn? Ze doen niks omdat ze er de ballen niet voor hebben. Het is te moeilijk, te ingewikkeld, ze houden niet van problemen. Kouchner wil helemaal geen multi-etnische samenleving. Hij denkt dat alle Albanen lieverdjes zijn.

Ik heb in Bosnië gewerkt. Eerst voor Feed the Children in Sarajevo, daarna drie jaar lang als vrijwilliger met gehandicapte kinderen. Ik heb veel geld uit mijn eigen zak uitgegeven. De koningin heeft me met een medaille onderscheiden. Ik ben MBE, Member of the British Empire. Maar een vergunning van het UCK om hier een bar te mogen draaien, heb ik niet.

Ach, UCK, het is gewoon tuig. Het gaat hun om het onroerend goed. Het zijn Albanen uit het buitenland die met veel geld hierheen komen, met maar één doel: zo snel mogelijk nog meer geld maken. Zogenaamd houden ze van hun land. Maar hun eigen mensen intimideren ze net zo goed.

Deze bar bestaat op deze plaats al 3,5 jaar. Waarom is mijn bar anders dan welke bar in Kosovo dan ook? Omdat de eigenaar een Serviër is. Na de oorlog heeft hij het nog een paar maanden geprobeerd, toen heb ik de boel geleasd. Dit is de enige plek waar Servisch VN-personeel een biertje durft te drinken. Het enige wat ik moet doen, is de Serviërs kwijt zien te raken. Dan ligt de wereld aan m'n voeten.

Eén ding realiseert dat schuim zich niet. Nu is het persoonlijk geworden. Ik ben hier en ik blijf hier. En als ik met m'n kont tegen de muur sta, duw ik nog harder."

Abe de Vries

VN-proces seksgeweld in Bosnië

21-3-2000
DEN HAAG - Voor het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag is gisteren het eerste proces begonnen over systematische verkrachtingen tijdens de Bosnische oorlog.

Drie Bosnische Serviërs - Dragoljub Kunarac, Radomir Kovac en Zoran Vukovic - zouden in 1992 en 1993 rond Foca in het zuidoosten van Bosnië-Herzegovina moslimvrouwen en -meisjes stelselmatig hebben verkracht en gemarteld. De aanklagers hebben hen onder meer misdaden tegen de menselijkheid ten laste gelegd. Overigens achten de aanklagers hun opdrachtgevers veel belangrijker, zoals ex-president Karadzic en legerleider Mladic die nog steeds door het VN-tribunaal worden gezocht. Maar, zo stelde de aanklager, de drie waren wel onmisbaar bij de etnische zuivering: „In tegenstelling tot de beleidsmakers zijn dit de individuen die de onschuldige vrouwen en meisjes oppakten om ze daarna te verkrachten, aan te randen, te martelen, tot seksslavinnen te knechten en daarna in sommige gevallen te ruilen, te verkopen of over te geven aan andere soldaten.“

Gisteren had ook het vervolg plaats van het proces tegen de Bosnisch-Servische generaal Radislav Krstic. Die heeft een sleutelrol gespeeld bij de val van Srebrenica in 1995, waarbij zo'n zeventien duizend moslims werden vermoord. De Franse getuige Jean René Ruez, onderzoeker van de aanklagers bij het Joegoslavië-Tribunaal, zorgde voor ophef door te zeggen dat de Bosnische Serviërs de enclave niet in zijn geheel hadden willen veroveren, maar daartoe pas besloten toen er nauwelijks weerstand kwam van de Nederlandse militairen die namens de VN Srebrenica beschermden. Ruez nuanceerde deze theorie van de 'spontane genocide' later door te zeggen dat de Bosnische Serviërs wel al allerlei voorbereidingen voor de massamoord hadden getroffen, zoals de vorming van executiepelotons.

7-3-2000
Kosovo hangt in het luchtledige: een deel van Servië kan het niet meer genoemd, maar wat is het dan wel? En waar blijven recht, orde en de internationale politiemacht?
De Brit John Foreman (40) is uitbater van waarschijnlijk het enige café in heel Kosovo waar nog zowel Serviërs als Albanen komen. De Kukri Bar, tegenover het VN hoofdkwartier in het centrum van Pristina, is sommige Albanen een doorn in het oog. Er wordt ook Servisch gesproken omdat Servisch VN-personeel er komt.
„Mijn bar is multi-etnisch. Dat is wat ik wil. Voor mij is het geen kwestie van geld, maar van principe. Ik heb twaalf medewerkers; zeven Albane-

zen en vijf Serviërs. Regelmatig word ik bedreigd. Laatst werd ik in mijn auto gestopt door iemand van het Kosovo Protectie Korps, het voormalige UCK. 'Mister John, jij moet je beschermingsgeld betalen', zei hij. Ze willen zesduizend mark per maand. Ik verdom het om te betalen.

Diverse personen hebben mij verteld dat mijn problemen niet zullen verdwijnen als ik niet over de brug kom. Mijn hele staf wordt geïntimideerd. Tijdens mijn vakantie zijn hier een stel Albanen geweest, die nationalistische liedjes begonnen te zingen. Ze noemden mijn serveersters hoeren en vroegen waarom hier Serviërs werden bediend. Ze houden niet

van plaatsen waar men ook Servisch spreekt. Vesna, een vriendin, probeert haar nu lege restaurant te redden. Toen ze er laatst ging kijken, kwamen vier Albanen op haar af. 'Als je hier nog een keer komt, snijden we je keel door', zeiden ze. Het is half georganiseerde misdaad. Het woord maffia is te veel eer. Maar die bedreigingen neem ik erg serieus.

Vanmiddag heb ik een ontmoeting met de directeur van de energiemaatschappij, Elektro Kosova. Iedereen heeft zo nu en dan elektriciteit, behalve ik. Word ik eindelijk aangesloten, dan is het even later weer hommeles. Aan de lopende band slaan hier de stoppen door. Kost me 120 mark per

Ongeschoren op tournee tegen Milosevic

Van onze correspondent
Olaf Tempelman

BOEKAREST

In T-shirts, met rare hoofddeksels en rugzakken stapten een paar dagen geleden tien Servische studenten in Belgrado op de trein naar Boekarest. Bij de Joegoslavisch-Roemeense grens werden ze twee uur ondervraagd. 'Vooruit, gaan jullie dan maar door', had de douanier uiteindelijk nors gebromd.

Ongeschoren en met woeste haardossen kwamen ze in Boekarest aan. Een uur later werden ze ontvangen door de Roemeense minister van Buitenlandse Zaken Petre Roman. Kort daarna volgde een langdurig gesprek met de Amerikaanse ambassadeur in Roemenië, James Rosapepe.

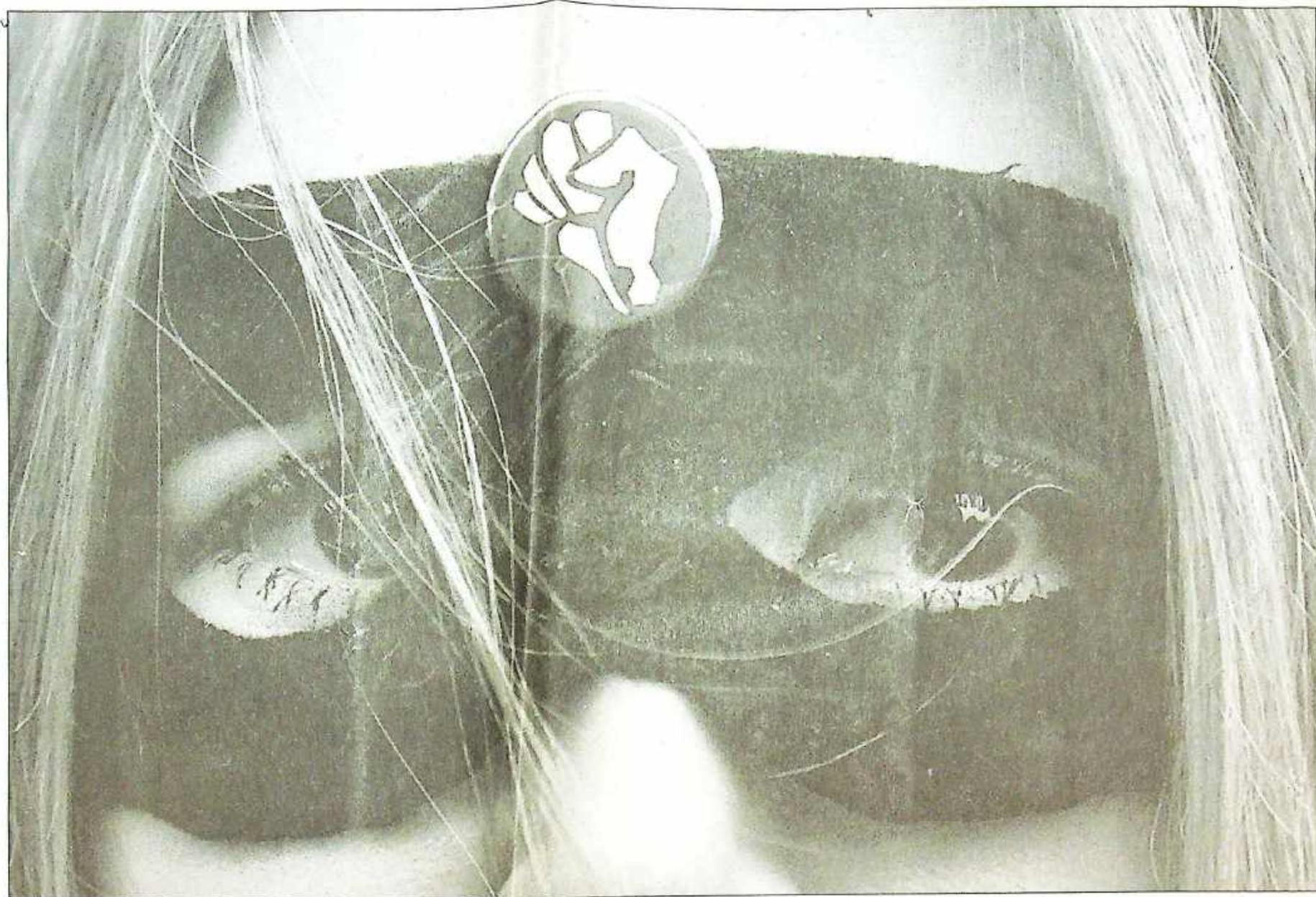
Hadden de heren voor de gelegenheid nog even een dasje omgedaan of het scheermes gehanteerd? 'Welnee', lachen Goran Daskovic en Nenad Sitarica. 'Maar we hadden wel onze Otpor-T-shirts aangetrokken!'

Otpor betekent verzet. Op de zwarte T-shirts van de studenten prijkt in het midden een grote gebalde vuist. Dat is ook de manier waarop de leden van de organisatie elkaar groeten, leggen Goran en Nenad uit, en passant hun vuisten in de lucht gooiend.

Otpor is in snel tempo een begrip aan het worden. Oppericht in de herfst van 1998 door enkele Belgradose studenten die ontgoocheld waren door het gebrek aan verzet tegen het Milosevic-regime en door de wanprestaties van de oppositie, is Otpor uitgegroeid tot een organisatie die een grote aantrekkingskracht uitoefent op jongeren in heel Servië. Waarschijnlijk heeft de beweging al rond de 50 duizend actieve leden.

Dat Otpor nu Boekarest aandoet, is te danken aan Adrian Moraru van de Roemeense organisatie Pro Democratia. Hij nodigde de Servische jongeren uit mee te helpen toezicht te houden bij de Roemeense lokale verkiezingen. Moraru nam als student deel aan de Roemeense revolutie van 1989 en voelt zich sterk verbonden met zijn Servische burenen; die ondergaan nu voor een groot deel dezelfde ellende als de Roemenen tien jaar geleden.

Met zijn initiatief lijkt Moraru Otpor internationaal echt op de kaart te hebben gezet. Nog niet eerder werden de studenten ontvangen door een minister van Buitenlandse Zaken. De Amerikaanse ambassadeur Rosapepe telefeerde na zijn ontmoeting met de uitgebreid met Washing-

Een demonstrerende, gemaskerde studente in Belgrado met het symbool van Otpor.

FOTO REUTERS

ton. 'Jullie bestaan echt!', had Rosapepe ze verrukt toegeroepen.

In het piepkleine kantoor van Pro Democratia, op de tweede verdieping van een vervallen villa in het oude centrum van Boekarest, genieten Goran Daskovic en Nenad Sitarica onderuit gezakt nog even na van hun 'topontmoetingen'. Ze vinden het heerlijk in de Roemeense hoofdstad. De winkels liggen vol, er staan geen rijen op straat.

'Ik voel me hier gewoon veilig', zegt Goran (30). En hij heeft enig recht van spreken. Het afgelopen decennium werd hij tien keer gearresteerd. Soms kwam dat neer op koffie drinken met de politie. Soms op ellenlange verho-

ren. 'Ik ben pas twee keer gearresteerd', zegt Nenad. 'Hij is pas 22', legt Goran uit. 'Maar hij heeft nog tijd genoeg om mijn niveau te halen.'

Want Slobodan Milosevic voelt zich in toenemende mate onge-

Otpor krijgt erkenning in Boekarest

makkelijk met Otpor. In het begin bestempelde de Joegoslavische president de jongeren vanwege hun vuistgroet als 'fascisten'. Tegenwoordig zijn zij 'terroristen'.

Maar Otpor is geen gewapend

verzet. Goran en Nenad rollen bijna om van het lachen als ze vertellen hoe de foto van een 'terroristische' Otpor-training op een veld buiten Belgrado door sommige leden van het regime serieus werd genomen. Nenad: 'Met die foto wilden we Milosevic juist parodiëren. Er werden alleen maar lieve onschuldige meisjes op getraind.'

Otpor wil de bevolking weer politiek bewust maken. De achterliggende gedachte is dat het enthousiasme van de jongeren kan overslaan op gedesillusioneerde ouderen. *Do pobede* - tot de overwinning, staat op de buttons die Goran en Nenad uitdelen.

Een overwinning in fasen. Stap een: zorgen dat iedereen tegen het regime gaat stemmen. Nenad:

'Veertig procent van de Serviërs buiten Belgrado heeft nog nooit gestemd. Vandaar dat we vooral in kleine steden en dorpen actie voeren.'

Stap twee: de grote ego's in de oppositie verenigen. Nenad: 'Vuk Draskovic en Zoran Djindjic wanen zich allebei de messias. Otpor zegt dan: allebei een beetje dimmen!'

Stap drie: na de verkiezingen de straat op gaan. Het regime zal verloren verkiezingen immers zeker vervalsen. 'Maar ditmaal zal de bevolking dat niet meer pikken', zegt Nenad. 'De volgende fraude is het einde van Milosevic.'

'Het regime zit diep in de problemen', stelt Goran. 'Het hangt van crimineel geld aan elkaar.

Maar er is nauwelijks meer geld over in Servië. Alles hebben ze opgemaakt. Hoe minder geld, hoe minder loyaliteit van de kliek aan Milosevic.'

Deze week wordt in Servië een speciaal vanwege Otpor aangenomen wet tegen het terrorisme van kracht. Het stelt het regime in staat leden van Otpor zonder pardon op te pakken. Ook deze wet hebben de studenten al geparodieerd. Op een foto schieten gemaskerde Otpor-leden vastgebonden collega's dood. Dat is humor. Zien Goran en Nenad desondanks niet vreselijk op tegen de terugreis naar Belgrado? 'We zullen wel weer gearresteerd worden', zeggen ze. 'Maar alles went. Ook leven in angst.'

NAVO-oorlog: uraniumkogels en de gevolgen

Door Wil van der Klift

15-6-2000

Het rapport: 'Het gebruik van verarmd uranium: een misdadad tegen de mensheid', van Doug Rokke, doctor in de natuurkunde, aan de staatsuniversiteit Jacksonvillle, zal in de komende Manifest voor het eerst in Nederlandse vertaling worden gepubliceerd.

Ook vermenigvuldigen en verspreiden is een noodzaak. Dr. Rokke is akkoord met de tekst, waarvan Manifest de Duitse en Engelse versie ontving.

De originele Engelse tekst: Use of Depleted Uranium: a Crime Against Humanity, wordt op onze website geplaatst, om ook in het buitenland te worden verspreid.

krant de "Oslobodjenje" (14 maart 1996), die verschijnt in Pale, republiek Srpska.

NAVO weigert medewerking
De VN hebben een milieuteam voor de Balkan opdracht gegeven een onderzoek in te stellen. De voorzitter, de Fin Pekka Haavisto, verklaarde vorig najaar in de aangehaalde editie van de Independent, dat de NAVO weigert om mee te werken.

Irak heeft al in 1997 de Wereldgezondheidsorganisatie gevraagd een rapport over de gevolgen van uraniumhoudende munitie op te stellen. Dat land werd in de Golf-oorlog getroffen door zo'n 940.000 uraniumkogels. Een rapport hierover is nooit gemaakt. Nu staat er in het VN-rapport over de gevolgen op de Balkan alleen maar, dat "tijdens en meteen na de aanval, waarbij verarmd uranium is gebruikt, er enkele mensen in de onmiddellijke omgeving door inademen aan verarmd uranium kunnen zijn blootgesteld." De bondsergering maakte zich er, op een vraag van de PDS vorig jaar juli in de bondsdag "over het gebruik van uraniumkogels in de Golf-oorlog en in Joegoslavië (31.000)" (stuknummer 14/117), kort en krachtig met de volgende woorden vanaf: "eigen studies of onderzoek naar dit onderwerp zijn niet voorhanden."

Onderzoeker geterroriseerd
De voormalig natuurkundewetenschapper van het uraniumteam van het VS-ministerie van defensie, Dr. Doug Rokke, die tegenwoordig doceert aan de staatsuniversiteit van Jacksonville, Alabama, als hoogleraar in milieuwetenschappen, beschuldigt het Pentagon en de regering van de VS ervan, dat ze de door wetten van de VS voorgeschreven maatregelen op grote schaal achterwege laten en vele hinderpalen leggen op de weg van onderzoek naar de risico's

Te veel misdaden onbestraft

Omdat jullie weten dat de normen en waarden die jullie gemeen hebben....

van verarmd uranium. Sinds zijn publieke afwijzing en na herhaalde waarschuwingen van het Pentagon, wordt hij op alle mogelijke manieren geterroriseerd. Op 30 april jl. schoot iemand op zijn slaapkamer. Dr. Rokke eist: "Iedereen, die door inademen, eten of door wondinfectie met verarmd uranium in aanraking is gekomen, moet medische hulp krijgen. Alle splinters van uraniumkogels, elk verroest apparaat, alsook de besmette roestende onderdelen, moeten verwijderd worden en adequaat afgevoerd. Het gebruik van uraniumkogels moet verboden worden." Deze eisen worden ook gesteld door het International Action Center door Artsen tegen Kernbepoening (IPPNW), in een campagne van de afgevaardigde in de bondsdag, Heidi Lippmann, die namens de PDS in de defensiecommissie zit, en door vele anderen. Er moet kennelijk nog veel meer druk uitgeoefend worden, voordat deze eisen zullen worden opgevolgd.

Van: Klaus von Raussendorf,
Vert. Toos Plug

De NAVO heeft, al tijdens de bombardementen op Joegoslavië, toegegeven, dat ze uraniumkogels gebruikte. In de Servische provincies Kosovo en Metohija, maar ook in de rest van Servië liggen sindsdien ontelbare aantallen uraniumhoudende kogels, splinters van munitie en voorwerpen die geraakt zijn. "Een exacte plaatsbepaling van het gebied" is onmogelijk, aldus het Duitse ministerie van Defensie in een brief van 16 juli 1999, waarvan de Alk een kopie in haar bezit heeft. Redenen: De doelen zijn pas tijdens de actie door de piloten bepaald. "De NAVO," zo gaat de brief verder, "heeft op 1 juli 1999 gewezen op mogelijk gevaar van gif in het omgaan met voertuigen, die door munitie met verarmd uranium getroffen zijn en heeft geadviseerd preventieve maatregelen te treffen." Dit is ook doorgegeven aan de hulporganisaties, die in Kosovo aan het werk waren, aldus de brief. Over de mensen in Joegoslavië hebben ze het niet, en "Een plan voor de ontsmetting door de NAVO hebben we op dit moment niet." De NAVO waarschuwt dus voor de gevolgen van haar uraniumkogels, maar zegt niet, waar de gevaren op de loer liggen en weigert de schade te herstellen. "Dat de NAVO uit rapporten over munitie en van piloten de doelgebieden heel precies kent, waarin wapens met munitie van verarmd uranium werden gebruikt," heeft de Britse krant de "Independent" door eigen onderzoek ontdekt, aldus de editie van 16 oktober 1999. De getroffen gebieden zijn de "gebieden rond Diakovica, Mitrovica, Pristina, Urahovac en Servië zelf." Toen in Bosnië al heeft de NAVO in augustus en september 1995 Servische stellingen in Sarajevo, Goraszde en op de berg Majevica met radioactieve wapens gebombardeerd, aldus de "Telegraf" van 3 april 1996, zij citeerden de

Teleurgesteld, maar bestlist niet wanhopig

J. B. Zwes

De Nederlander Cees Hindriks heeft na een jaar als onderzoeksleider bij het Rwanda Tribunaal alarm geslagen: het

gaat niet goed met deze internationale rechtbank in Arusha. En dat is kwalijk, want machthebbers moeten weten dat ze ooit op machtsmisbruik zullen worden afgerekend.

Rwanda Tribunaal

Judith Neurnik

Hij zou twee jaar blijven als onderzoeksleider bij het Rwanda Tribunaal. Maar binnen een jaar is Cees Hindriks (58) weer terug in Nederland. Teleurgesteld en gefrustreerd, al zal hij die woorden zelf niet gebruiken. Vriendjespolitiek, de cultuur en het slechte management binnen de organisatie van het tribunaal maakten hem het werken onmogelijk.

Hindriks ging vorig jaar op zoek van de hoofdaanklager van de VN-tribunalen voor Joegoslavië en Rwanda, Louise Arbour, naar Rwanda. Ze kennen elkaar, want de oud-politichef van het korps Velsen had van 1994 tot 1998 als *senior-investigator* voor het Joegoslavië-Tribunaal gewerkt. Het werken aan de be-rechting van de hoofdrolspelers van de massamoord van 1994 in Rwanda leek hem een nieuwe uitdaging.

Aan een tafeltje in een Amsterdams café benadrukt hij verschillende keren dat hij niet „wil nà-trappen”. Dat hij zijn verhaal wil doen om het tribunaal en vooral om de getuigen. „Mensen willen graag getuigen, willen vertellen wat er is gebeurd, als daardoor de schuldigen worden gestraft. Maar als je ze niet goed opvangt, niet informeert over de voortgang, dan verliezen ze het vertrouwen in het tribunaal. Dan willen ze niet meer getuigen. En dat is in Rwanda gebeurd.” En dat is in getuigen van groot belang zijn voor de meeste zaken van het tribunaal, waar nauwelijks forensisch en papieren bewijs beschikbaar is. Het terugtrekken van een getuige betekent dat een deel

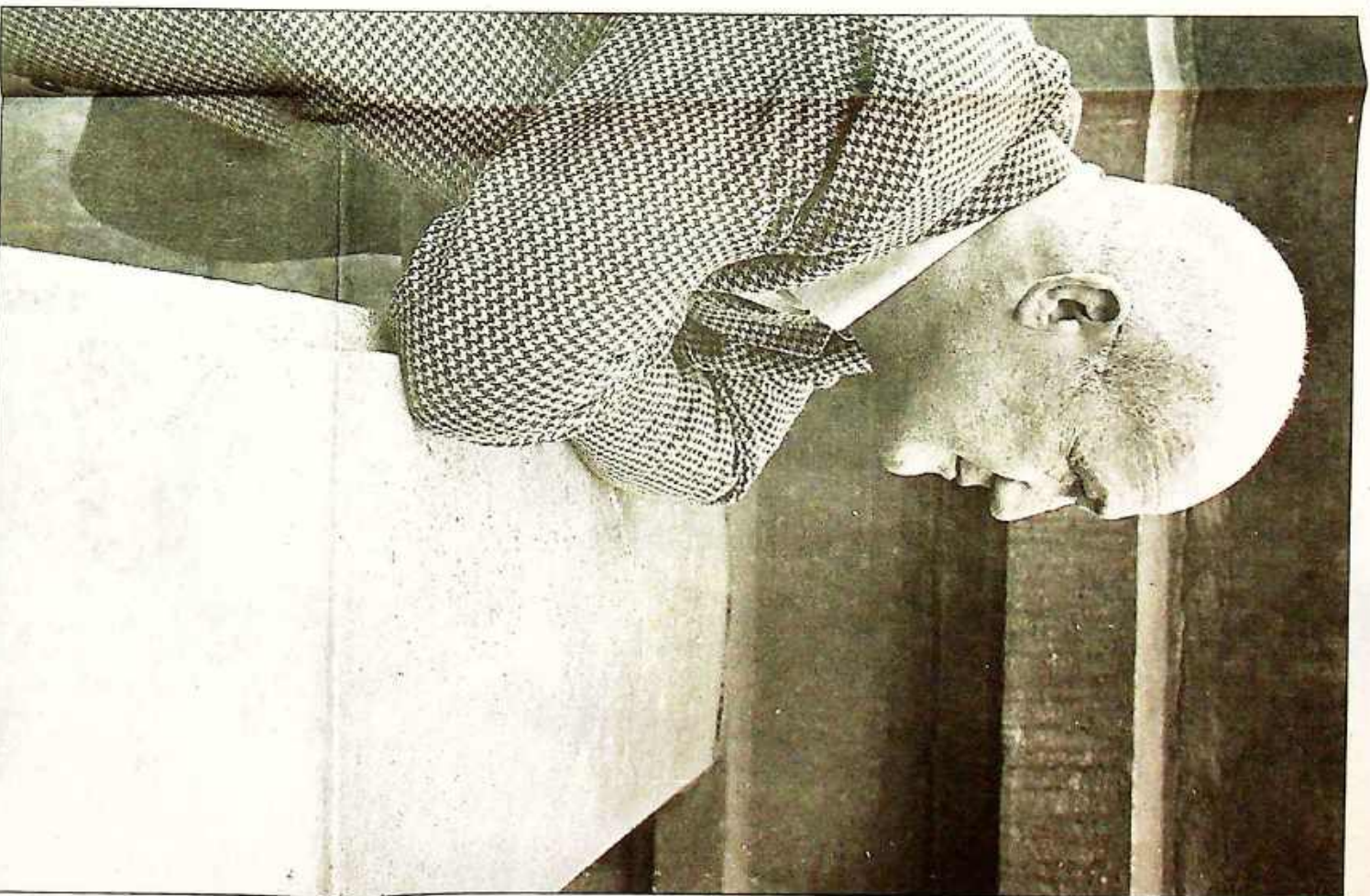
van de met zorg samengestelde bewijsvoering tegen een verdachte vervalt. Hindriks wilde betere nazorg voor de vaak ernstig getraumatiseerde getuigen.

Het lijkt erop dat hij zijn zin zal krijgen, want het tribunaal is ermee aan de slag gegaan. Maar minder gehoor krijgt hij voor zijn kritiek op de kwaliteit van de ondervraging van getuigen. Veel medewerkers bij het tribunaal zijn niet toegenust voor hun werk, stelt hij. Zo ontstaan verschillende onderzoeken niet de kunst van het goed doorvragen en van het controleren van getuigenverklaringen. Dat komt doordat zij vaak niet om hun kwaliteiten, maar vanwege familie- of vriendschapsbanden zijn aangenomen. Volgens Hindriks heeft dit alles te maken met de Afrikaanse cultuur. „Het Rwanda Tribunaal wordt gedomineerd door Afrikanen. Die hebben een ander idee van leidinggeven dan westerlingen. Ze delegeren bijvoorbeeld weinig, zelfs niet op de terreinen waar ze minder goed in thuis zijn.”

Het tribunaal werd enkele jaren geleden al doorgeleucht na soortgelijke klachten. Die bleken terecht, waarna de plaatsvervangend aanklager en de griffier vervangen werden. Maar de problemen bleven. Hindriks was hij niet tevreden over sommigen van zijn medewerkers. Maar hij kreeg geen voet aan de grond. „Mijn voorstellen om het personeelsbeleid te wijzigen en de kwaliteit van de onderzoekers te verbeteren werden gezien als kritiek. Ze riepen weerzin op.”

Hij beaamt dat dit te maken kan hebben met het feit dat hij als blanke westerling zich bemoeide met een merendeels door zwarte Afrikanen geleide organisatie, maar wijst ook op de competitie die men daar voelt ten aanzien van het Joegoslavië Tribunaal – waar hij voor hen inmiddels vreedzaam kwam. „Er is een vreemd soort mhderwaardigheidsgewoel. Men trekt de hele tijd vergelijkingen: hoewel zaken er zijn behandelend, hoewel arrestanten er vastzitten, ... Dat is helemaal niet nodig.”

Het tribunaal, dat sinds 1995 operationeel is, heeft zes verdachten veroordeeld. Nog 42 mensen zitten vast in afwachting van een veroordeling. „Onder

„Afrikanen hebben een ander idee van leidinggeven dan westerlingen.”

FOTO PATRICK POST

hen is een behoorlijk aantal verantwoordelijken: twaalf ministers, de premier, de legerchef. Al zijn de meesten van hen gearresteerd op basis van minimale bewijzen.” Er wordt volgens hem niet hard genoeg aan getrokken om die bewijzen aan te vullen en de processen snel af te ronden. „Werken bij de VN betekent goed verdienen. Veel Afrikanen willen er graag werken en er blijven werken. Daarom wordt er geen hoog tempo ontwikkeld.”

Dat leidt ertoe dat verdachten te lang vastzitten. Zo moest de toenmalige Rwandese hoge ambtenaar en propagandist Jean-Bosco Barayagwiza in hoger beroep wegens procedurele fouten worden vrijgelaten. „Er was geen sprake van een eerlijke rechtsgang omdat hij te lang vastzat, en onvoldoende werd geïnformeerd over de voortgang. Die man kon je vergelijken met een

Goebbels of een Göring. Zoiets mag niet gebeuren.” Na veel kritiek is er een tweede hoger beroep tegen de man ingesteld.

Wat is het belangrijkste dat hij in zijn jaar bij het tribunaal heeft bereikt? „Ik heb het gevoel dat mensen door mij wel zijn gaan nadenken over democratie en openheid binnen het tribunaal. Een aantal mensen heeft weer wat hoop gekregen dat er nog iets kan veranderen.” Hij voelt zich wel aangesproken door de suggestie dat hem het etiket 'klokkenuider' past: „Daarom heb ik er ook geen moeite mee om op te stappen. Als je die klokken eenmaal geluid hebt, heb je de verhouding zo op scherp gezet, dat het erg moeilijk is om nog door te gaan.”

Hindriks heeft bij zijn vertrek een rapport van dertig pagina's geschreven voor de huidige aanklager van de tribunalen, Carla

del Ponte. Hij heeft haar gevraagd zich actiever op te stellen, meer aandacht te besteden aan de opleiding van het personeel bij het Rwanda tribunaal en voo de belangrijkste functies, bijvoorbeeld die van *deputy-aanklager* e griffier, vooral ook buiten Afrikete werven. Zij heeft inmiddels een Zwitserse oud-politicaan aangesteld als zijn opvolger. Hindriks voorziet dat hij dezelfde problemen krijgt als hijzelf had en betreurt dat er daarover geen contact met hem is geweest. „Ik vind het tribunaal een belangrijk instituut. De problemen die er n zijn, moeten we als wereldgemeenschap oplossen. Mijn kritiek is ook niet tegen het tribunaal als rechtbank gericht. Wanneer het is goed dat machthebbers worden dat ze niet meer wegkomen met machtsmisbruik. Dat ze daarvoor absoluut ooit ter verantwoording worden geroepen.”

Op vredesmissie naar Joegoslavië

Help mee aan de opbouw!

Voor meer info, zie
<http://www.jab.be>
of e-mail naar:
jab@jab.be

28-6-2000

Op 15 juli
vertrekt
een groep

jongeren van de Belgische jeugdendienst Jongeren Aan Bod vanuit Brussel richting de Balkanzon. Naar het land, dat vorig jaar vanwege 'etnische zuiveringen' in Kosovo de verwoestende NAVO-bombardementen te verduren kreeg, nu te leiden heeft van een handelsboycot en dat nog dagelijks onder mediavuur ligt. De 'humanitaire interventie' liet een spoor van vernieling, doden en gewonden en psychische schade achter in de Joegoslavische samenleving, terwijl de grijnzende Shea op persconferenties bleef benadrukken dat de aanvallen zich in de eerste plaats tegen militaire doelen richtten. Die bombardementen op een vluchtelingenkonvooi, op de Chinese ambassade, op talloze woonwijken, fabrieken, ziekenhuizen, scholen, bruggen, monumenten, winkels en elektriciteitscentrales, ach, dat waren vergissingen. Ja, je moet als westerse imperialist natuurlijk keuzes maken. Het is of een afzetmarkt, gebieden met grondstoffen en machtsuitbreiding in Oost-Europa aan je neus voorbij laten gaan of tegen alle internationale verdragen in een soeverein, vijandig land, waar een laatste restje socialisme smeult, aanvallen met het oog op de lonkende olievelden in het Midden-Oosten. De keus was snel gemaakt en binnen de kortste keren stond de Balkan dan ook in vuur en vlam, waarna KFOR-soldaten als bevrijders Kosovo binnentrokken. Nu beschouwen de marionetten van het IMF en de wapenhandel hun actie als geslaagd.

Eind goed, al goed? Helemaal niet!

Economische problemen, zoals werkloosheid, veroorzaakt door de NAVO-oorlog en door de sancties worden eenvoudigweg in de schoenen van de verguisde Joegoslavische president Milosevic geschoven. Getraumatiseerde kinderen vragen zich temidden van de overgebleven puinhopen af, wanneer hun scholen eindelijk eens opgebouwd worden. Veel mensen rouwen nog steeds om dierbaren die ze, net zoals hun vertrouwen in de politiek, vooral in die van de westerse landen, kwijtgeraakt zijn. Internationaal bevindt Joegoslavië zich in een isolement. Kortom, een allesbehalve bemoedigende situatie.

Hoe zou je kunnen bijdragen aan het herstel van dit land met het oog op een vreedzame toekomst? Heel simpel; neem deel aan de politieke, culturele reis naar Joegoslavië deze zomer, sla de handen ineen met onze Belgische vrienden van JAB en steek de Joegoslaven een hart onder de riem! Drie weken lang maak je niet alleen kennis met je reisgenoten, maar ook met de gastvrijheid, het heerlijke, natuurlijke voedsel (dioxine-en salmonellavrij!) en de Slavische cultuur van Joegoslavië. Gedurende de eerste week verblijven we in een kinderdorp vlakbij Novi Sad in Vojvodina, waar we de handen uit de mouwen zullen steken voor het herbouwen van een door de NAVO getroffen kinderweeshuis. Dit is tevens de ideale gelegenheid om de kinderen persoonlijk te verblijden met het meebrengen van bijvoorbeeld speelgoed of

andere nuttige spullen. Mest daarom je kamer, de zolder of de kelder eens flink uit!

De volgende twee weken worden groten-deels doorgebracht in Belgrado en omgeving, waaronder Sirogojno, een historisch stadje met eeuwenoude ruïnes (die dus al in deze staat waren voor de bombardementen!), Kragujevac, de stad van industrie en de Zastavafabriek en Nis. We zullen ons daarnaast bezighouden met sportactiviteiten en met het organiseren van een vredesactie samen met Joegoslavische jongeren. Discussies over, onder andere, de bombardementen, de ecologische gevolgen van de oorlog, de globalisering en de vrede, nemen tijdens onze reis een belangrijke plaats in. Uiteraard omvat het programma nog veel meer.

Nieuwsgierig of razend enthousiast geworden? Betuig je internationale solidariteit en neem contact op met het partijkantoor van de NCPN of door zo snel mogelijk een voorschot van 275 gulden, van het totale bedrag van 1375 gulden over te maken naar JAB.

Hopelijk komen nog andere Nederlandse jongeren op het idee om zich solidair te verklaren met het Joegoslavische volk door zich aan te melden.

**Vredesjongeren aller landen
verenigt jullie!**

Met vriendelijke groet,
Annabelle Schouten

mai 2000

L'Otan à la conquête du monde

Les Balkans, large péninsule montagneuse, s'enfoncent entre la mer Adriatique, la mer Noire et la mer Egée. Les contrôler ouvre un accès vers l'Asie Mineure et le Proche-Orient à qui vient de l'Ouest (Autriche-Hongrie, puis Allemagne) ; un accès vers l'Europe orientale, à qui vient de l'Est ou du Sud (Byzantins, puis Ottomans) et un débouché sur la Méditerranée à qui vient du Nord (Russie). Or, la nature montagneuse de la région impose de la traverser selon les voies de communications les moins abruptes : soit le long du cours du Danube (1- voir carte), qui contourne les Balkans par le Nord ; soit par la route d'Istanbul (2) à Sofia, puis à Nis (Yougoslavie) et à Belgrade (où elle rejoint le Danube) ; soit par la voie qui monte (3) de Thessalonique (Grèce) à Skopje (Macédoine) et s'y partage en deux branches qui rejoignent à Nis la route précédente et va jusqu'à Trieste (Italie). C'est là qu'aboutit la voie (4) de l'Italie à l'Ukraine. Le passage, d'Est en Ouest, théoriquement plus court (5), de Bourgas (mer Noire) à Durrës (Adriatique), traverserait Sofia, Skopje et les rudes montagnes albanaises. Il nécessiterait des aménagements gigantesques que seuls justifieraient des enjeux importants.

PAR DAVID ALEXANDRE

Une décennie après l'intervention d'une coalition menée par les Etats-Unis contre l'Irak, seul un rêveur impénitent pourrait encore croire que le respect du droit motivait la "libération du Koweït". Avec le recul, les énormes intérêts politiques, économiques et stratégiques en jeu sont apparus aux plus incroyables, même si la propagande de guerre et l'absence d'informations fiables avaient brouillé la perspective. Cette même situation prévaut dans la défunte Yougoslavie et au Kosovo. Un an après l'intervention aérienne du 24 mars 1999, se profilent derrière les faux semblants les intérêts qui ont conduit l'Otan à dépenser près de 100 millions de dollars par jour, pendant soixante-dix-neuf jours, pour "sauver les Albanais du Kosovo de l'épuration ethnique".

Tous les axes de communication est-ouest et sud-est-nord-ouest des Balkans passent par la Yougoslavie. Or, la destruction des ponts sur le Danube et l'interruption du trafic fluvial ont pénalisé, de longs mois, toute la région. Le bombardement du train de voyageurs Belgrade-Thessalonique (cinquante-cinq morts), au sud de Nis, a, lui aussi, signifié aux pays balkaniques (rétifs à soutenir l'Otan) la menace implicite qui pèse sur eux. Les deux voies (route et rail) de l'axe nord-sud, qui vont de Skopje à Nis, joignent la Serbie à la Grèce, deux pays restés très proches, en dépit des pressions de l'Otan. L'une traverse Pristina ; tandis que l'autre, venue de Kumanovo (Macédoine) évite le Kosovo et passe à deux pas de Presevo et Bujanovac, en Yougoslavie. Or, c'est là que, depuis quelques semaines, un succédané de l'UCK (l'UCPBM, Armée de libération de Presevo Bujanovac et Medveda), infiltré depuis le Kosovo, affronte les policiers serbes. Et, c'est aussi dans le Sud-Est du Kosovo que se trouve la zone de déploiement américain, à partir de laquelle s'infiltré l'UCPBM. Les Américains ont exigé de l'UCPBM l'arrêt des opérations contre cette zone serbe, mais démilitarisée. Sans effet ! Rappelons qu'au nord de Kumanovo, les Serbes ont appréhendé (lors des bombardements de l'an dernier) trois commandos américains, pour lesquels est ensuite intervenu le pasteur Jesse Jackson.

LES POPULATIONS QUI HABITENT LES BALKANS SE CARACTÉRISENT PAR UN fractionnement extrême de pouvoirs, de groupes, de religions et d'ethnies. Elles y vivent dispersées sur de grands espaces, mais inextricablement imbriquées. Cette "balkanisation" rend inapplicable le principe de l'Etat-nation. Car toute tentative d'homogénéisation conduirait à des exodes en masse, des violences, des massacres et, en retour, à des rancunes inexpiables qui alimenteraient ensuite de nouvelles destructions. Aussi, après la fin des empires ottoman, austro-hongrois et russe, les populations balkaniques furent-elles regroupées dans de nouveaux pays, créés autour de groupes ethniques prédominants, tout en conservant les structures de "fédérations com-

munautaires" qui protégeaient chaque composant. Cela a été le cas de l'Etat des "Slaves du Sud" (ou Yougoslavie) qui regroupait Serbes, Croates et Slovènes (tous slaves), à côté d'une quinzaine d'autres ethnies (Hongrois, Tsiganes, Albanais, Roumains, etc).

Conséquence de ce fractionnement général : la présence de minorités des uns chez les autres et vice-versa. Malheureusement, dès qu'interviennent des forces centrifuges, les conséquences tournent au drame comme celui qui déchire depuis dix ans l'ancienne Yougoslavie et le Kosovo. Car le Kosovo est, historiquement, une société multi-ethnique, où seules les proportions respectives des uns et des autres ont varié au fil des siècles. Il y a un an, en plus des Serbes et des Albanais, y vivaient des Turcs, des Tsiganes, des Goranes (Serbes musulmans), des Egyptiens, des juifs, etc. Revendiquer le Kosovo pour une seule de ces parties serait une escroquerie intellectuelle. Car si les Albanais se disent descendre d'antiques Illyriens ayant fui dans les montagnes les invasions slaves du haut Moyen-Âge, ces derniers affirment avoir mis en valeur une région à l'abandon (dont toute l'onomastique reste serbe). Avec le retour de la sécurité, les Albanais (dont le nom signifierait "Hommes des montagnes"), sont descendus travailler auprès des Serbes dans leur royaume médiéval. Lors de la bataille de "Kosovo Polyé" (le Champ des merles) de 1389, les Albanais ont combattu les Ottomans aux côtés des Serbes. Au fil des siècles, la bataille et les hauts-lieux qui s'y rattachent symboliseront, pour le peuple serbe, en dépit de sa défaite, sa ferme volonté de survivre. Par la suite, une partie des Serbes a fui vers le Nord, et les Albanais, ayant adopté l'islam, ont reçu les faveurs des Ottomans et ont connu une forte croissance démographique. Le retour du Kosovo à la Serbie (1913) ramènera le balancier vers les Serbes (50 % au début du siècle), avant la retombée due aux guerres, aux expulsions nazies et aux mesures anti-serbes de Tito (qui voulait une "Serbie faible dans une Yougoslavie forte").

Là-dessus s'est greffée la crise, puis la guerre du Kosovo. Localement, elle a opposé les partisans d'un Kosovo multi-ethnique et autonome au sein de la Serbie à ceux d'un Kosovo indépendant et contrôlé par les seuls Albanais. Et quand à Rambouillet, les Occidentaux ont voulu imposer à la Yougoslavie des conditions inacceptables pour un Etat souverain, l'affrontement avec l'Otan est devenu inévitable. Un excellent reportage vidéo (1) montre la détresse et le courage de ce petit pays, face au déchaînement d'une violence aveugle.

DEPUIS L'ARRIVÉE DE LA KFOR AU KOSOVO, L'UCK a organisé l'épuration ethnique des minorités (Tsiganes autant que Serbes). Comme on ne voit pas l'Otan réagir et bombarder l'UCK, on est forcé à reconnaître que si de grands moyens ont été utilisés contre la Yougoslavie, et uniquement contre elle, c'est que le but réel de l'opération était autre que celui affiché. Car, si l'on reprend le fil des événements depuis une dizaine d'années, on constate que près de trois cent à cinq cent mille Serbes de la Krajina (Croatie) en ont été chassés, sans retour, en août 1995, sans que personne n'use de la force contre la Croatie pour leur permettre de rentrer chez eux. Il s'agit pourtant d'une épuration ethnique caractérisée. De même, lorsque le Tribunal pénal international de La Haye condamne des Bosniaques croates, musulmans et serbes pour leurs exactions, les médias, dans leur majorité, imputent ces crimes aux seuls Serbes. De tout cela, et de bien d'autres indices, on conclut que les Serbes et la Serbie (colonne vertébrale de l'ancienne Yougoslavie) sont directement visés par les puissances regroupées dans l'Otan. Leur action a contribué à l'éclatement de l'ancienne Yougoslavie et au démantèlement en cours de la nouvelle Yougoslavie et de la Serbie. Les déclarations de responsables de l'Otan, réunies dans un livre récent (2) et éclairant sont une mine d'informations et d'analyses. Reste à savoir pourquoi la Yougoslavie est devenue la cible de tels déchaînements. La première raison résulte de l'exceptionnelle position géopolitique de ce pays en Europe du Sud-Est et de l'intérêt croissant que prend cette région. Elle est le ventre mou à partir duquel on peut pénétrer directement dans l'arrière-cour de la Russie : la mer Noire et le Caucase. Ce qui, au passage, permet de saisir le lien qui rattache le conflit tchéchène à celui des Balkans. L'Otan, qui a investi pacifiquement le Pacte de Varsovie par le Nord (Pologne, Hongrie, République tchèque), complète son mouvement dans le Sud de manière plus belliqueuse. La force et la violence même de son action (les "bavures" gratuites de cette guerre) sont destinées à intimider les éventuels adversaires (Russie, Chine) ou les puissances étrangères à cette partie du monde (Inde, Brésil) et à forcer les alliés réticents (Grèce, Bulgarie, Macédoine) à s'aligner sur sa politique. La phrase du ministre de l'Information yougoslave : "Je

demande à tout ceux qui m'écou- tent : après nous, quel sera le prochain pays ?", servait l'Otan plus qu'elle ne la dérangeait. On comprend aussi le dosage savant d'humiliation de la Russie, impuissante à secourir son allié, et d'exaspération de la Chine, agressée dans sa propre ambassade. L'Otan a poussé l'outrage "aussi loin qu'il était possible", en évitant toute extension du conflit, juste pour marquer sa prééminence. En cela (plus que par ses objectifs strictement balkaniques) l'Otan s'est voulue le gendarme du monde.

A L'INTÉRIEUR MÊME de l'Otan, les jeux diffèrent. Celui des Etats-Unis est transparent : l'Otan est l'habillage élégant qui leur permet de s'imposer en force, en particulier à leurs alliés européens. Car, alors que la disparition du Pacte de Varsovie enlevait toute justification à leur présence en Europe et même au maintien de l'Otan, leur intervention (là, comme au Koweït) a été le prétexte d'une implantation durable et d'une mise sous tutelle de l'Europe à l'heure même où était lancé l'euro ! La Grande-Bretagne, qui a toujours soufflé le chaud dans cette crise, confirme son alliance avec son ancien fils prodigue (un pied en Europe, l'autre en Amérique). L'Allemagne, grâce à l'éclatement de la Yougoslavie, de la Tchécoslovaquie et surtout au rejet de la Russie vers l'Est (derrière les pays baltes, l'Ukraine et la Biélorussie) réalise ses buts de guerre de 1914-1918 et de 1939-1945. Elle se venge aussi de la Yougoslavie, seul pays vaincu à l'avoir saigné, pendant la Seconde Guerre mondiale. La France, elle, dispose de l'administrateur civil du Kosovo. □

(1) Michel Collon, *Sous les bombes de l'Otan, quinze Belges en Yougoslavie, 45 mn, 37 rue Renard, 4430 Ans, Belgique, michel.collon@skynet.be, 65 FF port compris.*

(2) Michel Collon - *Monopoly, l'OTAN à la conquête du monde, éd. EPO, Bruxelles ou chez l'auteur, 165 FF.*

Belgrado zenuwachtig over 'Otpor!'

Maar weinig opposanten gingen gisteren in Belgrado de straat op voor een protest tegen het regime. Het enorme verbale geweld van het regime tegen de oppositie mist zijn uitwerking niet. Toch maakt het bewind zich zorgen.

2000

Door onze correspondent VEB VINCCK
BELGRADO, 16 MEI. Een mistukking, zo luidt vandaag het eensgezinde commentaar over de demonstratie van de oppositie in Belgrado, gisteren. Daar kwamen honderd uitgeduizend betogers op af. Een maand geleden bracht de oppositie nog zo'n 150.000 mensen op de been.

Er zijn vele verklaringen voor de geringe opkomst. De oppositiepartijen hebben te snel na hun laatste succes een nieuwe betoging georganiseerd. „Dit lijkt een herhaling van de bijeenkomst die vier weken geleden is gehouden”, zegt politiek verslaggever Filip Svam van het blad *Pravda*.

Een andere verklaring luidt de demonstratieoefening van de Serviërs. Hoe lang demonstreren ze al tegen het regime van de Joegoslavische president Slobodan Milošević? Ruim acht jaar. En wat hebben de oppositiepartijen in al die jaren klaargespeeld? „We willen wel af en toe de straat op gaan, maar vraag ons niet iedere maand te komen. Dat heeft toch geen zin”, zegt een voorbijganger. Dan is er de aantekening voor de demonstratie. Twee weken geleden werden drie activisten van de oppositionele studentebeweging Otpor! (Verzet!) in elkaar geslagen door, naar hun zeggen, lijfwachten van Milošević zoon Marko en vervolgens gearresteerd en van po-

ging tot doodslag beschuldigd. Dat gebeurde in Požarevac, woonplaats van Marko en gekoortepaats van Slobodan Milošević. Uit protest besloten de oppositiepartijen en Otpor! vorige week in Požarevac te demonstreren. De politie sloot de stad echter hermetsch af, niemand kwam die dag Požarevac in. De demonstratie van gisteren was een reactie op de weigering de betoging in Milošević's bolwerk toe te staan.

„Maar die aantekening is te gering”, zegt politiek analist Harry Stajner. „Hadden de autoriteiten [het oppositionele tv-station] Studio B gesloten, dan had de oppositie tienduizenden mensen op straat gekregen. Maar niemand is verboden over het pit dat Požarevac verboden terrein is. Dat Požarevac wordt het regime toch zenuwachtig, niet van de oppositiepartijen, wel van de vereniging Otpor! De harde kern en rijkdom bestaat uit studenten die middelbare scholen, verhalende in middelbare klassen, maar de afgelopen tijd steeds vaker ingang hebben gekregen op de universiteit en andere onderwijsinstellingen. Wij denken aan politieke partijen. Daarom zijn de mensen van ons”, zegt de student Aleksandra.

De afgelopen jaren heeft de regering haar anti-Otpor! campagne dan ook snel geïntensiveerd. Eerst werden de studenten opgepakt tijdens het plakken van affiches. Daarna werden ze ervan beticht banden met NAVO-landen te hebben en waren ze 'dus' verraders van het eigen volk. Nu worden ze uitgenodigd voor terroristen en fascistisch. Zo hing Belgrado gisteren, bij het gloren van de dag, ineens nazi posters waarop een jonge vlag met het Otpor!-symbool (een gebalde vuist) en boven de tekst 'Madden-Jugend' - een gecombineerde verwijzing naar de Hitler-Jugend en de Amerikaanse minister Madeleine Albright.

Daarnaast scheldert het bewind de activisten van Otpor! zelf schuldig af als criminelen. Zo werden de studenten geïchelen etom, zenuwachtig. „We willen ons volgende week bij de politie melden en zeggen: als we terroristen zijn, arresteer ons dan!”, zegt Ivan Marovic. Maar de reactie van de overheid mist zijn uitwerking niet. De spanning in Servië loopt op. „De mensen zijn bang voor ingrijpen van de politie”, zegt analist Stajner. De autoriteiten hebben de afgelopen dagen net iets te vaak getreigd met ingrijpen. Daardoor zou een flink aantal mensen zijn weggebleven van de demonstratie. Dat de politie in Belgrado zich gisteren nauwelijks liet zien mocht niet baten.

Van de aanwezige demonstranten kregen de Otpor!-activisten bij aankomst applaus. Zoran Djindjić, leider van de Democratische Partij, draagt een T-shirt met het symbool van de beweging. „We zullen ons niet terugtrekken als jullie aan onze kinderen komen”, roept hij met overstaande stem. „Dit is een laatste waarschuwing”. Niettemin: in Novi Sad, de stad waar Bosko Perosevic is vermoord, slapen de studenten uit angst voor arrestaties vanavond niet thuis, zo laat Otpor! na afloop van de demonstratie weten.

Het laatste nieuws betreft de moord op Boško Perosevic, premier van de regionale regering van Vojvodina, zaterdag. De dader, die direct is aangehouden, zou maritaal van Otpor! in huis hebben gehad. De politie heeft het bij een huiszoeking aangetroffen. Alleen, de moord zelf wijst meer op een persoonlijke afrekening.

KFOR neemt wapentuig in beslag

Militairen van de KFOR hebben gisteren bij een grootscheepse zoekactie in Kosovo talloze wapens in beslag genomen.

De huiszoekingen hadden plaats bij etnisch-Albanezen die in een gebied van 150 vierkante kilometer rond Drenica wonen. Onder de gevonden wapens waren geweren, munitie en handgranaten.

De KFOR had tot ingrijpen besloten wegens het toenemende geweld tegen Serviërs in het gebied, dat eens het bolwerk was van het Bevrijdingsleger van Kosovo.

Aan de actie deden militairen uit Groot-Brittannië, Finland, Noorwegen en Tsjecho's mee. Ten zuiden van de hoofdstad Pristina kwamen gisteren twee Serviërs om toen hun auto op een landmijn reed. Een inzittende raakte gewond. Waarschijnlijk ging het om een aanslag. (AP)

Vergelijk: Hannibal bij Cannae

Door een onzer redacteurs
ROTTERDAM, 16 MEI. Ging de generaal te ver? De Amerikaanse onderzoeksjournalist Seymour Hersh uit in het blad *The New Yorker* schokkende beschuldigingen tegen een van de hoogste Amerikaanse generaals tijdens de Golfoorlog van 1991 tegen Irak, generaal bd Barry McCaffrey.

Het is duidelijk dat Geneefse conventies verbieden om het vuur te openen op ontwapende Iraakse krijgsgevangenen of Irakezen in burger die zich overgeven. Maar het is nuttig de derde aantijging, over de bloedige confrontatie waarin McCaffreys troepen na de afkondiging van het staakt-het-vuren met de Iraakse Republikeinse Garde verweekeld raakte, in de context van de tijd te zien.

McCaffrey voerde in feite uit wat zijn commandant, generaal Norman Schwarzkopf, graag had willen doen.

Een maand na de oorlog zei Schwarzkopf in een vraaggesprek met David Frost dat hij de toenmalige Amerikaanse president, George Bush, had geadviseerd „tot voortzetting van de mars” Irak in om de Iraakse strijdkrachten volledig te vernietigen. Schwarzkopf riep daarbij de slag bij Cannae in 216 voor Christus in de herinnering, waar zijn grote held Hannibal een heel Romeins leger volledig in de pan hakte. Maar doordat president Bush zijn advies negeerde en op 27 februari een staakt-het-vuren afkondigde, konden, aldus Schwarzkopf, belangrijke elementen van het Iraakse leger en de Republikeinse Garde, een elite-korps, ontsnappen.

Deze eenheden speelden vervolgens een belangrijke rol bij het zeer bloedig neerslaan van de opstanden van shi'ieten en Koerden tegen het bewind van president Saddam Hussein. Dat was het moment waarop toen ook al verwoorde kritiek dat de Amerikanen zich tegen het einde van de grondoorlog aan prijschiëten tegen het arme, verslagen Iraakse leger hadden schuldig gemaakt, plaatsmaakte voor internationale verwijten: de Republikeinse Garde had moeten worden uitgeschakeld, ja de geallieerden hadden naar Bagdad moeten optrekken om Saddam zelf uit de macht te verwijderen. De Iraakse president ziet het allemaal tevreden aan: Schwarzkopf met pensioen, Bush weg, maar zelf zit hij de wereld nog steeds dwars.

'Onnodig geweld VS in Golfoorlog'

Een Amerikaanse topgeneraal gaf tijdens de Golfoorlog van 1991 opdracht tot illegaal dan wel onnodig of overmatig geweld tegen Iraakse burgers en militairen. Dat stelt de onderzoeksjournalist Seymour Hersh.

2000

Door onze correspondent
JUURD EIJSSVOOGEL

WASHINGTON, 16 MEI. De topman van de Amerikaanse drugsbestrijding, generaal bd Barry McCaffrey, is gisteren ernstig in opspraak gekomen voor zijn rol in de Golfoorlog van 1991. De befaamde journalist Seymour Hersh schrijft in het weekblad *The New Yorker* dat McCaffrey twee dagen nadat een staakt-het-vuren van kracht was geworden opdracht gaf tot een onnodige aanval op Iraakse troepen die zich al aan het terugtrekken waren.

McCaffrey, die als 'drugs-tsaar' deel uitmaakt van het kabinet van president Clinton, heeft de aantijgingen fel van de hand gewezen. „Hersh probeert de geschiedenis te herschrijven”, zei hij gisteren in een van de vele televisie-optredens waarin hij zijn reputatie verdedigde. Hersh, die naam maakte met zijn onthullende verslag van het bloedbad dat Amerikaanse troepen in de Vietnam-oorlog aanrichtten in het dorpje My Lai, wijst erop dat zijn artikel gebaseerd is op met name genoemde bronnen binnen de strijdkrachten.

In 1991, enkele maanden na het einde van de Golfoorlog, stelden de Amerikaanse strijdkrachten al een onderzoek in naar het gedrag van McCaffrey in de oorlog. Aanleiding daarvoor was een anonieme brief die het Pentagon had ontvangen waarin de generaal werd beschuldigd van oorlogsmisdaden. Maar het interne onderzoek concludeerde dat McCaffrey geen strafbare feiten ten laste gelegd konden worden.

Hersh schrijft nu in zijn artikel, dat meer dan dertig pagina's beslaat, dat de militaire onderzoekers onvolledig waren en cruciale getuigen niet hebben gehoord. „Het is binnen het leger in de doofpot gestopt.”

McCaffrey, die tal van hoge onderscheidingen had verdiend in Vietnam, voerde in de Golfoorlog

als twee-sterren-generaal het bevel over de 24ste infanteriedivisie, die bestond uit 26.000 man en 8.600 voertuigen. Hersh gaat gedetailleerd in op drie gebeurtenissen.

• Een aantal pantserwagens van de divisie van McCaffrey zou met hun zware machinegeweren een groep van meer dan 350 ontwapende Iraakse krijgsgewangenen (van wie sommigen gewond) zwaar onder vuur hebben genomen.

• In een ander incident zouden Amerikaanse militairen een groep Irakezen in burger die zich overgaven en een witte vlag bij zich droegen, hebben beschoten. McCaffrey was niet persoonlijk bij deze beide acties betrokken, maar hij zou zijn mannen in het algemeen hebben aangezet tot buitensporig gebruik van hun vuurkracht. „Als je door een dorp rijdt en iemand gooit een steen naar je, schiet hem neer; als ze op je schieten, schiet terug met een tank”, zou hij zijn manschappen hebben voorgesproken.

• De derde aantijging betreft gebeurtenissen op 2 maart, toen de

nog even voortgezet. Bij een weg die van Koeweit naar Bagdad liep, kwam een grote kolonne van de Republikeinse Garde die op terugtocht was hen tegemoet. De Iraakse tanks werden op opleggers meegevoerd, hun loop hadden ze naar achteren gericht om aan te geven dat ze geen agressieve bedoelingen hadden. Geen moment zouden de Amerikaanse troepen echt bedreigd zijn, aldus Hersh.

Maar McCaffrey zou een paar losse schoten van paniekerige Irakezen hebben aangegeven om een massale tegenaanval in te zetten die pas na vier uur voorbij was, toen alle 700 Iraakse tanks, pantserwagens en vrachtwagen compleet verwoest waren. Hoeveel Irakezen (onder wie burgers en ook kinderen) er bij zijn omgekomen is onbekend. Van de verwoeste kolonne zijn geen televisiebeelden gemaakt (zoals wel gebeurde van de ravage die lucht-aanvallen aanrichtten onder een vluchtende kolonne even buiten Koeweit Stad, op wat later de Highway of Death werd genoemd).

McCaffrey rechtvaardigt de actie door erop te wijzen dat zijn troepen onder vuur kwamen te liggen van de Irakezen en dat hij zijn mannen moest beschermen.

„Hersh zegt dat de Irakezen zich terugtrokken. Maar hij was niet degene die zag hoe een troepenmacht van honderden Iraakse tanks, trucks en pantserwagens, over een front van vijf mijl breed, naar hem optrok. De Irakezen vuurden op de Amerikaanse troepen.” Als ik niet het bevel tot de aanval had gegeven, aldus McCaffrey, dan hadden „analisten niet gevraagd of ik te agressief was geweest, maar dan zouden ze me terecht hebben verweten dat ik niets had gedaan terwijl een omvangrijke aanval van de vijand dreigde.”

De vraag is er een van maatvoering, schrijft de hoofdredacteur van *The New Yorker* in een begeleidend artikel. Ging de generaal te ver?

Na de Golfoorlog maakte McCaffrey nog herhaaldelijk promotie, tot hij de strijdkrachten in 1996 als viersterren-generaal verliet. President Clinton benoemde hem tot zijn hoogste adviseur in de internationale strijd tegen drugs. Joe Lockhart, de woordvoerder van de president, noemde het artikel van Hersh gisteren „een goedkope poging om een functionaris onderuit te halen en zo de carrière van een journalist nieuw leven in te blazen”.

'Hersh probeert de geschiedenis te herschrijven'

grondoorlog (die honderd uur had geduurd) voorbij was, Irak uit Koeweit was verdreven en een staakt-het-vuren van kracht was. Volgens een voormalige collega van McCaffrey, luitenant-generaal b.d. James Johnson Jr., was „het niet meer nodig om op wie dan ook te schieten. Zij (de Irakezen, red.) wisten niet hoe gauw ze zich moesten overgeven. De oorlog was voorbij.”

Maar de divisie van McCaffrey, die tijdens de grondoorlog in een hoog tempo door de Iraakse woestijn was opgetrokken om de Iraakse troepen af te snijden van de hoofdstad Bagdad, zou nog in een bloedige confrontatie verweekeld raken die bekend werd als de Slag van Rumaila. Volgens Hersh was de strijd echter zo ongelijk dat het geen veldslag was, maar een slachting.

Volgens Hersh hadden de troepen van McCaffrey hun opmars door Irak na het staakt-het-vuren

Canadese historicus wil af van 'trommel en trompet-geschiedschrijving'

De mythe van de goede oorlogen

10-6-2001

Hoe verkoop je een oorlog aan je openbare opinie en aan de wereld als een 'goede' en gerechtvaardigde oorlog? Hoe toon je aan dat een oorlog noodzakelijk is om de vrijheid en de democratie in eigen land en elders te vrijwaren? Hoe goed was de Tweede Wereldoorlog?

Johan Lamoral

Het is een oud en beproefd recept. Je maakt een potje van licht verterbare begrippen zoals idealisme, patriottisme en wereldvrede, je zoekt, of je creëert desnoods, een zondebok, je misleidt en manipuleert de media en je lepelt dat via uitgekende propagandatechnieken bij het publiek binnen. Zonder de goedkeuring van een gerustgesteld thuisfront trek je niet ten oorlog. De Golfoorlog, Somalië, de Kosovo-bombardementen en daarvoor Korea en Vietnam: de jongste geschiedenis staat bol van conflicten en oorlogen waarvan de echte politieke en economische achtergronden discreet werden toegevoegd en die als 'best buy' aan het grote publiek werden verkocht. Ook de Tweede Wereldoorlog blijkt niet aan deze manipulatie ontsnapt te zijn.

De Canadese historicus en hoogleraar aan de universiteit van Toronto, Jacques R. Pauwels, legt het bloot in zijn zojuist verschenen boek 'De mythe van de 'goede' oorlog'. Met betrekking tot de Tweede Wereldoorlog is de kritische evaluatie eerder laat begonnen, vooral wegens het ontbreken van een adem Pauze. Na de capitulatie van nazi-Duitsland begon immers vrijwel onmiddellijk de Koude Oorlog, met als hoogtepunt de Berlijnse blokkade en daarna de bewapeningswedloop. In 1950 brak dan de Koreaanse oorlog uit, enkele jaren later gevolgd door de Amerikaanse inmenging in de Vietnam-oorlog, waar de Amerikanen voor het eerst een smadelijke nederlaag moesten incasseren.

Het verwerken van het Vietnamese trauma hield de Amerikaanse politici en de openbare opinie jarenlang bezig en voor een grondige en kritische evaluatie van de Tweede Wereldoorlog was er dus relatief weinig belangstelling én tijd.

Wegge de jaren zestig wanneer de eerste zogenaamde 'radicale' of 'revisionistische' historici en politologen de mechanismen die tot de 'good old war' hebben geleid, beginnen te onttrafelen. En pas in de afgelopen tien jaren verschijnen talrijke kritische bronnenstudies over de Tweede Wereldoorlog, die korte metten maken met de 'feel-good history' en de 'dirty truths'. De titels liegen er niet om en zijn vaak niet gespeend van enig cynisme: 'The best war we ever fought', 'The Hidden History of World War II', 'Lies My Teacher Told Me: Everything Your American History Textbook Got Wrong' en vele andere werken. Welke boodschap willen deze auteurs kwijt en in hoever is het nu verschenen boek van historicus Pauwels nieuw en belangwekkend? Pauwels waarschuwt alvast in de inleiding: 'Hier worden geen schokkende openbaringen gedaan of tot dusver onbekende feiten aan het licht gebracht'. Deze beknopte studie brengt wel iets waardevols, zegt de auteur: 'een nieuwe en wellicht verrassende interpretatie van historische feiten waarmee de meesten onder ons reeds lang vertrouwd zijn'.

Wat tot hiertoe is verschenen beperkt zich meestal tot detailstudies of één of meer aspecten van de oorlog. Die bieden zelden een overzichtelijk beeld en een min of meer overtuigende uitleg of interpretatie van een groot historisch probleem in al zijn complexiteit.

Pauwels wil af van wat hij de orthodoxe en conventionele syntheses van de feel-good history en van de militaire 'trommel en trompet-geschiedschrijving'. 'In mijn onconventionele synthese worden de feiten anders gerangschikt, er wordt naar een rode draad in de beleidsvoering gezocht, er worden moeilijke vragen gesteld en pijnlijke feiten vermeld, en er wordt gewezen op de 'vuile waarheden' - de dirty truths - in plaats van de vertrouwde 'bequeme

Hollywoodhelden bevrijden Europa. Fragment uit *The Longest Day* met als middelpunt John Wayne. (Foto Kippa)

Wahrheiten'. Het is bekend dat vele Amerikaanse politici en zakenlui onder de indruk waren van wat Hitler allemaal had bewerkstelligd, zoals zijn oplossing voor het werkloosheidsprobleem, voor de manier waarop hij de lastige vakbonden had uitgeschakeld en de communisten had geëlimineerd, hoe hij had afgerekend met de vijanden van het kapitalisme.

In tegenstelling tot Amerika zelf maakten de Amerikaanse bedrijven in Duitsland - zoals Ford en GM's Opel - forse winsten. En omdat het fascisme 'good for business' bleek te zijn, sympathiseerde en collaboreerde de Amerikaanse 'power elite' openlijk met het fascisme.

Dat veranderde toen de sympa-

thieke fascistten in 1939 in Europa ten oorlog trokken. Het bleek dat de Amerikaanse industrie kon profiteren van de levering van wapens en ander oorlogsmaterieel aan de oorlogvoerende landen. Via het 'Lend-Lease'-systeem aan onder meer Groot-Brittannië, ontwikkelde Amerika zich tot het 'arsenaal van de democratie'.

Maar ook de Hitlerdictatuur profiteerde van het Amerikaanse arsenaal. Zonder de technologie, de voertuigen, motoren en communicatiesystemen van de Amerikaanse bedrijven in Duitsland en zonder de olie die door Amerikaanse firma's via neutrale landen werd geleverd, zou de Wehrmacht nooit zijn succesvolle

Blitzkrieg hebben kunnen voeren. En toen de Sovjet-Unie werd aangevallen, kon de Amerikaanse industrie ook aan de Russen allerlei materiaal leveren.

Het fascisme was voordelig geweest voor de Amerikaanse zakenbelangen, maar de oorlog bleek nog veel voordeliger te zijn. Amerika had aanvankelijk weinig zin om te interveniëren in de oorlog in Europa en om het te redden van de nazi-dictatuur. De VS gingen slechts actief deelnemen na de Japanse aanval op Pearl Harbour in december 1941 en de enkele dagen later volgende Duitse oorlogsverklaring aan Washington.

Voor de Amerikaanse leiders bleef het communisme een veel grotere

vijand dan het fascisme. In de Amerikaanse pers en in regeringskringen dook regelmatig de verzoeking op dat zij 'met de verkeerde bondgenoot aan het vechten waren tegen de verkeerde vijand'.

De nucleaire vernietiging van Hiroshima en Nagasaki beoogde niet alleen de capitulatie van Japan, maar was ook een doorslaggevend drukmiddel om de Sovjets er toe te bewegen zich na de oorlog terug te trekken uit Duitsland en Oost-Europa. Trumans 'atoompolitiek' mislukte echter en zo begon de 'Koude Oorlog'. Ongetwijfeld zal een aantal lezers zich ergeren aan de argumentatie en de interpretatie van Pauwels. Maar hij zegt zelf: 'Deze studie is

partijdig, en dat is onvermijdelijk wanneer je een verband en een samenhang probeert te ontdekken in ogenschijnlijk losse daden en beslissingen. Vooral wanneer men jarenlang geconfronteerd is geworden met een subtiel en eenzijdige historische hersenspoeling, onder meer zeer professioneel verpakt door Hollywood in films als 'The Longest Day' en 'A Bridge too Far', zo besluit de auteur.

Jacques R. Pauwels, 'De mythe van de 'goede' oorlog'. Amerika en de Tweede Wereldoorlog, 288 pagina's, Uitg. EPO, Berchem-Antwerpen. Voor Nederland: Centraal Boekhuis BV Culemborg; vert. Hans Bellingwout, tel/fax 0162 42 17 44. Prijs: 49 gulden.

Patten 'gegeneerd' door falende wederopbouw hulp aan Balkanlanden

Van onze correspondent
Hetty van Rooij

BRUSSEL - De Europese Commissie is er niet in geslaagd haar belofte waar te maken en vaart te zetten achter de wederopbouw van de door oorlog getroffen Balkanlanden. Commissaris Patten zei gisteren tijdens een persconferentie dat hij 'gegeneerd' is door het grote gat tussen het bedrag dat de EU voor de hulp aan de Balkan heeft uitgetrokken, en het bedrag dat daadwerkelijk wordt uitgegeven. Patten, die samen met de Europese topdiplomaat Javier Solana de coördinatie van de hulp aan de Balkan naar zich heeft toegetrokken, kondigde gisteren maatregelen aan om de ambtenarij in te perken en de hulpprogramma's effectiever en sneller te maken. "Er moet een nauwer verband zijn tussen wat we overeenkomen en wat we echt willen doen", zei hij. De Europese Unie draait op voor de helft van de kosten van de wederopbouw na de Kosovo-oorlog. Voor het jaar 2001 is daar een bedrag van 800 miljoen euro (ruim 1,7 miljard gulden) voor

uitgetrokken. Patten waarschuwde dat een gemeenschappelijke buitenlandse politiek van de vijftien Europese lidstaten in de wereld alleen serieus genomen wordt als Europa zijn beloften omzet in daden. "Als we dat niet willen, moeten we andere taal gaan gebruiken", zei hij. Van het bedrag aan hulp voor het jaar 2001 is voor Servië in totaal een bedrag van ruim vijf miljard gulden gereserveerd, voor het geval dat president Milosevic van het tooneel verdwijnt. De Europese ministers van financiën zijn daar geen voorstander van, maar Patten houdt vol. "Anders krijgen we straks weer te horen dat we niet voorbereid zijn op de situatie." Servië krijgt geen hulp voor de wederopbouw zolang Milosevic er de baas is. Patten omschreef het Servië van Milosevic als 'een zwart gat op de Balkan, waarin andere landen dreigen te verdwijnen'. De Commissaris gaf toe dat de

enorme bedragen voor hulp aan de Balkan ten koste gaan van andere EU-hulpprogramma's. "Ik ga de lidstaten niet met de pet in de hand om meer geld vragen", zei hij. Op de top in Lissabon in maart weigerden de lidstaten in te gaan op een voorstel van Commissievoorzitter Prodi om voor de komende zes jaar nog eens vijf miljard extra uit te trekken voor de Balkan. In plaats daarvan kregen Patten en Solana de opdracht om orde op zaken te stellen.

KWESTIES / Serviërs doodden oude mannen

23-6-2000

Op 20 juni 1999 trok het Servische leger zich terug uit de 'opstandige provincie' Kosovo. Nu, een jaar later, hebben artsen van de Wereldgezondheidsorganisatie voor het eerst berekend hoeveel Kosovaren zijn gestorven tijdens de oorlog, die bijna anderhalf jaar heeft geduurd. In totaal waren het er 18 800, melden ze morgen in het medische vakblad *The Lancet*: bij 64 procent (12 000) was de oorlog de oorzaak, nog eens 19 procent stierf aan een chronische aandoening die wegens de omstandigheden vaak niet meer werd behandeld. De sterfte lag 2,3 keer zo hoog als in

de periode vóór de oorlog. Opvallend was dat vooral mannen van boven de vijftig door de oorlog waren overleden: relatief drie keer zoveel als jongemannen. Dit komt niet alleen doordat ouderen moeilijk kunnen vluchten, want onder de oudere vrouwen was de sterfte relatief veel lager. De artsen vermoeden dat de Serviërs selectief oude mannen hebben gedood, omdat die aan het hoofd van het Albanese gezin staan. Zo wilden de Serviërs wellicht de sociale en culturele patronen van de Albanen verzwakken om ervoor te zorgen dat gevluchte gezinnen niet naar

huis zouden terugkeren. Als dit zo is, schrijven de artsen, hebben de Serviërs aan het begrip 'etnische zuivering' een nieuwe dimensie toegevoegd. De berekening van het dodental heeft lang op zich laten wachten omdat er zeer veel burgerslachtoffers zijn gevallen. Bovendien zijn veel mensen op de vlucht geslagen, wat een telling ook bemoeilijkte. De artsen hebben 1197 Albanese gezinnen uit Kosovo gevolgd. Daaruit konden ze de sterfte voor heel Kosovo extrapoleren. 3 900 mensen worden nog altijd vermist.

redactie wetenschap

Brief aan 'hoer Del Ponte' niet aangekomen

26-5-2000

DEN HAAG - „In Belgrado lijkt paranoia te heersen." Zo reageerde een woordvoerder van het Joegoslavië-Tribunaal op het bericht dat de Joegoslavische minister van justitie, Jovic, een brief heeft geschreven aan „de hoer Del Ponte", de hoofd-aanklaagster van het tribunaal.

Op een bijeenkomst van Navo-ministers in Florence hebben Navo-chef Robertson en de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Albright Russische kritiek op het Joegoslavië-Tribunaal van de hand gewezen. Albright zei tevreden te zijn met de uitleg die Ivanov gaf over het bezoek van de Joegoslavische minister van defensie Ojdanic aan Moskou eerder deze maand. Rusland had hem volgens VN-resolutie 1244 moeten oppakken. Ivanov noemde het uitnodigen van Ojdanic 'een misverstand'.

Jovic zou om een aanklacht tegen ondermeer de Amerikaanse president Clinton hebben gevraagd. Het schrijven, waarvan kopieën in Belgrado zijn uitgedeeld, is overigens nog niet in Den Haag aangekomen. Een propaganda-

KOSOVO 7-6-2000

'Milosevic boog toch niet zo snel'

[• Vervolg van pagina 1] „We hoopten en verwachtten dat Milosevic snel zou stoppen", aldus Kroon, maar de Servische president „boog minder snel dan we hadden verwacht".

Het Tweede-Kamerlid Vos (GroenLinks) typeerde de vertrouwelijke briefings van het ministerie van Defensie tijdens de NAVO-luchtacties tegen Servië als „teleurstellend". De briefings waren bedoeld om de Tweede Kamer op de hoogte te houden van het verloop van de NAVO-bombardementen. „Wat ons verteld werd, stond ook gewoon in kranten en cruciale informatie over doelenkeuze kregen we niet." De fractie van GroenLinks was zeer verbolgen over bombardementen op burgerdoelen, waaronder een tv-station in Belgrado.

De Kamer was ook zelf tekort geschoten, vindt Vos. Het parlement had de goedkeuring voor het inzetten van Nederlandse vliegtuigen onder NAVO-commando in maart 1999 uitdrukkelijk aan de orde moeten stellen.

Balkan-dialogoog in literatuur

2000

In Amsterdam is het startschot gegeven voor een tweetalige serie boeken van schrijvers uit het voormalige Joegoslavië. Zo willen de organisatoren de dialoog weer op gang brengen tussen volken die elkaar nu naar het leven staan.

DOOF MICHEL KRIELAARS
AMSTERDAM, 6 JUNI. In de zalen van Felix Meritis lazen gistermiddag de Servische schrijver Vladimir Arsenijević en de Kosovo-Albanese dichter Xhevdet Bajraj uit hun werk voor alsof het de gewoonste zaak ter wereld was. Anderhalf uur lang leek het geweld op de Balkan niet te bestaan, alleen maar omdat twee dertigers duidelijk maakten dat gewone Serviërs

en Kosovaren met heel andere dingen bezig zijn dan met etnische zuiveringen.

Reden voor de bijeenkomst was het verschijnen van boeken van Arsenijević en Bajraj in zowel het Servo-Kroatisch als het Albanese. Een initiatief dat met financiële hulp van het in Amsterdam gevestigde Fonds voor Centraal- en Oost-Europese Boekprojecten wordt gerealiseerd. Doel van deze literaire dialoog is, zoals Rende - de Servische uitgever van de boeken - zegt „het dikke ijs te doorbreken op het gebied van de culturele uitwisseling tussen de naties die eens Joegoslavië vormden".

Beide vertalingen zijn het begin van een serie, die *De Ijsbreker* gaat heten. Twee of drie keer per jaar wil Rende - Servo-Kroatisch voor 'kaasschaaf' - hedendaagse fictie, poëzie, toneel of essays van een Servische auteur uitgeven en tege-

lijkertijd een boek van een auteur uit een van de buurlanden van het voormalige Joegoslavië. In Kosovo heeft Rende een partner gevonden in uitgeverij Sabaium BB.

De vriendschap tussen Arsenijević - wiens debuutroman *In de houdgreep* (1994) in achttien talen is vertaald - en Bajraj kwam een jaar geleden tot stand in Mexico-City. Beide auteurs verbleven daar op uitnodiging van het Internationale Schrijversparlement.

In het nu in het Albanese vertaalde *Mexico - Een oorlogsdagboek* beschrijft Arsenijević zijn ervaringen tijdens de NAVO-bombardementen op Belgrado van vorig jaar. Ook heeft hij het uitvoerig over zijn vriendschap met Kosovo-Albanen als Xhevdet Bajraj, die hem later aan de keukentafel in Mexico over zijn belevenissen in Kosovo heeft verteld. Bajrajs in het Servisch vertaalde

poeziebundel *Het verloren stuk van de hemel* bevat gedichten over de terreur van de Servische overheersers. Een terreur die volgens de dichter niets met de Servo-Kroatische taal te maken heeft: „Misschien verwachten sommigen dat het voor mij de taal van mijn vijanden is, maar dat komt alleen maar door Milosevic." Bajraj wijst er vervolgens op dat hij uit Joegoslavië weg kon komen dankzij een bevriende Servische schrijver die een visum voor hem regelde.

De beide auteurs zijn vol lof over hun uitgevers, die zowel het Milošević-regime als de Albanese wraakzucht trotseren en zich niet overgeven aan de in Joegoslavië heersende etnische waanideeën. Ze zullen dan ook hun uiterste best doen om elkaars werk straks in hun land van herkomst te promoten, al weten ze nu al hoe moeilijk dat zal zijn.

VN-bestuur in Kosovo wil de media intomen

PRISTINA, 6 JUNI. Het VN-bestuur in Kosovo, UNMIK, werkt aan noodwetten die de media in Kosovo moeten intomen en die de etnische tolerantie in het gebied moeten bevorderen.

Aanleiding voor de noodwetten is de publicatie, in april, van de naam, het adres, de foto en allerlei persoonlijke details van een jonge Servische medewerker van UNMIK, Petar Topoljski, in het Albanese taalblad *Dita*. Volgens *Dita* was Topoljski vóór de komst van de vredesmacht KFOR in Kosovo, in juni vorig jaar, betrokken bij misdaden tegen de Albanen; hij zou lid zijn geweest van een Servische paramilitaire groep die Albanen in Pristina heeft beroofd en verdreven tijdens de oorlog om Kosovo. Kort na de publicatie werd Topoljski door onbekenden vermoord. UNMIK ziet een direct verband tussen de publicatie en de moord. *Dita* heeft echter geweigerd excuses aan te bieden voor de publicatie en gezegd dit soort artikelen te blijven publiceren omdat het VN-bestuur zelf te weinig doet om Servische oorlogsmisdadigers op te sporen. Daarop verbood UNMIK-chef Kouchner afgelopen zaterdag de verschijning van *Dita* voor een periode van acht dagen. Kouchner zegt dat *Dita* met de bijzonderheden over Topoljski's activiteiten naar UNMIK had

moeten gaan, opdat die eventueel iets tegen de man had kunnen ondernemen.

Binnen de periode van acht dagen wil het VN-bestuur noodwetten klaar hebben die het de Albanese taalmedia in Kosovo onmogelijk maken directe of indirecte oproepen tot wraak op Serviërs te publiceren. UNMIK hoopt dat de noodwetten tevens de Servische minderheid in Kosovo duidelijk maken dat het VN-bestuur haar bezorgdheid over het gebrek aan veiligheid serieus neemt. De Kosovo-Serviërs hebben het afgelopen weekende uit protest tegen de golf van etnisch geweld - vorige week kwamen in Kosovo acht Serviërs om het leven, onder wie een kind van vier - de samenwerking met het VN-bestuur voorlopig opgezegd.

De Albanese taalmedia in Kosovo hebben zich in meerderheid tegen het tijdelijk verbod van *Dita* uitgesproken. Volgens Veton Surroj, hoofdredacteur van het blad *Koha Ditore* en een van de meest invloedrijke waarnemers in Kosovo, zouden bladen als *Dita* hun beschuldigingen tegen met name genoemde Serviërs niet publiceren als het VN-bestuur in Kosovo een rechtssysteem had opgebouwd dat zelf had kunnen zorgen voor de vervolging van oorlogsmisdadigers. (Reuters)

Mladic woont buiten Belgrado

13-6-2000

LONDEN - De Servische generaal Ratko Mladic, die wegens volkenmoord wordt gezocht door het Joegoslavië-Tribunaal, woont in een voorstad van de Joegoslavische hoofdstad Belgrado.

Dat heeft het Britse dagblad *The Guardian* ontdekt. Het was een publiek geheim dat Mladic in Belgrado woont, maar waar precies was onbekend. De krant be-

schreef gisteren echter in detail zijn verblijfplaats: een bescheiden villa in Banovo Brdo, een voorstad van Belgrado. Adres: Blagoja Parovica, nummer 119.

De 57-jarige Mladic woont er bewaakt door enkele lijfwachten, niet ver van oppositieleider Vuk Draskovic en veiligheidschef Rade Markovic. Volgens *The Guardian* waarschuwde Mladic zijn directe burens bij het begin van de Navo-bombardementen op

Kosovo, in maart 1999, dat zijn woning doelwit kon zijn.

Mladic, militair leider van de Bosnische Serviërs in de oorlog in Bosnië, is één van de voornaamste verdachten van het Joegoslavië-Tribunaal, onder meer vanwege zijn rol in de slachting onder moslims in Srebrenica. Zolang in Joegoslavië president Milosevic - ook verdachte - aan de macht is, is de kans echter nihil dat hij wordt uitgeleverd.

'Karadzic verstopt zich bij grens Bosnië'

21-6-2000

SARAJEVO - Radovan Karadzic verstopt zich in de Bosnisch-Servische plaats Celebic, vlakbij Foca, aan de grens met Joegoslavië. Dit schrijft het onafhankelijke weekblad *Slobodna Bosna*. Het blad zegt niet hoe het dat weet.

Russen draaien gaskraan Servië dicht

7-6-2000

MOSKOU - De Russische gasexploitant Gazprom heeft de export van gas naar Servië stopgezet wegens achterstallige betalingen, bijna een miljard gulden. Servië is zeer afhankelijk van Russisch gas.

KWESTIES / Radicale Albanen willen 'Oost-Kosovo' inlijven

13-6-2000

Westerse parlementariërs, journalisten, mensenrechtenactivisten: het regime in Belgrado heeft niet veel met ze op en weigert hun regelmatig visa. Maar als ze dan wel toegang krijgen, blijven ze vaak in de hoofdstad hangen. Alsof dat heel Servië is, constateert Vladimir Cvetkovic en Nasuf Behlul ietwat gefrustreerd.

De twee zijn afkomstig uit het zuiden, waar de spanningen de laatste maanden sterk gestegen zijn. Door gewelddadig optreden van zowel de Servische politie als een nieuwe Albanese guerrillabeweging is het onderlinge wantrouwen in de regio sterk toege-

nomen. „Albanen uit de grensstreek met Kosovo durven niet meer naar Nis te komen. Serviërs uit Nis durven amper naar het grensgebied te gaan”, aldus Cvetkovic, zelf Serviër en in Nis werkzaam voor Trag, een kleine onafhankelijke organisatie.

Samen met de Albanen Behlul, directeur van het cultureel centrum in Presevo, probeert hij een dialoog gaande te houden tussen de twee bevolkingsgroepen. Makkelijk is het niet.

Volgens Behlul is vooral voor de Albanen de situatie er sinds de oorlog in Kosovo niet beter op geworden. „Voor en zelfs tijdens

de oorlog werden we over het algemeen correct behandeld. Het was niet zo als in Kosovo.” Nu is het anders. Het leger, dat zich uit Kosovo heeft moeten terugtrekken, is alom aanwezig. „Presevo had geen kazerne, nu wel. Het leger rijdt met pantserwagens door de straten, dat is inmiddels een normaal beeld bij ons.”

Voor de oorlog bestond de politie uit lokale Serviërs, 'die we kenden', inmiddels zijn velen vervangen door politiemannen die, net als de militairen, hun post in Kosovo hebben moeten verlaten. „Die zijn anders, hun psyche is gevormd door de oor-

log, door wat ze hebben gedaan en meegemaakt.”

Maar ook bij de Albanen is de stemming verhard. Begin dit jaar dook in de Presevo-vallei ineens een nieuwe guerrillabeweging op, het Bevrijdingsleger voor Presevo, Medveja en Bujanovac (UCPMB). Radicale, jonge Albanen, aldus Behlul, die vinden dat de regio - waar ongeveer 65 procent van de 120 000 mensen Albanen is - bij Kosovo hoort. Niet voor niets noemen ze het gebied Oost-Kosovo.

Behlul, tussen 1990 en 1997 het enige Albanese parlementslid in het Servische parlement,

houdt zich diplomatiek op de vlakte als hem wordt gevraagd of hij dat ook zo ziet. Met nadruk zegt dat hij dat geweld geen oplossing is. „Dat keert zich alleen maar tegen de Albanen.”

Dat bleek eerder dit jaar, toen het optreden van het UCPMB leidde tot felle Servische represailles. Onder druk van de internationale gemeenschap is het UCPMB officieel ontbonden. Kfor houdt inmiddels de grens tussen Kosovo en Servië nauwlettend in de gaten.

Zo'n vijftienduizend Albanen die in die maanden voor het geweld op de vlucht zijn ge-

slagen, zijn er nog niet teruggekeerd. Ze durven niet, aldus Behlul, bovendien is er veel verwoest. Mensen, aldus Cvetkovic, zullen alleen terugkeren als ze het gevoel hebben dat ze veilig zijn. De mannen, vorige week op uitnodiging van Pax Christi in Nederland, proberen daar op kleine schaal iets aan te doen, onder meer met multi-culturele onderwijsprojecten.

Er is veel meer nodig, beseffen ze, in deze streek die tot de armste van Servië behoort. Het zou helpen als de buitenwereld dat eens met eigen ogen kwam zien. Nicole Lucas

FEITEN / Onafhankelijke media in Servië

17-5-2000

Er zijn nog steeds - lokale - onafhankelijke kranten, radio- en tv-stations in Servië, maar veel zijn het er niet meer sinds de regering van president Milosevic gisteren de belangrijkste vrije media het zwijgen oplegde. De vier media werkten vanuit Belgrado.

• STUDIO B was de grootste vrije tv-zender van Servië, met tot voor kort een paar miljoen kijkers per avond. Studio B zond discussie- en nieuwsprogramma's uit, maar ook videoclippen. De beelden voor het journaal tapte de zender, uit geldgebrek, illegaal af van de BBC en Sky News. De zender wordt mede gefinan-

cierd door het stadsbestuur van Belgrado, waar de populaire oppositieleider Vuk Draskovic met zijn 'Servische Vernieuwingsbeweging' aan de macht is. Ook hoofdredacteur Dragan Kojadinovic van Studio B is een prominent lid van de partij van Draskovic.

De tv-zender kon de afgelopen maanden al nauwelijks meer normaal werken. Uitzendingen werden gestoord, in februari werd een zendstation vernield, in maart vielen politieagenten de studio binnen, mishandelden twee medewerkers en namen de resterende zendapparatuur mee.

• RADIO B2-92 werd al drie keer eerder uit de lucht gehaald, de laatste keer tijdens de Navoluchtaanvallen ten tijde van de Kosovo-oorlog. De bekende onaf-

hankelijke zender kon steeds met hulp uit het buitenland terugkeren in de ether. De radiozender gaat via satelliet en internet door met zijn kritische nieuwsuitzendingen.

• BLIC was tot gisteren de enige krant die berichtte over de demonstraties van de oppositie. De krant had een oplage van ruim 200 000 exemplaren, en wordt gefinancierd vanuit Oostenrijk. Maar voor de distributie is Blic afhankelijk van het semi-staatsbedrijf Borba, die onlangs weigerde om de krant nog langer te verspreiden. Ook de drukker had spontaan last van 'techni-

sche problemen', en levert niet meer dan 80 000 exemplaren af. „Dit kan alleen in Servië”, schrijven woedende lezers op de internet-versie van de krant, die nog wel beschikbaar is.

• RADIO INDEX is een studentenzender, waar populaire dj's hun muziekprogramma's afwisselen met oproepen om tegen de regering te betogen. Het motto van de zender, ook op internet te vinden, 'Iedereen luistert naar ons, wij luisteren naar niemand'. In Belgrado blijft nu aan onafhankelijke media alleen nog het weekblad Vreme over. redactie buitenland

Logo's van de bekende zenders

Montenegro gaat kiezen: voor of tegen Belgrado

Lokale verkiezingen moeten in Montenegro, de zusterrepubliek van Servië, uitwijzen hoeveel aanhang Milošević in dit deel van Joegoslavië heeft - en of de Montenegrijnen heil zien in onafhankelijkheid.

Door onze correspondent YAËL VINCKX
PODGORICA/CETINJE, 10 JUNI.
Zijn vrouw heeft hem al lang geleden naar de begane grond van het huis verbannen. Daar slaapt hij, tussen de televisie en de zitbanken, in een zurig, onopgemaakt bed. Aan de muren prijken afbeeldingen van Servische militaire, geestelijke en historische leiders. Dit is, op het eerste gezicht, het onderkomen van een dweepzieke gek.

Maar in de recente geschiedenis van Montenegro speelt het muf ruikende kamertje van Melite Taticivici een belangrijke rol. Hier, tussen de foto's van de Bosnisch-Servische oorlogsmisdadigers Karadžić en Mladić, vinden de meeste bijeenkomsten van pro-Servische clans in Montenegro plaats. Een clan is een verzameling fa-

milies in een gebied. Dat gebied kan vele kilometers groot zijn; het bergachtige Montenegro telt slechts 600.000 inwoners. De trouw aan de clan is onvoorwaardelijk en de loyaliteit tussen de clanleden is groot. De bijeenkomsten van de pro-Servische clans vinden meestal plaats in het open veld. Daar preken de leiders in opzweepende bewoordingen tegen het onafhankelijkheidsstreven van Montenegro en voor aansluiting bij Servië.

„Zonder Servië worden we opgeslokt door onze burenen, de Kroaten in het noorden en de Albanen in het zuiden. Zonder Servië zijn we nergens”, zegt Taticivici. Hij aait over de foto's aan de muur. Dit zijn zijn helden. De Servische koning Lazar, die in 1389 de Slag op het Merelveld tegen de Turken verloor, basis van de Kosovo-mythe; de Bosnisch-Servische generaal Mladić, die in 1995 de mannen uit Srebrenica liet afslachten.

Maar het hoogtepunt vormt de videoband met daarop de door het Joegoslavië Tribunaal gezochte Karadžić. Het is begin jaren negentig en de leider van de Bosnische Serviërs wordt omstuwd door aanhangers. Plotseling verschijnt

Melite Taticivici in beeld, met een grote spiegelende zonnebril op zijn neus. Hij duwt zich naar voren en verkoopt de president drie klappen. Karadžić kan nergens heen, want Melites hand ligt als een bankschroef in zijn nek. „Geweldig hè”, glundert hij bij het kijken.

Melite Taticivici is Montenegrijn, maar voelt zich Serviër. „Alle Montenegrijnen zijn Serviërs. We zijn gelijk.” Zondag mag hij, net als de overige inwoners van de steden Podgorica en Herceg Novi, naar de stembus om een nieuw, lokaal bestuur te kiezen. Maar eigenlijk is de vraag: stemmen de kiezers (een derde van de bevolking) op de anti- of de pro-Servische partijen?

Servië slaat de bewegingen van het rebellerende Montenegro nauwlettend gade. Het schrikbeeld van de Joegoslavische president Slobodan Milošević: straks eindigt de grens van zijn rijk, dat steeds verder afbrokkelt, voor de deur van zijn villa. En achter de grens staan de opsporingsambtenaren van het Joegoslavië Tribunaal op hem te wachten.

Milošević stookt heftig in Montenegro. Het Tweede Leger, dat deels in Montenegro is gelegerd, is

in staat van paraatheid gebracht, evenals de paratroopers in het zuid-Servische Niš, en het zevende bataljon is opgericht - een eenheid van pro-Servische Montenegrijnen. Bovendien begon Servië in februari een economische boycot tegen Montenegro. Een veeg teken, want ooit begon de ontmanteling van het oude Joegoslavië met de economische boycot van Slovenië voor de Serviërs. In Montenegro

nooit van Montenegro gehoord, wel van Joegoslavië. Dat is onze natie.” Radomir zegt: „Onze familieleden wonen in Servië. We kunnen toch niet van hen worden gescheiden?” Branko zegt: „Een verenigd Joegoslavië staat sterker, tegen aanvallen van Albanen bijvoorbeeld.” En Grujo zegt: „We moeten een economische blok vormen. Wat kunnen wij in ons eentje? In ons eentje zijn wij niks.”

Wordt Montenegro toch onafhankelijk, dan zullen de mannen de bergen intrekken om als guerrillas te vechten. Want de haat zit diep. Allen weten van de bijna-vernietiging van hun clan, in 1776 en 1856. De laatste keer moesten Montenegrijnse soldaten de clanleden, die weigerden belasting te betalen, mores leren. „Ze vermoordden meer dan 250 mensen, inclusief baby's.” In Lijeste praten ze erover alsof het gisteren gebeurd is.

'Komen de Serviërs hier, dan maai ik ze neer'

zijn de prijzen van levensmiddelen inmiddels met zeventig procent gestegen.

De pro-Servische clans bevinen zich vooral buiten de hoofdstad Podgorica. De weg slingert de bergen in. Een keienpad leidt naar et gehucht Lijeste, waar de familie Mijović woont. Ze behoort tot de Kući-clan, die zo'n dertig families telt. Milovan zegt: „Ik heb nog

Door hem kan ik niet naar het buitenland, door hem val ik onder economische sancties van het Westen.” Vroeger heeft hij gereisd. In het Joegoslavische leger bekwaamde hij zich in scherp-schieten ('ik was een super-sniper'), na zijn dienstdtijd deed hij mee aan wedstrijden in het buitenland. Nu heeft hij een bar in Cetinje - met slechts anderhalve man op het terras.

Cetinje is de bakermat van het Montenegrijnse onafhankelijkheidsstreven; de stad was tot 1946 de hoofdstad van Montenegro, daarna werd Titograd (het huidige Podgorica) de hoofdstad. Maar in Cetinje herinnert alles nog aan de onafhankelijkheid. Daar ligt het paleis van de prins-bisschoppen die het onafhankelijke Montenegro tot 1918 regeerden, daar liggen de vroegere ambassades, met afbladderende hekken en vermolmde deuren. Ook Servië had een ambassade in Cetinje, van 1909 tot 1915. De Serviërs hebben het bordje verwijderd, want niets mocht herinneren aan een onafhankelijk Montenegro, maar de huidige Montenegrijnse president Djukanović heeft het bordje er weer op laten schroeven. Daar

hangt het, in volle glorie. Branislav Martinović zegt het spel van Belgrado te doorzien. „Ze proberen ons af te schilderen als de beste Serviërs van Joegoslavië, omdat we het niet in ons hoofd halen ons af te scheiden.” Veel Serviërs - tot en met Milošević zelf - beroepen zich graag op hun Montenegrijnse achtergrond, want die getuigt van onverzettelijke moed. Zo trouwde de in januari geliquideerde Arkan in een klassiek Montenegrijns legeruniform.

Maar Zoran en Branislav weten beter. „We lijken nauwelijks op Serviërs”, zeggen ze en schuiven zo de lange traditie van gemengde Montenegrijns-Servische huwelijken van tafel. Wat zijn dan de verschillen? „Wij hangen het Montenegrijns-orthodoxe geloof aan, zij behoren tot de Servisch-orthodoxe kerk”, zegt Zoran. „Komen de Serviërs op mijn gebied, dan maai ik ze allemaal neer.” Zijn grootste trots geldt zijn broer. Die zit gevangen omdat hij een Servische priester heeft neergeslagen.

Verschillen? Na diep nadenken zegt Branislav: „Onze bruiloften. Wij schieten in de lucht, zij stoppen geld in de beha van de zangeres. Dat is toch een verschil?”

Nationalisten blijven sterk in Bosnië

10-4-2000

SARAJEVO - De gemeenteraadsverkiezingen in Bosnië van afgelopen zaterdag lijken alleen in door moslims beheerste gebieden een verschuiving te hebben opgeleverd naar gematigde partijen. In Bosnisch-Kroatische en -Servische gebieden zijn volgens de eerste uitslagen de nationalistische partijen de winnaar.

Westerse gezanten hadden de Bosniërs opgeroepen om te stemmen op partijen die staan voor verzoening en economische hervormingen, en de heersende par-

tijen uit de oorlogstijd de rug toe te keren. Maar alleen in moslim-regio's lijken de gematigden aan de winnende hand. Volgens de eerste uitslagen heeft de naar etnische diversiteit strevende SDP onder meer gewonnen in Sarajevo; dit ten koste van de regerende Partij van Democratische Actie (PDA) van Alija Izetbegovic, de voorzitter van het Bosnische presidium.

SDP-leider Zlatko Lagumdžija noemde de uitslagen 'de grootste politieke verandering sinds het vredesverdrag van Dayton', het

verdrag dat een einde maakte aan de Bosnische oorlog (1992-1995). Toch blijft ook de PDA sterk. Ze zou - alleen of in een coalitie - 35 gemeenten gaan besturen, tegenover 20 voor de SDP.

In overwegend door Bosnische Kroaten bewoonde gebieden lijken de nationalistische partijen de winnaar van de verkiezingen. Daarmee wijken de Kroaten in Bosnië af van de lijn in Kroatië zelf, waar de gelijknamige partij van de overleden Kroatische president Franjo Tuđman sterk is teruggevallen. Ook in door Bosni-

sche Serviërs beheerste regio's blijft de nationalistische SDS van de - formeel buiten de partij staande, van oorlogsmisdaden verdachte - Radovan Karadžić de grootste. De overwinning van de SDS in Banja Luka, bekend als de stad waar gematigde Bosnische Serviërs heersen, staat al vast.

De Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa, die de verkiezingen had georganiseerd, komt vandaag met de eerste officiële resultaten. Ze is tevreden over het verloop van de verkiezingen: in het algemeen eer-

lijk, vrij en rustig, aldus de organisatie. Alleen in Pale, het bolwerk van de radicale Bosnische Serviërs, ontplofte een granaat voor een stembureau. Daarbij vielen geen slachtoffers. Zeventig procent van de 2,5 miljoen stemgerechtigden is komen opdagen.

Het was voor de tweede keer sinds de Bosnische oorlog dat er gemeentelijke verkiezingen werden gehouden. De republiek is sinds de oorlog opgesplitst in een moslim-Kroatische federatie en de Bosnisch-Servische republiek Srpska.

Ijveren voor de vrede heeft het tij niet mee

Tr 11-12'99

Christelijk pacifisme

Yoram Stein

Zijn het roependen in de woestijn of luistert de wereld nog naar pacifisten? Verschillende christelijke organisaties houden zich bezig met vredesvraagstukken. Door samen te werken met andere organisaties en religies proberen zij meer te doen dan alleen maar bidden en hopen dat het ooit beter wordt.

„Vrede op aarde!” Vorige maand vierde een omvangrijke groep grijsaards het 75-jarig bestaan van Kerk en Vrede. Hartstochtelijk zongen zij in de Mozes en Aaronkerk in Amsterdam over 'de visioenen die gaan herleven' en spraken zij over 'de mantel van geef door'.

De vraag is wel wat precies doorgegeven moet worden. De meningen bin-

nen het christelijk pacifisme zijn verdeeld. Het debat tussen voor- en tegenstanders van humanitaire interventie splitst de geleerden. En dat terwijl pacifisten 'de tijdgeest tegen hebben'. De cynische maatschappij vraagt zich af of al die mooie idealen de wereld verbeteren.

Mient Jan Faber van het IKV is een groot voorstander van humanitaire interventie. Zijn standpunt is dat de westerse wereld niet aan de zijlijn mag blijven staan, terwijl weerloze mensen het slachtoffer worden van etnisch geweld. Maar het moet dan wel echt gaan om de bescherming van de getroffenen. Het optreden van de Navo in Kosovo schoot daarin bijvoorbeeld ernstig tekort. „Moslims in Kosovo werden niet beschermd en de vluchtelingen werden niet opgevangen. Hoe 'humanitair' is zo'n politiek dan?”, vraagt hij zich af.

In zijn eigen beweging, het IKV, keren doopsgezinden en quakers zich tegen het idee van een 'rechtvaardige oorlog'. Geweld is toch nooit een oplossing? Net als binnen Kerk en Vrede gelooft men eerder in 'conflictpreventie'.

Humanitaire interventie en conflictpreventie. Beide begrippen klinken te mooi om waar te zijn. Hoe denkt Mient Jan Faber de Tsjetsjenen tegen de Russen te beschermen of de Tibetanen tegen de Chinezen? En hoe machtig moet God zich niet manifesteren voordat Hutu's en Tutsi's in het door burgeroorlog geteisterde Ruanda weer van elkaar gaan houden?

Medewerkers van het IKV, Pax Christi en Kerk en Vrede geven toe dat zij niet in de positie zijn om vrede af te dwingen. Niet dat zij dat ooit geweest zijn, maar in de jaren tachtig waren er nog massale protesten tegen de plaat-

sing van kernwapens of tegen schendingen van mensenrechten. Deze konden de politiek een beetje onder druk zetten. Tegenwoordig zijn dergelijke betogingen niet meer zo makkelijk van de grond te krijgen. De christelijke pacifistische organisaties moesten het in de jaren negentig over een andere boeg gooien.

De twee belangrijkste veranderingen zijn dat zij projectgerichter te werk gaan en meer samenwerken met verwante internationale groepen. Slachtoffers van armoede en geweld worden in de landen zelf ondersteund. Politieke druk wordt uitgeoefend door wereldwijde samenwerkingsverbanden met mensenrechtenorganisaties, kerken en politici.

Edy Korthals Altes, president van de World Conference of Religion and Peace noemt de mensen die zo cynisch zijn over het vredesactivisme 'niet

goed op de hoogte'. „Het Wereldoverleg Religies neemt hele concrete initiatieven in Indonesië, Sierra Leone, Bosnië en Kosovo. Kinderen krijgen scholing aangeboden en er worden overlegstructuren gestart. Natuurlijk is het altijd moeizaam om gezwoeren vijanden weer met elkaar rond de tafel te laten zitten, maar in Bosnië is dat ons wel gelukt.”

Ook in Sierra Leone, waar duizenden mensen tijdens de burgeroorlog gedeeltelijk of helemaal in stukken zijn gehakt, heeft de interreligieuze organisatie van Korthals Altes onderhandelingen op gang kunnen brengen. „Daar dreigde het gevaar dat godsdienst gebruikt zou worden als middel tot mobilisatie. Religie is natuurlijk regelmatig een van de oorzaken voor conflicten. Voor ons is echter duidelijk dat iedere godsdienst een aanzienlijk potentieel voor vrede bezit.”

'Interventie ook zonder VN-mandaat'

2000

Door onze diplomatiek redacteur DEN HAAG, 11 MEI. Ook zonder een mandaat van de Veiligheidsraad, en dus zonder een duidelijke rechtsbasis, moeten humanitaire militaire interventies tegen grootschalige schending van mensenrechten mogelijk zijn.

Dit concluderen de Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV) en de Commissie van Advies inzake Volkenrechtelijke vraagstukken (CAVV) in een vandaag gepubliceerd advies aan minister Van Aartsen (Buitenlandse Zaken).

In hun gemeenschappelijke advies, waarom Van Aartsen vorig jaar oktober had gevraagd, stellen AIV en CAVV dat een (dreigen-

de) grootscheepse schending van mensenrechten in een staat „rechtvaardigheidsgronden” kan meebrengen voor andere staten om ook zonder mandaat van de Veiligheidsraad tot militaire interventie te besluiten, zoals de Navo vorig jaar deed in de Kosovo-crisis. In feite komt deze redenering neer op „nood breekt wet”. Zonder een mandaat van de Veiligheidsraad is een interventie weliswaar onrechtmatig maar de ernst van een (dreigende) humanitaire ramp kan die onrechtmatigheid wegnemen, zegt het advies.

AIV en CAVV bepleiten om het internationale recht overeenkomstig aan te passen door enige ruimte te maken voor een „ge-

doogzone” voor militaire interventies zonder mandaat van de Veiligheidsraad of instemming van het land waar ingegrepen wordt. Aan de uitgangspunten van het internationale recht, dat voor stabiliteit in de internationale betrekkingen van soevereine staten zorgt, mag daarbij echter niet worden getornd, zeggen AIV en CAVV. Zij geven toe dat zij op die manier „de kool en de geit” willen sparen, namelijk zowel het internationale recht als de juridische positie van staten die ingrijpen om een humanitaire ramp te voorkomen zonder uitdrukkelijke machtiging van de Veiligheidsraad.

Voor dergelijke humanitaire in-

terventies zou er dan wel een toetsingskader moeten komen, dat mede als basis kan dienen voor een internationaal oordeel achteraf over de toelaatbaarheid van de interventies, aldus het advies, dat vlak voor de behandeling van de Kosovo-evaluatie in de Tweede Kamer werd gepubliceerd. In die Kosovo-evaluatie is een belangrijke principiële en veelbesproken vraag of humanitaire militaire acties mogelijk moeten zijn zonder mandaat van de Veiligheidsraad en/of de instemming van de betrokken soevereine staat (Joegoslavië).

Het advies beantwoordt die vraag net als de regering dus voorwaardelijk positief.

aan dat de regering... is de noodtoestand in te voeren in Servie.

Tribunaal beraadt zich over 'slapende rechter'

9-6-2000

Het Joegoslavië-Tribunaal heeft gisteren het hoger beroep in de Celebici-zaak afgesloten. Het neteligste punt kwam aan de orde: heeft voorzitter rechter Adolphus Karibi-Whyte (Nigeria) in 1997/98 geslapen tijdens "substantiële delen" van het proces?

De verdediging van Esad Landzo, die in 1998 tot vijftien jaar is veroordeeld, zegt dat de Bosnische moslim geen eerlijk proces heeft gehad omdat de 'slapende rechter' besluiten nam zonder alle feiten te kennen. Een van Landzo's raads-

lieden, Peter Murphy, betoogde gisteren dat Karibi-Whyte "vele keren" heeft geslapen tijdens het proces. Volgens hem is er geen andere mogelijkheid dan een nieuw proces voor een andere strafkamer. Al voor de mondelinge zitting had Murphy schriftelijk bewijsmateriaal ingebracht. Daartoe behoren een verklaring onder ede van een van de voormalige gerechtstypistes. Die zag Karibi-Whyte regelmatig slapen. Tevens behoren artikelen van de Nederlandse persbureaus ANP en GPD tot het schriftelijke bewijsmateriaal. Ook

maakte Murphy een 'Uittrekselband' van de video-opnames die tijdens het hele proces zijn gemaakt. Aanklager Upawansa Yapa trok de bewijskracht daarvan in twiffel. Volgens hem is het "onmogelijk te weten" hoe vaak Karibi-Whyte heeft geslapen omdat de camera niet altijd op hem was gericht. Ook zegt Yapa dat de verdachten niet zijn benadeeld en dat er geen sprake is van een oneerlijk proces.

De Kamer van Beroep heeft nog geen datum vastgesteld voor de uitspraak. (ANP)(ANP)

Klagen over Kosovo

KABINET EN KAMER ZIJN in hun debat over de NAVO-interventie in Kosovo om de hamvragen heengelopen. Welke lessen trekken we voor de toekomst? Onder welke voorwaarden doet Nederland mee als het bondgenootschap of een andere internationale organisatie weer een beroep doet op het Koninkrijk? Op die vragen is zelfs geen begin van een antwoord gegeven.

Het mag duidelijk zijn dat Den Haag moeite heeft gehad met het ontbreken van een mandaat van de VN-Veiligheidsraad voor de interventie in Kosovo. Daarin stond het destijds niet alleen. Maar de NAVO besliste dat de humanitaire nood van de etnische Albanen als gevolg van de Servische furie zo groot was, dat volkenrechtelijke bedenkingen tegen een eigenmachtig optreden opzijgezet dienden te worden. Nederland kon zich vinden in de zo ontstane consensus. Uit het Kamerdebat kan alleen maar worden afgeleid dat Den Haag in een vergelijkbare toestand niet pertinent een andere keuze zal maken. Nood breekt wet. Een principe dat in een ophanden zijnde nota nader zal worden uitgewerkt.

Anders ligt het met het vervolg. Toen de militaire operaties eenmaal waren begonnen, had Den Haag het nakijken. Daarover hebben de betrokken ministers zich beklagd in hun evaluatie die gisteren inzet was van het debat. Men zal nu trachten meer mee te doen aan het, in de woorden van fractieleider Melkert, „internationale duw- en trekwerk”.

HET IS een taaië materie. De NAVO-opperbevelhebber ten tijde van de interventie, Wesley Clark, heeft het tegenover de Amerikaanse Senaat en in een vraaggesprek met deze krant helder geformuleerd. Als aan de politiek geen concessies waren gedaan, en de bevelvoering uitsluitend aan militaire criteria was getoetst, was er geen interventie geweest. Hij doelde daarmee vooral op de Franse en Britse en, in mindere mate, de Italiaanse en Duitse inbreng - in die volgorde. Hoewel Nederland een naar verhouding en zuiver militair gesproken stevig aandeel leverde en voor omvang en kwaliteit van dat aandeel ook een hoog cijfer kreeg, was zijn invloed op de gang van zaken minimaal.

In feite hoeft Den Haag daarover niet rouwig te zijn. Want als het wel invloed had gehad, hoe had men die dan aangewend? Het kabinet liet weten verrast te zijn geweest door bepaalde toevoegingen aan het aanvankelijk overeengekomen doelenassortiment. Maar het is in het ongewisse gebleven wat het Haagse standpunt zou zijn geweest als de bondgenoten niet voor een verrassing hadden gezorgd. Het probleem was dat, anders dan verwacht, Milošević niet inbond en dat het risico zich voordeed dat hij de psychologische overhand op de NAVO zou krijgen. Na de A van meedoen was ook in Den Haag waarschijnlijk de B van uitbreiding van de bombardementsacties gevolgd. In ieder geval heeft men zich niet verzet toen de verrassing eenmaal was verwerkt.

DE SLOTSOM moet zijn dat na Srebrenica en na Kosovo de Haagse politiek nog steeds niet goed weet haar houding te bepalen, anders dan nogal obligaant om meer invloed vragen. Door opnieuw het toekomstig handelen aan de toekomst over te laten, hebben de deelnemers aan het debat een kans laten lopen. Klagen is één ding, vooruitdenken iets anders.

(Van onze redactie buitenland)
AMSTERDAM - Forensische onderzoekers van de Verenigde Naties zijn in de buurt van de Kroatische plaats Gospic mogelijk op een massagraf gestuit. Het VN-team, dat voor het Joegoslavië-tribunaal onderzoek verricht naar de vermeende massamoord op Servische burgers bij Gospic, heeft in Obradovic Varos een onbekend aantal lijken gevonden. Dat heeft teamleider Steve Chambers gisteren bekendgemaakt.

In Gospic zouden Kroatische mi-

VN-team vindt in Kroatie mogelijk resten massagraf

litairen en politiemensen volgens getuigen meer dan honderd Serviërs hebben vermoord. Het bloedbad zou hebben plaatsgevonden aan het begin van de Servisch-Kroatische oorlog in 1991. Chambers wilde gisteren niet zeggen hoeveel lichamen hij heeft gevonden. De aangetroffen

lichamen worden onderzocht door experts van de VN. Het onderzoek, dat wordt uitgevoerd in samenwerking met de Kroatische autoriteiten, stuit op groot verzet bij de bevolking van Gospic. Bewoners hebben met een petitie hun ongenoegen geuit over de gang van zaken.

Organisaties van oorlogsveteranen hebben een demonstratie aangekondigd. De ontdekking geeft aan dat het de nieuwe Kroatische regering van president Stipe Mesić ernst is met het voornemen de betrekkingen met het Westen en vooral de relatie met het Joego-

slavië-tribunaal te verbeteren. Ruim een week geleden gaf Kroatie het in Den Haag gevestigde Joegoslavië-tribunaal voor het eerst toestemming een onderzoek te beginnen naar in Kroatie gepleegde oorlogsmisdaden. De vorige Kroatische regering onder de eind vorig jaar overleden president Franjo Tudjman heeft altijd geweigerd het Joegoslavië-tribunaal de helpende hand toe te steken. Volgens eerdere berichten zou het Kroatische regime zelfs belastingmateriaal over de mogelijke betrokkenheid van Kroatie bij oorlogsmisdaden hebben vernietigd.

KFOR-militairen keren terug

DEN HAAG, 9 MEI. Ruim vijftiendertig Nederlandse KFOR-militairen keren de komende twee weken terug naar Nederland. Zij hebben een half jaar rond de Kosovaarse stad Orahovac gezeten. Dit is de eerste stap om een einde te maken aan de Nederlandse deelname aan de KFOR-missie. Vanmiddag zou de eerste groep van 210 militairen aankomen op vliegbasis Eindhoven. (ANP)

Protest na massaproces Servië

2000
NIS, DJAKOVICA, 23 MEI. In de Kosovaarse stad Djakovica zijn gisteren tienduizend Albanezen de straat opgegaan om te protesteren tegen de zware straffen die een rechter in Niš in Servië gisteren 143 mannen uit Djakovica heeft opgelegd.

In een toespraak tot de betogers in Djakovica noemde de vader van een van de veroordeelden het vonnis in Niš „een criminele daad tegen onschuldige burgers van deze stad”. De burgemeester van Djakovica beschuldigde Servië van „het uitvechten van een nieuwe oorlog tegen Kosovo”.

De rechter veroordeelde gisteren in Niš de 143 Albanezen uit Djakovica tot straffen van zeven

tot dertien jaar elk wegens „terrorisme”. De beklagden zouden in april vorig jaar – toen de NAVO-luchtoorlog tegen Servië in volle gang was – als leden van het Kosovo Bevrijdingsleger UÇK betrokken zijn geweest bij een aanval op Servische politiemannen. Daarbij vielen drie doden en zes gewonden. De beklagden werden een dag na de aanval door de Serviërs op straat opgepakt en naar Servië overgebracht. Volgens juristen van mensenrechtenorganisaties werden de beklagden lukraak gearresteerd op een moment waarop de UÇK-strijders die de aanval hadden gepleegd zich al lang weer in de heuvels rond Djakovica hadden verstopt.

De rechter in Niš achtte echter alle 143 beklagden schuldig; paraffinetests zouden hebben uitgegeven dat ze wapens hadden gebruikt. De rechter gaf toe dat de tests „tekortkomingen” vertoonden, „maar de resultaten mochten als geldig worden beschouwd omdat ze werden uitgevoerd in oorlogsomstandigheden”. „Het is onmogelijk uw individuele schuld vast te stellen, maar dat is ook niet nodig”, aldus de rechter tot de beklagden. Hij veroordeelde vervolgens 49 beklagden tot dertien jaar gevangenisstraf elk, 51 anderen tot twaalf jaar, twintig tot tien jaar, elf tot negen jaar en twaalf tot zeven jaar gevangenisstraf. (Reuters, AFP, AP)

Servië neemt onafhankelijke tv-zender over

2000
BELGRADO - Politie-eenheden hebben het uitzendcentrum van de onafhankelijke televisiezender 'Studio B' in Belgrado bezet. Na de actie, in de nacht van dinsdag op woensdag, maakte de regering van Servië gisteren bekend dat zij de controle over de zender heeft overgenomen.

Zeker 15 000 mensen protesteerden gisteren in Belgrado tegen de actie. De betoging liep uit op rellen, waarbij de politie traangas inzette. De demonstranten bekogelden de politie met stenen. Enkele betogers raakten gewond.

In het betrokken gebouw was ook de radiozender B2-92 gevestigd. Die is uit de lucht gehaald. Ook een andere, kleinere onafhankelijke zender is gesloten.

Studio-B werd gecontroleerd door het gemeentebestuur van Belgrado, dat in handen is van de oppositiepartij SPO van Vuk Draskovic. De Servische regering heeft een nieuwe hoofdredacteur bij Studio B aangesteld en nieuw personeel laten aanrukken. De uitzendingen werden vervolgd, nadat een verklaring was voorgelezen waarin de regering de zender ervan beschuldigde te hebben opgeroepen tot een gewelddadige omverwerping van de regering.

De verwijderde hoofdredacteur van Studio B, Dragan Kojadinovic, noemde de actie illegaal. Volgens Kojadinovic toont het gebeure aan dat de regering in feite bezig is de noodtoestand in te voeren in Servië.

Opnieuw geweld van politie tegen betogers Belgrado

2000
BELGRADO, 19 MEI. In Belgrado heeft de politie gisteren opnieuw met veel geweld een eind gemaakt aan een demonstratie van de oppositie, die protesteerde tegen de overname van het radiostation Studio B door het regime.

De politie trad met traangas en de gummiknuppel op tegen rond tienduizend betogers, die waren bijeengekomen bij het stadhuis. Daar hadden journalisten van Studio B, die hun eigen kantoren niet meer binnen kunnen, een openluchtstudio ingericht onder een banier met de tekst 'Servië in de gevangenis'. De betogers verdedigden zich tegen het politiegeweld met stenen en molotov-cocktails. Velen werden meedogenloos afge-ranseld. Alleen al voor de ingang tot het stadhuis vielen als gevolg van het politie-optreden zeker zestien gewonden. Veel betogers probeerden het stadhuis binnen te vluchten. De politie drong het gebouw niet binnen, maar probeerde wel zoveel mogelijk betogers bij de toegang te pakken te krijgen. Het harde optreden van de politie werd door Zoran Djindjić, een van de leiders van de oppositie, uitgelegd als „een teken dat de fascistisch-communistische coalitie van [president] Milošević in paniek is”.

De gemeenteraad van Belgrado wordt gedomineerd door de belangrijkste Servische oppositiepartij, de SPO (Servische Vernieuwingsbeweging). Het door het regime overgenomen radiostation Studio B is eigendom van de ge-

meente. De gemeenteraad wilde gisteren een speciale zitting wijden aan het offensief van het regime tegen de onafhankelijke en oppositievrije media, onder het motto 'Stop de terreur'. De voorzitter van de gemeenteraad schorste evenwel de zitting toen de politie hem liet weten dat de veiligheid van de raadsleden zowel binnen als buiten het stadhuis gevaar liep en de raadsvoorzitter zelf „vele onbekenden” op de publieke tribune ontwaarde.

Ook elders in Servië werd opnieuw betoogd tegen het offensief van het regime tegen de vrije media. Gisteren gebeurde dat in Niš, Novi Sad en Kragujevac. In Niš kwamen demonstranten bijeen bij het stadhuis. Toen na een zitting van de gemeenteraad de veertien raadsleden van de socialistische partij (van Milošević) het stadhuis verlieten, vielen ze in handen van de demonstranten. Ze werden met stokken geslagen. Twee van hen kwamen in het ziekenhuis terecht.

Internationaal is het regime van Milošević over zijn campagne tegen de vrije media scherp gekeld. Gisteren schaarden zich ook traditionele vrienden van het regime onder de critici. Het Russische ministerie van Buitenlandse Zaken liet wegen „zeer bezorgd” te zijn over de sluiting van vrije media in Servië. Het Griekse ministerie van Buitenlandse Zaken zei het optreden van het Servische regime te zien als „de illustratie van een ernstig tekort aan democratie in Servië.” (Reuters, AP, AFP)

Aanblijven Voorhoeve was nationale afgang

2000
Joris Voorhoeve was niet alleen politiek verantwoordelijk voor 'Srebrenica', hem treft ook persoonlijk blaam. Het was de oud-bewindsmen zelf die luchtacties tegenhield. De les: Nederlandse ministers moeten eerder het vertrouwen van de Kamer verliezen.

Commissie-Bakker
Jan Willem Sap

Het verhoor van oud-minister van defensie Joris Voorhoeve (VVD) door de commissie-Bakker leek gericht op het achteraf vrijpleiten van Dutchbat. Voorhoeve had beter expliciet kunnen aangeven dat zijn positie als bewindspersoon al sinds de val van Srebrenica in 1995 onhoudbaar was geworden.

Als bewindspersoon van de Kamer weg moeten, is dat meestal omdat zij zelf hebben gefaald in hun persoonlijk toezicht op ambtenaren of in hun optreden jegens de Kamer. Volgens deze enge opvatting van de reikwijdte van

de zogenaamde vertrouwensregel is een minister alleen politiek verantwoordelijk wanneer hij feitelijk mogelijkheden had om het gedrag van zijn ambtenaren te beïnvloeden, en het hem persoonlijk te verwijten valt dat hij daar geen of verkeerd gebruik van heeft gemaakt.

De ruime opvatting komt erop neer dat bij grove fouten van ambtenaren een bewindspersoon politiek verantwoordelijk is, ook al treft hem persoonlijk geen blaam.

Wanneer men deze ruime opvatting zou hanteren, had Voorhoeve moeten aftreden nadat de eerste berichten over etnische zuiveringen in het door de Nederlanders bewaakte 'veilige gebied' bekend waren geworden. Een vertrek had de weg vrijgemaakt voor een parlementaire enquête.

Uit de informatie die na 1995 vrijkwam bleek bovendien een relatief grote persoonlijke betrokkenheid van Voorhoeve bij de beslissingen rond het drama van Srebrenica. Het tragische is dat Voorhoeve als minister geen gezag had, extern noch intern. Iedere poging om de enclave met buitenlandse hulp te versterken, liep stuk op de weigering van de bondgenoten mee te helpen. De gevraagde luchtsteun bleef uit. Terwijl de oud-bewindslieden Lubbers,

Kooijmans en Ter Beek van mening waren dat VN-baas Boutros Ghali de Nederlanders in januari 1994 van luchtsteun had verzekerd, had Voorhoeve nooit op deze garantie vertrouwd.

Toen de luchtsteun uiteindelijk kwam, op de middag van 12 juli, was de enclave al gevallen. De Bosnisch-Servische generaal Mladić dreigde de Nederlandse gijzelaars te doden als de luchtaanval zou worden doorgezet. Voorhoeve zat op dat cruciale moment met premier Wim Kok (PvdA) en minister Hans van Mierlo (D66) in de bunker onder het ministerie van defensie. Ze hadden maar twee minuten nodig om vast te stellen dat het een gigantisch bloedbad zou worden. Voorhoeve greep de telefoon, belde kolonel Arjen Koopmans en riep 'stop, stop, stop!' De luchtacties moesten ophouden. Gelukkig voor Voorhoeve waren ook VN-vertegenwoordiger Akashi en Unprofor tot dezelfde conclusie gekomen. De vliegtuigen keerden terug naar hun basis, maar Akashi rapporteerde dat hij en Janvier zouden zijn doorgegaan met de inzet van luchtsteun als Voorhoeve niet zou hebben geïntervenieerd. Bij Voorhoeve kan dus wel degelijk worden gesproken van persoonlijke verantwoordelijkheid.

Ook intern bleek Voorhoeve niet de juiste man op de juiste plaats. Hij had geen greep op zijn eigen ondergeschikten. Iemand als generaal Couzy ondermijnde steeds zijn gezag en Voorhoeve miste de daadkracht om Couzy openlijk de wacht aan te zeggen. Zo was er een merkwaardig feest in Zagreb dat nooit had mogen plaatsvinden. Het gebeuren had volgens Voorhoeve een veel stiller karakter moeten hebben, maar generaal Couzy had de uitvoering naar zich toe getrokken. In feite was op Defensie sprake van een ernstige gezagscrisis.

Had het parlement niet behoorlijk geïnformeerd moeten worden over de systeemfouten bij Defensie? Toen de Tweede Kamer een onderzoek of enquête wilde instellen naar de val van Srebrenica, zei Van Mierlo dat zo iets kon worden uitgelegd als een poging tot schuldafwenteling en zelfkastijding. Kok zat ook niet te wachten op een onderzoek naar zijn coördinerende rol als minister-president achter de schermen. Dat Voorhoeve niet was aftreden kwam volgens de oud-minister van defensie vijf omdat dan een verkeerd signaal zou zijn gegeven aan de buitenwereld.

Maar juist binnen de Nederlandse politieke krachtverhoudingen was het

Voorhoeve die de zaak hard speelde. Had de Tweede Kamer besloten tot een parlementaire enquête, dan was hij afgetreten. En dat aftreden was niet direct in het belang van de regerende coalitie, mede gezien de betrokkenheid van Kok en Van Mierlo in de bunker. Dus besloot de Tweede Kamer niet door te zetten, waarbij meespeelde dat men zelf ook druk had uitgeoefend op de regering om 'iets' in Bosnië te doen.

Op de vraag waarom de Tweede Kamer na de val van Srebrenica zo lang had gewacht met het aanvragen van een debat met de regering, zei Tweede Kamerlid Hoekema (D66) dat er geen animo was voor een overleg. De Tweede Kamer wilde geen momentopname over het lot van de moslimmannen en de rol van de Dutchbat-militairen. Maar leverde de momentopname al niet voldoende schade op voor de goede naam van de Nederlandse overheid? Vanwege het externe en interne gezichtsverlies had Voorhoeve het legitimiteitsverlies tot uitdrukking moeten brengen met zijn aftreden. Dan had hij verantwoordelijkheid genomen voor Dutchbat en met zijn offer de Nederlandse VN-soldaten vrijgemaakt.

Dr. mr. J. W. Sap is universitair docent staats- en bestuursrecht aan de VU.

NAVON en Kosovo
Het is van oudsher de taak van journalisten om kritiek te leveren en indringende vragen te stellen. Maar op welke gronden de Amerikaanse columnist William Pfaff zijn beschuldiging in NRC Hand- en voetstuk van 12 mei baseert dat de NAVO zou liegen over Kosovo, is niet een compleet raadsel. Om te beginnen heeft de heer Pfaff een artikel in Nieuwweek gelezen en de beweringen die daarin staan voor waar aangenomen. Kennelijk heeft hij zelf geen nader onderzoek verricht. Wanneer in Kosovo na de bombardementscampagne aanvankelijk slechts 14 vernietigde tanks, 18 pantser-voertuigen en 20 stuks artillerie werden aangetroffen, dan blijkt daaruit nog eens zwaar dat de NAVO er niet veel meer heeft beschuldigd of vernietigd. Tijdens de 78 dagen durende campagne waren er vele nachten en dagen met veel bewoelingen waarin het Joegoslavische leger beschadigde tanks en voertuigen kon weghalen. Toen de NAVO in september te-

De raming door de NAVO van de toegerechte schade was geen giswerk maar het resultaat van een rigorieuze methode – wat niet wegneemt dat er altijd enige onzekerheid bestaat in ramingen van toegerechte schade wanneer er geen NAVO-rijpkrachten op de grond aanwezig waren om de resultaten van een luchtoperatie onmiddellijk te verifiëren. Daar kan ik nog aan toevoegen dat de bewuste operaties werden uitgevoerd vanaf 15.000 voet hoogte, soms minder, en niet van de absurde hoogte van 60.000 voet waarover de heer Pfaff het heeft. Kortom, het doen van een eerdere poging de waarheid vast te stellen in een verraande situatie, waarbij men zich al en toe vergist, is iets geheel anders dan liegen, wat althans in mijn vocabulaire opzettelijke misleiding inhoudt. En tot slot, welke eigenaardige redenering voert Pfaff tot de slotsom dat de NAVO omdat ze zou hebben gelogen over de geramde toegerechte schade, dus ook wel gelogen zal hebben over andere facetten van de toestand in Kosovo? Welke argumenten draagt de heer Pfaff aan voor zijn vergaande beschuldiging? Het Bondgenootschap heeft, ingeerd, tijdens de luchtactie inzagke Kosovo een nieuwe maatstaf voor openheid aangelegd. Tijdens persvoorlichtingen van de NAVO werd over de uitgevoerde operaties volledige en nauwkeurige informatie verstrekt dan in enig voorgaand conflict. JAMIE SHEA, NAVO-woordvoerder, Brussel

Een fascinerende ommekeer, dramatische vooruitgang. De Navo-ministers van buitenlandse zaken kwamen vorige week bijna woerden te kort om Kroatië welkom te heten in de 'Euro-Atlantische familie'. In Florence, waar de ministers hun halfjaarlijkse vergadering hielden, mocht de Kroatische minister van defensie Tonino Picula zijn handtekening zetten onder de documenten die zijn land tot het 26-ste lid van het Partnerschap voor Vrede maakten, zeg maar het voorportaal voor de Navo. Daarmee haalde de voormalige Joegoslavische deelrepubliek

de eerste beloning binnen voor de politieke ommezwaai die zij ruim honderd dagen geleden maakte. Begin dit jaar besloot een meerderheid van de Kroaten dat ze genoege had van het autoritaire regime van de nationalistische HDZ, die sinds de onafhankelijkheid in 1991 onafgebroken aan de touwtjes had getrokken. De nieuwe regering onder leiding van premier Ivica Racan wilde de democratisering en een eind aan het isolement waarin het land aan het eind van het vorige decennium, onder de in december 1999 overleden president Franjo Tudjman, steeds verder

was afgeleden. Kroatië moest (weer) deel uitmaken van Europa, het westen. Met het Partnerschap voor Vrede is de eerste stap gezet. En binnenkort gaat de EU met Kroatië over nauwere banden praten. In regeringsspraken in Zagreb leidde dat tot voorspelbaar tv-rendementen.

Maar lang niet alle Kroaten zijn zo enthousiast. In de veelgelezen krant *Slobodna Dalmacija* haalt Zoran Vukman onder de kop 'Partnerschap voor Orust' fel uit naar de pleitbezorgers van toenadering tot het westen. Hij verwijt de regering een 'obsessie met Amerikaanse militarisme'. Er wordt momenteel een sfeer gecreëerd, zegt hij, waarin iedere kritiek op de VS verdacht is. Hij aanzelt niet dat als 'neo-Stalinistische hysterie' te betitelen. Waar blijft het belang van Kroatië, van de Kroaten in dit alles, vraagt hij, of worden we slechts een klein onderdeel van Amerika's ideeën en belangen?

Ivica Racan

De recente verbroedering van Kroatië door het westen heeft immers zijn prijs. Za heeft Racan beloofd de 200.000 Serviers die tussen 1991 en 1995 op de vlucht zijn geslagen, niets in de weg te leggen als zij willen terugkeren.

Bovendien - en dat ligt wellicht nog gevoeltiger - hij heeft be- loofd samen te werken met het Joegoslavische Tribunal. Voor heel wat oorlogsveteranen staat dat gelijk met hoogverraad. Wij hebben ons leven ge- waagd voor ons vaderland, en dan zouden we nu door datzelfde vaderland aan de beulen worden overgeleverd, is hun redenning. Vrijwel dagelijks zijn er betogingen van veteranen, die merendeels behoren tot het radicale deel van de HDZ-achterban. Onlangs dreigde een van hun voor- mannen, tevens HDZ-parle- mentlid, Marinko Llovic om de

Nicole Lucas

15 JUNI - 28 JUNI 2000

Bijeenkomst over Joegoslavië

Het Comité 'NAVO NEE!' biedt ieder die zich over de aanval op het soevereine Joegoslavië en de rol van de 'vrije onafhankelijke' westerse media zorgen maakt, de mogelijkheid om daarover van gedachten te wisselen op:

zaterdag 1 juli om 19.30 (zaal open 19.00)
Buurthuis Boerenplein, Mandelaplein in Den Haag

Programma:

- 19.30** Welkom.
- 19.40** Videofilm "Onder de bommen van de NAVO, 15 Belgen in Joegoslavië", verslag van een reis naar Joegoslavië in mei 1999.
- 20.30** Toelichting op de film door Michel Collon, journalist en één van de deelnemers aan de reis. Michel schreef het belangwekkende boek 'Blufpoker' over de ontwikkelingen in de Balkan.
- 20.45** Pauze.
- 21.00** Discussie onder leiding van Wil van der Klift, die Servië kortgeleden bezocht.
- 22.00** Sluiting.

Op 24 maart 1999 begon de, 78 lange dagen en vooral nachten durende, NAVO-bommenregen op Joegoslavië. Na een intense mediacampagne en de provocaties van Rambouillet achtten 19 westerse landen zich sterk genoeg om Joegoslavië, middels een blitz-krig op de knieën te krijgen. Wat door economische wurgmaatregelen en politieke druk niet was gelukt, moest nu maar met geweld gebeuren. Ook Joegoslavië moest zich slaafs en willoos voegen naar de westerse eisen, zoals alle omringende landen ook hadden gedaan. Het werd geen overwinning en kostte vooral veel slachtoffers aan burgerzijde, zieken, vrouwen en kinderen en de bommenregen kwam vooral terecht op burgerdoelen. Geen afzwaaiers, maar een bewuste poging om het Servische volk op de knieën te krijgen. Een misrekening blijkt nu. Maar de strijd tegen het Joegoslavische volk gaat onverminderd door. De dreiging van escalatie is nog steeds aanwezig.

De unipolaire Nieuwe Wereldorde van de VS en haar vazallen moet, hoe dan ook, aan de rest van de wereld worden opgedrongen. Socialisme en onafhankelijkheid, het recht op een soevereine ontwikkeling, horen niet in het verhaal van de nieuwe machthebbers thuis. Elk staatshoofd, zoals Milosevic, dat opkomt voor een zelfstandige nationale koers, kan rekenen op een intensieve mediacampagne, die hem of haar zal criminaliseren. Iedere patriot, ieder vrijheidslievende politicus zal vroeg

of laat tot dictator worden 'verheven' en mag dan rekenen op benamingen als, de nieuwe Hitler (of Stalin of liever nog tegenwoordig allebei), duivel, machtswellusteling en andere fraaie begrippen die in het vijandbeeld passen. Om de aanval op de Balkan-landen te kunnen begeleiden is er zelfs een schijnrechtbank in Den Haag opgericht, het Joegoslavië Tribunal, waar politieke en militaire verantwoordelijken te pas en te onpas voor moeten verschijnen, al naar gelang dit het Westen uitkomt. Het cynisme van de westerse propagandamachine kent op dit punt veel variaties en vormen, maar die veelvormigheid is maar schijn: alles mag, ook tegenstellingen over details, om de eigen bevolking om de tuin te leiden, als dat in de kraam van de heersende klasse past.

Het lijkt erop dat het Nederlandse volk en haar spraakmakers in grote meerderheid, bijna slaafs de dominante politieke standpunten hebben gevolgd en nog volgen. Nu echter steeds duidelijker wordt dat de westerse bemoeienissen in Kosovo alleen maar tot erger leed leiden en de waan van de televisiebeelden ten tijde van de bommenregen wat is weggeëbd, klinken er steeds meer geluiden die afstand nemen van het NAVO-CNN-verhaal. Het comité NAVO NEE probeert deze krachten te mobiliseren en hen een platform te geven, door in het hele land, regelmatig bijeenkomsten en acties te organiseren.

Rusland dreigt met vertrek uit Kosovo

KOSOVO Rusland heeft gisteren weer gedreigd haar 3000 blauwhelmen uit Kosovo terug te trekken als de NAVO VN-resolutie 1244 blijft negeren. Dat verklaarde chef-staf Manilov tegenover het persbureau Itar-Tass. Hij vindt dat elementen uit de resolutie, zoals de ontwapening van het UCK en het stop-zetten van bevoorrading uit Albanië, niet worden doorgevoerd. (ANP)

Toegang
f 5,-

29-5-2000

van holst en steijnen

From: Jug Öster Solibeweg (by way of Herman de Tollenaere <hermantl@stad.dsl.nl> <joesb@vorstadtzentrum.net>
To: <office@globalreflexion.org>
Sent: vrijdag 26 mei 2000 11:18
Subject: Report from Kosovo [fwd]

Persecuted and expelled by UÇK, NATO and UNO

Report of the solidarity delegation to the last multi-national part of Kosovo

In early May a delegation of the Austrian Yugoslav Solidarity Movement (JÖSB) came to Kosovska Mitrovica in order to

- a. express our demand to free the political prisoners from UNMIK incarceration,
- b. express our support to the remaining non-Albanians in the Ghetto of Kosovska Mitrovica
- c. investigate the local situation without media manipulation.

Pictures and a map of the demarcation line between the multi-national North and the Albanised South can be found under: www.vorstadtzentrum.net/joesb

Hunger strike of the political prisoners

As reported in our declaration of April 24th, 2000, the event that triggered the decision for the hunger strike was the release of the Albanian Dzeljalj Ademi, who had injured 22 civilians and 14 KFOR soldiers in an anti-Serb hand-grenade attack, while the non-Albanian prisoners remain incarcerated for months without trial. The prisoners demand investigations for a trial. The most blatant case is a 16-year old boy who was arrested for genocide last summer.

Another case worth mentioning is a Serb man called Jaksimovic from the vicinity of Orahovac, who was stopped by UNMIK at a road block. An Albanian whose hand had been injured by gunfire and who was at the site by chance, claimed that Mr Jaksimovic was the person who had injured him, and Mr Jaksimovic was immediately arrested by UNMIK soldiers. One of Mr Jaksimovic's fellow travellers who is Albanian heard that the other Albanian was told by passers-by to point at "the guy with the beard" (i.e. Jaksimovic) and to claim that he was responsible.

In general the accusations are completely arbitrary and politically motivated. The witnesses are arbitrarily selected and their testimonies are first of all determined by their loyalty to the aims of the UÇK (KLA), as the comport of the judges. The few Serb judges that had existed all resigned, because their personal safety could not be guaranteed. They also protested against the partiality of the UNMIK judicial system. The discrimination between Albanians and non-Albanians proves, that Serbs and Romanies are being held in prison for political and ethnical reasons and not for concrete offences of law-they are political prisoners of the UN.

Two of the hunger strikers are in a critical state. One of them fell into coma. Nevertheless UNMIK does not allow doctors nor journalists to visit the prisoners. Now also relatives of the prisoners started a hunger strike. They organise daily protest manifestations in front of the prison, in which thousands of people participate. The JÖSB representative expressed his solidarity with the gathered crowd.

As delegates of the aid organisation Humanitas we tried hard to get permission to see the prisoners. The local UNMIC police commander, Sven Erik Larson, actually told us that most accusations of the Serb and Romany prisoners against the UNMIK judiciary are justified. Nevertheless he did not grant us permission to visit the prisoners, but sent us to Pristina. In Pristina our demand was refused by Edita Ryan, who is the competent NGO liaison officer and who called Humanitas an organisation that illegally operates in Kosovo.

We call upon everyone to join our campaign for the release of the political prisoners and to step up pressure on UNMIK by organising further visits to the prison of Kosovska Mitrovica.

Kosovo impressions

In fact the North of Kosovo which is not under UÇK control is the only multi-national part of Kosovo-even after the war. Here are some concrete examples:

Kaplan Beruti in Svecan. The chief presiding judge of Kosovska Mitrovica, the Albanian Kaplan Beruti, who is actually responsible for the arbitrary incarceration of the Serbs and Romanies who went on hunger strike, is living in Svecan, north of Kosovska Mitrovica, a village that is predominantly Serbian-and he lives there without KFOR protection. His children go to a local school.

Serb refugees in Albanian houses in Banjska: On the premises of this monastery in the northern mountains there are several week-end cottages owned by Albanians. Now Serb refugees from the South live in these houses. We asked about the former owners and were surprised to hear that they are living in the northern part of Kosovska Mitrovica and that they were even paid rent for these houses.

Albanians in daily life: Asking several Serbs about the Albanian flats and houses in Kosovo Mitrovica that are under tight KFOR protection, we were always told that there is a significant difference between UÇK followers whose flats serve as UÇK bases, and Albanians who are loyal to Yugoslavia. The latter can live there without any problems.

The impressions from the southern part of Kosovo are completely different. **Destroyed Romany quarter:** At the road from Kosovska Mitrovica to Pristina only 1020% of the houses seem to be burnt. The Romany quarter of southern Kosovska Mitrovica is completely devastated, burnt down and razed to the ground. UÇK racist national ideology obviously was fully realised here. **UNMIK official warns us of deadly danger:** We went to the UNMIK office for NGOs in Pristina in order to obtain a permit to visit the prisoners of Kosovska Mitrovica. When the official in charge, Edita Ryan, saw our letter that was written in Cyrillic, she told us immediately that we must not show this letter to anybody, because this could be our death sentence-she also said that she was saying so "off records". She even discouraged us to have it translated into English within Kosovo.

Albanian taxi driver speaks Serbo-Croatian: Due to the many warnings we avoided speaking Serbian to the driver who brought us from Mitrovica to Pristina and back. When we realised that he was listening to Serbian radio and was cursing in Serbian, we started talking to him in Russian. He felt completely at ease speaking Serbian. When we got of the car, he urgently reminded us not to utter a single word of Serbian on the streets, because this was very dangerous.

There is a system behind the persecution of non-Albanians

The political and ethnic persecution of Serbs and Romanies by the UN judiciary is only the tip of the iceberg. NATO/UNO, based on the UÇK, actually formed a regime that oppresses and discriminates against all non-Albanians in order to finally expel them and to deprive the integrity of Yugoslavia of its demographical legitimacy. While UÇK and its successor organisation TMK respectively were demilitarised only very superficially (only heavy weapons), and there constantly are attacks against non-Albanians-these attacks claimed more than 1,000 lives since the beginning of the NATO occupation!-Serb forces were completely stripped of their weapons, thus depriving them of the ability for self-defence. This means a death sentence for many of those who are determined to stay, because due to "lack of capacity" they are not granted KFOR protection. Only the convoys of fleeing non-Albanians are granted protection.

Re-settlement: Kouchner and other representatives of the so-called international community say that it is still too early to bring the non-Albanian refugees to the South of Kosovo; but at the same time in the North of Kosovska Mitrovica, KFOR is trying by means of force to bring Albanian refugees to their houses. There is proof that UÇK fighters are also infiltrated, brought to the North of Kosovska Mitrovica: There were sniper attacks from the three Albanian tall buildings that were recently re-settled.

Elections: There is also proof that UNO/KFOR is not a neutral mediator, but a motive force. They plan to organise elections for a protectorate government on the base of the present ethnic composition, to preserve the expulsion of 300,000 non-Albanians and the settlement of an unknown number of Albanians from the North of Albania.

Yugoslavia is the only multi-national state of the Balkans

The war triggered by the UÇK with the support of the west and transformed by

NATO into a war against the whole of Yugoslavia, claimed a total of 2,108 victims counted on both sides. But just a year of NATO protectorate already claimed the lives of more than one thousand non-Albanians! In spite of ardent ethnic conflicts there had not been expulsions and "ethnic cleansing" under Yugoslav rule in Kosovo. Even when UÇK fuelled the spiral of violence with their terrorist attacks since 1997, there were hardly any refugees. When the fighting subsided, most refugees returned. The "Horseshoe Plan" ("Potkovicina Plan") turned out to be a secret service propaganda forgery. Only after the NATO bombardments started, refugees started to flee in large numbers. Now, under the rule of UÇK and NATO, there actually is systematic "ethnic cleansing" that had earlier been attributed to Yugoslav forces. 300,000 non-Albanians have been expelled and the few that remained are constantly threatened, and KFOR refuses to protect them seriously. In spite of the disintegrating tendencies and internal tensions, Yugoslavia still is a multi-ethnic state and as such is the only possible form of peaceful co-existence of the ethnically mixed peoples of the Balkans. It was the West that used the "right of ethnic-territorial self-determination" as a crowbar against Yugoslavia. That necessarily lead to a civil war. The Serb people was and is the heart of Yugoslavia and had relinquished its ethnic interests in favour of this common state. So when now the other peoples of Yugoslavia revoke this federation, it is only just, when Serbia also defends her national interests. But the decisive difference between the Serbs and the other peoples is, that the latter became slaves of the New World Order, while the Serbian people is fighting against the new NATO tyranny. This is why Kosovo has to remain a part of Yugoslavia, why the refugees have to return and why UÇK and NATO have to vanish!

Jugoslawisch-Österreichische Solidaritätsbewegung (JÖSB)
 PF 217, A-1040 Wien, Österreich
jocsb@vorstadtzentrum.net
www.vorstadtzentrum.net/jocsb

Herman de Tollenaere

My Internet site on Asian history and "new" religions:

<http://stad.dsl.nl/~hermant/>

See also SIMPOS, information on occult tendencies' impact on society:

<http://www.stelling.nl/simpos/simpoeng.htm>

Forwarded messages represent only the views of their authors, not necessarily mine. I send them for informational purposes

van holst en steijnen

From: Despotovic Ruza <despot@wishmail.net>
To: Nico /Neeltje Steijnen <n.h.van.holst@freeler.nl>
Sent: dinsdag 30 mei 2000 14:27
Subject: Fw: Modenken in de televisiedemocratie

—Oorspronkelijk bericht—

Van: Hans Feddema <feddema@wish.net>
 Aan: Recipient list suppressed <Recipient list suppressed>
 Datum: dinsdag 30, mei 2000 15:13
 Onderwerp: Modenken in de televisiedemocratie

POLITICI EN HET MODEDENKEN IN DE TELEVISIEDEMOCRATIE

Hans Feddema
 29 mei 2000

Het recente evaluatiedebat in de Tweede Kamer over de Kosovo-oorlog is door de media algemeen gekenschetst als 'mat'. De Nederlandse inspraak was te gering geweest, Den Haag was verrast dat plotseling ook burgerdoelen in Servië werden aangevallen en premier Kok moest bekennen tot op vandaag niet te weten wat Milosevic heeft bewogen indertijd de handschoen in de ring te gooien. Ziedaar enkele krenten uit wat een inhoudsvolle gedachtewisseling had kunnen worden.

Dat dit niet gebeurde, is te meer vreemd, omdat het Amerikaanse Newsweek Magazine een paar dagen voor het debat bekend maakte dat de bewering van de NAVO dat 120 tanks, 220 pantserwagens en 450 kanonnen in Servië waren vernietigd, niet klopte. Het waren er volgens de bevindingen van het blad respectievelijk 14, 18 en 20.

Columnist William Pfaff vroeg zich in de Los Angeles Times dan ook af: "Zijn over de Kosovo-oorlog wellicht nog meer leugens verteld? Begon bijvoorbeeld de etnische zuivering binnen Kosovo echt al voor de NAVO-aanvallen een aanvang namen? En hebben de VS de onderhandelingen in Rambouillet dan toch bewust gesaboteerd om een luchtcampagne uit te lokken, zoals wel is beweerd?"

Hans Achterhuis stelt in een artikel een week na het Kamerdebat bovendien dat elk bewijs voor het bestaan van het geheime Servische plan 'Operatie Hoefijzer', dat een grote rol speelde in de NAVO-propaganda, ontbreekt (De Volkskrant, 25 mei).

Uit dit alles en ook uit de eerste verhoren van de Commissie-Bakker over Srebrenica, komt een beeld naar voren dat haaks lijkt te staan op het beeld dat Pieter Hilhorst en Hans Wansink schetsen van politici als mensen "die permanent moeten omkijken naar de mogelijke averechtse effecten van hun beleid" en verder van de burger "die zelf politicus is geworden" (De Volkskrant, 20 mei).

De burger is inderdaad langzaam verworven tot een soort hyperindividu. Maar, zo reageert NRC-columnist Hofland terecht: "Wil hij werkelijk wat hij zegt te willen?" En, zo voeg ik toe, overziet hij ook de gevolgen van wat hij wil?

VVD-leider Hans Dijkstal zette onlangs de aanval in op 'het onbeheersbare proces van de hype' in de televisiedemocratie, waarin media en politici elkaar in 'een steeds moordender tempo' opjagen. Dijkstal heeft hier een punt. Genoemd onderzoek naar het Srebrenica-drama maakt ook duidelijk hoe politiek opportunisme troef is onder de huidige generatie politici. Deze wil graag meedoen en op korte termijn kunnen scoren, zonder dat ze bereid is goed na te denken over de gevolgen van de gekozen middelen van het beleid dat ze voorstaat.

Geldt dit alles dan niet evenzeer voor de burger 'als politicus'? Ik denk het wel. Ik vind democratie een groot goed, maar moet erkennen hier te

stuiten op een van de nadelen van de democratie. Er is bij ons sprake van veel modedenken. Op een universiteit merk je dat zelfs de wetenschap daarvan niet is gevrijwaard. Historicus Alexis de Tocqueville, nog levend in een tijd zonder televisie, waarschuwde er al voor. Democratieën zijn, zo zei hij, "geneigd aan een impuls in plaats van aan voorzichtigheid gehoor te geven en een weloverwogen beleid te laten varen voor de bevrediging van een tijdelijke hartstocht."

Of je het nu een 'hype' noemt dan wel de impulspolitiek van een tijdelijke hartstocht: hier ligt een probleem. Zeker in een televisiedemocratie, waarbij mensen periodiek met de vreselijkste beelden worden geconfronteerd, zonder dat ze daarvan de achtergronden of implicaties kunnen overzien. Emoties krijgen al snel de overhand, net als de neiging militair partij te kiezen voor de zwakste onder twee of meer strijdende partijen.

Dit laatste is begrijpelijk, maar men doorziet vaak niet dat de krachtsverhoudingen op het slagveld, zoals in 1994 in Bosnië, van de ene op de andere dag kunnen wijzigen of dat de verdrukke van vandaag vaak de onderdrukker van morgen is. Laat staan dat men onderkent dat militair geweld van derden in een conflict eveneens een eigen dynamiek heeft, bijna altijd ook tot excessen leidt en in elk geval nagenoeg zonder uitzondering het conflict doet escaleren.

De emotie aan de basis mist haar effect op politici niet. Niet alleen omdat ze willen scoren, maar omdat ze zelf ook die druk voelen en zich geen imago willen aanmeten van 'werkloos toezien'. "We doen tenminste iets", zo rechtvaardigde een Kamerlid tegenover mij zijn instemming met de NAVO-bombardementen op Servië in maart 1999. Dat het niet bij drie dagen bleef, maar een maandenlange exercitie zou worden, en dat Milosevic reageerde met een massaal verdrijven van Kosovaren, had hij niet voorzien. Van een politicus verwacht je dat hij eerst nadenkt, hoe groot de druk ook is om 'iets te doen'.

Dus ook dat hij, in het geval van Srebrenica, nadenkt of het concept 'safe haven' tijdens een burgeroorlog wel adequaat is. Zeker als je deze niet louter ziet als toevluchtsoord voor vrouwen en kinderen, maar zelfs toelaat dat een deel van de mannen als soldaten de 'safe haven' gebruikt als uitvalsbasis. Militairen en vredesmensen wisten meteen dat je zo een aanval kunt verwachten van de andere partij, die de 'safe haven' in zo'n geval niet langer serieus neemt, maar louter ziet als een dekmantel voor oorlog of partijkiezen.

Logisch dat militairen dan ook spraken van een 'mission impossible'. De doorneeburger juichte de 'safe haven' echter toe. Wie wil niet een soort neutraal 'VN-compound', waar onschuldige slachtoffers bescherming vinden? Maar dat Srebrenica een 'moslimstad' was, waar soldaten onder het toezien oog van Dutchbat uitvallen deden naar de omliggende Servische dorpen, drong door het falen van de media in deze kwestie niet door.

De verantwoordelijke politicus wist dit echter wel en had daar zijn consequenties aan moeten verbinden, ook nadat hij reeds waarschuwingen van militairen in de wind had geslagen. Maar dan blijkt de prestigefactor dat te verhinderen: niemand is bereid zijn ongelijk te bekennen. En zo werden mensen in Srebrenica slachtoffer van een illusiepolitiek. Zal straks blijken dat dit ook in het geval van Kosovo zo is geweest? In elk geval hadden de moslimmannen van Srebrenica zonder het ingrijpen van Dutchbat meer kansen gehad dan nu.

Wat de burger vaak ook niet meteen doorziet, is dat hij of zij onderhevig is aan vijandenken, zondebokuitdrijving, het beter of anders denken te zijn en graag te willen bevoogden. Ook dat we militair ingrijpen in eigen gebied nooit zouden tolereren, maar het wel graag bij anderen doen. De Amerikanen hebben dat vanuit hun cultureel imperialisme en machtsoverwegingen sterker dan wij, maar het is ook bij ons aanwezig. Vijandbeelden liggen in zo'n situatie erg voor de hand. Ze komen voort uit ons zelfbeeld. Ons westerse zelfbeeld is er een van democratie, ontwikkelingshulp, humanitaire interventie en dat soort nobele zaken.

'Schurken' of 'schurkenstaten' komen ons daarbij erg van pas, omdat ze ons zelfbeeld versterken. Manipulatie van de beeldvorming door de VS of de NAVO - of door andere grootmachten zoals Rusland - via een proces van demonisering van de tegenspeler, gaat er dan ook in als koek. Zo'n

tegenspeler vervolgens besmet verklaren en isoleren, roept daarom weinig verzet op. Bovendien ontstaat zo een proces dat de tegenspeler ook echt een 'demon' wordt. Hoe meer je een machthebber immers in het nauw brengt, hoe repressiever hij wordt. We zien dat nu in Servië. Zo wordt het volk daar van de boycot dubbel de dupe.

Dat de mensen aan de basis dit alles niet meteen doorzien, is hun niet kwalijk te nemen, maar van een politicus mag je verwachten dat hij deze mechanismen blootlegt en niet meedoet aan een riskante impulspolitiek. We missen echter, zo lijken ook de eerste verhoren van de commissie-Bakker te bevestigen, politici met karakter die zich durven onttrekken aan het modedenken in een televisiedemocratie. CDA-er Ton de Kok kwalificeerde zichzelf en zijn vroegere collega-kamerleden zelfs onthullend als 'stemvee' van de partijtop, dat handelde uit angst voor carrièreverlies.

Met zulke politici is impulspolitiek des te dubieuzer, ook gezien de grote geopolitieke risico's. Zeker als het Westen elders in conflicten graag bevoogdend met wapens wil interveniëren en daarvoor bereid is het wijze besluit van 1945 om in internationale betrekkingen het geweldsmonopolie bij de VN te leggen, te ondergraven.

Dr. J.P. Feddema is antropoloog, publicist en als buitenlandspecialist actief binnen GroenLinks en de vredesbeweging

Hans Feddema
Nieuwstraat 10
NL-2312 KB Leiden
The Netherlands

Tel./Fax +31-(0)71-5122399
Tel. Mobiel: 06-23717713
E-mail: feddema@wish.net

VRAGEN?

Voor eventuele vragen, suggesties en op- of aanmerkingen, mailt u naar Hans Feddema: feddema@wish.net

WEBSITE

Eerder verschenen artikelen zijn te vinden op op de volgende URL:
<http://www.geocities.com/HansFeddema>

AAN- OF AFMELDEN/WIJZIGEN E-MAILADRES?

U kunt zich aan- of afmelden als ontvanger van artikelen door een e-mail te sturen naar vermue@tref.nl, met vermelding in de subject header van resp. "Subscribe Hans Feddema" of "Unsubscribe Hans Feddema". Dit e-mailadres graag ALLEEN gebruiken voor aan- of afmelden en wijzigingen van het E-mailadres!

(C) Hans Feddema, 1999

Imperialisme is Oorlog

6-6-2000

De concrete basis van de nieuwe wereldorde, die men verkoopt als de tweede burgerlijke revolutie en 'globalisering' heeft ge-doopt, is gelegen in de ontwikkeling van de Multinationale Ondernemingen (MNO's) in de tweede helft van de XXe eeuw. Aan het eind van die eeuw zijn ze zo machtig geworden, dat zij de oproepen van het Europees Parlement en zelfs van de VN aan hun laars lappen. Van de 50 grootste MNO's zijn er 33 Amerikaans, die 71,8% van alle aan de beurzen genoteerde aandelen beïersen, welke een waarde van 5 biljoen dollar vertegenwoordigen.

De vele duizenden miljarden in aandelen belegde dollars zijn geïnvesteerd in de exploitatie van grondstoffen de uitbuiting van arbeid en de bevestiging en uitbreiding van invloedssferen—de wapenindustrie.

Volgens *Le Monde Diplomatique* is 90% van de 200 grootste MNO's gevestigd in de VS, Groot-Brittannië, Japan, Duitsland en Frankrijk.

Deze giganten hebben de roof van natuurlijke en menselijke rijkdommen op wereldschaal georganiseerd. Zij hebben de mens en heel het gezamenlijk bezit van de mens, onze planeet en haar rijkdommen, tot hun private eigendom verklaard.

Hun macht is echter niet onbedreigd. Ten eerste staan ze elkaar naar het leven en ten tweede veroorzaken ze zoveel ellende, dat zij moeten vreezen voor de woede van de massa's, die nu nog in een uitzichtloos lijden gedompeld zijn.

De wereld produceert tegenwoordig 110% van de menselijke behoefte aan voedsel, maar door gebrek aan geld sterven er per jaar 30 miljoen mensen van de honger terwijl er 780 miljoen ondervoed zijn. Slechts 500 miljoen van de miljarden mensen, die over de hele wereld in de landbouw werken, leven goed; de rest komt te kort.

roof van grondstoffen

Des te rijker een land aan grondstoffen, des te meer hulp en bescherming het krijgt van het internationale kapitaal, dat staat te trappelen om die grondstoffen te 'ontginnen'. Het kapitaal verleent hulp bij de verkiezing van regeringen, die hun verantwoordelijkheid kennen: Tudjman in Kroatië, Izetbegovic in Bosnië, Jeltsin en Poetin in Rusland, de regeringen van de voormalige Oostbloklanden, Nicaragua, El Salvador en de rest van Midden en Zuid-Amerika. Het kapitaal investeert in de exploitatie van de natuurlijke rijkdommen en in de aanleg van de infrastructuur voor de snelle afvoer van de grondstoffen. Het kapitaal levert wapens voor de verdediging van die investeringen, helpt bij de opbouw van het leger en de politie ter bescherming van het door hen gewettigde gezag en stelt de door hen gewenste orde veilig door de vestiging van militaire bases. Wanneer die orde gevaar loopt door oproer van de bevolking of

ongewenste verkiezingsuitslagen, organiseert het kapitaal staatsgrepen en installeert militaire dictators—Pinochet in Chili, Mobotoe in Congo, Soeharto in Indonesië, het apartheidregime in Zuid-Afrika, de generaals in Argentinië, de kolonels in Griekenland, het leger in Turkije. Waar het kapitaal nog geen heer en meester is financiert het in het geheim terroristen voor de destabilisatie van de politieke situatie: de contra's in Nicaragua, de Moslims in Tsjetsjenië, de Taliban in Afghanistan, de volkerenmoord in Oeganda, het UÇK in Kosovo, de blokkade van Cuba en Noord-Korea, burgeroorlog in de Kaukasus, de Libanon. Als landen zich blijven te weerstellen gaat het kapitaal over tot regelrechte moordaanslagen gepaard aan diabolisering van de staatshoofden: Allende van Chili, Loemoemba van Congo, Khadafi van Libië, Castro van Cuba, Noriega van Panama, Saddam Hoessein van Irak, Milosevic van Joegoslavië enz.

uitbuiting van arbeidskracht

De grondwet van het kapitalisme is maximalisering van de winst. Het geheim van de winst is de productie van meerwaarde door levende arbeidskracht—van de arbeidersklasse—in verbinding met gestolde arbeidskracht—kapitaal geïnvesteerd in produktiemiddelen en de grondstoffen, het bezit van de imperialistenklasse. Alle productie wordt onmiddellijk eigendom van de kapitalistenklasse, die met de verkoop daarvan haar winsten realiseert. Hoe lager de loonkosten des te hoger de meerwaarde. Dat betekent, zo weinig mogelijk arbeiders en zoveel mogelijk automatische productie. Met elke rationalisering van de productie komen er duizenden arbeiders in de arbeidsreserve terecht—de werkloosheid. Werkloosheid jaagt de concurrentie tussen de arbeiders op en heeft loonsverlaging tot gevolg. In Europa zijn er 50 miljoen werklozen en over de hele wereld meer dan een miljard mensen die geen werk hebben of slechts een onvolledige baan. In het rijkste land van de wereld, de VS, leeft 19% van de bevolking in armoede.

Gedreven door winstbejag, schept het kapitaal goedkope arbeidsmarkten. Overal waar een MNO een vestiging wil openen, doet hij een aanval op de nationale economie. Bedrijven worden opgekocht of kapot geconcurrerd. Regeringen worden omgekocht, afhankelijk gemaakt of vervangen door terroristenleiders, die door het kapitaal gefinancierd hun fundamentalistische terreur bedrijven, de staat ontwrichten en burgeroorlogen ontketenen.

Dat is echter nog niet voldoende. Om de winsten nog verder op te jagen, worden kinderen ingeschakeld in de meest geestdovende productie; 300 miljoen kinderen produceren allerlei producten voor onze winkels; zelfs speelgoed waarmee zij zelf nooit kunnen spelen.

Een ander middel om goedkope arbeidskracht uit te buiten is de roof van de intellectuele rijkdommen van onderworpen landen. Een voorbeeld daarvan is de voormalige Sovjetunie en de zogenaamde 'oostbloklanden'. De zeer hoog ontwikkelde menselijke produktiekracht, die werd voortgebracht door het eerste

Imperialisme is Oorlog

6-6-2000

De concrete basis van de nieuwe wereldorde, die men verkoopt als de tweede burgerlijke revolutie en 'globalisering' heeft gedoopt, is gelegen in de ontwikkeling van de Multinationale Ondernemingen (MNO's) in de tweede helft van de XXe eeuw. Aan het eind van die eeuw zijn ze zo machtig geworden, dat zij de oproepen van het Europees Parlement en zelfs van de VN aan hun laars lappen. Van de 50 grootste MNO's zijn er 33 Amerikaans, die 71,8% van alle aan de beurzen genoteerde aandelen beheersen, welke een waarde van 5 biljoen dollar vertegenwoordigen.

De vele duizenden miljarden in aandelen belegde dollars zijn geïnvesteerd in de exploitatie van grondstoffen de uitbuiting van arbeid en de beveiliging en uitbreiding van invloedssferen—de wapenindustrie.

Volgens *Le Monde Diplomatique* is 90% van de 200 grootste MNO's gevestigd in de vs, Groot-Brittannië, Japan, Duitsland en Frankrijk.

Deze giganten hebben de roef van natuurlijke en menselijke rijkdommen op wereldschaal georganiseerd. Zij hebben de mens en heel het gezamenlijk bezit van de mens, onze planeet en haar rijkdommen, tot hun private eigendom verklaard.

Hun macht is echter niet onbedreigd. Ten eerste staan ze elkaar naar het leven en ten tweede veroorzaken ze zowel ellende, dat zij moeten vreezen voor de woede van de massa's, die nu nog in een uitzichtloos lijden gedompeld zijn.

De wereld produceert tegenwoordig 110% van de menselijke behoefte aan voedsel, maar door gebrek aan geld sterven er per jaar 30 miljoen mensen van de honger terwijl er 780 miljoen ondervoed zijn. Slechts 500 miljoen van de miljarden mensen, die over de hele wereld in de landbouw werken, leven goed; de rest komt te kort.

roef van grondstoffen

Des te rijker een land aan grondstoffen, des te meer hulp en bescherming het krijgt van het internationale kapitaal, dat staat te trappelen om die grondstoffen te 'ontginnen'. Het kapitaal verleent hulp bij de verkiezing van regeringen, die hun verantwoordelijkheid kennen: Tudjman in Kroatië, Izetbegovic in Bosnië, Jeltsin en Poetin in Rusland, de regeringen van de voormalige Oostbloklanden, Nicaragua, El Salvador en de rest van Midden en Zuid-Amerika. Het kapitaal investeert in de exploitatie van de natuurlijke rijkdommen en in de aanleg van de infrastructuur voor de snelle afvoer van de grondstoffen. Het kapitaal levert wapens voor de verdediging van die investeringen, helpt bij de opbouw van het leger en de politie ter bescherming van het door hen gewettigde gezag en stelt de door hen gewenste orde veilig door de vestiging van militaire bases. Wanneer die orde gevaar loopt door oproer van de bevolking of

ongewenste verkiezingsuitslagen, organiseert het kapitaal staatsgrepen en installeert militaire dictators—Pinochet in Chili, Mobotoe in Congo, Soeharto in Indonesië, het apartheidregime in Zuid-Afrika, de generals in Argentinië, de kolonels in Griekenland, het leger in Turkije. Waar het kapitaal nog geen heer en meester is financiert het in het geheim terroristen voor de destabilisatie van de politieke situatie: de contra's in Nicaragua, de Moslims in Tsjetsjenië, de Taliban in Afghanistan, de volkerenmoord in Oeganda, het UÇK in Kosovo, de blokkade van Cuba en Noord-Korea, burgeroorlog in de Kaukasus, de Libanon. Als landen zich blijven te weerstellen gaat het kapitaal over tot regelrechte moordaanslagen gepaard aan diabolisering van de staatshoofden: Allende van Chili, Loemoemba van Congo, Khadafi van Libië, Castro van Cuba, Noriega van Panama, Saddam Hoessein van Irak, Milosevic van Joegoslavië enz.

uitbuiting van

De grondwet van het kapitalisme is maximalisering van de winst. Het geheim van de winst is de productie van meerwaarde door levende arbeidskracht—van de arbeider die zijn arbeidskracht met gestolde arbeidskracht—de productie van meerwaarde met produktiemiddelen en de grondstoffen van de arbeider. Het geheim van de winst is de productie van meerwaarde van de kapitalistenklasse, die met de arbeid van de arbeider de winst realiseert. Hoe lager de loonwaarde. Dat betekent, zo weinig mogelijk automatische produktie van meerwaarde. De produktie komen er duizenden werkers terecht—de werkloosheid. Wanneer de arbeiders op en in Europa zijn er 50 miljoen werkers meer dan een miljard mensen op een onvolledige baan. In de wereld leeft 19% van de bevolking op de rand van de honger.

het kapitaal goedkope ar-
O een v...
de econ...
worden
orden
sten-
stus-
ngen

der
to-
to-
elf
is
n-
de
n-
te

socialistische land ter wereld, wordt nu gekocht met dollars, die maar voor 17% gedekt zijn door goud, om de economische ba-

sis van de 'nieuwe wereldorde' te versterken en de hele wereld te onderwerpen aan de heerschappij van de VS.

verdeling van invloedssferen

Met het ontstaan van het imperialisme zijn we bekend geraakt met het begrip imperialistische wereldoorlog. Dat is een oorlog voor de herverdeling van een al verdeelde wereld. De eerste wereldoorlog was de oorlog van het Duitse imperialisme tegen het Britse imperium voor de vererving van koloniën. De tweede wereldoorlog was een gecombineerde aanval van imperialistische machten in Duitsland, Italië en Japan tegen de Anglo-Amerikaanse dominantie en de Sovjet-Unie. De tweede wereldoorlog eindigde met de explosies van de eerste atombommen op Japan en de verschijning van twee supermachten—de VS en de Sovjet-Unie, waar tussen in 1948 de koude oorlog in de vorm van een bewapeningswedloop losbarstte.

Nu het communisme 'verslagen' is, staat een nieuwe herverdeling van het voormalig Oostblok op de agenda. Zoals in de beide voorgaande wereldoorlogen speelt Servië daarin een hoofdrol. Dat land ligt op het meest strategische kruispunt van wegen naar de bodemschatten in het Midden-Oosten, rond de Kaspische zee, de Oeral en Siberië. Bovendien wordt het bevolkt door mensen, die graag hun eigen zaken regelen en hun moezzaam bevochten soevereiniteit willen handhaven.

Als straf daarvoor heeft de NAVO vorig jaar onder het voorwendsel van 'zuivere mensenliefde' de hele nationale economie van Joegoslavië verwoest en miljoenen mensen beroofd van de mogelijkheid hun brood te verdienen om dat land afhankelijk te maken van import en het zo op te nemen in de familie van beschaafde Europese democratieën. Ze krijgen pas weer eten, als ze hun land maken tot een uitvalsbasis van de NAVO, meerwaarde gaan produceren voor buitenlands kapitaal en hun natuurlijke rijkdommen in de uitverkoop doen. Er is door volksverfak-

kers over beeldschermen met vluchtelingen gesold om gevoels van medelijden te wekken en het rationele denken en daarmee de democratie te verlammen. Toen pas durfde de NAVO zijn misdadige terreurbombardementen aan te vangen en het land te vergifigen met 30 ton verarmd uranium waarmee bepaalde munitie is verrijkt.

De nieuwste trend in de berichtgeving gaat over de tegenstelling tussen de arrogantie van de VS, die de baas speelt in NAVO en als een olifant door de Europese porseleinkast dendert. Amerika heeft burgerdoelen bestookt of Europeanen slechts militaire, heet het nu. Na het winnen van de oorlog tegen Joegoslavië vindt Kok dat Europa zijn geloofwaardigheid moet versterken door de vorming van een Europese legermacht tegen de dominantie van de VS. Een nieuwe wapenwedloop tussen de dollar en de euro gloort aan de horizon. De VS proberen de wankelende positie van de dollar als wereldmunt te versterken tegen de euro die Europa moet vrijwaren van Amerikaanse dictaten. Ten opzichte van de dollar is de waarde van de euro vorig jaar met 13% gedaald en men probeert in samenwerking met de financiële magnaat Soros de waarde van de euro dit jaar met nog eens 50% te doen dalen.

De massamedia worden al weer ingeschakeld om ons wilig te laten bloeden voor de nieuwe bewapeningsronde en de nieuwe wereldoorlog, die al begonnen lijkt te zijn. Op 20 april is *Nenverk* gestart met een vierdelige serie waarin de geschiedenis van de oorlog tegen Joegoslavië in dat licht herschreven wordt. In het eerste deel is al een verbinding gelegd tussen de Amerikanen en het terroristische OÇK.

Socialisme is Vrede

Maar niet het socialisme van de derde weg, het socialisme van Blair, Kok, Jospin, Schröder en andere lakieken van het imperialisme, dat zegt voor de *markteconomie* te zijn, maar tegen de *marktmaatschappij*, het socialisme, dat voorstelt het wilde kapitalisme te civiliseren, door opheffing van het bankgeheim, het sluiten van belastingparadijzen, het witwassen onmogelijk te maken en de geldstromen te controleren. Dat is dweilen met de kraan open, net als het pleiten voor conversie van de wapenindustrie onder imperialistische verhoudingen.

De enige weg naar vrede en vooruitgang is dát socialisme, wat het particuliere bezit van de productiemiddelen verandert in maatschappelijk bezit en zo in overeenstemming brengt met het maatschappelijk karakter van de productie als eerste stap op weg naar een communistische maatschappij. Een socialisme, dat het bestaan van de klasse van kapitalisten onmogelijk maakt, door zijn machtsmiddelen, de middelen voor de materiële en geestelijke productie af te nemen en die in dienst te stellen van de behoeften van alle mensen op deze aarde.

Oppositie Servië naar 2000 Moskou

BELGRADO, 22 MEI. De Servische oppositie wil Moskou om hulp vragen in de strijd tegen het regime van Slobodan Milošević.

De belangrijkste leiders van de oppositie gaan op korte termijn naar Moskou. Zoran Djindjić, leider van de Democratische Partij, zei dat de oppositie in Moskou wil horen dat de Russische regering de huidige campagne tegen onafhankelijke en oppositiemediën in Servië „niet ondersteunt of op welke wijze dan ook rechtvaardigt”. Vuk Drašković van de oppositionele Servische Vernieuwingsbeweging SPO zei te hopen dat Rusland „een krachtig signaal naar Milošević stuurt om op te houden met de terreur tegen de media. De hulp van Rusland is harder nodig dan ooit. We hopen dat [president] Poetin en zijn regering alles zullen doen om een eind te maken aan de terreur.”

De oppositie heeft sinds vorige week woensdag dagelijks betoogd tegen de campagne van het bewind tegen de vrije media, die heeft geresulteerd in de sluiting of overname van belangrijke media als de televisiezender van de SPO, Studio B, en het radiostation B2-92. Het aantal demonstranten is sinds woensdag drastisch afgenomen – van 30.000 woensdag tot duizend op zaterdag – mede naar aanleiding van het politiegeweld tegen de betogers. Ook zijn de afgelopen dagen tientallen opposanten gearresteerd, in verschillende steden van Servië. In de stad Priboj alleen al werden veertien leden van de oppositionele studentenbeweging Otpor! (Verzet!) aangehouden.

Otpor!, een losse beweging van studenten en scholieren, waarschuwde dit weekende de oppositiepartijen tegen elk compromis met het regime. Een van de woordvoerders van Otpor! zei signalen in die richting te bespeuren. „Als ze dat doen, zullen ze in Otpor! pijnlijke getuigen hebben.” Het regime liet gisteren weten dat het Servische parlement de komende dagen een „antiterroristische wet” zal aannemen. Wat er in die wet komt te staan is nog niet duidelijk, maar de woordvoerders van de regerende partijen lieten er geen twijfel over bestaan dat het bewind uit is op een ruimere armslag in de confrontatie met de oppositie. (Reuters, AFP, AP)

Burgemeester Mans Foto WFA

26-5-2000
Klaag ze aan, sleep ze voor de rechter, laat ze hun straf niet ontlopen. De gedachte aan vergelding speelde door mijn hoofd – bij wie niet? Een instinctieve, emotionele reactie, die me bij nader inzien al te primitief en dus verwerpelijk lijkt. Met 'ze' zijn namelijk niet eventuele brandstichters en evenmin de S.E. Fireworks bedoeld, grof gezegd degenen tegen wie een gerechtelijke vooronderzoek is geopend. Nee, 'ze', dat zijn de politici en bureaucraten die hebben toegelaten dat een tijdbom een stad bedreigde, de bom die in Enschede een woonwijk vernietigde.

De aanklacht van een buurtbewoner tegen ongrijpbare machten in het openbaar bestuur („Ze hebben eerst onze huizen in de fik gestoken, en nu zeggen ze dat ze alles voor ons zullen doen”) leek me weliswaar begrijpelijk, maar ook onrechtvaardig. Diezelfde overheid liet geen middel onbepoofd om de nood te lenigen en ging voor in het nationale medeleven met de slachtoffers. Het is in onze even geregeerde als complexe samenleving bijna een reflex om bij elke vorm van rampspoed met een beschuldigende vinger naar de politiek te wijzen,

als naar een almachtige hoeder en tegelijk een alom aanwezig kwaad. „Het is het gemakkelijkst, de goden de schuld te geven”, schreef de tragediedichter Euripides. In deze tijd zijn de goden vervangen door de overheid. Goden kun je niet ter verantwoording roepen, bestuurders en ambtenaren wel. De overheid is aansprakelijk voor gebrekkige regelgeving, onterechte vergunningen, onvoldoende toezicht, tekortschietende bescherming. Dat is een politieke verantwoordelijkheid waar eventueel politieke consequenties uit moeten worden getrokken. Direct gaan roepen om vervolging en berechting van politici en ambtenaren doet me te veel denken aan zoeken naar zondebokken, een ongerichte poging om vorm te geven aan gevoelens van vertwijfeling en woede.

Toch legde woensdagavond hoogleraar strafrecht mr. T. Schalken in NOVA uit dat de gedachte aan strafrechtelijke aansprakelijkheid van de overheid niet bij voorbaat onzinnig is. Volgens hem zijn er wel degelijk juridische gronden om vervolging wegens dood door schuld in te

stellen tegen ambtsdragers. In verschillende kranten werden, behalve burgemeester Mans van Enschede en de commandant van de plaatselijke brandweer, twee ministers als mogelijke verdachten opgevoerd: Pronk en De Grave kan vervolging boven het hoofd hangen. De een wegens zijn verantwoordelijkheid voor de milieuregeling, de ander als hoogste baas van een adviesbureau van het ministerie van defensie.

De staat als zodanig kan niet strafrechtelijk aansprakelijk worden gesteld. Ministers daarentegen kunnen in theorie worden vervolgd wegens ambtsmisdrij-

VAN DE WEEK

Elsbeth Etty

Zondebokken

ven. Dat is nog nooit gebeurd. Af en toe probeert er eens iemand een strafklacht tegen een minister in te dienen. De Vereniging van Juristen voor de Vrede wilde bijvoorbeeld het halve kabinet laten vervolgen wegens de Nederlandse deelname aan de luchtacties van de NAVO tegen Milosevic. Ook minister van justitie Kort-hals en (toen nog) minister van binnenlandse zaken Peper werden beticht van ambtsmisdriven. Een advocaat betoogde dat het fouilleren in de Rotterdamse Milinbuurt hen strafbaar maakte.

In deze trant zijn heel wat politiek getinte strafzaken te bedenken. Is oud-minister van defensie

Voorhoeve vervolgbaar wegens dood door schuld in de zaak-Srebrenica? Pleegt minister Borst een misdrijf als patiënten die op een wachtlijst staan komen te overlijden? In de IRT-affaire kwam aan het licht dat de staat der Nederlanden op grote schaal medeplichtig is geweest aan drugsmokkel. Dat lijkt me een open en shut case voor een beetje aanklager.

Hoe dan ook, er is geen discussie over de vraag of de overheid misdaden kan begaan. Sterker, historisch gezien zijn staten de grootste criminele organisaties die mensen ooit hebben opgericht. Niet alleen door dictaturen en *rogue states*, maar ook door of in naam van een democratische rechtsstaat worden misdrijven gepleegd. Het verschil is dat in een rechtsstaat de overheid zelf onderworpen is aan het recht. Maar het strafrecht komt daar, als het de rijksoverheid betreft, niet aan te pas. Waarom is er anders nooit een minister vervolgd wegens het terugsturen van joodse vluchtelingen naar Duitsland in de jaren dertig? Waarom hebben de oorlogsmisdaden in Indonesië voor politici nooit strafrechtelijke consequenties gehad?

Het antwoord is dat de onschendbaarheid van de staat ook met zich meebrengt dat de politiek verantwoordelijken op regeringsniveau tegen vervolging beschermd moeten worden. Zij staan onder democratische controle en leggen politieke verantwoordelijkheid af in de volksvertegenwoordiging, die hen kan afstraffen door het vertrouwen op te zeggen. Juristen kunnen uitleggen dat het met betrekking tot lagere overheden anders ligt. Gemeenten bijvoorbeeld zijn, anders dan de staat, wel vatbaar voor strafvervolging, maar alleen als de gepleegde delicten niet in verband staan met de uitoefening van een 'exclusieve bestuurs-taak'. Zo heb ik het tenminste begrepen. Als het anders was, dan hadden de burgemeester, de hoofdofficier van justitie en de politiekorpschef van Amsterdam moeten worden opgepakt toen zij overgingen tot de vrijheidsberoving van demonstranten tijdens de Eurotop.

Wat kan burgemeester Mans strafrechtelijk op zijn kerfstok hebben? Het lijkt me uitgesloten dat de fataal gebleken versterking door de gemeente Enschede van een vergunning aan de S.E.

Fireworks grond voor vervolging is. En dat vind ik eigenlijk maar goed ook.

Nederland zou, vermoed ik, per direct onbestuurbaar worden als functionarissen die namens de overheid optreden niet alleen politiek, maar ook strafrechtelijk verantwoordelijk worden gesteld voor alles wat er op hun gebied misgaat. Niemand kan alles overzien, alles weten, alle deskundigheid bezitten. Dat laat onverlet dat politici de bestuurlijke (eind) verantwoordelijkheid dragen en daarvoor rekenschap dienen af te leggen. Burgemeester Mans heeft dat al volmondig erkend.

Ik denk dat deze bestuurder achtentwintig voor de manier waarop hij de ramp heeft aangepakt. Als blijkt dat zijn onwetendheid over de aan de vuurwerkmakkers verleende vergunning hem politiek moet worden verweten, dan nog zou het te bizar voor woorden zijn hem om die reden aan strafvervolging bloot te stellen.

Ik wil Mans pas voor de rechter zien, zodra de televisie een filmpje vertoont waarop hij, zonder omstandigheden, in paniek wegtrent van de plaats des onheils.

DINSDAG 30 MEI 2000

Geen intrekking steun Rusland wil een dialoog in Servië

MOSKOU, 30 MEI. De Russische regering heeft gisteren het regime in Belgrado opgeroepen de Servische oppositie het afgepakte televisiestation Studio B terug te geven en een dialoog met de oppositie aan te gaan.

De oproep, vervat in een verklaring van het Russische ministerie van Buitenlandse Zaken, is het eerste resultaat van de reis van drie leiders van de Servische oppositie naar Moskou. De drie, Vuk Drašković, Zoran Djindjić en Vojislav Koštunica, spraken in Moskou met de Russische onderminister van Buitenlandse Zaken, Aleksandr Avdejev. In dat gesprek drongen ze er bij de Russische regering op aan het regime van de Joegoslavische president Slobodan Milošević niet langer te steunen. Zo'n verzoek aan Moskou had de oppositie vorige week al vanuit Belgrado geformuleerd. Rusland is een van de weinige landen die het bewind in Belgrado nog steunen; zonder die steun zou Belgrado vrijwel volledig geïsoleerd staan.

Hoewel de Servische oppositie-leiders nog niet zijn geslaagd in hun poging Moskou ertoe te brengen zich openlijk van het regime van Milošević te distantiëren, uitte ze zich na het gesprek met onderminister Avdejev tevreden. „Het belangrijkste is dat Rusland zich of

cratisering van Servië”, aldus Drašković. Hij zei gisteren dat de Servische delegatie nog met minister van Buitenlandse Zaken Igor Ivanov zal spreken. Dat is overigens niet bevestigd; Ivanov zelf weigerde gisteren in te gaan op de vraag of hij de Servische opposanten te woord zal staan. Drašković had zelf bij een eerder bezoek aan Moskou, op 19 mei, wel een onderhoud met de Russische minister.

De Belgradose tv-zender Studio B werd tot voor kort gecontroleerd door Drašković's partij, de Servische Vernieuwingsbeweging. Op 16 mei werd de zender door de Servische politie bezet in het kader van een grote campagne van het regime tegen onafhankelijke en oppositionele media.

Rusland ontving onlangs op officieel niveau de Joegoslavische minister van Buitenlandse Zaken. Ook diens collega van Defensie was begin deze maand in Moskou, hoewel hij door het Joegoslavië-tribunaal in staat van beschuldiging is gesteld wegens oorlogsmisdaden. Ivanov weet dat bezoek later aan een misverstand. (Reuters, AFP, AP)

Regering in Belgrado sluit media oppositie

BELGRADO, 17 MEI. De regering van Servië heeft zich vannacht meester gemaakt van Studio B, de belangrijkste televisiezender van de oppositie, en van Servië's belangrijkste onafhankelijke radiostation.

Volgens een voor de camera's van Studio B voorgelezen regeringsverklaring heeft de regering per decreet besloten Studio B over te nemen omdat de zender heeft opgeroepen tot omverwerping van het bewind en de constitutionele orde in Belgrado. Het betreffende decreet was ondertekend door twee Servische vice-premiers, onder wie de ultra-nationalist Vojislav Šešelj. De directeur van de zender, Dragan Kojadinović, zei dat tientallen politiemannen de lokalen van Studio B in Belgrado vannacht om twee uur binnendrongen en de toegang tot het gebouw van de zender verboden. De politie bezette ook de in hetzelfde gebouw gevestigde bureaus van twee andere onafhankelijke zenders, waaronder Servië's meest populaire radiostation B2-92. B2-92 zond vandaag niet meer uit. Verder drongen vannacht politiemannen binnen bij het populaire onafhankelijke blad *Blic*. De deuren zijn sindsdien voorzien van hangsloten en de werknemers kunnen niet meer naar hun werk.

Studio B wordt gecontroleerd door de gemeenteraad van Belgrado, waarin de belangrijkste oppositiepartij van Servië, de SPO (Servische Vernieuwingsbeweging) van Vuk Drašković, een meerderheid heeft. Dankzij de steun van de SPO is Studio B het belangrijkste onder de onafhankelijke en oppo-

sitionemediën in Servië. Het regime van president Slobodan Milošević, dat in maart een omvangrijk offensief tegen de onafhankelijke media begon, heeft de afgelopen maanden al veel gedaan om de zender het zwijgen op te leggen. Zo werd de zender bij herhaling tot draconische boetes veroordeeld wegens vermeende belasting van regeringsfunctionarissen. Omdat de gemeenteraad besloot die boetes te betalen leidde deze methode echter niet tot het door het regime gewenste resultaat – het faillissement van de zender. Ook fysiek geweld – begin dit jaar werd de apparatuur van de zender kort en klein geslagen – leidde niet tot sluiting.

De melding van de regering dat Studio B heeft opgeroepen tot omverwerping van het bewind slaat op door de zender gemelde oproepen van Vuk Drašković, die bij een demonstratie van de oppositie Servië's burgers, leger en politie heeft opgeroepen tot „rebellie” tegen het regime.

De oppositie heeft kwaad gereageerd. „Het regime heeft de informatie uitzonderingstoestand uitge-roepen”, zo concludeerde een van de leiders van de oppositie, Vladan Batić, vanochtend. „Dat komt neer op het begin van de burgeroorlog.” Milan Božić, loco-burgemeester van Belgrado, zei dat de komende dagen duidelijk zal worden of de bezetting van Studio B „het begin van de zelfmoord van de regering of gewoon een misrekening van het regime” is geweest. „De inwoners van Belgrado zullen vechten voor het recht op vrijheid van meningsuiting”, aldus Božić. (Reuters, AP, AFP)

Belgrado brengt federale troepen in staat van paraatheid Spanning Servië-Montenegro

BELGRADO, 29 MEI. Het Joegoslavische Tweede Leger – dat onder andere in Montenegro ligt – is zaterdag in staat van paraatheid gebracht. De maatregel illustreert de groeiende spanningen tussen de regimes in Belgrado en de Montenegrijse hoofdstad Podgorica.

Generaal Milorad Obradović, de commandant van het Tweede Leger, rechtvaardigde de maatregel met de activiteit van „externe vijanden, die in samenwerking met separatisten en vijandige oppositiekrachten werken aan de omverwerping van de wettig gekozen orde”. Deze krachten proberen „Joegoslavië te vernietigen”, vrees

te verbreiden onder de bevolking en terroristische acties te plegen op militairen, politici en zakenlieden”. De bevelhebber droeg zijn strijdkrachten op de controle in handen te nemen over het luchtruim in het gebied van het Tweede Leger en elk vliegtuig dat er zonder toestemming binnenvliegt neer te schieten. Verder moeten ze waakzaam zijn tegen „infiltratie” door „leden van de terroristische organisatie Otpor”. Otpor! (Verzet!) is een oppositionele scholieren- en studentenbeweging die door het regime veel serieuzer wordt genomen dan de officiële oppositiepartijen. De aanhang van Otpor! is de

afgelopen maanden sterk toegenomen.

De maatregel kan de spanningen tussen de regimes van Servië en Montenegro verder verhogen. Het bewind in Montenegro steunt de Servische oppositie in haar strijd tegen de Joegoslavische president Milošević; Montenegro erkent de federale overheid niet meer en neemt niet deel aan de werkzaamheden op federaal niveau.

Een onafhankelijk Joegoslavisch persbureau meldde gisteren dat Milošević van plan is een bezoek te brengen aan Montenegro. Hij zou voor dat bezoek zijn uitge-

nodigd door de hem goedgezinde Montenegrijse oppositie. I n melding is niet bevestigd door het bewind in Belgrado. Milošević's komst naar Podgorica zou e reeks problemen opleveren voor het bewind van de Montenegrijse president Milo Djukanović. Ee daarvan betreft de aanklacht wegens oorlogsmisdaden tegen Milošević: Djukanović heeft steeds g zegd te zullen meewerken met h Joegoslavië-tribunaal dat Miloš v i c in staat van beschuldiging hee gesteld; de Montenegrijnen z o den Milošević bij diens aankom in Podgorica dus direct moeten r esteren. (Reuters, AP, AFP)

Openbare bijeenkomst

2000

Op zaterdag 25 november is er een voorlichtingsavond over Joegoslavië, waarbij wordt ingegaan op de gebeurtenissen en achtergronden van de ontwikkelingen in Joegoslavië. De voortlichting van de media in ons land is duidelijk eenzijdig en geeft daardoor en onjuiste kijk op deze ontwikkeling.

Het comité WAARHEID OVER DE BALKAN heeft daarvoor de journalist en schrijver Michel Collon uitgenodigd om een lezing over Joegoslavië te houden.

De bijeenkomst wordt gehouden op 25 November in het gebouw van de ;

Joegoslavische vereniging

Adriaan Coortenaan 3

Vlissingen.

Aanvang 20.00 uur (zaal open 19.00 uur)

Spreker Michel Collon

Er is gelegenheid voor discussie.

Deze bijeenkomst wordt georganiseerd door: de Joegoslavische vereniging, Comité waarheid over de Balkan, St. O.B.J. N.C.P.N. comité Navo Nee Jugoslavise Bond.

Voor meer informatie kan men bellen naar Joegoslavische vereniging op woensdag, donderdag, vrijdag na 19.00 uur Tel. 0118-470904 of Joop van Esch 0118- 463641

Otvoreni razgovor

U subotu, 25-og novembra, bice odrzano informativno vece o Jugoslaviji, na kome ce biti reci o najnovijim dogadjajima i njihovoj politickoj pozadini.

Informacije koje dobijamo iz ovdasnjih (holandskih) medija, veoma su jednostrane, pa je stoga slika koju daju o dogadjajima u Jugoslaviji, netacna.

Iz tog razloga je udruzenje ISTINA O BALKANU, pozvalo novinara i publicistu, Misel Kolona da odrzi javno predavanje o Jugoslaviji. Skup ce se odrzati dana 25-og novembra u zgradi

JUGOSLOVENSKOG UDRUZENJA

Adriaan Coortenaan 3

Vlissingen

Sa pocetkom u 20:00 casova (sala je otvorena od 19:00)

Predavac Michel Collon

Uz mogucnost ucesca u diskusiji

Ovaj skup organizuju: Jugoslovensko Udruzenje; komitet Istina O Balkanu; udruzenje O.B.J; NCPN: komitet NATO-NE: kao i udruzenje Jugoslovenskih klubova

Za vise informacija, mozete telefonom nazvati Jugoslovensko udruzenje i to: sredom, cetvrtkom I petkom, posle 19:00 casova. Telefon udruzenja je 0118-470904, ili Jop van Es 0118-463641

VLISSIGEN
JIDBEK

WEYEVLIET

BASKENS
BURG
GEBIED

BINNEN-EN
BUITENHAVENS

BUITENHAVEN

30
AITHEN
OOST-SOIFBURG

Walcheren

Kanaal door

Buitenha

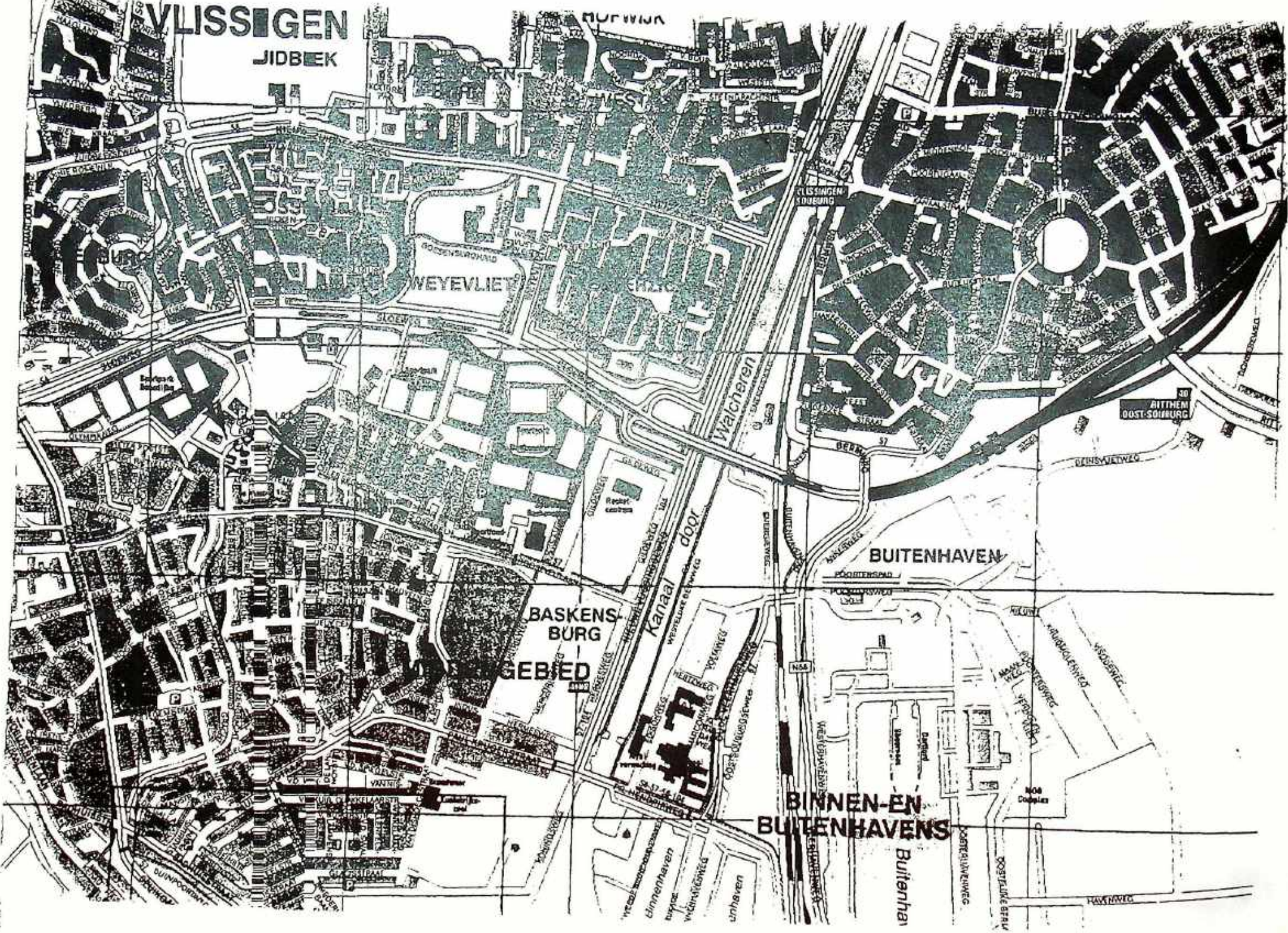
PANG. 01

JWELLOWSE

001/700

10.31

0007/11/170

EEN BUITENGEW

OBSO

2-9-2008
'In een dictatuur kan een goede schrijver in twee werelden tegelijk leven.' Ismail Kadare over literatuur en verzet, over Albanees nationalisme en het raadsel van Homerus.

Dossier H. (1981) behoort tot de grote romans van de Albanese schrijver Ismail Kadare (Gjirokaster, 1936). We zijn in het Albanië van begin jaren dertig, een gluisperig en autoritair koninkrijk dat in zijn winterslaap wordt opgeschrikt door de komst van twee Ieren die een vreemd plan hebben opgevat. Ze hebben besloten om het raadsel van de Griekse dichter Homerus op de valreep te ontsluitieren door de heldendichten en balladen van de Albanese rapsoden te registreren. De komst van de Ierse geleerden veroorzaakt een enorme deining in het saai Albanese provinciestedje N.

Ismail Kadare: 'In de jaren vijftig ontmoette ik in Ankara per toeval Albert Lord en Milman Parry, twee Amerikaanse wetenschappers die ik later in de roman *Dossier H.* introduceerde. Ze vertelden me dat ze in de jaren dertig in Albanië geweest waren om er de Homerische kwestie te bestuderen aan de hand van de liederen van de rapsoden. Ze waren daarvoor door de Albanese bergen getrokken om mondeling overgeleverde Albanese heldendichten op te schrijven en in kaart te brengen. Ik was door hun onderneming zeer geïntrigeerd. Ik vond het een mooi onderwerp om er een roman over te schrijven en ben dat idee altijd in me blijven dragen. De geleerden deden onderzoek naar de technologie van het Homerisch poëem. Ze waren bijna fysici of beter nog scheikundigen van de literatuur. Ze noteerden die gezangen op een haast pedante manier. De Amerikanen waren uiteindelijk tot de conclusie gekomen dat Homerus misschien niet alleen was, maar dat het oeuvre dat aan hem wordt toegeschreven, misschien wel het werk was van een groep schrijvers, van rapsoden. Dat werd het vertrekpunt van mijn roman.'

U hebt in 'Dossier H.' de Amerikanen in Ieren veranderd die heel naïef op de Balkan rondzwerven?

'Ik vind de Ieren sympathiek. Ze hadden niets te maken met het cynisme van de verachtelijke politici die in de jaren dertig in Albanië regeerden. Alle Europeanen die voor de eerste keer naar de Balkan trekken, zijn naïef. Er is een grote kloof in de zeden en de mentaliteit. Die Ieren begrijpen een heleboel niet, en dat is ook normaal. Ik heb er niet aan gedacht of ik ze naïef of doortrapt zou voorstellen toen ik ze creëerde. Personages scheppen vaak zichzelf als ze in de handen van een getalenteerde auteur te-

rechtkomen. Ik heb er bewust twee Ieren van gemaakt, want ik kon onder de Albanese dictatuur niet zomaar twee Amerikanen opvoeren. Misschien was er ook intuïtie in het spel. Tussen Albanië en Ierland zijn er wel enige overeenkomsten. In beide landen wonen koppige mensen in bergachtige landschappen. Ik zal niet beweren dat ze van de rest van de wereld geïsoleerd zijn, maar ze zijn alle twee toch ietwat apart.'

Toen 'Dossier H.' in 1981 in het tijdschrift Nënori verscheen, behoorde het meteen tot de verdachte literatuur. De roman werd onder dictator Enver Hoxha, die van 1945 tot 1985 met ijzere vuist regeerde, nooit als boek gepubliceerd.

'Ja, het was hoe dan ook toch een delicaat boek. De communisten konden boos zijn omdat ik van Albanië een paranoïde beeld schiepte dat nogal leek op wat er onder Hoxha gebeurde. Het beeld dat ik van Albanië in de jaren dertig schildert, is namelijk ook vergeven van achtervolgingswaan en spionnen.'

De dictatuur hield er niet van dat al die oude gedichten en gezangen werden opgediept in uw werk?

'Het was beter er niet over te spreken. Je kon erover schrijven in wetenschappelijke tijdschriften, maar je kon het er niet over hebben in publieke gesprekken. Het echte heroïsche tijdperk begon in het Albanië van Hoxha bij de communisten. De schrijvers die zich bogen over de traditionele poëzie, balladen en epen waren in de ogen van het regime verdacht en reactionair. Helaas waren er bij de tegenstanders van de communisten ook veel natio-

'Ik denk dat de relatie tussen misdaad en literatuur erg belangrijk is'

nalisten. Wie het over de liederen en gezangen op de Balkan had, werd door de communisten tot de chauvinisten gerekend. Je mocht in de Albanese propaganda niet eens de uitdrukking 'etnisch Albanese' gebruiken, omdat dit het beeld oproep van een Groot-Albanië zoals het volgens de autoriteiten door nationalist en fascist werd gewenst. De Servische bewering dat Hoxha destijds naar een Groot-Albanië streefde, is absurd.

Integendeel, wie dat zei, werd daarvoor in Albanië in de gevangenis gestopt. Zo zie je hoever de absurditeit van de propaganda kan gaan. Op de duur kan de propaganda schaamteloos het tegendeel beweren van wat zich in de werkelijkheid afspeelt. Hoxha kreeg gewoon de stuipen als het woord Groot-Albanië in zijn nabijheid viel. De communisten beschouwden zich juist als internationalisten en in die hoedanigheid waren ze de verklaarde tegenstanders van al wat naar nationalisme rook.'

U kruipt graag in de huid van schurken, lafaards en vijanden als personages die onze sympathie hebben.

'Ik denk dat de schrijver overal aanwezig is, zowel in zijn vrienden als in zijn vijanden. Ik hou er erg van om tegengestelde perspectieven te geven aan de hand van mijn personages. Ik doe altijd mijn best om de psychologie van criminelen, schurken en moordenaars te begrijpen en om in de huid te kruipen van de vreselijkste tirannen zoals Hoxha, Stalin en Mao. Dat is niet eens moeilijk. Het gaat om solitaire wezens met een zieke psychologie. Alle schrijvers in de wereldliteratuur waren in staat om met de psychologie van de misdadiger om te gaan. Aischylos, Dante, Shakespeare en Dostojewski hadden er geen enkele moeite mee om in de wereld van de misdaad binnen te stappen. Het is een universum dat tegelijk heel ver van en heel dicht bij hen staat. Dat is natuurlijk een mysterie dat ik ook niet kan verklaren. Ik denk dat de relatie tussen misdaad en literatuur erg belangrijk is. Alle grote schrijvers in de wereldliteratuur zijn altijd gefascineerd geweest door misdaad, moord en doodslag en door de emoties die daartoe aanleiding geven, zoals hebzucht en jaloezie. Ik tracht me in al mijn romans in te leven in de personages, ook in de figuren waarvoor ik eigenlijk alleen maar misprijzen heb, zoals voor de achterbakse prefect in *Dossier H.*, die alle trekken vertoont van een kleine communistische functionaris.'

U hebt wel eens een soort heldere trance bij het schrijven gehad, dat wat Thomas Mann in 'Tonio Kröger' misschien 'de koude extase' van de schrijver noemde?

'Ik kan het proberen uit te leggen, maar dan zou u meteen voelen dat ik de waarheid niet zeg. Het gaat vaak niet eens om zaken die je gevonden hebt, maar om dingen die uit het diepste van jezelf naar boven zijn komen opwellen. Eigenlijk zou je moeten beseffen dat daar waar de

ELUK

Foto Bert Nienhuis

dat ik in de roman wou behandelen. Natuurlijk, als het werk voltooid is, kun je naar verklaringen beginnen te zoeken en ze ook vinden. Je kunt zelfs beweren dat de blindheid van Max de vergelding van Homerus is. Dat is allemaal waar en niet waar.'

Maar het schrijven aan een roman bezorgt u wel een geluksgevoel?

'Ja, dat maakt literatuur zo schitterend. Waarom zouden de antieken anders gezegd hebben dat de literatuur goddelijk is? Maar tegelijk is ze diabolisch, infernaal. Ze is dat allemaal tegelijk. Vandaar dat je in de beste boeken goddelijke passages vindt en dat sommige boeken gewoon goddelijk zijn. Maar er zijn ook boeken die niets van dit alles hebben, de dode en stieriele boeken. Je kunt nu wel zeggen dat het hoogdravend is wat ik vertel. Maar in een hard dictatoriaal systeem zoals we dat in Albanië gekend hebben, was die sublieme kant van de literatuur

*'De literatuur is
goddelijk, maar tegelijk
is ze diabolisch,
infernaal'*

van enorm belang, het was een beschermend schild. Een groter geschenk was niet denkbaar, want het betekende in mijn geval mijn redding.

Schrijvers die deze dimensie van het succes in de literatuur niet kenden, waren in het systeem verloren. Ze hadden geen vluchtwezel. De slechte schrijver zegt van de begaafde schrijver altijd dat hij geluk gehad heeft. Maar het gaat om iets anders. In een dictatuur kan een goede schrijver in twee werelden tegelijk leven. Er is de reële wereld, en er is die andere wereld waartoe de anderen geen toegang hebben. Maar het is juist die andere wereld die je de moed geeft om verder te leven en te werken. Je hebt geen schrik van de werkelijke wereld, omdat je het politieke regime met al zijn propaganda doorziet als een immens en oppervlakkig decor dat niets betekent. Zelfs de ergste dingen kun je in die omstandigheden gemakkelijker verdragen. Als schrijver had ik normaal gesproken in Albanië gek moeten worden. Want ik leefde in een vreselijke karikatuur. Maar ik heb die karikatuur nooit serieus genomen, juist omdat ik kon beschikken over de literatuur. Niemand was koelbloediger dan ik. Ik was nooit echt in paniek, al hadden mijn vrouw en ik soms vreselijke moeilijkheden. Bij het minste probleem waren de anderen doodsbang, zeiden dat ze verloren waren, dat ze geen oog meer dichtdeden, dat hun doodvonnis getekend was, dat ze op het punt stonden zelfmoord te plegen. Ze vroegen me: hoe kun je dat uithouden, die druk al die jaren? Ik antwoordde daarop dat het helemaal niet moeilijk was, niet omdat ik een uitzonderlijk wezen was, maar omdat ik me bewust was van een andere dimensie die me ontzettend hielp. Ik weet dat dit een groot geluk is.'

niemand koelbloediger dan ik'

Max Roth blind wordt tijdens zijn werkzaamheden in Albanië. Dat was helemaal niet gepland toen ik eraan begon te schrijven. Het gebeurde allemaal tijdens het schrijven zelf, op een instinctieve en intuïtieve manier. De mist voor Max' ogen harmonieerde met het onderwerp

Het was destijds moeilijk uit te maken in hoeverre de dictatuur werd uitgehold en wat uw eigen bijdrage daaraan was?

'De Albanese kritiek was zeer hard toen in 1982 *Het Dromenpaleis* verscheen. Maar zelf was ik ongerust over de mensen die de moed hadden om deze kritiek te schrijven. Ik had het gevoel dat ik in deze roman zo hevig uitviel tegen een regime, dat niemand daarover kon schrijven zonder zichzelf te compromitteren. Het zou dus best kunnen dat de recensenten die me aanvielen, in werkelijkheid aan mijn kant stonden. Dat erover geschreven werd, toonde misschien aan dat de tegenstanders van het regime zich sterker begonnen te voelen. Critici in de West-Europese democratieën kunnen zulke paradoxen nauwelijks begrijpen. Hoe dan ook, ik genoot destijds van een buitengewoon obscuur geluk. *Het Dromenpaleis* was officieel uitgeroepen als dé roman tegen het regime. De mensen begrepen het niet. Hoe kwam het dat ik nog leefde? Sommigen zeiden: omdat Kadare internationaal beroemd is. Vooral in het buitenland klonk dat bijna als een beschuldiging. Het klonk alsof ik er schuldig aan was beroemd te zijn. Maar ik was juist ook beroemd omdat ik zo vreemd was voor dit land. Een deel van mijn werk was verboden, na *Het monster*, *Maanacht* en *Het concert* nu ook *Het Dromenpaleis*. Al-

'De Serviërs zijn heel beducht voor alles wat Albanees is'

les samen waren zowat vijftienhonderd bladzijden verboden. Maar mijn boeken werden natuurlijk bij de mensen thuis gelezen. Ze waren op zoek naar toespelingen tegen het regime. Ze overdreven er zelfs in en zagen geheime boodschappen waar er geen waren. Er waren maar twee mogelijkheden. Of ik was gek geworden en zou weldra in de gevangenis verdwijnen, of het regime was zo verzwakt dat ik het me kon permitteren zulke boeken te schrijven. Dit bewijst dat de literatuur op verschillende niveaus kan functioneren, maar je kunt nauwelijks inschatten wat haar invloed nu precies is.'

In Albanië bestond officieel geen censuur. Bijna al uw boeken werden in beperkte oplage gepubliceerd voor ze verboden werden. Eind jaren zeventig stuurde u zelfs 'De rode pasja's' naar de uitgeverij, een gedicht dat verloren is gegaan en waarin u de leden van het politburo uitmaakt voor rovers die bloed aan hun handen hebben.

'Achteraf denk ik dat ik dit in een vlag van waanzin gedaan heb. Ik heb dat gedicht geschreven, maar het was het volk dat er de titel aan gaf. De titel van mijn gedicht luidde: 'Vanmiddag is het politburo bijeengekomen'. Maar in twee weken tijd was het gedicht herdoopt tot 'De rode pasja's'. Iedereen wist waarover het ging. Dat is een voorbeeld van de innerlijke betrekkingen die tussen de schrijver en het volk kunnen bestaan.'

In 'Dossier H.' komt een Servische monnik voor die ervoor zorgt dat de relaties tussen de Ieren en de Albanesezen verziekt raken. De Albanesezen vernietigen het levenswerk van de Ieren?

'Velen beweren dat ik een nationalist ben die de Serviërs zwart wil maken. Maar ik kan er ook niets aan doen dat de Serviërs in de twintigste eeuw op een systematische manier tientallen boeken geschreven hebben tegen de Albanese cultuur. Ze deden dat met een fanatieke en vulgare jaloezie. Ik heb dat niet uitgevonden. Er bestaat geen enkel Albanees boek dat zich richt tegen de Servische cultuur. De Serviërs zijn heel beducht voor alles wat Albanees is. De Serviërs verafschuwen de Albanese taal, literatuur en cultuur. Ze zijn vreselijk jaloers omdat de Albanesezen al die eeuwen zo nadrukkelijk en prominent aanwezig waren op de Balkan. In de Turkse tijd waren er zowat overal in het Ottomaanse imperium Albanese gouverneurs. Het is waar dat de Slavische volkeren daarin achtergesteld werden. Hier ligt de diepe oorzaak van al die haat. Wij moeten daarvoor nog altijd betalen. De Serviërs hebben een vreselijke propaganda tegen ons gevoerd. De Joegoslavische historicus Milan Sufliay heeft verschillende boeken over de Balkan geschreven. Het werd hem door de Serviërs kwalijk genomen dat hij zoveel ruimte aan de rol van de Albanesezen besteedde. Daarom werd hij in 1931 door zijn landgenoten op een beestachtige wijze met ijzeren staven doodgeslagen. Vandaar dat ik in *Dossier H.* het dubbelzinnige personage van de Servische monnik opvoer die de onwetende Albanesezen met een kleine intrige opzet tegen de Ieren. Wie de toestand in de Balkan kent, zal me om die reden niet verwijten een Albanese nationalist te zijn.'

U hebt ooit gezegd dat u in uw werk nog dieper zou graven dan in 'De generaal van het dode leger', uw debuut waarin enkele Italiaanse militairen vlak na de oorlog gaan graven naar de beenderen van de Italiaanse soldaten die in Albanië sneuvelen.

'Ik heb het verhaal 'De dromendrager' geschreven, een vertelling die voor mij belangrijk is, omdat ze emblematisch is. Je zou kunnen zeggen dat het het DNA van mijn oeuvre bevat. Heel het universum zit erin. Prometheus zweeft over de aarde met een koffer vol dromen die hij in het brein van allerlei mensen rondstrooit. Hij bezorgt de dromen aan politici, criminelen en kunstenaars, aan Hitler, Shakespeare en Gorbatsjov. Er zit een waarschuwing in dat we eigenlijk geen idee hebben van de andere kant. Er is wel een grens aan het universum, maar zelfs de goden kunnen niet achter die muur kijken en zij weten niet welke raadsels zich daarachter verbergen. Ze hebben zelfs een doffe angst voor wat zich daarachter verbergt en menen dat we maar beter niet te overmoedig kunnen zijn.'

Piet de Moor

Ismail Kadare: *Dossier H.* Uitgave Van Gennep. Prijs f 34,90.
Ismail Kadare: *De versteende bruidstoet.* Uitgave Van Gennep. Prijs f 29,90.

Russische media

Wendelmoet Boersema

25-11-2000

Journaalbeeld: president Poetin ontvangt de minister van gezondheid in zijn werkkamer. De mannen overleggen, aldus de stem van de presentator, over het aantal tuberculose-gevallen in het land. Of tbc een groot probleem is in Rusland – en dat is het, met name onder de

De waakhonden van de persvrijheid hebben het eerste regeringsjaar van president Poetin reden genoeg gehad om luidkeels aan te slaan. Poetins missie voor een sterke staat en dictatuur van de wet lijken moeilijk door één deur te gaan met de vrijheid van meningsuiting in Rusland. Of probeert de president slechts de orde te herstellen in een medialandschap dat geteisterd wordt door zakelijke en politieke belangenconflicten? De kijker zal het worst wezen.

Media-imperia in Rusland

De MOST-groep

Eigenaar: oligarch Vladimir Goesinski
Belangrijkste tv-kanaal: NTV

Beleg: 70%
Aandeelhouder NTV: Gazprom en Goesinski, niemand heeft meerderheid

Overige media: dagblad Segodnja
tijdschrift Itogi
radio Echo Moskvy
satelliettv NTV+
tv-zender TNT

Berezovski-groep

Eigenaar: oligarch Boris Berezovski
Belangrijkste tv-kanaal: ORT

kregen van de overheid of overheids-bedrijven in ruil voor politieke steun.

In het geval van Goesinski's NTV is dat het duidelijkst. De zender schaarde zich in 1996 pal achter Jeltsin. NTV kreeg kort daarop een gunstige lening van het door de overheid gecontroleerde gasconcern Gazprom, dat ook 30 procent van de aandelen in NTV nam. Bovendien kreeg de zender die tot dan toe slechts in de avonduren mocht uitzenden, een 24-uurslicentie.

pressie. Poetin paait de pers niet met geld en gunsten, zoals Jeltsin, maar hij dreigt ze met de wet in de hand."

Juist in dit laatste ziet de *Glasnost Defense Foundation* in Moskou de grootste bedreiging van de persvrijheid. De belangen van de vrije pers zijn slecht beschermd in de wet. Rusland kent bijvoorbeeld geen wet op 'vrijheid van informatie'. In de nieuwe informatiedoc-trine van Poetin, waarvan nog weinig details naar buiten zijn gekomen,

men de kijkers niet te weten. Ook niet welke maatregelen de regering denkt te nemen. Het item eindigt met de grap van de minister, die zegt dat het met de bloeddruk van de president wel snor zit.

Het is een klein voorbeeld, maar exemplarisch voor de wijze waarop de Russische tv-journaals berichten over de bezigheden van de regering. De Russische tv-kijker is uitstekend op de hoogte van de agenda van zijn leiders. Poetin in Mongolië, Poetin op de Apec-top in Brunei, Kasjanov in China, de camera's volgen hen op de voet. Maar wat er precies besproken wordt en of zo'n bezoek aan de verwachtingen voldoet – en of het dus journalistiek gezien de moeite waard is om er aandacht aan te besteden – komt op het tweede plan.

Alle drie de grote journaals (die op staatszender RTR, ORT – deels van de staat, deels van oligarch Berezovski – en NTV van mediaticoon Goesinski) bedrijven veel zogenoemde agenda-journalistiek. Vooral de staatszender RTR blinkt daarbij uit in het niet-stellen van vragen die bij een westerse journalist zouden opkomen. Zo was er de afgelopen weken veel aandacht voor het bergen van de lichamen uit de gezonken atoomonderzeeër Koersk. Pas na een week maakte vice-premier Klebanov – die de commissie voorziet die de ramp onderzoekt – bekend dat er een tweede afscheidsbriefje van een van de matrozen was gevonden.

Alleen NTV vroeg zich af waarom dit niet meteen bekend was gemaakt, en wees erop dat het briefje in tegenspraak was met eerdere beweringen dat er voor iedereen genoeg reddingsapparatuur aan boord was. De NTV-journalisten waren ook de enigen die vragen stelden bij het onderzoek naar de oorzaak van de ramp. Dat is nog niet afgerond, maar Klebanov en ook marine-autoriteiten stelden dat er 'bewijzen' waren voor een botsing met een buitenlands vaartuig. Ook zouden er brokstukken gevonden zijn in de omgeving van de Koersk. Waarom waren die dan niet gefilmd? Daarop kregen de NTV-journalisten van Klebanov geen antwoord.

Andere onderwerpen die weinig tot geen aandacht krijgen op de Russische tv zijn de toestand van het milieu (niemand berichtte over het milieureferendum, waarvoor ruim tweeënhalf miljoen handtekeningen zijn verzameld), schendingen van de mensenrechten, bijvoorbeeld in Tsjetsjenië, en

wetsovertredingen van overheidsorganen. Een schrijnend voorbeeld van dit laatste is de zaak-Bykov. Deze zakenman tegen wie al eerder een proces liep, werd enkele maanden geleden gearresteerd omdat hij zijn zakenrivaal en diens bodyguard vermoord zou hebben. Op tv zagen de Russen hoe de lijken werden weggedragen naar de ambulance. Uit naspeuringen van NTV bij onder andere mortuaria, bleek dat de hele moord een opzet van de geheime dienst en justitie was, om 'een complot te verijdelen', zoals ze zelf toegaven. De andere zenders kwamen er niet op terug en ook in de kranten ontspon zich geen echte discussie over hoever rechtshandhavers in een rechtsstaat mogen gaan.

Maar is onder Poetin de persvrijheid minder geworden dan onder Jeltsin? Critici, met name de westerse, wijzen op een aantal verontrustende ontwikkelingen. Allereerst werd in juni mediaticoon Vladimir Goesinski enkele dagen gevangengezet vanwege onduidelijke beschuldigingen van fraude. Dit werd gezien als een poging de eigenaar van Ruslands enige onafhankelijke nationale zender te intimideren. Goesinski vierde, eenmaal vrij en snel naar het buitenland vertrokken, daar triomfen

als kampioen van de persvrijheid in Rusland, een rol die hij zich graag liet aanleunen.

Boris Berezovski, voor bijna de helft eigenaar van Ruslands eerste kanaal ORT, trok in het najaar eenzelfde slachtofferkleed aan. In een groots opgevoerde mediashow kondigde Berezovski aan zijn aandelen te overhandigen aan de 'creatieve intelligentsia' van Rusland. Het Kremlin zou druk op hem uitgeoefend hebben zijn aandelen aan de staat te verkopen, maar Berezovski weigerde om de zender in 'een propaganda-kanaal' te veranderen.

De grootste grief van het Kremlin was, aldus Berezovski, de kritische berichtgeving van ORT over de ramp met de Koersk. ORT en ook NTV bekritiseerden het chaotische optreden van de regering, de gebrekkige informatievoorziening en het te late inroepen van buitenlandse hulp. Toen de reddingspoging met behulp van de Noren eindelijk op gang kwam, liet Poetin duidelijk zijn voorkeur blijken door alleen staatszender RTR toe te laten op het platform *Regalia* in de Barentsz-zee, van waaruit de duikers afdaalden naar de Koersk.

De berichtgeving rond de Koersk is volgens Alexej Pankin, hoofdredacteur

Twee leugens maken geen waarheid

uitgeverij Kommersant
Nezavisimaja Gazeta
dagblad Novyje Izvestija
dagblad Rossiskije Vesti
tijdschrift Ogonjok
radio Nasje Radio

De Russische Overheid

Belangrijkste tv-kanaal: RTR
Bereik: 98%

Sistema / Moskou Stad

Eigenaar: Burgemeester Joeri Loezjkov
Belangrijkste tv-kanaal: TVTs
Overige media: tv-zender Koeltoera
tv-zender Stolitsa
radiostations
weekblad Literatoer-
naja Gazeta

Interros-Oneksim

Eigenaar: oligarch Vladimir Potanin
Media: dagblad Izvestija
dagblad Komsomolskaja Pravda
opinieblad Ekspert

Gazprom

Eigenaar: 'rode baron' Rem Vjachirev
Aandeelhouder: o.a. overheid
Media: dagblad Troed
tijdschriften
deel van NTV

Loekoil

Eigenaar: oligarch Vagit Alekperov
Media: deel dagblad Izvestija
tv-zender REN-tv
tv-zender M-1
deel van TV6
deel van TSN

* Berezovski is bezig een deel van zijn aandelen over te dragen aan leden van de intelligentsia, geruchten dat oligarch Roman Abramovitsj deel overneemt.

©Trouw, DITH CARROCCO

van *Sreda*, een mediablade voor journalisten, het helderste voorbeeld van Poetins houding tegenover de pers. „De president begrijpt niet echt hoe vrije pers werkt”, aldus Pankin. „De eerste dagen na de ramp was het zo'n chaos in de berichtgeving, de overheid verkondigde soms regelrechte onzin. Poetin heeft een beroerde pr-machine, en dat wreekte zich. Hij zag niet in dat er een publiek belang is gediend is bij openheid. Daarom verbaasde het mij nog dat de staatszender wel werd toegelaten bij de reddingsactie. Maar zijn we daar iets wijzer van geworden?”

Volgens Pankin zijn dit inderdaad signalen dat de pers nog lang niet die mate van vrijheid heeft, die ze in een ontwikkelde democratie zou moeten hebben. Maar de angel van het probleem zit volgens hem elders. Rusland kampt met de erfenis van de Jeltsin-tijd, waarin tv-stations als NTV en ORT leningen

De leningen van Gazprom liggen aan de basis van het huidige conflict van Goesinski met Gazprom. De mediaticoon was niet in staat zijn schulden op tijd af te lossen. Pas onlangs bereikten de ruziënde partijen een overeenkomst. „Goesinski heeft zichzelf voor gek gezet door het voortbestaan van zijn 'vrije zender' de kern van de zaak te maken”, aldus Pankin. „NTV zou een normaal bestaan kunnen hebben als ze hun schulden betalen en ophouden politieke doelen na te streven. Als ik van jou honderd dollar leen en ik kan het niet teruggeven, begin ik toch ook niet te schreeuwen dat je mijn vrijheid bedreigt.”

Ook Berezovski heeft boter op zijn hoofd, meent Pankin. Om Poetin in het zadel te helpen heeft hij voor de verkiezingen zijn zender schaamteloos ingezet om andere kandidaten zwart te maken. „Nu blijkt dat Poetin afstand van hem wil nemen, gooit Berezovski het over een andere boeg en roept dat de persvrijheid in het geding is.” Aan de innige verhouding tussen de mediagnaten en de overheid lijkt onder Poetin een einde te komen.

Een treffende illustratie hiervan zijn de uitspraken die de president deed tijdens het bezoek aan de nabestaanden van de Koersk-bemannings in Vidjajevo. Hoewel de pers hier niet werd toegelaten, wist dagblad *Kommersant* de hand te leggen op een geluidsopname van de bijeenkomst. Een van de weduwen vraagt de president waarom de tv niet de waarheid liet zien. Poetin zegt dan: „Dat is zeker waar. Ze liegen, liegen, liegen. Er werken vandaag de dag mensen bij de tv die meer brullen en schelden dan iedereen en die over de afgelopen tien jaar datzelfde leger hebben vernietigd waarin vandaag de dag mensen sterven. En nu komen ze zogenaamd op voor het leger. Maar met het doel het leger in diskrediet te brengen en eens en voor al te vernietigen! Ze hebben naar hartelust geld gestolen de laatste jaren, en nu kopen ze alles en iedereen.”

Voor mediagnaten als Goesinski en Berezovski zullen deze woorden niet geruststellend hebben geklonken. Aan de andere kant, Poetin zegt geen woord over de rol van de overheid in de informatievoorziening naar het publiek. „Het tragische is dat Rusland op dit moment niet zonder én niet met de media-oligarchen verder kan”, zegt Pankin. Het gevaar dreigt dat ook de overheid de belangen van een vrije pers op lange termijn uit het oog verliest, en zich stort in een zinloos proces van re-

worat de vrije nieuwsgaring veruorbanden gelegd. Nog meer documenten en ook bepaalde thema's zullen het stempel 'geheim' krijgen, wat betekent dat journalisten die zich er toch aan wagen vervolgd kunnen worden.

De Glasnost Defense Foundation constateert bovendien dat onder Poetin de geheime dienst steeds meer bevoegd heden krijgt om journalisten af te tapen, niet alleen hun telefoontjes, maar ook e-mails en websites. „De positie van de media die niet door de staat gerund worden verslechtert”, aldus directeur Aleksej Simonov op de website. De brand in de televisietoren Ostankino in augustus toonde volgens Simonov aan hoezeer alle tv-zenders afhankelijk zijn van de infrastructuur van de staat.

De autoriteiten proberen daarnaast met het aantrekken van de regels voor licenties, ook voor buitenlandse media, indirect meer controle op de pers te krijgen. Het is immers makkelijker een huisvestingsvergunning voor een lokale tv-zender te weigeren dan botweg de zender te verbieden. Simonov ziet het somber in, maar vestigt zijn hoop op organisaties die schendingen van de persvrijheid aan de kaak blijven stellen en op klokkenluiders zoals Nikitin en Pasko – beiden brachten de milieuvervuiling door de marine naar buiten – en Babitsky – hij berichtte als een van de weinige Russen over wredeheden van Russische leger in Tsjetsjenië.

Mediaspecialist Pankin is optimistisch. „Poetin zou zijn mooie woorden over persvrijheid in praktijk moeten brengen en het 'presidentieële' kanaal RTR veranderen in een echte maatschappelijke zender, met een onafhankelijke raad van toezicht. Dat zou zijn strijd tegen de mediagnaten ook geloofwaardiger maken. Maar het grote werk begint bij de journalisten zelf. Ze moeten ophouden met geld of gunsten te vragen van de autoriteiten in ruil voor media-aandacht. Daar maakt op dit moment iedereen zich schuldig aan, van de individuele journalist tot de eigenaar van het medium.”

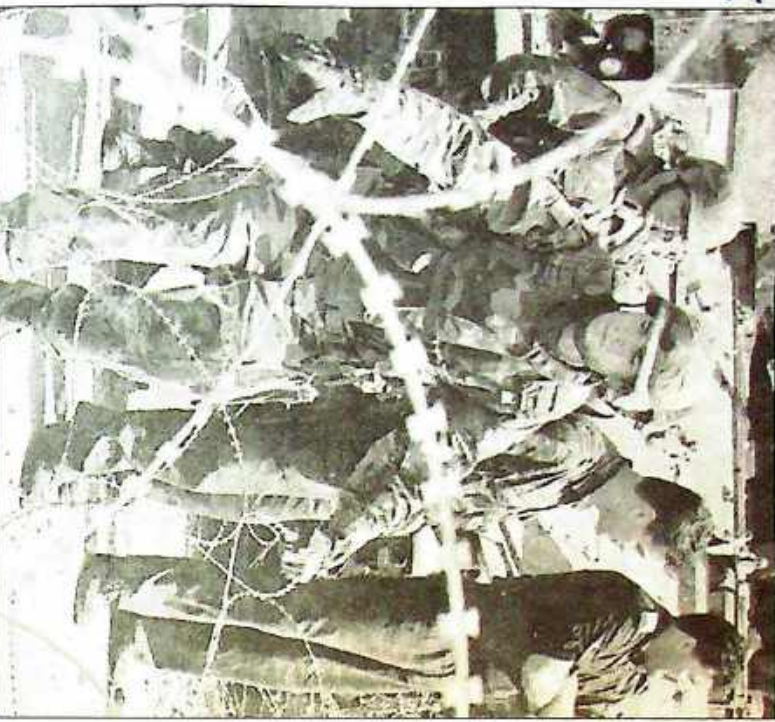
„Journalisten hebben zo zelf meegewerkt aan het afbrokkelen van het vertrouwen van het grote publiek in de pers”, meent Pankin. „Dan is het geen wonder dat de doorsnee-Siberiër zich nu niet druk maakt over schendingen van de persvrijheid of over wat hij allemaal niet te zien krijgt op tv. Wat ze wel zien op tv is dat er nu eens dit werd gezegd, en de volgende dag wat anders. Wij hebben daarvoor een passende uitdrukking: uit twee leugens maak je geen waarheid.”

NAVO-troepen nog lang onmisbaar in Bosnië

door 25-4-2000

Hans Kuitert
BOEDAPEST, zaterdag
De Amerikaanse president Bill Clinton heeft de eerste Dayton-prijs gekregen. Vijf jaar na het bereiken in het Amerikaanse Dayton van het akkoord dat een einde maakte aan de etnische oorlog in Bosnië-Herzegovina, heeft die prijs een wrege bijmaak.

Richard Holbrooke, de Amerikaanse diplomaat die het Dayton-akkoord in elkaar timmerde, nam de prijs eind vorige week namens Clinton in ontvangst. Hij erkende daarbij prompt het falen van de vredesregering, die op 21 november 1995 een einde maakte aan 3,5 jaar oorlog tussen moslims, Serviërs en Kroaten.

Nu huurlanden Kroatië en Servie — in de Bosnische oorlog de voornaamste aanstichters — van bewind hebben gewisseld en verzoeningsgedachten daar de overhand krijgen te krijgen, gaan er in het Westen stemmen op die zeggen dat de NAVO-troepen (SFOR) kunnen beginnen met

Fout

Holbrooke sprak de woorden uit die alle Bosniërs voor op de tong hebben: „Zolang er drie etnische legers bestaan in Bosnië, zullen de NAVO-troepen er voor altijd moeten blijven. Dat is de grootste fout van het Dayton-akkoord.”

Nu huurlanden Kroatië en Servie — in de Bosnische oorlog de voornaamste aanstichters — van bewind hebben gewisseld en verzoeningsgedachten daar de overhand krijgen te krijgen, gaan er in het Westen stemmen op die zeggen dat de NAVO-troepen (SFOR) kunnen beginnen met

Amerikaanse militairen instaleren in de plaats Brcko rollen prikkelend om zich te beschermen tegen woedende Bosnische Serviërs.
FOTO: REUTERS

Opgedeelde

Bosnië werd in 1995 opgedeeld in twee gebieden. De Serviërs kregen een eigen republiek, de moslims en Kroaten delen de macht in een eigen federatie. Daarboven staat een machteloze centrale regering geleid door een driekoppig presidentschap, een moslim, een Servier en een Kroaat. „Dat is”, geeft Holbrooke achteraf toe, „een legenhuis gebleken.”

Zolang er nog 17.500 vermisten zijn, de schuldtigen aan de bloedbaden — die aan 200.000 mensen het leven hebben gekost — niet zijn opgepakt, en de circa één miljoen vluchtelingen niet naar huis kunnen terugkeren, zal de NAVO in Bosnië moeten blijven. Vrouwen en wrakgevoelens heersen nog volop in Bosnië. De internationale gemeenschap heeft zichzelf met de vredesregeling van Dayton in de vingers gesneden. Het is eigenlijk wilzels Holbrooke nu toegeven, een slecht akkoord, al was het politiek het enig haalbare in 1995.

Dayton heeft een systeem geschapen waarin de lokale etnische leiders in staat worden gesteld de winst van de oorlog, dus het etnisch gezuiverde gebied, te behouden. Om nieuwe zuiveringen en nieuwe strijd te verhinderen blijft de NAVO-aanwezigheid een vereiste. Door het Dayton-akkoord is Bosnië nu verworpen tot een permanent NAVO-protectoraat.

Waarschuwing voor rivaliteit EU en NAVO

De secretaris-generaal van de NAVO, George Robertson, heeft gisteren gewaarschuwd dat rivaliteit tussen de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) en het Europese leger-in-wording voor beide desastreuus kan zijn.

Robertson sprak na afloop van een bijeenkomst van NAVO-afgevaardigden in Berlijn. Hij wees erop dat er veel moeite is gedaan om rivaliteit te voorkomen, maar dat de nieuwe ontwikkelingen zorgvuldig moeten worden gevolgd. De leiders van de EU zegden maandag tienduizenden manschappen en honderden gevechtsvliegtuigen en oorlogsbodems toe aan een nieuwe Europese defensiemacht, die de EU de militaire vuist moet geven om haar economische en politieke macht waar te maken. De vorming van de defensiemacht zou ertoe kunnen leiden dat Europa uit de schaduw van de VS binnen de NAVO stapte. (AP)

VOORUITBLIK / De toekomst van Slobodan Milosevic

24-11-2000

Hij lijkt een spectaculaire comeback voor te bereiden. De vraag is: krijgt hij daarvoor de kans? Deze week verscheen Slobodan Milosevic op televisie, de eerste keer sinds hij zijn uitdager, Vojislav Kostunica, feliciteerde met diens overwinning. Hij was te zien tijdens een vergadering ter voorbereiding van het speciale congres van zijn Socialistische Partij Servië (SPS) komende zaterdag.

Een stuk opgewekter dan een maand geleden, toen hij de kiezers bedankte die niet op hem hadden gestemd omdat ze hem van een zware verantwoordelijk-

heid hadden verlost, deed hij, op eigen wijze, een poging zijn partijgenoten een hart onder de riem te steken. „Als de partij verlaten wordt door degenen die zijn toegetreden met slechte motieven, door de zwakken en de bangen, wordt de partij niet zwakker, maar juist sterker.” De partij heeft namelijk te maken met deserte. Diverse hoge partijfunctionarissen hebben de afgelopen weken hun biezen gepakt. Hun onvrede geldt Milosevic, die de handdoek niet in de ring wil gooien. Zo verklaarde Mihajlo Markovic, een van de oprichters van de SPS, dat 'bepaal-

de kameraden hun partij een grote dienst zouden bewijzen als zij hun kandidaat terugtrekken'. En hij vervolgde: „We moeten Milosevic de eer geven die hem toekomst en vervolgens een nieuwe president kiezen met genoeg morele integriteit, een man die — als een echte democratische persoonlijkheid — in de partij niet meer is dan de 'eerste ondergelijken'.

Volgens de krant *Nedeljni Telegram* is er héél veel druk uitgeoefend op de ex-president om zich stiltejes terug te trekken. Het blad citeert een anonieme bron, die zegt dat critici van Milosevic

zelfs bereid zouden zijn hem te dreigen met 'wat hij het ergste vreest': het Haagse tribunaal, dat hem verdenkt van oorlogsmisdaden.

Het dreigement heeft blijkbaar geen indruk gemaakt: Markovic is inmiddels partijloos, anderen hebben hun eigen partij opgericht. Ondervoorzitter Milorad Vucelic vormde begin deze week de Democratische Socialistische Partij (DSP). Zoran Lilic, zeer lang nauw gelieerd aan Milosevic, was hem iets voor met zijn Servische Sociaal Democratische Partij (SSDP).

Nu de oppositie uit eigen gele-

deren is verwijderd, lijkt Milosevic verzekerd van een voortdurende machtspositie in de SPS. Dinsdag maakte in ieder geval een hoge partijfunctionaris bekend dat Milosevic de enige kandidaat is voor het voorzitterschap en dat 'hij zal worden gekozen'.

Volstrekt onduidelijk is wat de gewone SPS'er daarvan vindt. Leden uit het Kolubara-district — waar eind september talloze mijnwerkers in staking gingen en daarmee de aanzet gaven voor de revolutionaire omwenteling in Belgrado — lieten eerder weten dat 'het in het partijbelang en

zijn eigen belang is' dat Milosevic zich niet verkiesbaar stelt. Hoeveel medestanders zij hebben en vooral hoeveel zij hebben in te brengen, moet zaterdag blijken.

Vervolgens is natuurlijk de vraag op welke aanhang de SPS nog kan rekenen, als de Serviërs 23 december naar de stembus gaan. Analisten zijn het erover eens dat er op het Servische politieke toneel wel plaats is voor een grote linkse, sociaal-democratische partij. „Servië heeft nauwelijks meer een middenklasse, veel mensen worden in hun bestaan bedreigd. Die heb-

ben belang bij goede sociale zekerheid en andere zaken waar het socialisme traditioneel voor staat.”

Volgens peilingen kan deze SPS echter op niet meer dan tien procent van de stemmen rekenen. DOS, de 'oppositie-coalitie', zou een absolute meerderheid krijgen. Maar de grootste verliezers zijn, zo lijkt het, de mensen van de partij van Milosevic' vrouw, Mira Markovic, en die van de partij van Vuk Draskovic (SPO). Zowel JUL als SPO zouden de kiesdrempel niet eens halen.

Nicole Lucas

Gevlucht op de

28-10-2000

Het geweld op de Molukken is verminderd, maar niet beëindigd. Nog vorige week vielen er bij een aanval op het dorpje

Suli tientallen doden.

Inmiddels zitten als gevolg van de onrust

honderdduizenden mensen al bijna twee

jaar in vluchtelingenkampen. Onlangs

bezochten twee

vluchtelingenwerkers uit

Ambon Nederland.

De vluchtelingenkampen op de Molukken zitten overvol. Op dit moment zijn er volgens gegevens van Molukse hulporganisaties 119.000 vluchtelingen alleen al op het eiland Ambon, onderwie 15.290 kinderen onder de zes, en 7.519 tussen de zes en de 17 jaar. Veel van deze kinderen zijn ernstig getraumatiseerd. Sommigen hebben familieleden zien vermoorden, vrijwel allemaal hebben ze van nabij gewelddadigheden meegemaakt. Jefferson (Onny) Tasik en Vivi Marantika werken namens de niet-gouvernementele organisatie Baileo Maluku in een aantal vluchtelingenkampen op Ambon.

Baileo had ontwikkelingsprojecten en bemoeide zich met landonteigeningskwesties. Door de onrust op de Molukken is dat werk grotendeels onmogelijk geworden. Het gaat nu om noodopvang, hulpverlening, verzoening en wederopbouw. Baileo heeft 73 vluchtelingenkampen in Zuidoost- en midden-Maluku onder haar hoede. Vivi Marantika en Onny Tasik werken sinds die tijd in de vluchtelingenkampen op Ambon. Daar zitten vluchtelingen uit Buru, Ceram, Banda en Halmahera. Ze zijn door militairen van hun eilanden geëvacueerd.

Tasik is jurist, Marantika scheepsbouwkundige. Ze waren al langere tijd als vrijwilliger actief voor Baileo. Sinds anderhalf jaar werken ze voltijds als vrijwilligers in de vluchtelingenkampen.

Onny Tasik: 'De situatie in de kampen is wat stabiel geworden, maar kan ieder

moment verslechteren. Tot voor kort veranderde de situatie elke dag, als gevolg van de voortdurende onrust. Vrijwel dagelijks kwamen er nieuwe vluchtelingen bij. Als gevolg daarvan weten de mensen niet waar ze aan toe zijn en wanneer ze ooit weer uit het kamp kunnen. Hun toestand is dus niet los te zien van de totale situatie op de Molukken.'

Geen privacy

De lokale overheid op de Molukken bepaalt de plaats van de vluchtelingenkampen, maar toont weinig interesse, aldus Tasik. Met als gevolg slechte lokaties waar soms geen water is, of locaties die zo afgelegen en onherbergzaam zijn dat het onmogelijk is in het zigen levensonderhoud te voorzien. De situatie in de kampen is schrijnend. Er is een tekort aan alle eerste levensbehoeften, vaak geen water, en geen enkele privacy. Vluchtelingen leven in grote hallen met honderden bij elkaar. Soms is het mogelijk per gezin een stukje ruimte al te scheiden met wat doeken. Vivi Marantika: 'Te veel mensen zijn opgepakt in kleine en stinkende ruimtes. Ze slapen op de grond. Je ziet hun gezondheid achteruit gaan.'

Er heersen infectieziekten en aandoeningen van de luchtwegen, ook als gevolg van afvalproblemen. Door de burgeroorlog is vuilnis ophalen vaak onmogelijk en

ontstaan er grote afvalbelten rond de kampen. Volgens Marantika zijn vooral de stress-gerelateerde aandoeningen een probleem. 'De vluchtelingen verkeren in onzekerheid. Ze weten niet hoe lang deze situatie gaat duren, of en wanneer ze naar huis kunnen, hoe het met familieleden is. Bovendien is er meestal geen werk en geen afleiding.'

Ze ziet dat met name de mannen hieronder lijden. 'De vrouwen houden ook in de kampen het huishouden gaande, ze koken, zorgen voor de kinderen, doen de was. Daardoor houden ze zich beter op de been. De mannen lopen met hun ziel onder de arm, weten met zichzelf geen raad en gaan dat afreageren.'

Dat gebrek aan privacy heeft ook invloed op de onderlinge verhoudingen. Er ontstaan spanningen tussen echtelieden en dat heeft gevolgen voor de opvoeding van de kinderen. De frustraties van de ouders worden soms op hen afgereageerd.

Vivi Marantika: 'De kinderen groeien in onzekerheid op. We kunnen daar niet direct wat aan doen. Je moet eerst een vertrouwensband met de kampbewoners opbouwen. Dat kan soms wel zes maanden duren. De meeste vrijwilligers waarmee wij werken zijn zelf ook slachtoffers. Maar: alleen zij kunnen zichzelf helpen. Dat kan niet van buitenaf komen.'

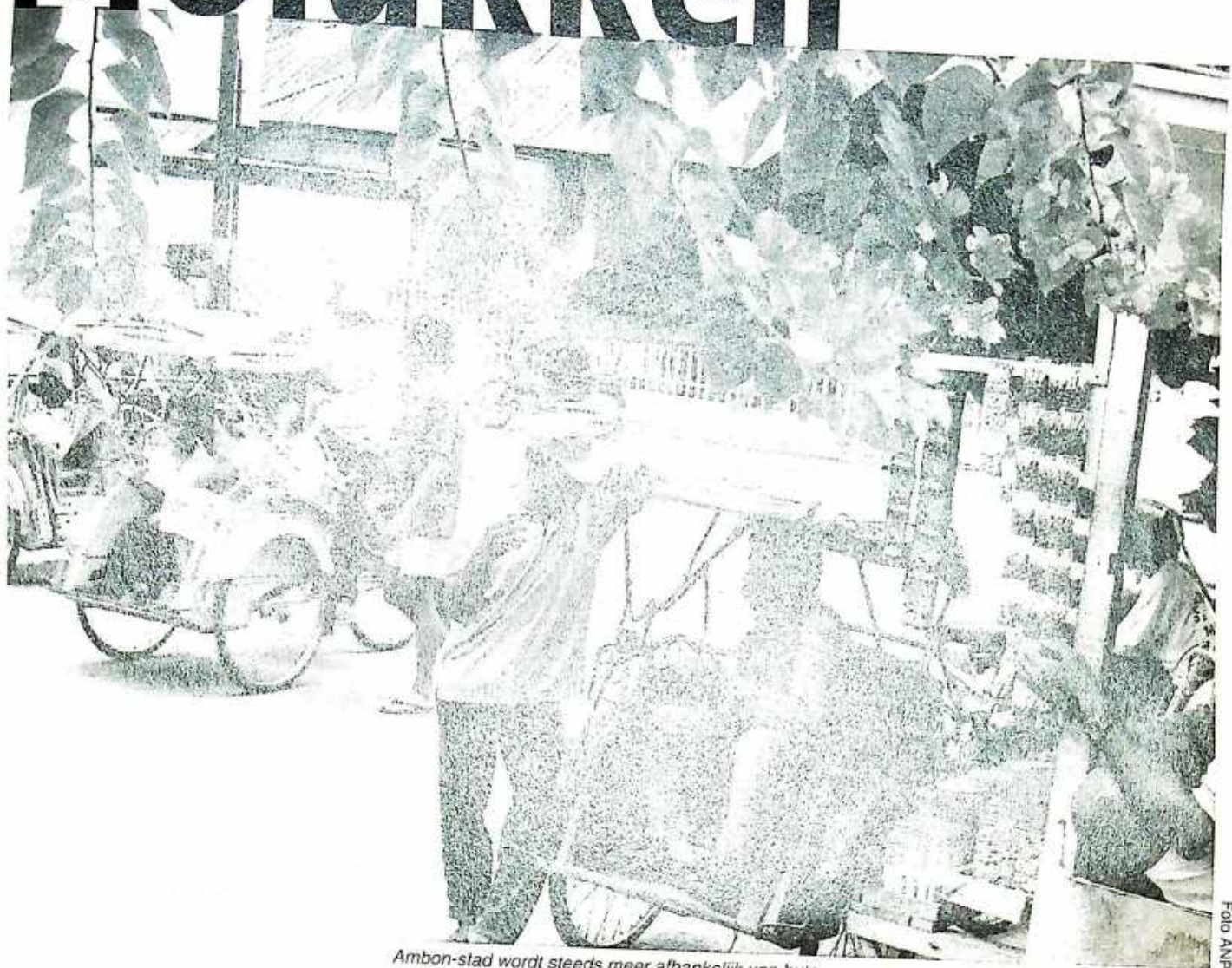
De situatie is complex omdat mensen uit verschillende achtergronden elkaar te-

Ambon-stad: machtsstrijd

Foto ANP

Molukken

Ambon-stad wordt steeds meer afhankelijk van hulp

Foto ANP

genkomen. Sommige kinderen zijn zo getraumatiseerd dat ze niet meer kunnen praten. Kunnen ze dat wel, dan wil dat niet zeggen dat ze over hun ervaringen kunnen praten. We proberen van alles om hen uit de tent te lokken. Zoals tekenen, poëzie of zang. We hebben een speelkamer, we geven ze de ruimte om zich te uiten via hobby's. Daarbij proberen we als dat mogelijk is de religies te mixen, om zo tegelijkertijd aan verzoening te werken.

De kampen hebben ook invloed op de omgeving. Marantika: 'Soms ontstaan er conflicten tussen de lokale bevolking en de vluchtelingen, soms is er juist opvang, hulp en uitwisseling. De kinderen spelen er oorlogje, de mannen houden zich met het conflict bezig en de vrouwen willen vrede.'

Snel naar school

Het zou voor de kinderen het beste zijn als ze zo snel mogelijk weer naar school konden, om opnieuw structuur en regelmaat in hun leven te brengen. Maar, al-

dus de werkers, dat is op veel plaatsen praktisch onmogelijk. Onny Tasik: 'Het schoolstelsel ligt op z'n gat, gebouwen zijn verwoest, veel leraren zitten zelf in kampen. De scholen die er nog zijn, hebben volle klassen door gebrek aan leerkrachten en soms omdat er meer kinderen bijkomen. Veel kinderen gaan dan ook niet naar school.'

Wij willen geen echte scholen opzetten in de kampen, omdat dat het werk van de overheid is. Ons programma is minder gericht op leren en schrijven of op vakgericht onderwijs. Door veel kringgesprekken krijgen wij een beeld van de belevingswereld van de kinderen. Hierop sluiten wij aan met creativiteit, sport en spel. Ons belangrijkste hulpmiddel is de natuurlijke omgeving.'

Vivi Marantika vult aan: 'Veel kinderen hebben nu geen zin om naar school te gaan. Ze denken: waarom zou ik een vak leren, ik kan er nu toch niets mee doen. We zoeken daarom een balans tussen traumaverwerking en educatie.'

Een groot probleem vormen ook de jongens tussen 12 en 16, die een makkelijk

doelwit zijn van bendes. Tasik: 'Die zijn voor ons ongreepbaar. De ouders praten er niet gemakkelijk over. En de kinderen zelf al helemaal niet. Bovendien is het op straat zo onveilig dat lidmaatschap van een bende voor jongens van die leeftijd vaak nog de enige mogelijkheid is om op straat te kunnen komen.'

Ondertussen wordt, aldus Onny Tasik, de eigenwaarde van de vluchtelingen ondermijnd door de hulporganisaties. 'Allerlei hulporganisaties komen met hulpgoederen, die ze uitdelen als Sinterklaas. Dat maakt de vluchtelingen afhankelijk en het creëert onderlinge ruzies. Als de vluchtelingen dat zelf zouden kunnen regelen, ontstaan er geen conflicten, is onze ervaring. Want dan zijn ze betrokken en zelf verantwoordelijk. Nu voelen ze zich vooral slachtoffer.'

Er is nu zoveel hulp, de instanties vallen over elkaar heen. Dan krijg je conflicten. Soms krijgt het ene dorp wel hulp en het andere niet. Zo krijg je alleen maar meer onrust. Ambon is afhankelijk aan het worden van hulp. Mensen hoeven niet meer voor zichzelf te zorgen, dat belem-

Agenda

De Wilde Ganzen vliegen
op zondag 29 oktober voor **Cambodja** - Oogkliniek Kratié en
op zondag 5 november voor **Kameroen** - Operatiekamers
voor het ziekenhuis in Zidim.

Ook giften voor het **IKON-pastoraat** zijn van harte welkom.
WILDE GANZEN, GIRO 40.000, HILVERSUM

Vakantie Nederland

HOTEL 'DREYEROORD' Oosterbeek -
tel.026-3333169. Het hotel waar mevrouw
zich 'uit' en meneer zich 'thuis' voelt.

HAAKSBERGEN

Twée voor gemeenschappen aangep. vak-
bungalow. Eigend. v.d. Herv. Diaconie. 5 sl.k.
Van alle comfort, voorzien en gelegen in
prachtig natuurgebied. Voor instellingen en
gezinnen met gehandicapten en bovendien
voor door pastoraal of maatschapp.
hulpverleners voorgedrag. personen of
gezinnen die aan vakantie toe zijn, maar zich
geen dure vakantie kunnen veroorloven.

Prijzen: van mei t/m sept. f.600,- per wkt.
van okt. t/m apr. f.400,- per wkt.
excl. reizenmaakkosten.

Te bevr. M.W. ten Have, Veldmatsier, 55a,
7481 AB Haaksbergen. Tel. 053-5723663.

KASTEEL SLANGENBURG

Gastenverblijf van de vlakbij gelegen Benedictijner
St. Willebrordsabdij. Een unieke gelegen-
heid voor mensen, die in een prachtige bosrijke
omgeving tot rust willen komen. Er is gelegenheid
tot het bijwonen van liturgische diensten en medi-
taties in de Abdij.

De rust en de stilte van de 17e eeuw met het
aangepaste comfort van de 20e eeuw.

Vog. vanaf f.90,- p.d.
Vraag nu. onze folder
met kamperingslijst

Kasteel Slangenburg
Kasteellaan 6,
7004 JK DOETINCHEM
Tel.: 0315 - 298200.

Boeken

Toegevoegde Waarde Twee

Werkboek met illustraties voor kerkelijke
erediensten

Jobie Minnaard-Verheijke

Na het eerste deel van Toegevoegde Waarde 1
verschijnt dit tweede deel. Het boek
bestaat uit 120 pagina's die vrij beschikbaar zijn.
Het werkboek is verkrijgbaar voor f.55,00 over
te maken op giro 1975011 t.n.v. J. Minnaard,
Clara's pad 33, 4451 LB Heinhanszand, onder
vermelding van uw volledige naam en adres.
Het boek wordt u dan spoedig toegezonden.

Cadeautip

met een
proef-abonnement
op HN schenkt u
8 weken leesplezier
voor f 20,-

Bel: 070-3558050

mert de verzoening. Men krijgt
wel te eten. Maar straks zijn al de
ties weg en is er nog steeds geen sa-
rele oplossing!

Sociaal conflict

Baileo Maluku werkt samen met ISIS1
die vluchtelingenwerkers traint, onder
meer op het gebied van traumahulpverle-
ning. Roem Topatimasang is stafmede-
werker van INSIST. Ook hij was recente-
lijk in Nederland, als gastspreker op een
door Minat Anak georganiseerde werk-
conferentie. Volgens Topatimasang is het
conflict op de Molukken complex. 'De
meest populaire verklaring is die van de
'duivelse samenzwering'. Daarbij zou het
dus vooral zou gaan om een machtsstrijd
aan de top, zowel op lokaal als nationaal
niveau. Er is zeker sprake van een
machtsstrijd, maar daarvoor moest wel
een voedingsbodemp zijn. De batans in de
samenleving op de Molukken is sterk
veranderd door de komst van grote groepen
migranten uit Malakka, Sulten en
Bugis. Deze migranten zijn - samen met
Chinese handelaren - de economische
sector steeds meer gaan domineren,
vooral in de (kleine) steden. Traditioneel
kijken Molukkers neer op handelaars en
kooplieden. Zij waren van oudsher amb-
tenaren, politici, soldaten, politie-agen-
ten, onderwijzers, wetenschappers of ac-
tief in de kerk. Tijdens de koloniale pe-
riode kregen Molukkers om die reden
speciale privileges van de Nederlanders.
Lange tijd beschouwden zij zichzelf als
een 'speciale klasse' onder de Molukkers.
Maar de situatie is sterk veranderd. De
verbeterde toegankelijkheid van het on-
derwijs in de laatste veertig jaar maakte
het ook voor andere Molukkers en voor

Demonstratie van

HOE HOUD JE ZE SCHERP IN DE POLITIEK?

LET'S TALK ABOUT...

SURF NAAR
www.jeugddebate.nl

Onny Tasik

migranten mogelijk posities te veroveren in de publieke en universitaire wereld. Vaak strategische posities.

Dit, aldus Topatimasang, veroorzaakte een groot gevoel van onzekerheid onder de traditionele Molukse elite. Daarnaast waren ze ook nog eens niet in staat op economisch gebied met de nieuwkomers te concurreren, die immers de handel in handen hadden. Langzamerhand werden de migranten de meest machtige groep op de Molukken, ze bepalen het beleid, politieke structuren, sociale relaties en drukken een grote stempel op de dagelijkse levensstijl op de eilanden. Dit veroorzaakte sociale scheiding. Topatimasang:

'Zowel de koloniale als de nationale regering waren slim genoeg om van die situatie gebruik te maken voor hun verdeel- en heerspolitiek. De traditionele elite op haar beurt gebruikte dat als argument om meer privileges van de overheid te eisen en om hun eigen sociale jaloezie te rechtvaardigen. Het was een kwestie van tijd voor dit potentiële horizontale conflict zou escaleeren.'

Mohams Topatimasang is het conflict op de Molukken merendeels de accumulatie van een periode van exploitatieve economische groei in combinatie met een repressief politiek systeem sinds de koloniale tijd. Het mens wellevende eilandentijd is veranderd in een van de meest arme en achtergebleven provincies van Indonesië.

Daarnaast, zegt Topatimasang, probeerden de overheden de traditionele culturele systemen te ondermijnen. Daardoor kregen mensen steeds minder mogelijkheden om te protesteren tegen de exploitatie van hun gebied. 'De overheden domineerden slim de traditionele instituten en vernederden die in controleerbare verdelingsstukken van het officiële administratieve systeem. De Nederlanders begonnen daar al mee met weten. De nieuwe orde van president Soeharto verlijnde dat systeem. De Molukkers verloren hun voornaamste bronnen van inkomsten en hun traditionele structuren. Reden genoeg om hun frustratie naar buiten te laten komen zodra ze daarvoor de kans kregen. Die kans kwam begin 1999. Na een lange periode van indirecte controle liet de overheid de touwtjes slaken. Er was niet veel nodig om de vlam in de pan te laten slaan.'

Wat er daarna gebeurde, is bekend: een ruziëje tussen twee mensen van verschillende religies mondde uit in een complete oorlog die het eilandengebied in religieuze kampen heeft verdeeld. Aanvankelijk waren de strijdende partijen nog regelmatig in gesprek over verzoening. Inmiddels lijkt alleen een oplossing van buitenaf nog mogelijk.

Onny Tasik beaamt de visie van Topatimasang: 'Het gaat op de Molukken niet om een religieus conflict. Maar inmiddels zijn de religieuze groeperingen wel tegen elkaar uitgespeeld en tegenover elkaar komen te staan. Dominees en imams zijn betrokken bij de onderlinge strijd. Zij kunnen dus niet altijd een verzoenende rol spelen. De kerk als instituut slaagt er niet in zich aan te sluiten bij de wensen van de bevolking. In onze cultuur zijn adat en kerk sterk verweven. Dat proberen wij in ons werk in de kampen los te laten: we gaan gewoon uit van de vluchtelingen en hun behoeftes. De mensen in de kampen zijn bezig met overleven en met de wens terug te keren naar huis.'

Heimwee

Vivi Marantika: 'Het is nog niet mogelijk om ver vooruit te denken. We werken vanuit het hier en nu. Ons belangrijkste doel is mensen hoop op de toekomst teruggeven. Wij zijn nog niet toe aan een lange termijnbeleid. De mensen moeten er eerst zelf aan toe zijn. We zijn nu bezig hen te helpen overleven.'

Indonesië telt ongeveer 1 miljoen vluchtelingen, van wie 60 procent jonger dan 14 jaar. Een meerderheid is afkomstig van de Molukken.

Op de Molukken zelf bevinden zich zo'n 500.000 vluchtelingen, van wie 300.000 kinderen onder de 14.

Probleem bij de opvang van de vluchtelingen is het mandaat van de vluchtelingenorganisatie van de VN, UNHCR, die 'internally displaced persons' (IDP's) formeel niet mag helpen. Het zou daarbij namelijk om een binnenlandse aangelegenheid gaan. Inmiddels is door een wereldwijde toename van het aantal IDP's de VN bezig dit mandaat op te rekken.

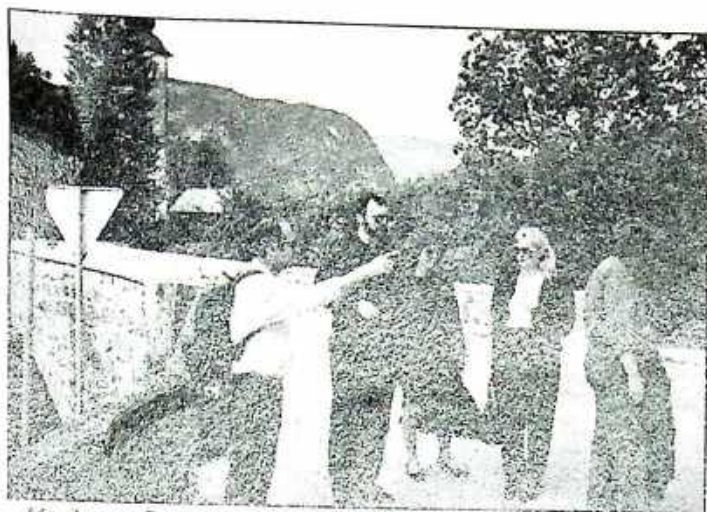
Maar hoe zit het met hun eigen trauma-verwerking? Ook zij zitten dagelijks tussen het geweld, ook zij hebben familieleden verloren. Het blijft even stil, dan zegt Vivi Marantika: 'In het trauma-team van Baileo, en trouwens alle werkers in de kampen, heerst een sterke solidariteit. We praten veel over wat we meemaken, we vangen elkaar op. Die saamhorigheid, die solidariteit, geeft me de kracht om door te gaan.'

Beide vluchtelingenwerkers kijken er na een verblijf van een maand dan ook halsreikend uit naar hun terugkeer naar huis. Vivi Marantika: 'Het was goed om hier te zijn. Door de vredige situatie hier heb ik weer moed gekregen om te dromen van vrede voor de Molukken. Maar iedere keer als ze ons weer verwenden met een heerlijke maaltijd zag ik de mensen in de kampen voor me, die met zo weinig toe moeten. Mijn verantwoordelijkheid ligt daar. Ik kijk er enorm naar uit om weer samen met de vluchtelingen mijn schouders onder het werk in de kampen te zetten.'

Anne van Breda

Foto ANP

Monika van Paemel (tweeda van rechts) in het voormalige Joegoslavië

MONIKA VAN PAEMEL NA BOSNIË

Mijn geduld

Woedend en ongeduldig is Monika van Paemel teruggekomen uit Bosnië. Ze leidde daar de Belgische Balkan-actie. 'Het was een schok, niet alleen die oorlog, maar ook de ontdekking van mijn blinde vlek.'

11-11-2000
 'De tsaar beval de jood die geen verstand van paarden had: Je krijgt zes maanden om mijn paard te leren spreken. De jood: Ik heb zes maanden, de tsaar kan sterven, ik kan sterven, of je woert maar nooit, het paard zal spreken.' Met dit motto begint *Het verschil*, het nieuwste boek van de Mechelse schrijfster Monika van Paemel (uitgever Meulenhoff).

'Het verschil is het belangrijkste thema van vandaag. Of we gaan netjes om met dat verschil of we gaan eraan ten onder. Mensen kijken een beetje raar als ik dat zeg, maar mijn hemel! Kijk eens naar mijn straatje hier in het oude Mechelse joodse getto. Er wonen nog twee inboorlingen en voor de rest zijn het Marokkanen, Turken en Joegoslaven.'

Als we de integratie van migranten in Europa niet goed aanpakken, lokken we xenofobie en racisme uit en kan hier in België het Vlaams Blok de zaak overnemen. Ik vind dat wij de deur moeten openzetten voor nieuwe migranten, al moeten ze zich dan wel aan de regels van hun nieuwe vaderland houden.'

Vlaamse parlementariërs hadden in Bosnië de bui zien hangen. 'Politici hebben altijd een dubbele agenda. Ze dachten: laten we daar helpen, dan komen er geen Bosnische vluchtelingen op ons af. Men was op zoek naar een idioot die de hulpactie zou coördineren, de drie landstalen sprak, die geen politieke partij aanhing en vond mij. Ik zei nee, want ik heb geen verstand van hulpverlening. Maar ze lieten me dia's zien van Bosnië en een Bosnië-rapport van de VN. Ik was zo onder de indruk dat ik ja heb gezegd.'

Daarmee kwam ze in de wereld van de hulpverlening terecht. 'Dat is een apart bedrijf hoor, een ander soort mensen ook. Als geëngageerd schrijver word je als goed geflipt beschouwd, want er is blijkbaar iets loos met je waardoor je niet over mooie en interessante dingen schrijft.'

Van Paemel wist weinig van Joegoslavië, al was ze er een paar keer geweest op vakantie. 'Het was een schok, niet alleen die oorlog maar de ontdekking van een blinde vlek. Het IJzeren Gordijn was ook mentaal in mij aanwezig. Ook ik was het slachtoffer van politieke propaganda, waardoor ik niet zag wat er in Oost-Europa en op de Balkan gebeurde. Toen ik in Joegoslavië kwam voor de Balkan-actie,

bleek het land totaal anders te zijn dan ik had verwacht. Gek genoeg was het herkenbare moeilijker te vertoren dan het onbekende. Dat is de kern van alle ruzies. Je bent niet zozeer geschokt over wat vreemd is in de ander, maar over wat je erkent als eigen en waar je niet mee kunt omgaan. Het is je broer en je zus die je op je zenuwen werken, want bij hen voel je je betrokken.'

Ik begrijp nog altijd niet waarom mensen destructief zijn hoewel geweld toch duidelijk een doodlopende straat is. Agressie, racisme en antisemitisme zullen er altijd zijn, ook zonder buitenlanders of joden. Het willen domineren, zit in iedereen. Ook in hulpverleners. Ze komen met hun jeeps aanrijden en het is meteen: daar de kinderen, daar de ouderen en die krijgt wel antibiotica en die niet. Het konijn dat door een jongetje op de vlucht was meegeenomen, kreeg een schop onder z'n kont.

Er werd wel eens een avondje georganiseerd met Bosnische muziek en Turkse koffie, maar het was duidelijk wie het voor het zeggen had. Het is geen kwade wil. Men kan het zich niet eens meer voorstellen dat er andere manieren van werken bestaan. De West-Europeaan heeft enorme pretenties. Ik ben daar zelf ook bang voor. Wanneer ben ik geprogrammeerd en waarom zie ik het niet? Dat heeft me voortdurend bezighouden.'

'Ik zie het niet zo duister in met de Serviërs'

Over het legendarische historische besef van Joegoslaven: 'In Bosnië werd zo vaak naar het verre verleden verwezen, dat ik het gevoel kreeg: het gedonder moet nu maar eens afgelopen zijn. De verhalen over verkrachting maakten me bang, maar ook kwaad. Je zag al die levens naar de bliksem gaan, ik voelde het bijna zelf. Het is me een raadsel hoe mannen het voor elkaar kregen op bevel te verkrachten. Voor elkaar waren ze ook wreed: het kwam soms tot verminking en castratie.'

Oorlogen worden niet gevoerd om te winnen, maar om te vernielen. Dorpen in de Balkan die van geen enkele strategisch belang waren, werden verwoest. Het dorp

moest kapot, de vrouwen moesten verkracht, om te bevuchten, niet alleen om te vernielen. In de vrouw van de andere partij moest het eigen zaad worden geplant. Bibliotheken, kerken en moskeeën moesten kapot worden gemaakt, alle symbolen die te maken hebben met de cultuur van de ander, moesten worden vernietigd. Heel Europa moest bij de oorlog betrokken worden, vandaar de manipulatie met foto's van concentratiekampen en het jongleren met aantallen slachtoffers.

Officieel werd de oorlog in Bosnië en Kosovo gevoerd voor machtsuitbreiding van Servië, maar de Serviërs zijn de meest glorieuze verliezers van de afgelopen eeuwen. Ze gaan lustig door met verliezen, want dat is blijkbaar heel plezierig. Maar vooral de jongeren waren Milosevic, de oorlogen en de armoede zat. Ze zijn gefascineerd door de buitenwereld. Wij kunnen ons niet voorstellen hoe geïsoleerd ze waren. Studenten vroegen: 'Professor, vertelt u eens over vroeger toen je nog kon reizen.'

Ook het landschap heeft invloed. 'De Noordpool is landschappelijk het meest ingrijpende en bevrijdende wat ik ooit heb meegemaakt. Er staat niks in de weg, geen boom, geen struik, niks. Het is een soort verlossing, je bent ook van jezelf af. Dat is het tegenbeeld van Bosnië waar je nooit aan jezelf ontkomt en je jezelf altijd tot last bent. Er gaat dreiging uit van het landschap. Woest en bosachtig met diepe kloven en rivieren als slangen. Geen brug is er gebouwd zonder tegenwerking of zonder bloedvergieten verdedigd. Sarajevo ligt in een kloof en werd tijdens de oorlog vanaf de heuvels eromheen beschoten.'

Bosnië heeft me veranderd. Mijn geduld met onverdraagzaamheid - ook hier in Vlaanderen - is totaal op. Ook met het gepraat over identiteit. Hou je eens bezig met andere dingen dan met waar jij zo uniek in bent! Waarom kun je geen belangstelling hebben voor anderen? Daar zit vaak angst voor zelfverlies achter. Er bestaat tussen mensen altijd een machtsrelatie. Jij bent man, jij vrouw, jij bent oud, jij jong. We zijn honden die van angst bijten. Ik zie het hier in de straat. Ouderen krimpen van de schrik als er een paar Marokkaanse jongens op de brommer voorbijkomen. Als er een normaal contact tussen hen zou bestaan, was het gedaan met die angst. Zoals die oudere vrouw die moeilijk

is op

kan lopen en aan zo'n jongen vroeg of hij een boodschap voor haar wilde doen. Ze was noodgedwongen over haar angst heen-gestapt, maar ze durfde het.

Gelukkig zit helpen ook in de mens, al heb ik me wel eens afgevraagd of ons werk effectief was. Goed, dan sta je daar in een dorp met drie vrachtwagens met antibiotica en pampers, maar wat haalt het uit? Je werkt je de pleuris en toch vraag je je af: wat doe ik hier eigenlijk? Wat maakt het nog uit: een dorp meer of minder, een man of een vrouw meer of minder? Je schippert tussen de beulen en de slachtoffers. Maar hulp is voor die mensen toch belangrijker dan wij denken. Iemand zei: het kan het verschil zijn tussen leven en dood. Het gaat hen niet eens zover om wat we meebrachten. De dekens zijn menig meegenomen, maar het gaat vooral om het gevoel niet verlaten te zijn, want in de steek gelaten worden is onverdraaglijk. We werden wel gezien als rare vogels die uit de mist kwamen, maar er kwam tenminste iemand.

Over de komende jaren: 'We zullen het van de nieuwe generaties moeten hebben, want er is de afgelopen jaren zoveel haat gezaaid dat mensen daar niet meer overheen stappen. Elke Bosnische familie kent haar oorlogsslachtoffers. De cultuur van de streek is de bloed-

wraak, nog steeds. In het Kroatië onder Tudjman zag je steeds meer fascistoïde culturen, het verleden werd gekleurd. Maar toen hij weg was, ging het meteen de goede kant op, de kust werd opengegooid voor het toerisme. Er zullen in de dorpen nog wel Kroaten zitten te wrokken, maar het is bepaald geen meerderheid. De meerderheid wil leven en met de wereld omgaan, wil toeristen ontvangen.

In West-Europese ogen deugen de Serviërs niet, maar ik voel dat anders. Ik heb gezien hoe gek ze zijn en wat ze kunnen uitvreten, maar ze kwamen afspraken na en op den duur ga je dat toch waarderen. Het enige multiculturele centrum dat we hadden in de Balkan, stond in Servië. En ze hebben humor, in tegenstelling tot Bosnische moslims die zichzelf altijd bloedserius nemen, wat na een tijdje op m'n zenuwen ging werken.

Serviërs kunnen om zichzelf lachen. Ze hebben allerlei spreekwoorden waarin de draak wordt gestoken met machthebbers. Dat is een vorm van beschaving, dus ik zie het niet zo duister in met de Serviërs. Maar de nieuwe president Kostunica is wel een harde socialist, het communisme is er niet weg. Onder hem kun je beter geen Albanees in Kosovo zijn, want hij zal proberen de vredesmacht uit Kosovo weg te krijgen en Servië daar en in Montenegro te laten domineren.'

Van Paemel ziet raakvlakken tussen haar ervaring in Bosnië en haar eigen leven. 'Ik werd gegrepen door wat ik meemaakte in Bosnië omdat het verankerd ligt in m'n eigen verhaal. Mijn familie heeft veel met paarden te maken. Mijn grootvader - door wie ik ben opgevoed - was een van de eerste Nederlandstalige cavalerieofficieren in het Belgische leger die niet alleen in het Frans maar ook in het Nederlands bevelen

gaven en prompt daarvoor naar een Frans strafkamp werden verbannen, omdat het werd gezien als insubordinatie. De bevelvoering in de Eerste Wereldoorlog was in het Frans. En dan werd eraan toegevoegd: 'Pour les Flamands le même chose.' Dat heeft slachtoffers gekost onder de Vlaamse soldaten die het Frans niet verstonden. Mijn grootvaders compagnie had krijgsgevangenen gemaakt. Een van de gevangenen ontdekte dat mijn grootvader Duits sprak en vertelde hele nachten over zijn land, Slovenië, zijn moeder, zijn lief en uiteraard over zijn paard: een witte Lipizzaner die zwart was geboren. Mijn grootvader had nog nooit van Lipizzaners gehoord en ging na de oorlog meteen kijken in Wenen om hun dressuur te zien. De dressuur heeft een militaire oorsprong. Het zijdelings lopen wat wij zo elegant

**'Je denkt op het laatst:
een dorp meer of minder,
wat maakt het nog uit?'**

vinden, is gewoon het ontwijken van de vijand. Allemaal figuren om van het paard een gevechtswapen te maken, een strijdros. De Lipizzaner is niet nuttig, is alleen maar geschikt voor het spektakel van dressuur, voor schoonheid. Zo zou het met de mens ook moeten zijn.

Voor de Balkan-actie kwam ik in de buurt van Triëst en zag ik op de kaart een klein woordje: Lipica, in Slovenië. Ik ben erheen gegaan. Slovenië wil graag bij de Europese Unie, maar dat is een markt die soms onredelijke eisen stelt aan producten. Italiaanse fascistie hadden in 1942 op terugtocht naar Italië in Lipica de stoeterijpapieren gestolen. In 1993 claimde Italië dat de Lipizzaner een Romein was, want volgens een Europese wet moeten alle producten - ook genetisch materiaal en sperma - een label van herkomst hebben. Zo kunnen Denen geen Griekse feta verkopen en Nederlanders geen Franse cambembert.

De Oostenrijkers protesteerden dat zij de stoeterij in Lipica in 1580 hebben gesticht. Maar in Brussel zit de internationale Lipizzanervereniging en die claimde het label ook. Ik vond dat Slovenië gelijk had en dus heb ik samen met Sloveense schrijvers de vereniging van Lipizza opgericht en met succes. De Lipizzaner is nog steeds Sloveens. Daarmee bezig zijnde, zag ik op eens het omslag van een boek voor me en toen kon ik met schrijven beginnen. Ik vond een schilderij van Ivan Generalic: *Spelende paarden*. Dat staat nu op het omslag van mijn boek.'

Terugkijkend op de - succesvolle - Balkan-actie: 'Misschien is hulp bieden voor onszelf nog belangrijker dan voor de mensen die je helpt. Je verliest het gevoel van machteloosheid. Als er zo dicht in de buurt in Europa zo'n oorlog woedt, voel je je niet meer comfortabel. Dan wil je iets doen. Dan blijkt soms dat het onmogelijke mogelijk wordt, dat paarden kunnen spreken.'

Cees Veltman

Foto Gerald Dauphin

Monika van Paemel: 'Dan sta je daar met drie vrachtwagens met antibiotica en pampers'

Hulp aan Balkan

Waarom laat de Servische president Kostunica de drie- tot zesduizend Kosovo-Albanezen niet vrij die door ex-president Milosevic als oorlogsbuit zijn meegenomen? Het is opmerkelijk dat de vier Nederlandse jongens wel, maar de even onschuldige Kosovaarse kinderarts Flora Brovina nog steeds niet buiten de cel verblijft. Zou dat ook zo zijn als Kosovo een rijk land was geweest, waarvan de nieuwe Joegoslavische president hulp mocht verwachten? *28-10-2000*

Het is opmerkelijk dat Kostunica nu voorstelt Joegoslavië te herdopen in 'Servië-Montenegro'. Dat lijkt een concessie aan de Montenegrijnse drang naar zelfstandigheid, maar het is ook een enge benadrukking van Servië. Kostunica neemt daarmee afstand van het Titoïstische streven naar federatieve vereniging van de Zuid-Slavische landen. Gelukkig heeft hij zich tijdens zijn ontmoeting met de Europese leiders in Biarritz veel gematigder uitgelaten zodat hij daaraan gehouden kan worden.

Naast Milosevic is, slechts een paar dagen later, ook Alija Izetbegovic - haast onopgemerkt door de sensatie in Belgrado - afgetreden. Hij was de almachtige leider van het islamitische deel van Bosnië, zetelend in Sarajevo. Was hij aangestoken door de val van zijn beoemde vijand? In elk geval is het nu een feit dat van alle oorlogszuchtige leiders die in de achterliggende Joegoslavische oorlogen een hoofdrol hebben gespeeld, er geen meer over is. De Kroaat Tudjman had al eerder het veld geruimd, nog voorafgegaan door de Bosnische Serviër Radovan Karadjic. Een generatie van hitsige, super-nationalistische leiders is ontroond en dat staat netjes. Het perspectief van een nieuwe verbinding tussen de gefragmenteerde landen van het voormalige Joegoslavië gloort in de verte en dat is ook de richting die de uniformen-revolutie tot een duurzaam succes kan maken.

Nu willen Slovenië, Kroatië, Bosnië en Kosovo nog hun wonden likken. De reacties op de val van Milosevic in de vroegere deelrepublieken van Joegoslavië zijn begrijpelijkerwijs gereserveerd: eerst zien en dan geloven of de Serviërs hun nationalisme afgezworen hebben. Kroatië eist van Belgrado herstelbetalingen en de Kosovaren dreigen met een nieuwe boycot van de stembus in het geval de Joegoslavische verkiezingen van 23 december ook in deze provincie gehouden gaan worden. Ook Macedonië heeft het te druk met het bewaren van het labiele evenwicht tussen haar Slavische en haar Albanese bevolkingsdeel, om weer tot enige staatkundige band met Servië te kunnen besluiten. Maar dat neemt niet weg dat er nu weer economische contacten zullen opbloeien die niet gehinderd worden door politieke tegenstellingen.

Onder welke voorwaarde kan de revolutie in Servië zich ontplooiën en leiden tot herstel van een verband tussen de scherstaten op de Balkan? Er zijn twee voorwaarden en geen geringe.

De eerste is dat men Milosevic berecht op een zodanige wijze dat de genocide waaraan hij leiding heeft gegeven onder ogen wordt gezien. Zonder deze zuivering van het collectieve geweten kan men van Kroatië, Bosnië en Kosovo geen werkelijke toenadering verwachten, want Vukovar, Srebrenica en Pec zijn niet zomaar vergeten en vergeven. Daarvoor zal Milosevic naar het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag moeten. Want in Servië zal men hem daarvoor nu niet voor de rechter slepen. Maar juist dat heeft volgens Kostunica 'geen prioriteit'.

De tweede voorwaarde is dat de hulp die vanuit het Westen wordt toegezegd aan de gepijnigde Balkan ook werkelijk wordt gegeven en de bevolking bereikt. Tot nu toe is er van alle mooie beloften die er na de Kosovo-oorlog zijn gedaan, in de praktijk nog niet veel terechtgekomen. Het is tergend moeilijk de Europese bureaucratie opzij te zetten en in die zin zal het revolutionaire denken naar Brusselse bolwerken moeten uitwaaien. Europese hulp is essentieel, niet alleen humanitair, maar ook politiek. Juist Europa is de noemer waaronder de stukjes van de puzzel tenslotte ooit weer een aanvaardbaar totaalbeeld kunnen vormen.

Roel van Duijn

Moord in Pristina

24-11-2000
PRISTINA - Een naaste medewerker van Ibrahim Rugova, leider van de gematigde Albanese partij LDK in Kosovo, is gisteren doodgeschoten in het flatgebouw waar hij woonde. Xhemajl Mustafa, was niet alleen politicus maar ook een invloedrijk journalist. Leden van de internationale vredesmacht KFOR en agenten van de VN-politie in Kosovo gaan de moord onderzoeken.
Rugova's LDK was de grote overwinnaar van de lokale verkiezingen vorige maand. De LDK haalde meer dan de helft van de stemmen, bijna twee keer zoveel als de voormalige Albanese guerrillabeweging UCK. In Zuid-Servië hebben Albanese strijders woensdag drie Servische politiemannen vermoord. Kfor en VN vrezen dat extremistische Albanese probe- ren Kosovo en het nieuwe, democratische Servië te destabiliseren.

Joegoslavië: Geen uitweg zonder geweld

23-9-2000

President Milosevic lijkt zich op te maken voor de laatste fase in de vernietiging van de federale republiek Joegoslavië. De verkiezingen voor het federale parlement en het presidentschap zullen hoogstwaarschijnlijk leiden tot toenemende spanning en geweld.

Welke uitkomst er op 24 september ook uit de bus komt rollen, het zal op zijn minst aanleiding geven tot een nieuwe ronde van intimidatie en onderdrukking die mogelijk een burgeroorlog tot gevolg heeft. De westerse landen blijven onder de dreiging van een nieuwe escalatie opvallend stil. Daar zal echter snel verandering in moeten komen, al is het alleen maar om op het ergste voorbereid te zijn. Het zal voor Madeleine Albright ook wel even slikken geweest zijn om openlijk Vojislav Kostunica, de kandidaat voor het presidentschap van de (gedeeltelijk) verenigde oppositie in Servië, te ondersteunen. Kostunica staat bij sommigen in Joegoslavië bekend als een fascist in een Armani-pak en heeft zijn nationalisme nooit onder stoelen of banken gestoken. Alles beter dan nog vier jaar Milosevic, moet de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken hebben gedacht. Een kansrijke, politiek correcte, anti-nationalistische kandidaat met pro-westerse denkbeelden is dan ook een illusie in de huidige Joegoslavische samenleving. Pragmatisme is het uitgangspunt van het handelen van Amerika.

Van de Europese regeringsleiders is na het sturen van een aantal tankwagens met stookolie, asfalt en eindeloos onderhandelen over het stabiliteitspact voor de Balkan weinig meer vernomen. Stille diplomatie heet dat en daar zijn de Amerikanen niet voor in de wieg gelegd. Die openden onlangs in Boedapest dan ook een kantoor dat de Servische oppositie moet ondersteunen, maar dat werd hen niet in dank afgenomen door Kostunica en de zijnen. Openlijke steun van een land dat nog niet zo lang geleden bommen op Servische steden gooide, is nu

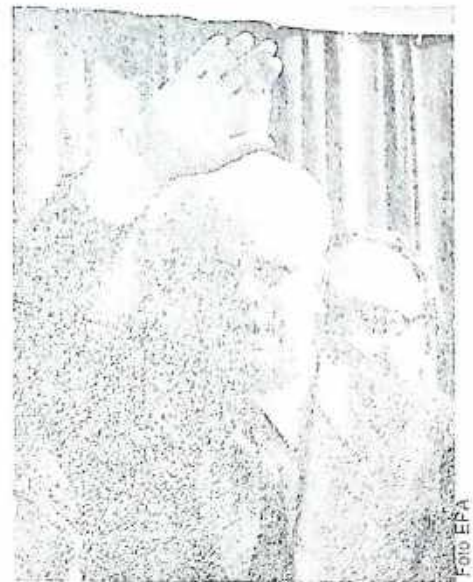
eenmaal geen goede basis om de toch al ongelijke verkiezingsstrijd te winnen. Het dwong Kostunica wel om weer fel van leer te trekken tegen de vijanden van het Servische volk. Niet echt slim van de Amerikanen. Clinton en Gore zouden met hun leger aan campagnespecialisten toch beter moeten weten.

Maar gaat Kostunica de verkiezingen winnen? Het is best mogelijk. De opiniepeilingen geven hem in ieder geval een goede kans. De vraag is echter of Milosevic hem de overwinning zal toestaan. Mogelijk zal de oppositie op de avond van de vierentwintigste september direct de overwinning oproepen en zijn aanhangers oproepen de straat op te gaan. Maar of die dat massaal zullen doen, is de vraag. Kan de bevolking een nieuwe verputtingsdag naar het recente opfortingst en hebben ze geen vertrouwen in de nog steeds sterk verdeelde oppositie?

Veel zal afhangen van de reactie van Milosevic, voor wie zeer veel op het spel staat. Als opperbevelhebber van het leger en de binnenlandse milizie kan hij de troepen oproepen de orde met geweld te herstellen, waarbij cruciaal zal zijn of die de wapens tegen het eigen volk zullen opnemen. Op dit moment speelt de Servische milizie een belangrijke rol in de onderdrukking van de oppositionele jeugdbeweging OTPOR, die met hun *he's finished*-campagne de apathische Servische kiezers oproepen toch vooral te gaan stemmen op 24 september.

Maar ook als Milosevic zonder geweld het veld ruimt, zal Kostunica grote moeite hebben om de chaos te beteugelen. De positie van deelrepubliek Montenegro zal de hoogste prioriteit moeten krijgen in het post-Milosevic tijdperk. En wat te denken van de voorspelbare druk die er vanuit het Westen en de eigen regio zal komen om de vrij loslopende oorlogsmisdadigers op te pakken? Er zijn zoveel mensen van het huidige regime afhankelijk, dat het een wonder zou zijn als een omwenteling zonder bloedvergieten verloopt. Het lijkt echter onwaarschijnlijk dat Milosevic het zover laat komen.

Zogenaamde westerse infiltratie, intimidatie van de vrije pers, moord, het kopen van stemmen, fraude, het uitroepen van de noodtoestand; het is een voor Milosevic en de zijnen bekend arsenaal aan machtsmiddelen om uiteindelijk toch de verkiezingen te winnen. In dat geval zal de reactie van de internationale gemeenschap voorspelbaar fel zijn, maar vermoedelijk zal het bij woorden blijven. Dat wordt anders als de situatie in deelrepubliek Montenegro escaleert. De Montenegrijnse regeringspartijen hebben zich fel verzet tegen de 'eenzijdige' wijziging van de grondwet door het federale parlement. Daarbij werden ze van harte gesteund door de G-8. Dat ze vervolgens

Milosevic wint altijd

door de Amerikanen onder druk werden gezet om toch mee te doen aan de door Milosevic uitgeroepen verkiezingen voor het nieuwe federale parlement, is in Montenegro in het verkeerde keelgat geschoten. Je kunt niet tegen de gedwongen staatkundige hervormingen zijn en vervolgens wel meedoen aan de daaruit voortvloeiende verkiezingen, zullen ze in Montenegro hebben gedacht. Waar Amerikaans pragmatisme al niet toe kan leiden.

Zo werden fake-verkiezingen plotseling toch een bloedserieuze zaak en kreeg de actie van Milosevic achteraf toch nog een zekere legitimiteit van het belangrijkste lid van de internationale gemeenschap. Als hij wint, zal Milosevic zich gesterkt voelen en vervolgens hard optreden tegen de afvallige deelrepubliek. Wederom zal hij erop gokken dat hij zijn gang kan gaan. Dat zal zonder enige twijfel tot een nieuwe burgeroorlog leiden, waarbij het Westen niet aan de zijlijn kan blijven staan. De Navo kan haar borst alvast natmaken.

Welk scenario je ook kiest, 24 september wordt een volgende cruciale datum voor de Joegoslavische federatie. De Amerikanen proberen onder het mom van pragmatisme hun steentje bij te dragen, maar kunnen met het oog op de eigen naderende verkiezingen weinig initiatieven ontplooiën. Bovendien is hun politiek ten opzichte van Montenegro weinig consequent en dat kan ze nog lelijk opbreken als Milosevic toch de verkiezingen wint. Europa wacht af, zoals het dat al zo vaak ten opzichte van Joegoslavië heeft gedaan. Uit bovenstaande situatie is eigenlijk geen uitweg zonder geweld mogelijk en dat stemt zeer somber.

Arjen Berkvens

Slachtoffers die zich sloeries voelen

Opvangcentrum maakt verkrachte vrouwen weerbaar

Els de Groen

Weinigen zullen de dagelijkse tv-beelden van uitgeputte mensen aan de grens met Albanië of Macedonië zijn vergeten. Met bundeltjes schaarse bezittingen kwamen de meesten aan na een voettocht van weken, onderweg onder schot gehouden door Servische militairen. Een miljoen Albanezen zijn zo, per auto, tractor of trein uit Kosovo gedeporteerd. Onder hen was Drita (21) uit Mitrovica.

'Samen met mijn moeder en andere vluchtelingen was ik op weg naar Albanië. We liepen in een colonne die aldoor werd beschoten en met granaten bestookt, maar niemand mocht zich omdraaien om gewonden te helpen. Al was het je naaste familie. Plotseling werd ik getroffen. Ik probeerde het bloeden van mijn arm te stelpen en geen aandacht te trekken. Maar een Serviër die aan de kant stond te kijken pikte me uit de rij. "Ben je gewond? Dan moeten we je helpen..."

Tegen mijn moeder zei ik dat ze verder moest lopen en dat mijn arm wel genezen zou zijn als zij in Albanië aankwam. Ik moest in een vrachtwagen klimmen met een gordijn dat de laadruimte in twee helften verdeelde. Aan mijn kant zaten twee kinderen. "Waarom zitten we hier?" vroegen ze. Na een poosje werden ze opgehaald en achter het gordijn meegenomen, waarna ik ze hoorde schreeuwen. Er verscheen een roma-man, een soort boodschapper, begreep ik later, die zei dat ik het risico liep met een Serviër te moeten vrijen...

...van de Servische gynaecologe: 'Denk je dat ik mijn tijd aan een Albanese ga verspillen?' Gelukkig voor Drita en andere getraumatiseerde vrouwen is er in Kosovo het Center for Protection of Women and Children. Een kleine tachtig Albanese hulpverleners staan hier klaar voor alle vrouwen en kinderen, ongeacht hun afkomst.

Nu aandacht van een verpleegkundige, later misschien van pleegouders

Daarna was het mijn heft achter het gordijn te verdwijnen. Soldaten begonnen me uit te kleden en te mishandelen, toen ik het bewustzijn verloor. Ik was overal toen ik bijkwam. Met de auto brachten ze me naar een plaats waar ik dagen achtereen steeds opnieuw werd verkracht. Een van mijn armen was aan de ev vastgebonden, en een been aan de tafel. Ik had ontzettende dorst, maar de roma-man waarschouwde me dat ik weer werd verkracht als ik water zou vragen.

Na elf dagen kwam er een Serviër die me toefluisterde: "Ik sla op de tafel, jij schreeuwt. Doe of ik vreselijk tekeerga. Daarna zal ik vragen of ik een 'wandeling' met je mag maken." Eenmaal buiten zei hij: "Ik kan het niet meer aanzien wat ze met je doen. Ik heb zelf twee dochters. Ik zal je naar het ziekenhuis in Mitrovica brengen. Je hebt medische hulp nodig." Maar in Mitrovica weigerde de Servische gynaecologe iemand als mij te helpen. "Denk je dat ik mijn tijd aan een Albanese ga verspillen?" zei ze tegen de soldaat. Mijn redding werd een verpleegkundige die me vier dagen onder een tafel verborg, voordat ik echt kon ontsnappen.

De hoofdvesting van het centrum, dat ondersteund wordt door onder meer Zweden, Médecins du Monde en het Nederlandse Lepend Vuur, bevindt zich nog steeds in Pristina, maar verspreid over heel Kosovo opereren nu tien filialen, waar artsen, gynaecologen, psychotherapeuten, verpleegkundigen en administratrices werken. Een klei-

ne tachtig vrouwen in totaal, allen Albanees. Dat laatste valt te verklaren uit de aard van het conflict: voor Serviërs waren er ziekenhuizen, voor de tweederangs burgers geworden Albanese met.

Toen in 1998 de situatie in een gruwelijke oorlog ontspoort, werd dat ook merkbaar in de etniciteit van het centrum, waar bijna uitsluitend nog Albanese vrouwen rondlopen. Alleen getraumatiseerd door één en vaak meer verkrachtingen. Alleen maar vertrouwenspersonen durfden ze de details te vertellen. Ze voelden zich hoer en schuldig aan wat hun was overkomen. Een aantal kon worden

ELS DE GROEN

Een vrouw van acht leert tanjempoesen. Zij en haar vijf oudere zussen zijn verkracht. Staand in het midden haar moeder.

Een eeuw lang minachting

Het nationalisme op de Balkan ontstond eind negentiende eeuw, toen het Turkse Rijk na vijf-honderd jaar overheersing begon te wankelen en de Balkanvolken een eigen identiteit gingen zoeken. Als niet-Slaven werden de Albanese door de Serviërs geminacht. Dat leidde tot invasies, gevolgd door duizenden moorden en massadeportaties, waarvan historische documenten getuigen. Het was Tito, een Kroaat, die de Albanese al tijdens de Tweede Wereldoorlog gelijke rechten beloofde. Maar hij kon die belofte door binnenlandse weerstand pas na een kwart-eeuw waarmaken. In 1970 kregen de Albanese een eigen universiteit en in 1974 werd de grondwet zodanig gewijzigd dat de machtsbalans Servië deed intomen.

Hoezeer het lot van de Albanese met dat van Tito verbonden is, blijkt uit de studentenopstand in Kosovo's hoofdstad in 1981, nog geen jaar na Tito's dood. Uit angst voor nieuwe terreur eisten de studenten de status van republiek binnen de federatie, een mogelijkheid die de grondwet uit 1974 hun bood. Maar Belgrado stuurde tanks en er vielen ten minste elf doden. In de jaren die volgden begon de Servische pers een propagandacampagne, die Albanese afschilderde als barbaarse separatisten. Het was deze hetze die het Servische volk rijp maakte voor het tijdperk-Milosevic en een reeks verwoestende oorlogen.

In 1989 viel het Servische leger Kosovo binnen, schafte de autonomie af, ontmantelde de media en verbood de taal. De Albanese bevolking werd massaal ontslagen. Minderheidsgroepen zoals de roma (zigeuners) konden kiezen: wie solidair met de Serviërs was (in Kosovo bijna 10 procent van de bevolking) kon zijn werk behouden, wie voor de Albanese koos (90 procent) zou hun lot moeten delen.

Van 1989 tot 1998 verdroegen de Albanese lijdzaam de dagelijkse vernederingen (huiszoekingen, foltering, detentie en verkrachtingen) door het Servische leger. Toen was het guld op. Het UÇK, het Kosovaarse bevrijdingsleger, begon met gerichte aanvallen op politie-eenheden, die uit vergelding complete families doodden. Wat jarenlang het aanzien van een apartheidsregime had gehad, ontpopte zich in 1998 als een genocide. Ook het patroon in verkrachtingen van Albanese vrouwen onderging een verandering: er kwam systematiek in, er ontstonden kampen, het werden massaverkrachtingen. Voorjaar 1999, tien jaar na de invasie, greep het Westen eindelijk in. Hoog in de lucht wierpen Navo-vliegtuigen hun bommen af en beneden vluchtten tienduizenden Albanese en roma voor hun vijanden en de explosies.

Dit verhaal en vele andere getuigenverklaringen van vrouwen heeft Sevdi Ahmeti (55), directeur van het Center for Protection of Women and Children, meegegeven aan Carla del Ponte, hoofd-aanklaagster van het Joegoslavië-tribunaal, die eind juni Kosovo bezocht.

Het opvangcentrum werd opgericht in 1993, toen de Servische bezetting een medische bedreiging voor Albanese vrouwen en kinderen werd. Reguliere gezondheidszorg werd kinderen onzegd en vrouwen die moesten bevallen durfden niet meer naar een kraamkliniek uit angst te worden gesteriliseerd of hun kind te verliezen. Maar niet alleen Albanese, ook Servische en roma-vrouwen doen een beroep op het centrum, dat principieel neutraal is. De omstandigheid dat het personeel volledig uit vrouwen bestaat zal daarbij zeker een rol spelen, maar ook de soms delicate aanleiding tot een bezoek. Onder invloed van tien jaar agressie is ook het huiselijk geweld in Kosovo toegenomen. Mannen, vernederd of opgefokt, reageren zich af op familie, wat tot mishandelingen en zelfs incest leidt en vrouwen dwingt onder te duiken.

geaborteerd, anderen kregen een kind dat ze in veel gevallen afstuden, omdat ze er hun familie mee te schamen zouden maken. Het centrum helpt sindsdien dringend hulp. Verkrachte vrouwen en meisjes moeten van hun schaamte- en schuldgevoelens worden verlost, zich geen slaaf maar slachtoffer weten en durfde weerbaarder worden in prisa en tegen de daders. Uiteraard kan het contact al dit werk onmogelijk alleen aan. Het centrum vormt de spil die in samenwerking met andere organisaties de spoedgevallen opvangt en in overleg met kinderklinieken opgroeiende peuters helpt. Als moeders hun kind afstaan, zoekt het centrum adoptiegezinnen. Op dezelfde manier wordt bemiddeld voor weeskinderen, die soms getuigen waren van de moord op hun eigen ouders. Een vierde categorie slachtoffers zijn vrouwen en meisjes die, lijdend onder huiselijk geweld, schuiladressen zoeken.

Met Meli, een psychologe, bezoek ik zo'n adres in Pristina. Het is een kerk, waarin sobere kamertjes ingericht zijn. In een ervan woont een moeder met haar beide dochters: slachtoffers van incest. In een ander huist

Shpresa, een jonge Albanese, verkracht door een Albanees. Ze voedt juist haar baby. Twee dagen tevoren wilde ze die nog afstaan. Nu lijkt die miraculeuze melk een eerste band te gaan scheppen. Maar de familie wil Shpresa alleen zonder baby terug... In weer een andere kamer woont een romanfamilie, wier huis in brand is gestoken. De hele nacht heeft de eigenaar andere onderduikers met zijn geschreeuw uit hun slaap gehouden.

Voor het schuiladres rijden Meli en ik naar een grote internaat, eveneens in de stad, waar ontkloos geworden vrouwen en hun kinderen wonen. Een van hen heeft een mant naar het lot van de andere mannen durft ik niet te vragen. In zijn dorpen, zoals Krashu i Madh, waar alle mannen gedood zijn. Sommige vrouwen hebben letters van hun kamers gehaald door er tapijten te leggen en uren te versieren. Anderen hebben de triestheid van de gang gekookt binnengelaten, alsof het niet meer komt kleden over de waarheid te zeggen.

De zon schijnt tel als we op een ander dag met een heel gezelschap de beboste betgen ingaan. Meli is er, de dokter, twee mannen

FLI DE GROEN

Houden of afstaan? Een moeilijk dilemma als de baby eenmaal gevoed wordt.

van het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen, Sevdia en ik.

Selime, de chauffeuse, heeft een paar scherpe ogen. Verraderlijke kuilen, het gevolg van granaatslagen, mijdt ze met stevige slingers. Na een poosje verlaten we het asfalt voor een klimmende zandweg. Reisdoel is de enige Albanese boerderij in een Servi-

informatie Scapino Ballet Rotterdam: 010 - 414 24 14 - www.scapinoballet.nl

SCAPINO BALLET ROTTERDAM

Perfect Skin

Ed Wubbe
J.S. Bach
vioolconcerten live

vr. 17 nov. 2000	Rosendaal, Schouwburg De Kring	20.00 uur	0165-55 55 55	do. 14 dec.	IJmuiden, Stadsschouwburg Velsen	20.15 uur	0255-51 57 89
za. 18 nov.	Zaandam, Zaantheater	20.15 uur	075-655 53 33	vr. 15 dec.	Alkmaar, Theater De Vest	20.15 uur	072-512 73 44
ma. 20 nov.	Den Haag, Lucent Danstheater	20.15 uur	070-360 49 30	zo. 17 dec.	Eindhoven, Stadssch. Eindhoven	20.15 uur	040-211 11 22
di. 21 nov.				ma. 18 dec.	Amersfoort, Theater De Flint	20.15 uur	033-422 92 29
wo. 22 nov.	Schiedam, Fortis Theater a.d. Schie	20.15 uur	010-246 74 67	wo. 20 dec.	Drachten, De Lawei	20.00 uur	0512-51 33 44
wo. 29 nov.	Waalwijk, De Leest	20.15 uur	0416-33 17 51	do. 21 dec.	Breda, Chassé Theater	20.30 uur	076-530 31 32
do. 30 nov.	Den Bosch, Theater aan de Parade	20.00 uur	073-612 51 25	vr. 22 dec.	Dordrecht, Schouwburg Kunstmin	20.15 uur	078-639 79 79
za. 2 dec.	Roermond, TheaterHotel De Oranjerie	20.00 uur	0475-33 50 61	za. 6 jan. 2001	Kerkrade, Theater Kerkrade	20.00 uur	045-571 66 07
ma. 4 dec.	Rotterdam, Rotterdamse Schouwburg			wo. 10 jan.	Amsterdam, Stadsschouwburg Amsterdam		
v/m				do. 11 jan.		20.15 uur	020-624 23 11
vr. 8 dec.		20.15 uur	010-411 81 10	vr. 12 jan.	Gouda, De Goudse Schouwburg	20.00 uur	0182-51 37 50
ma. 11 dec.	Utrecht, Stadsschouwburg Utrecht	20.00 uur	030-230 20 23	za. 13 jan.	Hoofddorp, Schouwburg De Meersse	20.15 uur	023-563 75 75
di. 12 dec.	Leeuwarden, Stadssch. De Harmonie	20.15 uur	058-233 02 33	di. 16 jan.	Recklinghausen, (D) Festspielhaus		
wo. 13 dec.	Tilburg, Schouwburg Tilburg	20.15 uur	013-543 22 20				

sche streek. Het huis is finaal uitgebrand maar door hulpverleners hersteld. De bewoners echter verkiezen nog steeds de tent. Alleen Fatima, een ongeveer vijftienjarig meisje, dat ondanks de hitte in een dikke trui is gekleed, zit de hele dag in het huis. Na wat aandringen komt ze naar buiten. Ze lacht, maar op een vreemde, ondoorgrondelijke manier. Haar gedrag is dat van een peuter die verlegen wil wegcruipen voor al die vreemde mensen. Bij de pas aangelegde pomp krijgt ze les in tandenpoetsen en handenwassen met zeep, net als haar zusje van acht. De moeder lacht ook voortdurend, waarbij ze gele tandstompjes en zalmroze tandvlees ontblijft. Ze oogt zeventig, hoewel ze niet ouder dan vijftig kan zijn. Ik vind het een deprimerende omgeving.

'Die Fatima...' vraag ik later, 'is die monogolide?'

'Nee, getraumatiseerd,' zegt de arts. 'Haar vader is doodgeschoten en zij en haar vijf zussen, ook de jongste van acht, zijn verkracht. Vier meisjes zijn er slecht aan toe en kijken niemand meer aan. Alleen het jongste zusje functioneert nog betrekkelijk normaal.'

Onvermoeibaar heeft Ahmeti jarenlang bewijzen verzameld van mensenrechtenschendingen totdat ze in mei vorig jaar werd opgespoord en mishandeld. Het was de maand waarin alle nog in Pristina ver-

blijvende Albanezen, honderd- tot honderdtienduizend, een identiteitskaart ontvingen. De kaart had dezelfde betekenis en hetzelfde doel als de jodenster en de band die roma op last van de nazi's in de Tweede Wereldoorlog droegen. Kfor, de VN-vredesmacht, kwam erachter toen het in juni vorig jaar Pristina introk, net op tijd om het leven van de stedelingen te redden. Het tijdperk-Milosevic mag dan achter ons liggen, daarmee zijn nog niet de duizenden vermisten opgespoord of gevangenen vrij-

Juist het zo gewone aan deze 'gemengde' kinderen onderstreept de waanzin van etnische zuiveringen

gelaten. Zo maakt Ahmeti zich zorgen over de omstandigheden in Servische gevangnissen waar vrouwen als Flora Brovina zitten, de kinderarts die aan gifgas blootgestelde scholieren behandelde. Ahmeti: 'Het Rode Kruis heeft de plicht haar toestand te onderzoeken, maar toen ik daarover sprak met een Spaanse medewerker van de United Nations Mission in Kosovo, antwoordde hij koeltjes: "Mevrouw Ahmeti, u bent te emotioneel. U verliest uw geloofwaardigheid als u uw gevoelens laat blijken." Ik zei: ik heb familieleden verloren, er is een aanslag op me gepleegd... En tóch ben ik bereid met Serviërs samen te werken en

staat mijn centrum open voor vrouwen van elke etniciteit. Ben ik emotioneel? "Vrouwen," reageerde hij, "zijn niet belangrijk."

Omdat het Center for Protection lang niet alle vrouwen en kinderen op kan vangen, werkt het ook samen met het ziekenhuis in Pristina. De peuters die ik er wil bezoeken, hebben hun onderkomen op de gynaecologische afdeling, maar het kost me enige moeite daar te komen: men wil hen zo goed mogelijk afschermen. 'Ze hebben recht op hun waardigheid als zelfstandig individu; ze hebben er niet om gevraagd uit een verkrachting geboren te worden,' had Sevdia tevoren al gezegd. Blakend van gezondheid kijken de kinderen me aan. Als ik een paar foto's gemaakt heb, komt een dokter

binnen die me sommeert te stoppen. Maar ik ben geen voyeur, uit op sentimentele plaatjes. Juist het zo gewone aan deze 'gemengde' kinderen onderstreept de waanzin van etnische zuiveringen.

Wrang is dat intussen Russische en Moldavische vrouwen illegaal Kosovo binnestromen om de seksuele behoeften van hulpverleners te dekken. Service van de maffia! Een speciale eenheid stuurt hen prompt weer weg, omdat het oudste beroep van de wereld cynisch contrasteert met het nog maar pas erkende nieuwste oorlogswapen: massaverkrachtingen.

Avance...

mode in leer en suède

ZAAL
LEEUWARDEN

St. Jacobsstraat 13-15,
Tel. (058) 21 33 697

STELLWAGEN
COACHING

biedt
PERSONAL JOB COACHING:
individuele begeleiding,
deskundig en doeltreffend,
bij het uitbouwen van uw carrière.
(Herjontdek uw talenten en
werkplezier en vergroot
uw effectiviteit.

Bel voor de uitgebreide brochure:
Doortje Stellwagen
Teylershofjesstraat 1-zwart
2011 JK Haarlem
tel. 023-532 97 88
fax 023-531 91 55

geregistreerd supervisor, gevestigd sinds 1986

"Met
0900 - 1450?"

Als u het even niet meer weet: bel Korrelatie
Korrelatie wijst u de weg in het doolhof van
instellingen voor gezondheidszorg en welzijn,
de regelingen en de voorzieningen.

korrelatie

telefoon 0900 - 1450 - 10 ct per minuut
email vraag@korrelatie.nl
www.korrelatie.nl

Gerechtigd? g-g-2000
Een oorlog die aan miljoenen mensen vermaak biedt, die tienduizenden journalisten over de hele wereld werk verschaft en misschien aan duizend mensen het leven kost, is zo'n oorlog niet gerechtvaardigd?
Arnon Grunberg, schrijver

Milosevic keert terug in politieke strijdperk

BELGRADO - Servië's voormalige sterke man, Slobodan Milosevic, is zaterdag op een congres van zijn Socialistische Partij met grote meerderheid herkozen als partijleider. Tijdens zijn eerste publieke optreden sinds zijn gedwongen aftreden in oktober hekelde Milosevic de huidige leiding, volgens hem 'verraders', die Servië's 'nationale helden' willen uitleveren aan de 'nieuwe Gestapo' (het VN-tribunaal in Den Haag). Milosevic hoopt op een come back bij de parlementsverkiezingen op 23 december.

Toenemende spanning in bufferzone Kosovo

27-11-2000
BUJANOVAC - De Servische autoriteiten hebben de internationale vredesmacht Kfor gisteren verweten zich onvoldoende in te spannen om de jongste golf van geweld in het zuiden van Servië te keren. Kfor-eenheden vervullen niet hun plicht om etnisch-Albanese opstandelingen te ontwapenen en de wapenaanvoer naar de bufferzone tussen Kosovo en de rest van Servië te verhinderen, stelt de burgemeester van de grensplaats Bujanovac.

Spanningen in grensgebied Kosovo en Servië lopen op

Serviërs vrezen nieuw offensief door etnisch-Albanese

27-11-2000
BUJANOVAC - De Servische autoriteiten hebben de internationale vredesmacht KFOR gisteren verweten zich onvoldoende in te spannen om de jongste golf van geweld in het zuiden van Servië te keren. Volgens de burgemeester van de grensplaats Bujanovac, Stojanca Arsic, vervullen KFOR-eenheden niet hun plicht om etnisch-Albanese opstandelingen te ontwapenen en de aanvoer van wapens naar de bufferzone tussen Kosovo en de rest van Servië te verhinderen. Evenmin zouden ze reageren op beschietingen van Servische politieposten in het gebied vanuit Kosovo.

De spanningen in het Presevo-dal zijn deze week opgelopen toen leden van het etnisch-Albanese Bevrijdingsleger voor Presevo, Medvedja en Bujanovac (Ucpmb) de Servische politie in het gebied aanvielen. Hierbij zouden vier Serviërs zijn omgekomen. Het Ucpmb wil de streek van Servië losweken

en met Kosovo samenvoegen. Volgens de Servische regering worden de aanvallen van het Ucpmb vanuit Kosovo ondernomen. De etnische Albanese hebben tot zondag middernacht een wapenstilstand afgekondigd. Beide partijen waren gisteren echter bezig manschappen en materieel naar de nieuwe frontlijn te verplaatsen. Ucpmb-strijders hielden de veroverde controleposten van de Servische politie nog steeds bezet en aan de rand van de bufferzone waren tanks van het Joegoslavische leger te zien. Een adviseur van de Joegoslavische president Kostunica, Zoran Djindjic, noemde de situatie in de grensregio zaterdag zeer dramatisch: „De terroristen bereiden in de komende twee tot drie dagen een nieuw offensief voor. Volgens Djindjic is het leger onvoldoende voorbereid om de aanval af te slaan. Inmiddels zijn ruim 1500 Albanese uit het grensgebied naar Kosovo gevlucht.

Kostunica heeft de leider van de gematigde etnische Albanese, Ibrahim Rugova, opgeroepen tot overleg over de toekomst van de provincie, die ondanks de wens van het overgrote deel van de be-

volking tot onafhankelijkheid, deel van Joegoslavië blijft uitmaken. Oplossingen van buitenaf zullen Kosovo noch Servië of Joegoslavië of de Balkan heil brengen, schreef Kostunica in een brief die door het persbureau Beta bekend werd gemaakt. De Franse president Chirac heeft zaterdag tijdens een bezoek aan Kosovo zijn bezorgdheid over de situatie geuit. (AP)

Rusland wil meedoen aan EU-defensiemacht

BERLIJN - Rusland is bereid samen te werken met de nieuwe EU-defensiemacht, die vanaf 2003 inzetbaar zal zijn voor crisisoperaties in Europa. De Russische minister van Buitenlandse Zaken Ivanov heeft zaterdag in Berlijn gezegd dat Rusland in een crisissituatie bereid is tot 'constructieve samenwerking'.

De lidstaten van de EU spraken vorig jaar af om een eigen defensiemacht op te zetten van 60.000 militairen. De aanleiding hiervoor was de oorlog in Kosovo, die duidelijk maakte dat Europa niet zonder de VS kan. (RTR)

Milosevic herkozen als voorzitter partij

BELGRADO - Na een stilte van bijna twee maanden is de voormalige Joegoslavische president Milosevic met een scheldkanonnade weer in de openbaarheid getreden. Hij deed dat op een congres van zijn partij, de SPS, waar hij werd herkozen tot voorzitter. Milosevic noemde zijn opvolger Kostunica, die aan de macht kwam na een volksopstand op 5 oktober, een 'verrader' en een 'westerse spion'. Hij hekelde de 'rechteloosheid' die zich na 5 oktober zou hebben afgespeeld en zei dat de staat in 'groot gevaar' was. Milosevic vergeleek het Joegoslavische Tribunal in Den Haag, dat hem heeft aangeklaagd wegens misdaden tegen de menselijkheid, met Hitlers Gestapo. (DPA)

Spanning aan grens Kosovo-Servië wijkt

BUJANOVAC - De spanning in het grensgebied tussen Servië en Kosovo is gisteren ietwat geweken.

28-11-2000
De Servische regering heeft een ultimatum aan de vredesmacht Kfor om de grens te sluiten voor etnisch-Albanese rebellen opgeheven. De Joegoslavische president Vojislav Kostunica bezocht het omstreken gebied, waar de spanning hoog is opgelopen na botsingen deze week tussen Servische troepen en Albanese guerril-

la-strijders. Daarbij kwamen vier Servische politieagenten om.

De Servische regering had bedreigd de Albanese rebellen aan te vallen als Kfor geen einde zou maken aan hun infiltraties in de gedemilitariseerde zone in Servië vanuit Kosovo. De opstandelingen strijden voor aansluiting van de Presevo-vallei in Zuid-Servië, waar overwegend etnische Albanese wonen, bij Kosovo. De rebellen hebben gezegd dat zij een staakt-het-vuren in acht zullen nemen.

Nationalisten verliezen toch in Bosnië

28-11-2000
SARAJEVO - De nationalistische partijen hebben bij de verkiezingen in Bosnië onverwacht toch geen meerderheid bemachtigd. Dat blijkt uit de officiële uitslag, die gisteren bekend is gemaakt.

De uitslag is gepresenteerd door de Organisatie voor veiligheid en samenwerking in Europa, de OVSE, die de verkiezingen van 11 november organiseerde. Bij de eerste uitslagen lagen de nationalistische partijen nog op kop.

De grootste partij in Bosnië is, tot vreugde van de OVSE, de multi-etnische SDP geworden. De partij won negen zetels in het 42 zetels tellende parlement. Maar de partij van hervormer Zlatko Lagumdžija is te klein om eenvoudig een coalitie te vormen.

De nationalistische partijen blijven met 19 zetels (was 29 zetels) het grootste machtsblok in het Bosnische parlement. De moslimpartij SDA won acht zetels, de Kroatische partij HDZ vijf zetels en de Servische partij SDS zes zetels. De SDS is opgericht door de Bosnisch-Servische leider Karadzic. De internationale gemeenschap houdt het blok van nationalistische verantwoordelijk voor het uitblijven van economisch herstel in Bosnië.

„Het is nog te vroeg om te voorspellen hoe een nieuwe coalitie eruit kan gaan zien”, zei de chef van de OVSE-missie, Robert Barry. Hij zei teleurgesteld te zijn dat de nationalistische partijen, ondanks hun zetelverlies, een stempel blijven drukken.

Proces bezetting Sarajevo vertraagd

28-11-2000
Er is opnieuw vertraging ontstaan bij de voorbereiding van het eerste proces over de belegering van Sarajevo voor het Joegoslavische Tribunal. De verdachte, de Bosnisch-Servische generaal Stanislav Galic (57), is van advocaat veranderd.

Galic' nieuwe raadvrouw, Mara Pilipovic uit Belgrado, vroeg gisteren op een voorbereidende hoorzitting om extra tijd om zich in de zaak in te werken. Zij kan pas over enkele weken zeggen hoeveel tijd zij nodig heeft. Sarajevo werd bij het begin van

de oorlog in 1992 omsingeld door de Bosnische Serviërs. De moslim burgers werden daarna bijna vier jaar geterroriseerd met onder meer artilleriebeschietingen en vuur door sluipschutters. Galic was van 1992 tot 1994 de commandant van het korps dat Sarajevo belegerde. Hij werd in december 1999 gearresteerd door SFOR, de internationale vredesmacht in Bosnië. Hij is aangeklaagd wegens moord en andere onmenselijke handelingen, die worden aangemerkt als misdaden tegen de menselijkheid. (ANP)

Maffia Balkan werkt als inktvlek

28-11-2000
Onderwereld Amsterdam
in onze verslaggever

AMSTERDAM - Balkandeskundige D. Leurdijk ziet een duidelijk verband tussen recente liquidaties in de hoofdstad en de al veel langer broeierige situatie op de Balkan. In de door oorlog getergde landen zijn maffiapraktijken schering en inslag. Die verspreiden zich nu als een inktvlek over heel Europa.

In Amsterdam pakte de politie gisteravond 43 mensen op, van wie de helft van Joegoslavische afkomst. Zij worden verdacht van wapen-, en drugshandel.

„Wapens zijn makkelijk verkrijgbaar in de Balkan. Jan en alleman heeft er één. Al snel merkte men dat de wapens een lucratieve handel opleveren in het westen”, aldus Leurdijk die verbonden is aan het onderzoeksinstituut Clingendael. De lokale criminele organisaties zagen in de naar Nederland gevluchte landgenoten probate contactpersonen voor de smokkel. Het ontbreken van een goed werkend lokaal politie-apparaat droeg verder bij aan de heersende corruptie.

Criminoloog F. Bovenkerk denkt niet dat de Balkanoorlog veel invloed heeft gehad op het geweld van Joegoslavische crimi-

nelen in ons land. In het Rotterdamse Dagblad vertelde hij dat de Joegoslaven veel langer in Nederland actief zijn. Werden de Joegoslaven vroeger ingehuurd voor afpersingen en liquidaties, tegenwoordig zetten zij met bevriende criminele organisaties zelf handeltjes op. De aanleiding van de laatste moordpartijen ligt volgens hem in de groeiende invloed die Joegoslaven krijgen in het criminele circuit. Daarmee zouden Nederlandse bendes niet gelukkig zijn.

Bovenkerk heeft zich de afgelopen jaren verdiept in criminelen uit Oost-Europa. Komend voorjaar zal een boek van zijn hand

verschijnen, waarin onder meer een beeld wordt geschetst van de Joegoslavische criminaliteit. Anders dan in 1995 aan de commissie-Van Traa bleek, weet Bovenkerk nu dat de in West-Europa actieve criminele 'Joego's' veel met elkaar gemeen hebben. Ze komen uit de betere buurten van Belgrado en hun vaders zijn bijna allemaal militairen.

Voor VN-deskundige Leurdijk staat het vast dat de zwaardere wapens die de politie in beslag heeft genomen voor het merendeel bedoeld zijn voor de internationale handel. Terroristische groeperingen als de Ira en Eta kopen volgens hem de wapens in

Nederland. Een ander deel is bedoeld voor Amsterdam. „Criminele groepen voeren een wapenwedloop die steeds verder escaleert en waar dus steeds meer wapentuig voor nodig is”, zegt Leurdijk.

Om de gewelddadige acties in Amsterdam terug te brengen moet volgens Leurdijk eerst de wetteloosheid in de Balkanlanden aan banden worden gelegd. Leurdijk weet dat de VN al geruime tijd met de betrokken landen overlegt om een stabiliteitspact te sluiten.

Criminele Joegoslaven zijn behalve in Nederland ook actief in België en Frankrijk.

De Joegoslavische president Kostunica (tweede van links) vertoont zich op de EU-Balkan top in Zagreb. Een kleine groep Kroaten verbrandde zijn afbeelding uit protest tegen zijn opmerkelijke komst.

FOTO'S REUTERS, EPA

Opvallend gewoon bezoek van Joegoslaaf Kostunica aan Kroatië

Van onze redactie buitenland
AMSTERDAM – Slechts een paar maanden na hun overwinning op de Joegoslavische president Vojislav Kostunica naar Zagreb. Van een breedgedragen verzet tegen deze vertegenwoordiger van de 'voormalige agressor', vooraf gevreesd door de Kroatische minister van Buitenlandse Zaken, bleek geen sprake. President Stipe Mesic

deed de protesten gisteren zelfs af als 'politieke folklore'.

Tijdens de top tussen leiders van de Europese Unie en de westelijke Balkanlanden (Albanië en ex-Joegoslavië) was de symboliek van Kostunica's bezoek het belangrijkste element. Er werden uiteraard ook afspraken gemaakt: tien miljard EU-guldens gaan er naar de landen als economische hulp en 95 procent van hun producten moet de EU

zonder heffing kunnen binnenkomen. En, belangrijker, expliciet is de deur naar het EU-lidmaatschap opengezet – nu is alleen Slovenië al kandidaat. In de marge van de top had Kostunica ook nog, voor het eerst sinds zijn machtsovername in Belgrado, een aparte ontmoeting met Mesic en de Montenegrijnse president Djukanovic.

De deelnemers deden er zelf alles aan verwachtingen te tem-

peren over politieke rust op de Balkan. Djukanovic kondigde voor begin volgend jaar een referendum aan over onafhankelijkheid van Montenegro, om opnieuw duidelijk te maken dat de krimp van Joegoslavië ook nu nog niet ten einde hoeft te zijn. Montenegro is, net als Servië, deelstaat van Joegoslavië. Kostunica wees er op zijn beurt op dat Kosovo nog steeds 'het grootste probleem van Europa' is, en 'ook

elders' conflicten kan veroorzaken. Deze week nog werd in Pristina een adviseur van de gematigde Albanese Rugova vermoord.

Terwijl Kostunica sprak, bleek in het zuidoosten van Servië hoe waar zijn woorden zijn. Al vier dagen belagen radicale Albanen bij Lucane Servische politieposten en -patrouilles. Belgrado wacht nog met ingrijpen op toestemming van de internationale

gemeenschap – in de vijf kilometer brede grensstreek rond Kosovo, vlak waarbij Lucane ligt, mag het Joegoslavische leger formeel niet komen. De radicale Albanen beschouwen de zuidoostelijke streek van Servië als onderdeel van Kosovo. Meer dan zeshonderd mensen zijn volgens de VN-vluchtelingenorganisatie vanwege het geweld van de afgelopen dagen naar Kosovo gevlucht.

Sinds Koerden-leider Öcalan gevangenzit wordt er geen oorlog meer gevoerd in het zuidoosten van Turkije. Maar de strijd heeft enorme gevolgen gehad voor het gebied. Een reportage uit Diyarbakir, in het oit zo rijke Mesopotamie.

Waar de boeren nu samen met hun vee in één woning leven, en waar de armoede heeft toegeslagen.

2-12-2020

Koerden

Erdal Balci

De oorlog die vijftien jaar lang heeft gewoed in het Koerdische zuidoosten van Turkije lijkt echt afgelopen. 's Nachts om elf uur zijn de winkels met zoetigheden nog open in de stad Diyarbakir. Koerden, door-gaans gek op vlees, willen de grill-restaurants. In rokerige cafés wordt volop bier gedronken en naar Koerdische protestmuziek geluisterd.

Het is allemaal een enorm contrast met een paar jaar geleden, toen de straten in deze grootste Koerdische stad na zes uur 's avonds slechts door veiligheidsmensen werden bevolkt. De arrestatie van PKK-leider Abdullah Öcalan heeft rust gebracht in het oorlogsgebied. Iedereen houdt zich koest, zolang Öcalan nog in leven is en niet wordt opgehangen.

De oorlog, die de Koerdische beweging PKK voerde tegen de Turkse staat, heeft meer dan dertigduizend mensen het leven gekost. Bijna iedereen in dit gebied heeft wel een of meer jonge familieleden of vrienden verloren. Ahmet Varhar, een werkloze Koerdische journalist die jarenlang voor Turkse kranten heeft gewerkt, vertelt: „Mijn neef was pas afgestudeerd aan de Technische Universiteit. Hij was zeer slim en ik was zeer op hem gesteld. Op zijn werk ging hij steeds meer om met sympathisanten van het PKK. Op een dag hoorde ik dat hij zich had aangemeld bij de PKK om als guerrilla in de bergen te vechten. Als journalist was ik al een paar keer naar de kampen van de PKK gegaan. Ik vertrok meteen naar Noord-Irak om hem terug te halen. Toen ik daar arriveerde, vertelden ze mij dat hij na een opleiding van drie weken naar de bergen in Turkije was gestuurd om te vechten.”

„Ik wist dat hij als pas afgestudeerde stadsgongen geen enkele kans maakte in die gevechten. Ik kwam te weten dat hij in de bergen van Tunceli was gestationeerd. Eerst nam ik contact op met hoge functionarissen van het Turkse leger en vroeg om hulp. Uiteindelijk ging ik zelf naar Tunceli. Toen ik daar aankwam, vertelden ze mij dat mijn neef enkele dagen daarvoor was doodgegaan. Ik stieef bijna van verdriet. Het is alweer vijf jaar geleden dat hij om het leven kwam. Maar nog steeds voel ik de intense pijn om zijn dood in mijn hart.”

Met Ahmet bezoeken we het persbureau, waar hij destijds werkte. Bij zijn ex-collega Mustafa hangt een foto aan de muur, waarop is te zien dat hij en zijn vrienden druk aan het fotograferen zijn in een straat in Diyarbakir. Ze proberen de rellen na een demonstratie zo goed mogelijk in beeld te brengen. Onder de foto schreef Mustafa: „Vijf seconden voor je dood”. Een van de journalisten op de

De sporen van een oorlog

foto is vijf seconden na het nemen van die foto doodgeschoten. Hij werd getroffen door een kogel in de buik.

De oorlog bracht het Koerdische gebied niet alleen dood en verdriet. Het overgrote deel van de bevolking kreeg forse financiële klappen te verwerken. Voorzitter van de Kamer van Koophandel in Diyarbakir, Kutberdin Arzu, neemt een teugje van zijn thee en zegt: „Als de oorlog er niet was geweest waren we met zijn allen twee keer zo rijk als nu.”

De kleine zakenman vertelt dat het gebied, dat hij zelf als Noord-Mesopotamie aanduidt, nog nooit zo arm is geweest als nu. „Op deze gronden hebben 27 verschillende beschavingen geleefd. Ons land is vruchtbaar. We hebben zonn. Het

gebied is een doorvoerplaats voor olie. De mensen zijn gek op handel. Onze grond bevat veel grondstoffen. Maar ondanks al deze factoren zijn de mensen hier een stuk armer dan in de rest van het land.”

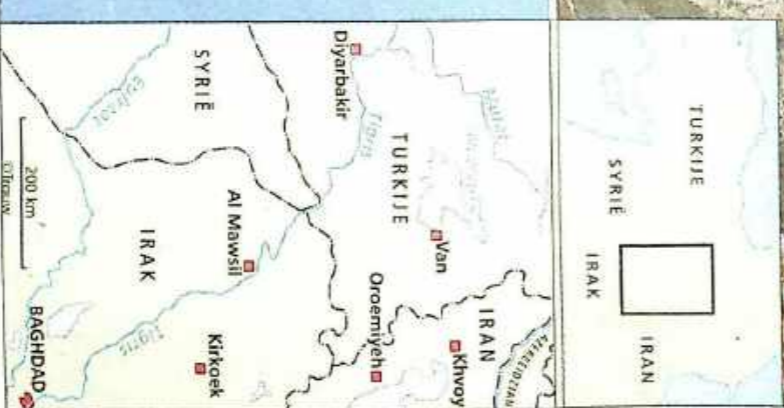
Mesopotamie was in de geschiedenis altijd een rijk gebied. De vruchtbare grond had nooit gebrek had aan zonn en water. Maar de laatste eeuw werd het water steeds schaarser. Om het water te terug te krijgen begon de Turkse staat 20 jaren geleden met het megaloproject GAP. De bedoeling was het water van de rivieren Eufraat en Tigris via de bouw van reusachtige dammen weer in dienst van de landbouw te stellen. Dit water zou tevens gebruikt worden voor

de productie van elektriciteit.

„Laatst heeft premier Bulent Ecevit gezegd dat dit project (GAP) moet worden afgerond. De nieuwe doelstelling is 2010. En voor het afronden van GAP heeft de overheid 20 miljard dollar nodig. Ik word er erg droevig van als ik me bedenk dat er meer dan 100 miljard dollar is besteed aan het oorlogsvoeren. Als die hele oorlog er niet was geweest was GAP allang klaar en waren de mensen hier een stuk welvarender”, aldus Arzu.

Het is de vraag of dit grote project binnen tien jaar kan worden afgerond en of het de mensen meer welvaart zal brengen.

Op het ogenblik is de toestand in dit Koerdische gebied iuterst droef. De helft

van de vrouwen is analabeet. Er zijn niet genoeg scholen om de kinderen enig toekomstperspectief te bieden. Van de 78 universiteiten die Turkije rijk is bevinden zich er slechts drie in dit gebied. Er heerst een schrijnend tekort aan ziekenhuizen en artsen. Om deze reden wijken de mensen bij een ziekte uit naar Iran. De boeren kunnen slechts tien procent van hun land irrigeren. En alsof dat allemaal niet genoeg is heeft het zuid-oosten nu ook te maken met duizenden immigranten, die tijdens de oorlog met geweld uit hun dorpen zijn gegooid wegens vermeende steun aan de PKK. Ze proberen nu in de arme wijken van de steden te overleven.

Deze boeren leefden voornamelijk van veehandel. Omdat ze nooit een ander vak hebben geleerd, zijn de armoedige wijken van Diyarbakir in boerendorpen veranderd. Alleen het land waar de dieren kunnen grazen ontbreekt. In plaats van groene weiden, leven de koeien van Diyarbakir. De begane grond van de twee verdiepingen tellende woningen doet dienst als stal voor het vee. Zelf worden de stallen die rechtsreeks naar boven gaan, nemen ze voor lief. Want als die dieren er niet zouden zijn, zouden ze niet kunnen overleven in de stad.

De oude Huseyin zit de hele dag in het koffiehuis vlak bij zijn huis en zijn vee. Hij heeft negen kinderen. Zijn moeder is nog in leven, met zijn twaalfen worden ze in een van die kleine huizen. Hij wil eigenlijk niet praten met een journalist. Even later komt een vriend van hem het koffiehuis binnen. De man kijkt even rond, spuugt een fluitspeeksel op het beton van het koffiehuis en komt vervolgens bij ons zitten en moedigt Huseyin aan om te praten. Zelf wil hij namelijk ook het een en ander aankwijf aan de vreemdelingen in het kofiehuis.

Huseyin vertelt: „In het voorjaar van 1994 kwamen de soldaten in ons dorp. Ze gaven ons het bevel onze huizen te verlaten. Ik weigerde te doen wat ze zeiden. De commandant werd erg kwaad. Duwde me op de grond, gooide onze matrassen boven op me en stak die verwogens in brand. Omdat die matrassen van wol waren, vatten ze niet zo hevig vlam. Anders had ik nu niet meer geleefd. De commandant kreeg daarna medelijde met mij en wilde me naar het ziekenhuis brengen. Ik zei tegen hem: 'Ook ga ik dood, met jou ga ik nergens naartoe.'”

Huseyin en zijn andere dorpsgenoten zagen in dat er weinig anders op zat dan te vertrekken. „Ons hele dorp hebben ze platgebrand. Met de bezittingen, die wij nog konden redden, zijn we na Diyarbakir gekomen. We konden niet l de familie terecht, omdat die mensen ook maar net konden rondkomen. De eerste tijd hebben we bij de stadsmuurs geslapen. Daarna begonnen we wees handelen in vee. We verkopen melk”, vertelt Huseyin.

Zijn vriend zegt dat hij hevig naar het dorp verlangd. „We hadden het da goed. Vooral voor de oorlog hadden v een goed leven. Nu horen we dat de overheid wil dat we naar onze dorpen terugkeren. De huizen moeten worden opgeknaapt. We hebben dieren nodig. Ook de stak op zich moeten nemen. Anders heeft het weinig zin om terug te gaan. Hielpen ze de PKK werkelijk, zoals Turkse staat altijd beweerd? Huseyin: „De PKK vocht voor onze vrijheid. Z familieleden van mij zijn in de oorlog gesneuvel. We hebben daar nooit v drier om gehad. Ze hadden een bewij keuze gemaakt en sneuvelen voor t heilige doel.”

Cemil Ferhatin, gouverneur van Diyarbakir, is optimistisch over de toekomst van het zuidoosten en van de boeren. Hij zegt: „Als overheid zijn nu bezig met de bouw van moderne vpen, die de plaats moeten innemen v de oude, primitieve gemeenschappen. We willen grotere dorpen, omdat l dan makkelijker is daar scholen en gezondheidscentra te vestigen. Het gaat laatste anderhalf jaar prima met Diyarbakir. Ik denk dat de stad uiteindelijk haar oude identiteit van handelsstad terugkrijgen. De laatste jaren zijn maar liefst 37 bankkantoren geopend. Diyarbakir. Het is een teken dat hier te verdienen valt. Met de voltooiing het GAP-project wordt dit gebied van de mooiste en rijkste delen van kije.”

De Koerdische advocaat Mahmut denkt er echter anders over. „Die oorlog is niet om economische redenen begonnen. Koerden willen hun c le identiteit. Ze willen onderwijs Koerdisch, televisieprogramma's eigen taal, etcetera. De PKK heeft wapens al anderhalf jaar niet v Maar op het gebied van cultu ten heeft de Turkse staat ge stap gezet.”

Wanhopige Bosniërs in Kafka-achtige toestand

Immigratie
Eldert Mulder

29/11/2000

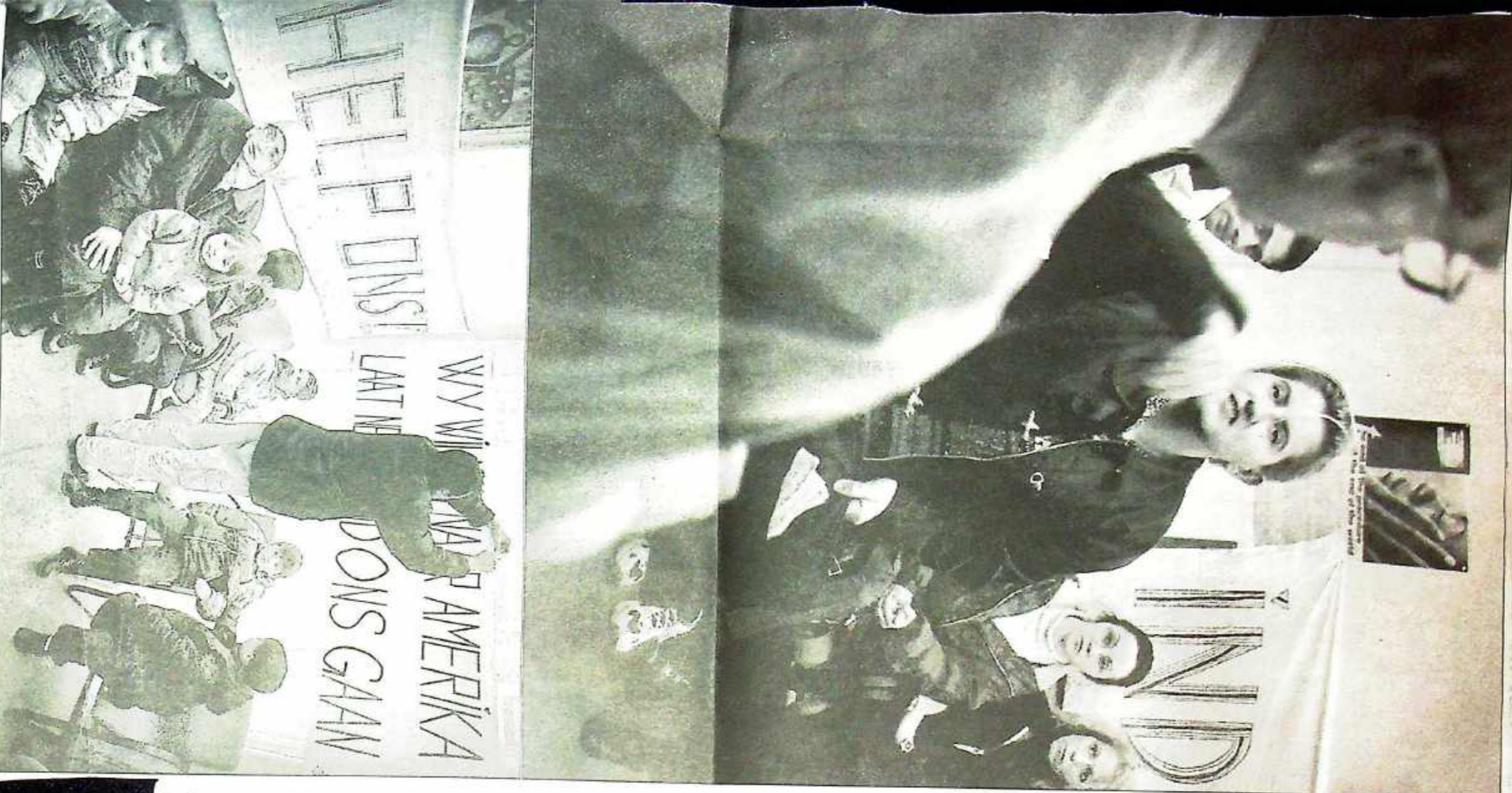
DEN HAAG - Vier kindervagens versperren de Haagse Wagenstraat. Een Volvo loeter getrieteerd. De kindervagens verspreiden zich, het verkeer rijdt door, staat geen acht op ongeveer twintig Bosniërs, die met een paar spandoeken aandacht vragen voor hun Kafka-achtige toestand. De eenvoudige leuzen op de spandoeken zijn ontoereikend om duidelijk te maken in welke vreemde, bureaucratiese tang deze mensen klem zitten. Eén ding is duidelijk: ze willen niet in Nederland blijven, ze willen de Oceaan oversteken. Het land van belofte heet Amerika, normaal gesproken zou negentig procent van deze mensen in aanmerking komen voor een Amerikaanse verblijfsvergunning. Maar er is weinig normaal rondom deze mensen, door een bureaucratiese pastelling tussen de Nederlandse, Duitse en Amerikaanse immigratiediensten.

Deze mensen hebben soms dat- genhang met huilende kinderen op stations geslapen, voordat ze opvang kregen via hulporganisaties. Voor politiek asiel in Nederland konden ze niet in aanmerking, maar ze kunnen met hun persoonlijke geschiedenissen aannemelijk maken dat een terugkeer naar Bosnie evenmin tot de reële mogelijkheden behoort. Gelukkig voor hen hanteren de Amerikanen, in elk geval tot februari, soepeler normen bij de toelating van Bosniërs.

Maar ongelukkig voor hen sloeg het noodlot toe. Ze moesten voor een gesprek over hun aanvraag naar het Amerikaanse consulaat-generaal in Frankfurt. Omdat ze een illegale status hebben wil Duitsland hen niet op zijn grondgebied toelaten. Ze ontberen het minimumverste, een zogeheten w-document.

De organisatie van hun 'doornigratie' naar de VS is in handen van de Internationale organisatie voor migratie (IOM). IOM had tot april weinig problemen met de

Zestig families dreigen de dupe te worden van dit gedoe. Ze wonen in Den Haag, Tilburg en Eindhoven. Alle associaties die je bij het woord Bosniër kunt krijgen zijn bij hen van toepassing. Er zijn verkrachte vrouwen onder, een weduwe die haar man in Srebrenica verloor, een frontsoldaat met een oorlogstrauma, een man die in Bosnie met de nek werd aangekeken omdat zijn vrouw half Servisch was, een ander wiens huis in Servisch gebied ligt, en dat is maar een beperkte selectie uit de verhalen die op straat en in het zwerterige wachtkamerje zijn te behuisteren.

FOTOS ROGER DOHMEN

adat de wachtkamer van het IOM is bezet (beneden), legt een Bosnische vrouw IOM-directeur De Dycker gmaals uit wat het probleem is.

Trouw Binnenland vrijdag 24 november 2000

Felle kritiek op journalistiek Stekelenburg: Waakhond is schoothond geworden

door Toine van Corven

TILBURG - Burgemeester J. Stekelenburg van Tilburg heeft gisteren tijdens de viering van het 20-jarig bestaan van de Tilburgse Journalistenopleiding fel uitgehaald naar de (parlementaire) journalistiek. „De waakhond van de democratie is een schoothond geworden.”

De werkwijze van de journalistiek verandert, signaleert Stekelenburg. „Naast de inhoud van het beleid lijkt het oproepen van een beeld (of een karikatuur daarvan) belangrijker te worden.

Hoort en wedert, check en dubbelcheck worden steeds minder toegepast. De journalistiek

bevindt zich op een hellend vlak.”

Het meest verontnustend vindt hij de berichtgeving over het openbaar bestuur. „Ik zie bij journalisten een afnemende belangstelling voor de politieke inhoud en een toenemende interesse voor personen en hun gedragingen. Fouten of vergissingen worden beteld als 'affaire' of 'schandaal'. Personen maken én afbreken: het lijkt het meest geliefde tijdverdrif. Ik ondervind dat zelf regelmatig.”

Daardoor en door in te zoomen op vooral procedurele aspecten, zoals rond de benoeming van Lubbets bij de VN, zou de journalistiek onnodige schade aanrichten.

„Dat raakt het kostbaarste bezit dat we als samenleving hebben: de democratie.”

Vorig jaar rond deze tijd hekelde koningin Beatrix de kwaliteit van de pers in Nederland. Stekelenburg: „In de media – ook het journalistenvakblad – ging de discussie vervolgens uitsluitend over de vraag of de woorden van Hare Majesteit nu wel of niet openbaar hadden mogen worden gemaakt. Naar mijn weten heeft de inhoud – de leugen regere – door de journalistenopleidingen geen schokgolf veroorzaakt.”

Wie zorgt er voor 'tegenmacht', vraagt de Tilburgse burgemeester en PvdA-coryfee zich af. „De media zijn medeverantwoordelijk

voor het beeld dat van de politiek en van politici bestrat. Als journalisten zo doorgaan met verplating, verlenking en trivialisering van de politieke verslaggeving, vormen zij een voedingsbodem voor populisme.”

T. van der Meulen, hoofdredacteur van het *Brabants Dagblad* zegt dat Stekelenburg zelf de publiciteit niet schuwt. „Laatst zag ik hem in een luchtballon over het televisiescherm vliegen. Politici die journalisten willen controleren, roepen bij mij argwaan op. Het is te gemakkelijk: het gebrom van de autoriteit die de media goed weet te gebruiken, maar zich op de tenen getrappt voelt als het een keer niet uitkomt.”

Media herontdekken hun functie

Harry van Wijnen

Oe nieuwsdienst van het Amerikaanse televisiestation WBBM, het CBS-station in Chicago, maakte het afgelopen voorjaar een journalistieke koerswijziging bekend die opmerkelijk genoemd moet worden. De journalistieke leiding van het station gooide, gedwongen door de almaar dalende kijkcijfers, het roer om en kondigde een nieuwe aanpak aan, waarin aan alle ijdel vertoon van presentatoren een einde werd gemaakt en het nieuws tot enige maatstaf werd verklaard.

Het begrip nieuws werd niet zo zeer opnieuw gedefinieerd als wel geschoond. Het nieuws zou worden ontdaan van franje en beuzelarij, en vooral gezuiverd van verborgen – en soms niet eens verborgen – reclame.

Het CBS-station zou zich in zijn lokale nieuwsuitzendingen en actualiteitenrubrieken niet langer inlaten met buiten het nieuws gelegen onderwerpen, noch met opwekkingen of aankondigingen die geen enkele relatie hadden met de primaire taak van een nieuwszender. Het zou zich geheel gaan wijden aan het weergeven en het verspreiden van nieuws.

Het lokale CBS-station noemde dat de *hard-news approach*, waar de kijkers voortaan op zouden kunnen rekenen. „In Chicago was het nieuws op alle kanalen zo eenvormig geworden dat we ons wel uit de stoet moesten losmaken als we ons van de anderen zouden willen onderscheiden”, aldus de general-manager van het televisiestation. In de hemel konden de inwoners van Chicago de engelen horen zingen!

De aangekondigde vernieuwing betekende zowel een verandering van stijl als van professionele identiteit. Wat de concurrentie deed, moest de concurrentie maar weten, maar het lokale CBS-station zou zich er niet meer door laten afleiden. In plaats van de concurrentie angstvallig in de gaten te houden, zou het zijn eigen lijn volgen en zich ook niet langer voor het karretje van de eigen commerciële laten spannen. In de nieuwsprogramma's zouden alleen journalisten de dienst uitmaken. Ze

zouden uitsluitend journalistieke maatstaven laten gelden. Dat betekende onder meer dat in CBS-nieuwsprogramma's (in Chicago) niet meer zou worden aangekondigd welke films door CBS (de moedermaatschappij) aan het eind van de avond zouden worden uitgezonden. Alle andere 'nieuwsvervuilende' onderwerpen zouden eveneens worden geweerd.

De daad bij het woord voegend benoemde het televisiestation Carol Marin, een 51-jarige journaliste uit de no-nonsenseschool, die bij andere televisiestations naam gemaakt had door haar feitenkennis en haar onbevooroordeelde stijl van ondervragen. In 1997 had zij haar biezen gepakt bij de lokale NBC-concurrent, omdat Jerry Springer daar werd ingehuurd om het nieuws van commentaar te voorzien. Zij had daar al eerder geprotesteerd tegen insluipende commerciële belangen en was daarvoor geschorst, op grond van 'werkweigering'.

Met de komst van deze Carol Marin als gezichtsbepalende centrale figuur (*anchor woman*) werden de nieuwe randvoorwaarden vastgelegd: er zou alleen nog maar serieus nieuws worden uitgezonden, substantieel nieuws zonder tierelantijnen. De televisiepresentatoren zouden tussen de onderwerpen geen quasi-vrolijke babbel meer moeten houden. In nieuwsprogramma's ging het om nieuws, niet om entertainment.

Er zijn nog geen aanwijzingen dat heel de Amerikaanse televisiejournalistiek op het punt staat het voorbeeld van de collega's in Chicago te volgen, maar het experiment in Chicago is in elk geval niet onopgemerkt gebleven. In Florida is een soortgelijke ontwikkeling aan de gang en ook elders in de televisiewereld lijkt de leuze *Back to basic journalism* aan te slaan.

Op de jaarvergadering van Radio-Television News Directors Association in Minneapolis betuigde Christiane Amanpour, de belangrijkste oorlogscorrespondent van CNN, onlangs haar gezag-

hebbende steun aan het beleid van de CBS-collega's in Chicago. De *chief correspondent* van CNN was er zo opgewekt van geworden, dat ze het krantenknipsel waarin zij het eerst over de zaak gelezen had, wel onder haar kussen had willen bewaren.

Amanpour, die in Minneapolis onderscheiden werd met een Edward R. Murrow-prijs, nam de gelegenheid te baat om haar vakgenoten op te roepen de strijd aan te binden met de *moeymen*, de directies die steeds meer geld steken in journalistieke technologie ten koste van de kernactiviteiten van kranten en radio- en televisienieuws. In haar toespraak, die is afgedrukt in het komende januari-nummer van het tijdschrift *Brill's Content*, de 'waakhond' van de Amerikaanse media, onderschreef ze de stelling van de schrijver David Halberstam, volgens wie de hedendaagse journalistiek steeds meer wordt afgestemd op de belangen van de aandeelhouders.

De waarschuwing die Amanpour in Minneapolis gaf, is niet op de Amerikaanse mediawereld alleen van toepassing. Ze gaat ook voor de Nederlandse media op. Ook hier wordt meer geïnvesteerd in technologische vernieuwing dan in redactionele budgetten en actualiteitenprogramma's. Die ontwikkeling roept de vraag op wat lezers, luisteraars en kijkers ermee opschieten als de technologie steeds beter en aantrekkelijker wordt, maar de journalistieke informatie verschaalt.

„Goede journalistiek”, aldus Amanpour, „kost wat geld – om te reizen, om onderzoek te doen, om indringende televisieprogramma's te maken, die het publiek een reden geven om onze kranten te lezen en naar onze programma's te kijken.”

Maar wat doen we, zo vraagt Amanpour zich af, met al dat geïnvesteerde kapitaal en al die nieuwe technologie, als we op de spanningen om het nieuws te brengen, steeds meer bezuinigen? „Dan richten we, ondanks alle technische mogelijkheden, het journalistieke vak en de verschafers van het nieuws waar het allemaal om begonnen is, op een dag onvermijdelijk te gronde.”

Door onze correspondent

Yael Vinckx

BELGRADO, 27 NOV. Zijn aanhangers verwelkomden hem als een verloren zoon en gaven hem een staande ovatie. De verloren zoon zelf genoot van het ogenblik. Hij grijnsde zelfverzekerd, de rode stropdas kaarsrecht op het witte overhemd gestrikt, en bedankte zijn supporters met een armzwaai.

Op het buitengewone partijcongres van de Socialistische Partij van Servië (SPS), zaterdag, leek de tijd te hebben stilgestaan. Alsof Slobodan Milošević geen zware nederlaag had geleden tijdens de presidentsverkiezingen, niet door het volk van het pluche was verjaagd en zich sindsdien niet had schuilgehouden in zijn villa in een luxe buitenwijk van Belgrado. Mochten die gebeurtenissen hem hebben aangegrepen, dan liet Milošević er op het congres in ieder geval niets van blijken. Zijn toespraak maakte bovendien duidelijk dat de ex-president weinig

Slobodan Milošević is nog niet van het politieke toneel verdwenen. Maar of zijn herverkiezing tot voorzitter van de socialisten iets uitmaakt, is twijfelachtig.

had geleerd. Het Joegoslavië Tribunal in Den Haag is voor hem „de nieuwe Gestapo”, de aangeklaagden zijn „helden”, de Joegoslavische revolutie was in werkelijkheid een „staatsgreep” en de Servische media zijn gezwicht voor het „grote buitenlandse geld”. De aanwezige partijleden slikten de retoriek en kozen Milošević opnieuw tot partijvoorzitter.

Er zat ook weinig anders op. Milošević was de enige kandidaat. Critici waren er nauwelijks; die verlieten de afgelopen weken de partij. De Joegoslavische oud-presidenten Zoran Lilić en Borisav Jović richtten een Democratische Socialistische Partij op. Vrijdag nog verklaarden zeven belangrijke socialistische – onder wie medeoprichters van de partij – niet langer deel uit te maken van de SPS. „Er is geen hoop voor de toekomst. De SPS zal niet veranderen in een democratische partij”, schreven ze in een verklaring.

Milošević heeft van zijn nederlaag niets geleerd

Milošević zelf maakte de vertrokken partijleden uit voor „corrupte lafaards”. „We hoeven niet te treuren om hun vertrek. Dat is alleen in ons belang. Ze vertrekken om hun eigendommen veilig te stellen die ze op illegale wijze hebben verkregen.”

Aldus hield de oud-president een zaal vol jaknikkers over. Toch bood dat onvoldoende zekerheid voor een vlekkeloos congres. Dat werd daarom strak geregisseerd, op communistische wijze. Er was één kandidaat, Slobodan Milošević. Er waren ruim zeventig sprekers, maar de aanwezigen mocht-

ten niet interromperen. De media werden buiten de deur gehouden, behalve de door de socialistische controleerde tv-omroep RTV S. Die zond later het gejuich uit.

Milošević had ook grote zeggenschap in het congresdocument gehad, meldde het dagblad *Večernje Novosti* eerder. Hij zou het woord 'nederlaag' uit de tekst hebben geschrapt, evenals passages over een breuk met de partij van zijn vrouw Mirjana Marković, Joegoslavisch Verenigd Links (JUL). Ontevreden SPS'ers wijten hun verkiezingsnederlaag aan de samenwerking met JUL. Die partij beschouwen ze als ondemocratisch en corrupt.

Milošević blaakte dan ook van zelfvertrouwen, al moest hij, omringd door twaalf lijfwachten, naar binnen worden geloodst. Hij loogstrafte geruchten dat hij het presidentschap zou aanvaarden om het direct over te dragen aan een door hem gekozen opvolger of dat critici tijdens het congres ande-

re kandidaten naar voren zouden schuiven, en maakte duidelijk de macht binnen de SPS nog altijd in handen te hebben.

Maar het betekent weinig. De SPS krijgt bij de komende Servische verkiezingen naar verwachting niet meer dan tien procent van de stemmen. De voormalige oppositie onder leiding van Joegoslavië's nieuwe president Vojislav Koštunica is zeker van haar overwinning. Ook elders is Milošević uitgespeeld. Aan de vooravond van het congres kreeg Koštunica op de Balkan-EU-top in Zagreb weer veel steun en veel geld toegezegd. Niemand sprak in Zagreb nog over de oude president.

Misschien verwoordde Otpor het gevoel het best. Deze verzetsbeweging van scholieren en studenten groeide in korte tijd uit tot een brede volksbeweging tegen Milošević en speelde een belangrijke rol in de aanloop naar de revolutie. Zaterdag verzamelde een aantal Otpor-leden zich voor de ingang van het SPS-congres. Ze wilden Milošević aanmoedigen om aan te blijven als partijleider, zeiden ze brutaal. Een kapitein blijft op zijn schip – ook als het zinkt. Héél goed als Milošević samen met dat zinkende schip ten onder gaat, zo vatte een van hen het Otpor-streven samen.

Ingezonden mededeling

click

Albanese ontvluchten Z-Servië

Door onze correspondent

BELGRADO, 27 NOV. Zo'n 1.600 Albanese zijn de afgelopen dagen het geweld in het zuiden van Servië ontvlucht. Dit heeft de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR in het nabijgelegen Kosovo gezegd.

Het geweld begon vorige week, met een aanval van Albanese opstandelingen op Servische checkpoints. Drie Servische agenten werden daarbij gedood. Hun lichamen zijn dit weekende aan de Servische autoriteiten teruggegeven. Bij de schermutselingen werd een Albanese gedood.

Het is al enige tijd onrustig in het zuiden van Servië, in de grensregio met Kosovo, waar 70.000 Albanese wonen. In de streek is een gewapende organisatie van Albanese actief, onder de naam 'Bevrijdingsleger van Preševo, Medvedja en Bujanovac' (UÇPMB). De organisatie zou banden hebben met het voormalige bevrijdingsleger van Kosovo, UÇK, maar dat wordt door oud-leiders van dit bevrijdingsleger ontkend.

Wel worden de Albanese opstandelingen bevoorradt vanuit Kosovo. Zo confisqueerden Amerikaanse leden van de vredesmacht KFOR de afgelopen week een vrachtwagen met mijnen en andere explosieven op de Kosovo-vlaamse grensovergang.

Eerder dit jaar greep het UÇPMB de macht in het dorp Dobrošin, gelegen in de vijf kilometer brede gedemilitariseerde zone tussen Kosovo en Servië. Nu zouden ze ook de dorpen Lucane en Konculj hebben ingenomen. De nieuwe president van Joegoslavië, Vo-

jislav Koštunica, heeft Ibrahim Rugova, de belangrijkste leider van de Kosovo-Albanese, opgeroepen met hem te praten over het toenemende geweld. Rugova heeft nog niet gereageerd. Koštunica bezoekt het gebied vandaag.

Ook de internationale gemeenschap heeft zich bezorgd getoond. De secretaris-generaal van de NAVO, George Robertson, schrijft in een brief aan Koštunica

het geweld „volledig te veroordelen”. Robertson vraagt ook om terughoudendheid door de Servische politie.

Die politie heeft het UÇPMB tot vanavond de tijd gegeven de wapens neer te leggen, maar een van de Servische co-ministers van Binnenlandse Zaken heeft al gezegd de problemen liever samen met KFOR op te lossen dan door gewelddadig ingrijpen.

Moluks bloedbad: 50 doden

Door een onzer redacteurs

ROTTERDAM, 30 NOV. Bij gevechten tussen christenen en moslims in het Molukse dorp Kairatu zijn afgelopen dinsdag ten minste vijftig mensen om het leven gekomen. Dat heeft een woordvoerder van de Indonesische politie vandaag in Jakarta gezegd tegen het persbureau Reuters. Het bloedbad duidt op een heropleving van het religieuze geweld op de Molukken.

Het christelijke dorp ligt aan de zuidwestelijke kust van het eiland Seram, hemelsbreed op een afstand van ongeveer vijftig kilometer ten noordoosten van Ambonstad. De vorige golf van geweld deed zich voor kort na de zomer op het eiland Ambon, maar sinds eind vorige week verschijnen – niet altijd eenduidige – berichten dat fanatieke islamitische strijdgroepen zich nu concentreren op het eiland Seram. Volgens sommige bronnen vielen duizenden moslimstrijders afgelopen week al enkele dorpen in de buurt van Kairatu aan, waarbij doden vielen.

Volgens de politiewoordvoerder in Jakarta ontstond het bloedbad in Kairatu toen moslimgroepen het dorp aanvielen. De slachtoffers zouden zowel christenen als moslims zijn. Waarnemers melden dat de afgelopen tijd grote groepen gewapende moslimstrijders naar Seram zijn gekomen om het gebied tijdens de vastenmaand Ramadan te 'zuiveren'.

Verwachtingen hoog op top EU-Balkan

Op de top van de Europese Unie en de Balkanlanden worden vandaag in Zagreb de lijnen naar de toekomst uitgezet: die van de samenwerking tussen de EU en Zuidoost-Europa, maar ook die van de onderlinge samenwerking van de Balkanlanden.

Door onze correspondent
RENÉE POSTMA

ZAGREB, 24 NOV. Een halve dag om een dikke streep te zetten onder tien jaar van politieke en economisch ellende. Stabilisatie en associatie zijn de sleutelwoorden in Zagreb. Als Kroatië, Joegoslavië, Bosnië, Albanië en Macedonië zich verder ontwikkelen tot stabiele democratieën en dat ook nog bezegelen door onderling samen te werken, is de EU bereid het perspectief op lidmaatschap te openen – voor de meeste Balkanlanden (Slovenië, ook in Zagreb vertegenwoordigd, is de grote uitzondering) op zeer lange termijn.

Daartoe heeft de EU speciale verdragen ontworpen (SAA, Stabilisatie en Associatieverdragen). Met Macedonië wordt vandaag het eerste verdrag getekend. Kroatië begint met onderhandelingen over zo'n verdrag. De andere landen moeten nog even wachten. Eerder deze week trok de EU 4,6 miljard euro uit voor steun aan de regio tot 2006.

Maar de weg is onafzienbaar lang. Kroatië en Joegoslavië bijvoorbeeld. Zagreb kijkt met de grootste argwaan naar wat er in Belgrado gebeurt. Kroatische politici zeggen dat ze niet in de democratische revolutie van de Serviërs kunnen geloven zolang ex-president Slobodan Milošević niet achter slot en grendel zit. De Joegoslavische minister van Buitenlandse Zaken Svilanović had gisteravond een opmerkelijk positief onderhoud met zijn Kroatische ambtsgenoot Pičula. Na afloop verklaarde Svilanović dat wat hem betreft „vrede een grotere uitdaging is dan oorlog”.

Toch zal zijn president Koštunica slechts een bliksembezoek brengen aan de Zagreb-top. Er liggen nog teveel problemen voor een uitgebreid bezoek van een Joegoslavische president aan Kroatië, zoals de kwestie van het excuus dat Kroatische oorlogsveteranen en –slachtoffers van hem eisen voor de ellende die hun door zijn voorganger Slobodan Milošević tussen 1991 en 1995 is aangedaan. De Kroatische president Stipe Mesić moest zich deze week voor zijn eigen bevolking in allerlei bochten wringen om uit te leggen dat zo'n excuus nog niet hoeft omdat Koštunica „hier is op uitnodiging van de EU en niet op officieel staatsbezoek”. Het voorkwam niet dat vandaag Kroatische oorlogsveteranen bij het begin van de top kwaad demonstreerden in Zagreb uit protest tegen de komst van Vojislav Koštunica.

De waslijst van obstakels die een normale relatie tussen de twee lan-

den in de weg staan is groot. Het gaat om de vraag hoe de erfenis van de oude Joegoslavische federatie moet worden verdeeld, over schadeclaims en over mensen. Sinds het einde van de oorlogen in Kroatië worden er nog meer dan 4000 mensen vermist: bijna drieduizend Serviërs en ruim vijftienhonderd Kroaten. In Servië zelf wachten honderdduizenden Servische vluchtelingen op terugkeer naar hun huizen in Kroatië.

Minstens even delicaat is de relatie tussen Servië en Montenegro, de twee resterende republieken van de Joegoslavische federatie. Montenegro dreigt uit de federatie te stappen. President Milo Djukanović eist in Zagreb het recht op om als 'gelijkwaardig staatshoofd' het woord te mogen voeren. Het leidde bijna tot een afzegging van Belgrado, maar Koštunica wilde uiteindelijk toch niet de gelegenheid voorbij laten gaan om zich opnieuw als ware democraat en voorvechter van stabiliteit in de regio te presenteren.

De landen van de westelijke Balkan zeulen stuk voor stuk loodzware koffers vol problemen mee: Bosnië dat bij de recente verkiezingen een stap terugdeed richting nationalisme en desintegratie, Alba-

'Loodzware koffers vol problemen'

nië dat miljarden aan buitenlandse hulp weet te verslinden zonder dat het land er economisch op vooruit gaat, Macedonië ondanks een bescheiden vooruitgang worstelt met zijn omvangrijke Albanese minderheid, Joegoslavië dat economisch een ruïne is. En dan natuurlijk Kosovo, het gebied dat na het Westers ingrijpen van vorig jaar eigenlijk nergens meer bij hoort en daarom alleen VN-bestuurder Bernard Kouchner naar Zagreb mag sturen en waar nog geen sprake is van de beëindiging van etnisch en politiek geweld.

Toch zijn de verwachtingen van de Zagreb-top hoog. Integratie in de EU is de grote lokker. Zonder de steun van het rijke West-Europa blijven de landen van de Balkan overgeleverd aan politieke instabiliteit en armoede. Maar dan moet de EU wel over de brug komen. „Als de bijeenkomst in Zagreb een herhaling wordt van de bijeenkomst vorig jaar in Sarajevo toen het Stabiliteitspact werd gelanceerd, wordt het opnieuw een diepe teleurstelling voor de regio”, aldus de Kroatische politieke analist Ivo Banac. Van het Stabiliteitspact voor Zuidoost-Europa is tot nog toe maar heel weinig terecht gekomen. „Als we bezig zijn twee soorten Europa te maken, met één groep die eeuwig in de wachtkamer zit, bereik je niks. Dan geef je alleen maar voedsel aan krachten die door middel van geloofwaardige kritiek op de Europese Unie de klok terug proberen te draaien.”

OVSE uiteen zonder slotverklaring

WENEN, 29 NOV. De ministers-conferentie van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa, de OVSE, is gisteren in Wenen afgesloten zonder slotverklaring, als gevolg van scherpe meningsverschillen tussen Rusland en een aantal Westerse landen.

De ministers van Buitenlandse Zaken van de 55 lidstaten werden het slechts eens over een verklaring waarin steun wordt betuigd aan de democratisering van de Balkan na het aantreden van de Joegoslavische president Vojislav Koštunica en de heropname van zijn land in de OVSE.

Het Russische standpunt ten aanzien van Tsjetsjenië, Moldavië en Georgië stond een slotverklaring in de weg. Rusland weigerde in te gaan op de eis, een datum te noemen waarop weer waarnemers van de OVSE tot Tsjetsjenië worden toegelaten. Daarnaast is Rusland volgens veel Westerse landen in gebreke gebleven waar het concrete toezeggingen over een troepenafocht op Moldavië en Georgië betreft. Die toezeggingen werden op de OVSE-top in Istanbul, een jaar geleden, gedaan. Rusland heeft nog militairen in het omstreden Transnistrië, dat zich na een burgeroorlog van Moldavië heeft afgescheiden en dat zich eenzijdig tot republiek heeft uitgeroepen. Ondanks de beloften van Istanbul heeft Rusland het afgelopen jaar niet één mi-

litair uit Transnistrië teruggetrokken. Ook zijn er nog Russische bases in Georgië. De betrekkingen tussen Rusland en Georgië zijn de afgelopen maanden verslechterd; Rusland overweegt een visumplicht voor Georgiërs in te stellen. Het beschuldigt Georgië van het herbergen en doorlaten van Tsjetsjeense strijders.

De Russische delegatieleider, onderminister van Buitenlandse Zaken Jevgeni Goesarov, keerde zich tegen wat hij noemde 'het interventionisme' van de OVSE en vond de eisen waarmee hij werd geconfronteerd „nieuw” en „oneerlijk”. Goesarov blokkeerde gisteren ook een verklaring over de rechten van kinderen in oorlogsge-

bieden, omdat het document volgens hem beter moest worden afgestemd op het VN-document over hetzelfde onderwerp. Hij viel uit naar de VS omdat daar kinderen in de rechtspraak soms als volwassenen worden berecht en de doodstraf kunnen krijgen en omdat de Verenigde Staten het VN-document over de rechten van het kind niet hebben geratificeerd. Ook vond de Russische delegatieleider dat de OVSE zich niet exclusief moet bezighouden met de voormalige Sovjet-republieken en met de Balkan, maar ook moet kijken naar „de toename van intolerantie, xenofobie en antisemitisme” in heel Europa. (Reuters, AFP, AP)

Machtsvertoon in Kosovo

30-11-2000

Servische politiemannen hadden zelfs hun gezichten voorzien van camouflagekleuren voor ze optrokken naar het dorp Lucane, dat sinds vorige week werd bezet door etnisch-Albanese rebellen. Zonder een schot te lossen trokken ze vervolgens het dorp in. De meeste inwoners waren gevlucht, maar keerden al snel terug. Lucane ligt in het grensgebied tussen Servië en Kosovo. FOTO AP

Serviërs pakken dorp terug

BELGRADO, 30 NOV. Zonder een schot te lossen heeft de Servische politie gisteren het door Albanese rebellen bezette dorp Lucane in Zuid-Servië vlak bij de grens met Kosovo bezet. Lucane is één van de vier Zuid-Servische dorpen die door de rebellen werden bezet. De politiemannen trokken een vrijwel leeg Lucane binnen: de rond duizend Albanese inwoners waren gevlucht en alleen bejaarden waren in de dorpen achtergebleven. De rebellen van het 'Leger voor de Bevrijding van Preševo, Medvedja en Bujanovac' (UÇPMB) klaagden later dat de bezetting van het dorp in strijd was met het geldende staakt-het-vuren, maar dat het UÇPMB zich terughoudend wilde opstellen.

Het UÇPMB opereert in het grensgebied tussen Zuid-Servië en Kosovo (en dan vooral in de gedomilitariseerde zone, waar het Joegoslavische leger niet mag komen) om het gebied bij Kosovo aan te sluiten. Het 'Bevrijdingsleger' wordt vanuit Kosovo gesteund met wapens en manschappen. De internationale gemeenschap maakt vrijwel dagelijks duidelijk tegen een wijziging van de grens en aldus tegen het streven van het UÇPMB te zijn. Gisteren nog waarschuwde de secretaris-gene-

raal van de NAVO, George Robertson de Kosovo-Albanen dat ze de sympathie van de internationale gemeenschap dreigen te verliezen als ze het UÇPMB steunen. Eveneens gisteren schreef Robertson de Joegoslavische president Koštunica in een brief dat hij diens zorgen over de situatie in Zuid-Servië deelt. De NAVO-vredesmacht KFOR onderschepte gisteren in Kosovo weer een zending wapens voor het UÇPMB. In een vrachtwagen werden wapens, munitie en uniformen aangetroffen, die blijkens de insignes bestemd waren voor het UÇPMB. (Reuters, AFP, AP)

SERVIË Albanen: Ons is niets gevraagd

[* Vervolg van pagina 1] Even later verschijnen tientallen zwaar bewapende militairen voor het stadhuis: de nieuwe president van Joegoslavië arriveert. Vojislav Koštunica heeft die middag een bezoek aan de OVSE in Wenen voortijdig beëindigd om vanavond nog in dit afgelegen deel van Servië te verschijnen. Servie, zo zegt hij, moet geduldig zijn. „We moeten dit probleem eerst langs diplomatieke weg oplossen. Maar we hebben ook het recht om ons territorium te verdedigen. De Serviërs moeten terugkeren naar dit gebied.” Hij hekelt het optreden van de NAVO-geleide vredesmacht KFOR in Kosovo. „De Albanen hebben hun wapens vanuit Kosovo naar binnen gesmokkeld. KFOR had hen moeten ontwapenen.”

Servische autoriteiten die een gewelddadig conflict via diplomatie willen oplossen – er is veel veranderd sinds Koštunica's aantreden op 6 oktober. De nieuwe president laat bovendien weten de problemen te hebben besproken met secretaris-generaal George Robertson van de NAVO en de VN-bestuurder van Kosovo, Bernard Kouchner, tot voor kort 'aartsvijanden' van Joegoslavië. Zijn medewerkers hebben ook contact gehad met de 'bezettingmacht' KFOR. De Albanen zien weinig heil

in diplomatie. Servische agenten molesteren de mannen en vallen de vrouwen lastig, zeggen ze. Ze zouden het Engelse leerboek van een leerling in de sloot hebben goegoid. „Bah, Engleski, riepen ze.” En sinds jaren komen de Albanen volgens eigen zeggen niet aan het werk. De Serviërs krijgen alle banen. Aan de andere kant staat het Albanese 'Bevrijdingsleger', dat hun grond tot slagveld heeft omgevormd. „We hebben geen idee wat het UÇPMB doet. Ons wordt niets gevraagd”, aldus een Albanese. De afgelopen dagen zijn vele honderden mensen gevlucht, voornamelijk Albanen. En dat is niet naar de zin van het UÇPMB. De rebellen hebben dan ook checkpoints opgezet om de vlucht van de Albanen te verhinderen. Dat heeft een politieke reden. „We moeten niet een voor een vluchten”, zegt gemeenteraadslid Muharrem Xheraldini. „Dat trekt geen aandacht. Als we vertrekken, moeten we tegelijk vertrekken. Pas dan zal de wereld ons opmerken.”

Sommige Albanen zien niets in dat plan en proberen alsnog, via de bergen, naar Kosovo te komen. Een jonge vrouw met haar anderhalve maand oude baby en een tienjarige jongen behoren tot hen. Maar in hun poging de Albanese rebellen te ontlopen, liepen ze naar verluidt eergisteren op een mijn.

Dat schrijft de mensenrechtenorganisatie Artsen zonder Grenzen (MSF) in een rapport, dat gisteren werd gepresenteerd aan de Raad van Europa. Volgens MSF doet de Russische regering alles om een „illusie van normalisatie” te wekken ten aanzien van Tsjetsjenië. Maar de burgers, aldus MSF, wonen in een groot getto, waarin ze weerloos zijn overgeleverd aan de grillen van de Russen. Als ze zich verplaatsen zijn ze vogelvrij. Dan „worden ze als verdachten behandeld en wordt hun poging in leven te blijven een spel van Russische roulette”, aldus het rapport. Bij de wegversperringen van het leger kunnen burgers zonder reden worden gearresteerd, beroofd, mishandeld of geëxecuteerd. De ziekenhuizen in Tsjetsjenië krijgen elke dag slachtoffers binnen van geweervuur en artilleriebeschietingen, mijnen en luchtaanvallen – maar ook mensen die zijn gefolterd. In het rapport is een getuigenverklaring van een arts opgenomen die zegt een dode man te hebben binnengekregen die bij leven was gescalpeerd en bij wie –

eveneens toen hij nog leefde – drie vingers waren afgesneden. Het Russische leger zet elke dag „schoonmaakoperaties” op touw om „terroristen” te vinden. Daarbij wordt de burgerbevolking geterroriseerd, aldus MSF. „Mensen die worden opgepakt worden eerst naar een plek gebracht waar hun gezinnen zich heen moeten haasten om hen vrij te kopen. Als de familieleden te laat aankomen, zijn de gedetineerden overgebracht naar een filtratiekamp waar de prijs voor hun vrijheid is gestegen. Uiteindelijk kunnen sommige families nog slechts een lijk 'kopen’,” aldus MSF. Foltering is in de detentiecentra aan de orde van de dag: wie er levend uit komt, ziet bont en blauw, heeft een paar gebroken ribben en brandwonden onder de nagels van de elektrische schokken, aldus door MSF geciteerde artsen. 's Nachts schieten de vaak dronken Russen op alles wat beweegt. Maar ook overdag komen de burgers vaak niet langs de wegblokkades, zelfs niet als ze zieken of gewonden bij zich hebben die naar het ziekenhuis moeten.

Belgrado doet tribunaal voorstel

WENEN – De Joegoslavische minister van buitenlandse zaken Svilanovic heeft voorgesteld om ex-president Milosevic te berechten in samenwerking met het Joegoslavië-Tribunaal in Den Haag. Op die manier hoeft Milosevic niet uitgeleverd te worden. Svilanovic zegt dit in de Oostenrijkse krant Die Presse. President Kostunica zei tot nog toe samenwerking met het tribunaal geen prioriteit te vinden.

NEW YORK, 1 DEC. Het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag en het Rwanda-tribunaal in het Tanzaniaanse Arusha krijgen meer rechters. De Veiligheidsraad van de VN heeft gisteren met die uitbreiding ingestemd. Het Joegoslavië-tribunaal mag negen tijdelijke rechters inzetten voor specifieke gevallen. Het aantal rechters dat beroepszaken van de beide tribunaal behandelt, wordt van vijf tot zeven verhoogd. (Reuters, AP)

Meer rechters voor beide VN-tribunalen

VRIJDAG 1 DECEMBER 2000

Belgrado-vier: We zijn gestompt en geslagen

Van onze verslaggever
AMSTERDAM - De vier Nederlandse mannen die bijna drie maanden in Belgrado hebben vastgezeten, zijn daar gemarteld en psychisch zwaar onder druk gezet. Hun verklaring op video over hun plan Milosevic te ontvoeren, kwam onder deze persie tot stand.

De vier kwamen op 9 oktober vrij, maar hielden tot nu toe alle publiciteit af. In de Volkskrant en een uitzending van SBS6 vertelden zij afgelopen weekend hun verhaal.

Achteraf, erkent Jeroen van Iersel (28), was het 'raar' dat ze zich niet realiseerden dat ze in Montenegro waren beland. Hun doel was een vakantietrip naar de Balkan - zeker niet naar Servië. Omdat de agenten bij de grens naar Montenegro zo vriendelijk lachten, werden ze niet achterdochtig.

4-12-2000
tig. Bovendien wisten ze niet dat Montenegro tot Joegoslavië behoorde. Tot de vakantiebagage van de vier behoorden elf messen, twee draadzakken, vijf Navo-voedselpakketten en camouflagekleding. De vier hielden immers van survival en delen hun fascinatie voor de oorlog op de Balkan. Hun vakantie-ervaringen van een jaar eerder in Bosnië stimuleerden tot een nieuwe trip. Sander Zeitsen (28): „Ik ben geen Kreta-type. In Bosnië maakten we indrukwekkende dagtrips. Dat doet wat met je, daar wordt je wijzer van.”

De auto van het viertal werd in de buurt van de Servische grens aangehouden. Na een nacht op een politiebureau volgden drie dagen zonder eten, drinken en slapen op het bureau van de speciale Servische politie. Ze werden geblinddoekt en gemarteld; met name langdurig gestompt en geslagen. Soms raken ze buiten bewustzijn. Ieder afzonderlijk krijgt te horen dat één of twee van de anderen al geëxecuteerd zijn. De lichamelijke en psychische druk maakt hen zo murw dat ze op het 'voorstel' van de verhoorders ingaan. Het kost enkele uren oefenen, maar dan vertellen ze op video het verhaal dat zoveel internationale ophef veroorzaakte, namelijk dat ze Milosevic in een skibox wilden ontvoeren. Van Iersel had tijdens één van zijn verhoren over deze 'oude grap aan een Nederlandse keukentafel' verteld. Bas van Schaik (31): „Ze hadden ergere dingen kunnen voorzeggen, ik zou alles hebben gezegd.”

Geweld Kosovaren in Zuid-Servië

2000
BELGRADO, 23 NOV. Langs de grens tussen Servië en Kosovo zijn in twee dagen vier Servische politiemannen vermoord door uit Kosovo afkomstige Albanese separatisten. President Koštunica zei gisteren dat in het gebied „een oorlog op grote schaal” dreigt. Hij riep zijn kabinet bijeen voor een spoedbijeenkomst over de situatie in Zuid-Servië, waar „terroristen en extremisten” actief zijn die uit Kosovo de grens overkomen. Belgrado heeft een zitting van de Veiligheidsraad van de VN gevraagd om over het onderwerp te praten. „Ik constateer met spijt dat ondanks de zege van de democratische krachten [in Joegoslavië] en de opening van ons land naar de wereld, de internationale gemeenschap nalaat haar verplichtingen jegens Joegoslavië na te komen”, aldus Koštunica.

De vredesmacht in Kosovo, KFOR, meldde gisteren tien Kosovo-Albanese separatisten, te hebben gearresteerd toen ze in een vrachtwagen op weg waren naar de grens met Servië. Ze waren niet gewapend maar ze droegen wel zwarte uniformen. Later onderschepte KFOR ook een vrachtwagen met mortiergranaten, mijnen, een mitrailleur en munitie, die in de richting van de grens reed.

In Priština, de hoofdstad van Kosovo, werd gisteren een zware bomaanslag gepleegd op het gebouw waar de Joegoslavische vertegenwoordiger in Kosovo kantoor houdt. Een staflid werd bij de ontploffing gedood, een tweede raakte gewond. Het kantoor verzorgt de verbindingslijnen tussen het VN-bestuur in Kosovo en de Joegoslavische regering. (Reuters)

Z-Servië: beroep Belgrado op NAVO

2000
WENEN, 28 NOV. De Joegoslavische president Vojislav Koštunica heeft gisteren de NAVO en de VN dringend gevraagd in actie te komen tegen het geweld van Albanese in het zuiden van Servië.

Koštunica gebruikte gisteren een plechtigheid in Wenen, waar Joegoslavië weer werd opgenomen in de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa, de OVSE, om zich tot de internationale gemeenschap te wenden. Hij zei de secretaris-generaal van de NAVO, George Robertson, en de secretaris-generaal van de VN, Kofi Annan, een brief te hebben geschreven waarin hij uitlegt dat de Servische autoriteiten zich in het uiterste zuiden van Servië houden aan internationale afspraken die hun tegelijkertijd de handen

binden. De Serviërs in het gebied, aldus Koštunica in zijn brief, worden „etnisch gezuiverd” door zwaarbewapende groepen Albanese, die vanuit Kosovo worden versterkt en bevoorrad. Servië kan hier niet tegen optreden omdat het dat volgens afspraken met de NAVO niet mag; bijgevolg moeten de VN en de NAVO-vredesmacht in Kosovo, KFOR, meer doen. Ze moeten „concrete daden” stellen en zich niet „tot woorden van steun beperken”. „Het is duidelijk dat zij hun deel van de taak niet behoorlijk uitvoeren”, aldus Koštunica, die zijn verblijf in Wenen gisteren voortijdig afbrak om naar Bujanovac in het betreffende deel van Zuid-Servië te reizen. In Westerse kring is positief op Koštunica's oproep gereageerd. De Britse

minister van Defensie zei dat Koštunica's zorgen „legitiem” zijn. In het zuiden van Servië, langs de grens met Kosovo, is een schimmig 'Leger voor de Bevrijding van Preševu, Medvedja en Bujanovac' (UÇPMB) actief, dat zegt de 70.000 zielen tellende Albanese bevolking van het gebied te willen beschermen tegen 'Servische terreur', maar dat volgens de Serviërs (en vele waarnemers) vooral uit is op aansluiting van het gebied bij Kosovo. Het UÇPMB wordt gesteund vanuit Kosovo, reden voor KFOR, de vredesmacht in Kosovo, om de grens te sluiten.

In het gebied zijn de Serviërs de handen gebonden; het vorig jaar juni met de NAVO gesloten militair-technisch akkoord (MTA) voorziet in een gedemilitariseerde

bufferzone van vijf kilometer aan weerskanten van de Servisch-Kosovaaarse grens. Het Joegoslavische leger en speciale Servische politietroepen mogen niet in die bufferzone komen; dat mogen alleen lichtbepapende Servische politieagenten. De Serviërs zeggen zich strikt aan de MTA-bepalingen te houden - een bewering die door de internationale gemeenschap wordt onderschreven - als gevolg waarvan de UÇPMB-strijders vrij spel hebben in de bufferzone. Volgens de Serviërs moeten KFOR en het VN-bestuur in Kosovo meer doen om aan het geweld van het UÇPMB een eind te maken. Een weekendbestand in het gebied is inmiddels voor onbepaalde tijd verlengd, zo werd vandaag gemeld. (Reuters, AP, AFP)

Vier van Belgrado 'zwaar mishandeld'

2000
Door een onzer redacteurs
ROTTERDAM, 4 DEC. De vier Nederlandse mannen die van 18 juli tot 9 oktober vastzaten in Belgrado zijn drie dagen zwaar mishandeld, zeiden zij gisteravond op de televisiezender SBS6.

Bas van Schaik, Sander Zeitsen en Jeroen van Iersel vertelden hun verhaal van de bijna drie maanden durende detentie in Belgrado. Godfried de Rie wilde „om persoonlijke redenen” niet op de televisie. In ruil voor hun medewerking zond SBS6 op verzoek van de vier mannen spotsjes uit voor Amnesty International.

De vier vertrokken op 16 juli. Met elf messen, camouflagekleding, een paar NAVO-voedselpakketten en survivalgidsjes reden ze in een gehuurde auto naar de Balkan. Het was hun tweede reis in de regio. Ze gingen in de fout door zonder visum Montenegro binnen te rijden, zeiden ze.

„We hebben er nooit bij stilgestaan dat Montenegro een onderdeel van Joegoslavië is. Dat verwijt ik mijzelf”, aldus Jeroen van Iersel. Ze hadden wel allerlei

krantenknipsels bij zich over de regio. Samen met de legerspullen moet dat een „verdachte indruk” hebben gegeven toen ze werden aangehouden, erkenden ze.

De mannen werden eerst in het politiebureau in Novi Pazar verhoord en vervolgens in een arrestantenbusje naar Belgrado vervoerd. Tijdens die rit „rookten we symbolisch een laatste sigaret”, zei Van Iersel. Vervolgens werden ze naar eigen zeggen naar het hoofdkwartier van de speciale politie in Belgrado gebracht. Daar zijn ze drie dagen zwaar mishandeld en met de dood bedreigd, vertelden ze. „We werden overal geschopt en geslagen, we moesten de hele dag met een kap over ons hoofd tegen de muur staan”, aldus Zeitsen. „Ze dreigden dat ze ons zo dood in Kosovo konden achterlaten, zonder dat iemand ooit zou weten dat we in Belgrado waren geweest”, aldus Van Iersel. Volgens de mannen kregen ze ook te horen dat hun vrienden inmiddels geëxecuteerd zouden zijn.

De ondervragers drongen continu aan op een bekentenis dat de mannen terroristen waren. Als ze dit op een videoband zouden verklaren, mochten ze naar huis. „Na drie dagen geweld, zonder eten en drinken, bereik je een punt dat het je niet meer uitmaakt”, aldus Van Schaik. Op de videoband vertellen ze over het plan Milošević in een skibox bij het Joegoslaviëtribunaal af te leveren. „Dat hadden we voor de gein wel eens gezegd, als cynische reactie op het nieuws”, aldus Van Iersel. Zeitsen zei dat hij bewust de naam van overste Karremans in zijn videoverklaring noemde, om aan te geven dat het onzin was. Nadat de video was opgenomen, werden de mannen naar de gevangenis in Belgrado gebracht. Ze werden niet langer mishandeld en ontvingen bezoek van medewerkers van de Nederlandse ambassade en familieleden.

Van Schaik, Zeitsen en Van Iersel zeggen „sterker” te zijn geworden door hun drie maanden gevangenschap. „Ik heb mijzelf beter leren kennen”, aldus Van Schaik. „Ik weet nu dat ik in zo'n situatie mijn mannetje kan staan”, aldus Zeitsen.

Georganiseerde moord op Kroatische Serviërs

2-12-2000
ZAGREB - De vroegere chef van de Kroatische geheime dienst Josip Manolic heeft toegegeven dat er tijdens de Servisch-Kroatische oorlog in 1991 een georganiseerde moord heeft plaatsgevonden op Kroatische Serviërs.

Manolic getuigt in Rijeka in een proces tegen vijf Kroatische militairen die worden verdacht van het plegen van oorlogsmisdaden. De vijf worden beschuldigd van moord op zeker vijftig Servische burgers in 1991 in de omgeving van de Kroatische plaats Gospić. Het is het eerste grote proces in

Kroatië wegens oorlogsmisdaden. De verdachten, Tihomir Oreskovic, Ivica Rozic, Ivan Jovanovic, Martin Markovic en Joso Miletic, werden in september samen met negen anderen gearresteerd.

Op 16 oktober 1991 vond er in Gospić een bijeenkomst plaats om de 'liquidatie' van de Serviërs in de stad te organiseren, verklaarde Manolic, die ook nog gedurende korte tijd premier van Kroatië is geweest. Het is na tien jaar erg moeilijk om details boven water te halen, meent hij. Volgens hem leven de deelnemers aan de bijeenkomst nog, maar hij weigerde hun namen te noemen.

Moord op medewerker van Rugova schrikt Kosovo op

2000
PRIŠTINA, 24 NOV. In Priština, de hoofdstad van Kosovo, is gisteren een belangrijke adviseur van de gematigde leider Ibrahim Rugova vermoord. Xhemal Mustafa werd in de kooilift van de flat waar hij woont beschoten door een onbekende; hij werd door twee kogels in het hoofd geraakt en stierf op weg naar het ziekenhuis.

De moord op Mustafa is in Kosovo hard aangekomen: Mustafa is het prominentste slachtoffer van politiek geweld sinds de intocht van de vredesmacht KFOR in de zomer van vorig jaar. Hij was in 1989 mede-oprichter van de Democratische Liga van Kosovo (DK), de belangrijkste politieke partij van de Kosovo-Albanese die door Rugova wordt geleid. Hij was een van Rugova's belangrijkste adviseurs en na Rugova de bekendste politicus van de LDK en stond daarnaast bekend als schrijver en journalist.

De plaatsvervangende leider van het VN-bestuur in Kosovo, Jack Covey, sprak van „een laste en verachtelijke daad” en „een

somber teken voor Kosovo”. De moord wordt gezien als passend in een patroon van politiek geweld in Kosovo waarvan vooral aanhangers en activisten van de gematigde LDK het slachtoffer zijn. Het geweld is een gevolg van de intense rivaliteit tussen de LDK enerzijds en de opvolgpartijen van het vroegere Kosovo Bevrijdingsleger UÇK.

In het zuiden van Servië, in het grensgebied met Kosovo, groeit de spanning na de incidenten van eerder deze week, waarbij drie Servische politiemannen werden gedood. In het gebied opereert het 'Bevrijdingsleger' UÇPMB, dat is gemodelleerd op het vroeger UÇK, wordt gesteund door separatisten uit Kosovo en aanstuurt op aansluiting van de regio bij Kosovo. De internationale vredesmacht in Kosovo, KFOR, sloot gisteren de weg van Kosovo naar de Zuid-Servische stad Dobrošin af, na eerder vrachtwagens met geüniformeerde strijders en met wapens te hebben onderschept, die vanuit Kosovo op weg waren naar

Dobrošin. Joegoslavië heeft ongesteld gereageerd op het oplevend geweld in en rond Dobrošin en een zitting van de Veiligheidsraad van de VN gevraagd. Gisteren werd in Belgrado gemeld dat vierhonderd „terroristen” uit Kosovo in het gebied zijn geïnfilteerd en dat zij het dorp Konculj en de weg van Konculj naar Bujanovac bezet houden.

KFOR-woordvoerders hebben de Kosovaren gewaarschuwd zich niet te bemoeien met de problemen in en rond Dobrošin. Naar aanleiding van de onderschepping van de manschappen en wapens, eerder deze week, sprak gisteren een KFOR-commandant van „een niet geprovoceerd offensief tegen de Serviërs”. „We eisen dat het UÇPMB de wapens neerlegt”, aldus de commandant. De Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken Madeleine Albright waarschuwde de Kosovo-Albanese dat ze met het steunen van de strijd in Zuid-Servië de sympathie van de internationale gemeenschap voor Kosovo ondermijnen. (Reuters, AFP, AP)

Belgrado spreekt weer over militaire actie

2000
BELGRADO, 4 DEC. De toekomstige premier van Servië, Zoran Djindjić, wil „een dag na de verkiezingen” van 23 december militair optreden tegen Albanese rebellen in Zuid-Servië. Djindjić, momenteel tweede man van het bewind in Belgrado, werd gisteren echter direct teruggefloten door president Vojislav Koštunica.

Koštunica riep al zijn medewerkers op zich te onthouden van „het roeren van de oorlogstrom”. „Het is gevaarlijk en onverantwoordelijk om extremisme met extremisme te beantwoorden.” Het conflict in Zuid-Servië moet „met diplomatieke actie” worden opgelost. „Alle politici in het land moeten afzien van oorlogskreten”, aldus Koštunica. „We hebben het recht niet om oorlog te voeren in dit verpauperde land, waar de bevolking al is gedecimeerd door repressie, sancties en bommen.”

Djindjić - die vrijwel zeker na de verkiezingen van 23 december pre-

mier van Servië wordt - zei gisteren dat „we zo snel mogelijk moeten reageren” op het geweld van de Albanese rebellen die de regio bij Kosovo willen voegen. Volgens Djindjić probeert de regering op dit moment internationale steun te vinden voor het voornemen, militair op te treden.

De Albanese rebellen die in het grensgebied met Kosovo opereren behoren tot een 'Bevrijdingsleger' dat is gemodelleerd op het vroegere Kosovo Bevrijdingsleger UÇK en dat vanuit Kosovo wordt gesteund met wapens en manschappen. Het telt rond duizend man, volgens waarnemers vooral Kosovaren met een nostalgie naar de gewapende strijd. Ze maken met hun strijd gebruik van het feit dat Joegoslavië niet met zijn leger, speciale politie en zware wapens mag opereren in de gedemilitariseerde zone langs de grens en ze kunnen zich in die zone dus betrekkelijk ongehinderd bewegen. (Reuters, AP, AFP)

Koštunica veroordeelt 'oorlogskreten'

4-12-2000
BELGRADO - President Koštunica van Joegoslavië roept zijn medewerkers op om zich niet meer schuldig te maken aan 'oorlogskreten' inzake Kosovo en de regio van Presevo. In dat gedemilitariseerde stukje Zuid-Servië, grenzend aan Kosovo, wonen veel Albanese. Een gewapende Albanese beweging doet zijn best de regio van Servië los te vechten.

„Dit is niet de tijd voor oorlog, maar voor wijs diplomatiek handelen”, zei Koštunica in een persverklaring die hij gisterenmiddag uitbracht. „Ik roep de politici van Joegoslavië die het volk en de staat toededen zijn, op om zich van heftige voorstellen en oorlogskreten te onthouden.”

Het was de Joegoslaven die gisteren een oogje op het nieuws hadden gehouden volstrekt duidelijk wie Koštunica op het oog had: zijn naaste medewerker Zoran Djindjić was dit weekende op bezoek in de dorpen van Presevo. Hij riep daar gisterenochtend dat Joegoslavische troepen de regio van de Albanese rebellenbeweging UÇPMB zullen zuiveren, en wel zodra de parlementsverkiezingen in de deelstaat Servië achter de rug zijn.

Die verkiezingen worden op 23 december gehouden. Als de bundeling van democratische politieke partijen DOS, waar Koštunica en Djindjić beide bij horen, wint, maakt Djindjić een stevige kans de nieuwe premier van Servië te worden.

Brede steun voor regio EU zet deur op kier voor west-Balkan

Door onze correspondenten

ZAGREB, 25 NOV. De landen op de westelijke Balkan zullen een politieke dialoog aangaan, een vrijhandelszone vormen en gezamenlijk criminaliteit en illegale immigratie bestrijden. Dit hebben zij gisteren aan de Europese Unie beloofd.

Kroatië, Bosnië-Herzegovina, Joegoslavië, Albanië en Macedonië deden de toezeggingen tijdens de topconferentie met de Europese Unie in de Kroatische hoofdstad Zagreb. De toezeggingen zijn opgenomen in de gezamenlijke verklaring waarmee de vijf Balkanlanden en de EU hun topberaad bezegelden.

De EU heeft de vijf hulp toegezegd bij democratische, economische en bestuurlijke hervormingen. In een toelichting verwoordde EU-buitenlandcoördinator Javier Solana wat de Unie als tegenprestatie van de westelijke Balkanlanden verlangt: „goede buurlanden, demilitarisering van de regio, ontwikkeling van regionale infrastructuur, economische samenwerking, gezamenlijke aanpak van illegale immigratie, georganiseerde criminaliteit en witwassen van misdaadgeld”. President Jacques Chirac van Frankrijk, fungerend voorzitter van de Europese Unie, drong er bij de Balkanleiders op aan mee te werken aan het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag. „Het is in het belang van iedereen

komt voldoen krijgen een 'potentieel kandidaat-lidmaatschap' van de EU, waardoor ze op lange termijn uitzicht krijgen op een volwaardig EU-lidmaatschap. Met drie andere Balkanlanden onderhandelt Brussel al over toetreding tot de EU. Dat zijn Bulgarije, Roemenië en Slovenië.

De Joegoslavische deelrepubliek Montenegro vroeg de EU in Zagreb om steun bij haar sterven naar onafhankelijkheid.

De EU trok anderhalve week geleden voor de periode tot 2006 4,65 miljard voor hulp aan de westelijke Balkan uit. President Chirac zei gisteren dat de EU zich inspannt om die hulp sneller te verstrekken dan tot voor kort gebruikelijk was. De EU werkt op het ogenblik aan een reorganisatie van alle buitenlandse hulp, die volgens Eurocommissaris Patten (Buitenlands Beleid) door bureaucratie en trage besluitvorming te weinig doeltreffend is. De EU heeft ook besloten om industriële en landbouwproducten uit de vijf landen voortaan zonder douaneheffingen toe te laten. De betrokken Balkan-

De Franse president Chirac legt een hand op de schouder van zijn Kroatische collega Mesic. Derde van links op de achtergrond de Joegoslavische president Koštunica. (Foto AP)

Koštunica als een *In Zagreb gaat het*

Hooggerechtshof VS behandelt beroep Bush

WASHINGTON, 25 NOV. Het Federale Hooggerechtshof in de Amerikaanse hoofdstad Washington heeft besloten het hoger beroep van George Bush tegen het hertellen van stemmen in Florida te behandelen. Op 1 december zullen advocaten van de Republikeinen hun zaak mondeling ten overstaan van de rechters uiteen moeten zetten. Het Republikeinse kamp tekende woensdag in Washington hoger beroep aan tegen het besluit van het hooggerechtshof van Florida dat besloot de handmatig hertelde stemmen wel mee te tellen in de einduitslag van de presidentsverkiezingen. De advocaten van Bush betogen dat die uitspraak ongrondwettig is. Het tellen van de stemmen in slechts enkele kiesdistricten is volgens de raadslieden in strijd met het principe van gelijke rechten voor alle kiezers. Daarnaast zeggen ze dat het hooggerechtshof van Florida buiten zijn bevoegdheden heeft gehandeld. Volgens de Amerikaanse grondwet is het een zaak van de statelijke Congressen de verkiezingsregels vast te stellen. Het vonnis van de rechters in Florida moet vernietigd worden, aldus de Republikeinen. Mochten de rechters van het Federale Hooggerechtshof Bush in het gelijk stellen dan lijkt hem niets meer in de weg te staan om de 43e president van de Verenigde Staten te worden.

Šarović president van Servische Republiek

BANJA LUKA, 25 NOV. De Servische Republiek in Bosnië heeft

URES

COMMISSIE

aan een (m/v)

Directeur-Generaal (A1) voor het Gemeenschappelijk Centrum voor onderzoek

steuning op technisch en wetenschappelijk gebied voor het en uitvoer leggen en de follow-up van de beleidsmaatregelen onderzoeken dat het Gemeenschappelijk Centrum voor onderzoek toekinstellingen in de lidstaten en met de instellingen van de er met het oog op de uitbouw van een systeem van weten Europa, zoals de Commissie in haar mededeling over een eeft voorgesteld.

ten in het bezit zijn van een universitaire diploma (volledige studies) elijkwaardig getuigschrift, dat toegang geeft tot postacademisch onderzoeksvorming wordt eveneens in aanmerking genomen). ste vijftien jaar beroepservaring op een niveau waartoe de es toegang geven; van deze beroepservaring moet ten minste n leidinggevend ambt op een gebied dat verband houdt met ondeervaring met het beheer van belangrijke programma's en op het gebied van wetenschappelijk of industrieel onderzoek; tergrond hebben; efficiënt kunnen functioneren in een organisatie; over uitstekende communicatieve vaardigheden beschikken; len met belangrijke overheidsdiensten. Deze functie vereist zing om een grote en dynamische organisatie als het Gemeen-derzoek te leiden.

en gestraft", aldus Chirac. Als eerste land heeft Macedonië gisteren een stabiliteits- en associatie-overeenkomst met de EU afgesloten. Met Kroatië zijn onderhandelingen over een soortgelijk verdrag gestart. Landen die aan de voorwaarden voor zo'n overeen-

EU wel invoerrechten blijven heffen. In de slotverklaring van de top in Zagreb wordt beklemtoond dat toetreding van de vijf tot de EU slechts mogelijk zal zijn als zij erin slagen hun regionale samenwerking daadwerkelijk gestalte geven en een vrijhandelszone vormen.

dief in de nacht

Het optreden van de nieuwe, democratisch gekozen president van Joegoslavië op de Balkantop in Zagreb was weinig feestelijk te noemen.

Door onze correspondent RENÉE POSTMA

ZAGREB, 25 NOV. De Joegoslavische president Koštunica kwam en ging in Zagreb als een dief in de nacht. Hij kwam als één van de laatsten en ging als eerste weer weg. Uit angst voor aanslagen lieten de Kroatische autoriteiten een lege auto met Joegoslavische vlaggetjes rond rijden. De president mocht niet opvallen. Hij werd met opzet in een auto zonder vlaggetjes vervoerd. Honderden agenten vormden een ondoordringbare haag tussen het hotel waar de Zagreb-top zich afspeelde en het handjevol Kroatische demonstranten dat tegen Koštunica kwam betogen. Niets werd aan het toeval overgelaten.

Het optreden van de nieuwe, democratisch gekozen president van Joegoslavië in Zagreb was weinig feestelijk te noemen. Hij stelde in zijn rede voor de regeringsleiders van de EU en de zogeheten westelijke Balkan dat het oude Balkanliedje van geweld en etnische zuivering nog lang niet voorbij is. Met nadruk wees hij op Kosovo waar het geweld tegen Serviërs en gematigde Kosovo Albanen deze week weer oplaaide. „Kosovo is het enige gebied in de regio waar de terreur gewoon doorgaat en een hele volk van zijn geboortegrond verdreven wordt.” Volgens Koštunica is Kosovo Europa's probleem nummer één: „Kosovo kan andere schijnbaar sluimerende conflicten doen oplaaien, niet alleen in de Balkan maar ook daarbuiten.”

De Fransman Kouchner die namens de internationale gemeenschap tijdelijk het bestuur voert over Kosovo reageerde in Zagreb ronduit gealarmeerd op de nieuwe golf van geweld. „Ik maak me enorme zorgen, ik hoop dat ik er helemaal naast zit maar ik maak me echt enorme zorgen.” De status van Kosovo stond formeel niet op de agenda in Zagreb. Kouchner maakte echter uitgebreid van de gelegenheid gebruik om te pleiten voor zijn plan om de Kosovo Albanen volgend voorjaar een eigen parlement te laten kiezen. Aanvankelijk had dat plan de steun van de internationale gemeenschap. Maar sinds Milošević formeel van het toneel verdwenen is en Koštunica

aan de macht is, deinzen verschillende landen voor zo'n drastische stap terug omdat het de Serviërs in Kosovo definitief buiten spel zou zetten.

Ook de Montenegrijnse president Djukanović hanteerde in Zagreb een geheel eigen agenda. Terwijl de Europese regeringsleiders spraken over eenheid en samenwerking – en de leiders van de landen die uit het voormalige Joegoslavië voortkwamen braaf knikten – zette Djukanović de zaak op scherp. „De internationale gemeenschap moet Servië en Montenegro erkennen als twee onafhankelijke landen. Pas daarna kunnen we van samenwerking gaan spreken.” In de eerste helft van 2001 wil Djukanović een referendum uitschrijven en de Montenegrijnen zelf over hun toekomst laten beslissen.

Koštunica – en hierin wordt hij gesteund door de internationale gemeenschap – is fel tegen een verder opbreken van de Joegoslavische federatie. Tijdens de conferentie wa-

Kouchner maakt zich grote zorgen over Kosovo

ren Koštunica en Djukanović met opzet naast elkaar geplaatst maar tot veel chemie leidde dat niet. De Montenegrijnse president loopt na een auto-ongeluk nog steeds in een nek-brace en keek steevast de andere kant op terwijl Koštunica vermoed voor zich uit staarde.

Premier Kok lijkt zich echter niet veel zorgen te maken over de dreigementen van Montenegro. Informeel blijkt Djukanović er een veel genuanceerder standpunt op na te houden, aldus Kok die tijdens de lunch „geheel toevallig” met Djukanović en Solana aan tafel zat. Montenegro staat volgens de premier onder grote internationale druk om „een nieuw Kosovo” te voorkomen.

Kok wees Koštunica op de wenselijkheid van samenwerking met het VN tribunaal in Den Haag. In bilateraal gesprek is onder andere een vestiging van het tribunaal in Belgrado aan de orde gebracht. Kok liet aan asloof weten bij de Joegoslavische president een „open oor” gevonden te hebben en niet de indruk te hebben dat Koštunica zich van zijn verantwoordelijkheden wil afwenden.

vooral over Nice

In de wandelgangen van de Balkantop ging het gisteren vooral over de moeizame onderhandelingen over een nieuw verdrag voor de EU zelf.

Door onze correspondent BEN VAN DER VELDEN

ZAGREB, 25 NOV. „Ik ben niet muzikaal. Ik zou nooit kunnen fluitspelen”, zei gisteren de Duitse minister van Buitenlandse Zaken, Joschka Fischer. „Ik zou hoogstens met pauken kunnen slaan.” Hij maakte een gebaar alsof hij een klap met een voorhamer gaf. „Maar misschien zou ik ook wel zachtjes tegen een triangel kunnen tikken”, vervolgde hij lachend.

Fischer hield zijn muzikale conversatie in de zonovergoten tuin van het Mimara museum in Zagreb. Het was een knipoo naar zijn Franse collega Hubert Védrine, die eerder deze week voor akelig geknars op de Frans-Duitse as had gezorgd. Beiden waren weliswaar naar de Kroatische hoofdstad gekomen voor het overleg tussen de EU en de vijf westelijke Balkanlanden, maar in de marge van dit beraad staken zij veel tijd in die andere kwestie die de EU-gemoederen dezer dagen zo in beslag neemt: het politieke gevecht rond een nieuw verdrag van de EU. Zo verlieten Fischer en Védrine de Balkantop meer dan een uur om over de toenemende Frans-Duitse ergernissen te praten.

De irritaties bereikten deze week een hoogtepunt door een uitspraak van Védrine in het Franse dagblad *Liberation*. Daarin laakte hij de Duitse opstelling bij de uiterst moeizaam verlopende onderhandelingen over het nieuwe EU-verdrag: „De volken hebben in de loop van de voorbije eeuwen te veel geleden van fluitspelers die hen soms naar vreselijke ontgoochelingen hebben geleid.” Védrine zei na afloop van zijn tête-à-tête met Fischer dat hij bij deze woorden niet speciaal aan zijn Duitse collega had gedacht en zich bovendien niet had gerealiseerd dat hij hiermee Duitsers bijzonder gevoelig zou treffen. Beide ministers zeiden dat alles weer koek en ei is. Maar hun onderonsje hadden ze aan meer besteed dan aan de rattenvanger van Hamel.

Duitsland is ontevreden over de „arrogante” manier waarop Frankrijk als EU-voorzitter de onderhandelingen leidt over het nieuwe verdrag. Die onderhandelingen moeten volgende maand tijdens een topbijeenkomst van Europese regeringsleiders in

Nice worden afgesloten. Dat zal, zoals premier Wim Kok gisteren zei, een „uiterst gecompliceerde” zaak worden. Duitsland vindt dat Frankrijk te veel aanstuurt op een intergouvernementeel Europa waarin de grote landen domineren. De Duitse bondskanselier Gerhard Schröder benadrukt dat zijn land juist motor wil zijn van integratie met een sterke Europese Commissie.

In Zagreb wemelde het van de 'bilateraal-tjes' over Nice. Zo ontbeet de Spaanse premier Juan Maria Aznar met zijn Belgische collega Guy Verhofstad, was de Finse premier Paavo Lipponen vaste klant in de wandelgangen en verdeelde ook premier Kok zijn tijd tussen gesprekken over de toekomst van de Balkan en de toekomst van de EU.

Het EU-lidmaatschap dat gisteren aan landen als Albanië of Joegoslavië werd voorgespiegeld is volgens EU-diplomaten een zaak voor over vijftien of twintig jaar. Van de Balkan wordt gevraagd moed te putten uit een „potentieel kandidaat-lidmaat-

Tussen Fischer en Védrine is het weer koek en ei

schap” en zich tegelijkertijd te realiseren dat niemand weet hoe de EU eruit zal zien tegen de tijd dat het EU-lidmaatschap werkelijkheid wordt. Want het Verdrag van Nice kan de aanzet worden tot een verdeling van de EU in groepen landen die hun beleid niet allemaal in dezelfde mate hebben geïntegreerd.

De Balkanlanden die elkaar korte tijd geleden nog te vuur en te zwaard bestreden konden gisteren zien hoe de EU zonder oorlog met geschillen omgaat. Javier Solana, de hoge functionaris voor het buitenlands beleid van de EU, vindt dat de Joegoslavische president Vojislav Koštunica niet te veel achter de broek gezeten moet worden over uitlevering van oorlogsmisdadigers aan het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag zolang de Servische verkiezingen van volgende maand hem geen stevigere positie hebben gezorgd. Maar de Franse president Chirac zei tot tevredenheid van zijn Kroatische collega, Stjepan Mesic, die wel al medewerking met het Joegoslavië-tribunaal heeft toegezegd, dat het noodzakelijk is om oorlogsmisdadigers in Den Haag te laten berechten.

een nieuwe president: Mirko Šarović, lid van de Servische Democratische Partij, de partij die werd opgericht door Radovan Karadžić.

Šarović kreeg bij de recente verkiezingen al 49,8 procent van de stemmen — net niet genoeg om direct te worden gekozen. Om een tweede ronde te vermijden, werden daarop de 'tweedevoorkeurstemmen' geteld. Daardoor kwam Šarović alsnog uit op 50,1 procent van de stemmen, ver voor de premier van de Servische Republiek in Bosnië, Milorad Dodik (25,8 procent) en de econoom Mladen Ivanić (8,6 procent).

Šarović, van huis uit jurist, is omstreten. Als prominent lid van de SDS wordt hij door de internationale gemeenschap gewantouwd — de Amerikaanse VN-ambassadeur Richard Holbrooke bestempelde de SDS onlangs nog als een „klik van (oorlogs)misdadigers”. Aan de andere kant was Šarović een van de eerste SDS-politici die zich na 1996 distantieerde van Karadžić en een gematigde toon aansloeg. Vandaar dat hij voor de internationale gemeenschap aanvankelijk acceptabel was toen hij in september 1998 vice-president van de Servische Republiek werd — maar niet zó acceptabel dat hij een half jaar later de zittende president, de ultra-nationalist Poplašen, mocht opvolgen toen die wegens zijn extremisme werd ontslagen. Toen hij in januari vorig jaar een poging ondernam om daadwerkelijk Poplašen op te volgen, sprak men van 'een coup' die niet mocht. De stoel van de president bleef aldus anderhalf jaar lang leeg. (Reuters, AFP)

De Nederlandse Financier

verbetering in ontwikkeling

Het is uitdaging om op str

Z-Servië: Robertson pleit bij Kosovaren

Door onze correspondent
BELGRADO, 1 DEC. De secretaris-generaal van de NAVO, George Robertson, heeft toegegeven dat het geweld van Albanese opstandelingen in Zuid-Servië vanuit Kosovo wordt gesteund en de politieke leiders in Kosovo opgeroepen er een einde te maken.

Robertson, die gisteren een bezoek bracht aan de Kosovaarse hoofdstad Priština, noemde de Albanese opstandelingen 'extremisten'. Hij riep de Albanese politieke leiders in Kosovo op hun invloed aan te wenden om de rebellen te stoppen, want „hun activiteiten schaden de belangen van iedereen in Kosovo”. De extremisten, aldus Robertson, „moeten geïsoleerd worden en zowel openlijk als privé door de leiders hier worden veroordeeld”.

De Albanese rebellen van het 'Bevrijdingsleger van Preševo, Medvedja en Bujanovac' (UÇPMB) opereren vlak over de grens met Kosovo in Servisch gebied, in de gedemilitariseerde zone. Ze namen vorige week twee dorpen in, doodden daarbij drie Servische agenten en joegen de rest van de agenten van de weg-blokkades af. Honderden inwoners zijn voor het dreigende geweld op de vlucht geslagen. Het Joegoslavische leger heeft inmiddels een dorp heroverd.

Robertson sprak gisteren onder andere met de politieke leiders Hasim Thaçi en Ramush Haradinaj, invloedrijke leiders die vroeger commandant waren in het Kosovo Bevrijdingsleger (UÇK). Er zijn vele aanwijzingen dat de UÇPMB-strijders worden bevoorrad door leden van het voormalige UÇK.

De secretaris-generaal van de NAVO riep ook de Joegoslavische autoriteiten op niet te overhaast te reageren. De NAVO wil samenwerken met de Servische autoriteiten tegen de Albanese 'extremisten'.

Het tekent de veranderde houding tussen Servië en de NAVO. Eerder dit jaar, onder het regime-Milošević, namen de UÇPMB-opstandelingen een ander dorp in. Toen was er geen sprake van een veroordeling door de NAVO.

De premier van Albanië, Ilijr Meta, deed gisteren ook een beroep op de Kosovo-Albanese UÇPMB niet te steunen. Meta maakte duidelijk in de crisis in Zuid-Servië achter de Joegoslavische leiders te staan die uit zijn op een politieke oplossing en de zorgen van het Westen te delen.

Leden van het Albanese 'Bevrijdingsleger', dat vanuit Kosovo wordt gesteund en bewapend, paraderen in Dobrošin, een van de dorpen die het 'leger' heeft bezet. De opstandelingen zijn vooral actief in Zuid-Servië. (Foto AP)

Die Albanesezen willen altijd meer

In Zuid-Servië hebben Albanese opstandelingen drie dorpen ingenomen. Belgrado zoekt een oplossing – een diplomatieke.

Door onze correspondent
YAËL VINCKX

KONCULJ, 29 NOV. Het politiek zeer omstreden hoofd van de Servische geheime dienst, Rade Marković, verschijnt halverwege de middag bij een wegblokkade in Zuid-Servië. Hij tuurt naar het dorp Lučane en draait zich om naar zijn gasten. „We kunnen daar niet heen. De Albanese terroristen zijn actief.” Vervolgens spreekt hij zijn mannen, een antiterroristenbrigade van soldaten en agenten, moed in. „Hou vol.” Al dagen zitten ze in de regen achter hun zandzakken. In de velden achter hen steken de lopen van mitrailleurs tussen de camouflagenetten door.

Rade Marković scheurt even later met zijn gevolg terug naar veiliger gebied. De agenten pochen na zijn vertrek. „Ik koop mijn sigaretten in Lučane. Die Albanese honden maken mij niet bang.”

Dat is niet waar. De agenten op de grens tussen Kosovo en Servië zijn sinds vorige week wel degelijk bang. Drie collega's worden vermist, maar iedereen weet dat hun lijken in handen zijn van de Albanese opstandelingen. Twee dorpen, Lučane en Konculj, zijn ingenomen door die opstandelingen. Een ander dorp viel eerder dit jaar.

Het geweld bezorgt de nieuwe president van Joegoslavië, Vojislav Koštunica, kopzorgen. Hij voorziet het gevaar van een nieuw, gewelddadig treffen tussen Serviërs en Albanese: de kwestie-Kosovo in het klein, en nu op Servisch gebied. De Albanese in het gebied voelen zich achtergesteld. Albanese rebellen dragen insignes

van het voormalige Kosovaarse Bevrijdingsleger UÇK en vechten onder de naam 'Bevrijdingsleger van Preševo, Medvedja en Bujanovac' (UÇPMB).

Rade Marković is amper vertrokken als de dorpsvergadering in het door het UÇPMB bezette Konculj is afgelopen. Zo'n tachtig Albanese rebellen vinden weg over de aangestampte hoofdweg van het dorp. Ze zitten opgepropt in auto's, staan op overvolle aanhangwagentjes en hebben zelfs twee oude voertuigen van het Joegoslavische leger geconfisqueerd. Een lange rij dorpselingen volgt hen. Velen zijn ook bewapend; een bejaarde man klemt trots een kalasjnikov tussen zijn vijfde knieën. Niemand weet hoeveel Albanese opstandelingen zich in het gebied ophouden, maar hun aantal wordt geschat op ruim dubbel. Ze wijzen op de geweren en de handgranaten die nonchalant aan hun ves-

ten bungelen en gebaren: we lusten die Serviërs rauw. De Albanese inwoners van Konculj juichen als de soldaten van het bevrijdingsleger luid toeterend een ereronde door het dorp maken. Dit is Servië – maar je zou het niet zeggen.

Een avond eerder hadden de Joegoslavische soldaten en Servische agenten eenzelfde soort ereronde gemaakt door het verderop gelegen stadje Bujanovac. Toen hadden de Serviërs gejuicht bij zoveel machtsvertoon. Woedend zijn ze, over de inname van Servisch gebied door Albanese 'terroristen'.

Branko Janković, handelaar in mobiele telefoons, zegt: „Hun onderdrukker, Slobodan Milošević, is weg. Wat willen de Albanese nog meer?” Zijn buurman, opgewonden, roept: „Meer? Meer? Die Albanese willen altijd meer. Ze willen heel Servië hebben.” [• *Vervolg* SERVIË: pagina 5]

DE NAVO: GARANTIE OF HYPOTHEEK OP DE VREDE?

1945

Vijftig jaar geleden werd de Navo opgericht als een "defensieve" organisatie. En ook vandaag nog spreken voorstanders over de Navo als de enige garantie voor vrede in Joegoslavië. Wat is nu eigenlijk het werkelijke karakter van deze organisatie? Welke belangen dient ze? Daarover meer in volgend historisch overzicht.

Mikaël Vranckx en Eddy Thyse

De oorlog van '40-'45 is afgelopen. De pogingen van Hitler-Duitsland om de wereld te herverdelen, zijn uitgelopen op een mislukking. Maar de wreedheid van de nazi's heeft een Europa achtergelaten dat zowel materieel als moreel gebroken is. Het oude continent moet zichzelf fysiek en ideologisch weer zien op te bouwen. Daarbij liggen op politiek, economisch en militair vlak twee opties open. In het Oosten stelt de Sovjet-Unie het socialisme tegenover de ellende, de markteconomie en het imperialisme. In het Westen willen de Verenigde Staten hun economische en militaire invloedssfeer uitbreiden in de richting van Europa. Zij willen het imperialisme juist versterken en het naoorlogse revolutionaire elan in Europa verstikken. (1)

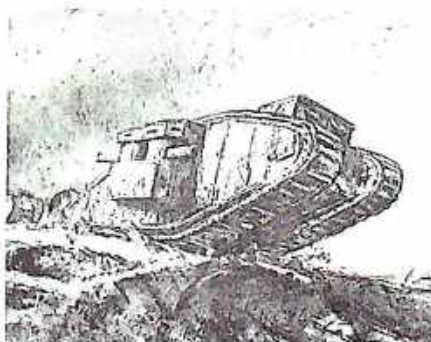
Het Amerikaanse grondgebied was steeds veilig voor de oorlogsverwoestingen. In die tijd was tweederden van de industriële capaciteit op wereldschaal geconcentreerd in de VS! Die konden zo probleemloos de eerste plaats veroveren op industrieel en militair vlak. De VS willen de Europese markt veroveren om hun producten daar te kunnen verkopen. En daarom is voor de veiligheid van de Amerikaanse bedrijven en investeringen een stabiel Europa nodig.

Het Marshall Plan, de onderwerping van Europa

Samen met de oorlog eindigde ook de kortstondige Russisch-Amerikaanse entente. De Amerikanen beginnen, met de hulp van Groot-Brittannië, de USSR te isoleren via een hele reeks manipulaties.

Een eerste belangrijke gebeurtenis doet zich voor in Griekenland. Wanneer het

Nationaal Bevrijdingsfront (grotendeels communistisch) in 1944 op het punt staat de macht over te nemen, komen Britse troepen hardhandig tussen om de monarchie te herstellen. De nazi's worden er ongemoeid gelaten en kunnen hun posten behouden, onder meer binnen de politie. (1) Er komt burgeroorlog. Ondertussen heeft Stalin met Churchill op 9 oktober een akkoord afgesloten over de respectievelijke invloedssferen; de USSR komt daarom niet tussen in Griekenland. (2).

Roger Somville

De VS hebben hun bondgenoten van gisteren niet meer nodig; ze staan immers sterk sinds ze het monopolie over de atoombom hebben. Churchill: "We beschikten over een onoverwinnelijke macht... onze visie op de toekomst zag er helemaal anders uit." Ze zullen er niet voor terugschrikken om dit vreselijke wapen tot tweemaal toe tegen de Japanners in te zetten, een machtsvertoon en intimidatie tegenover de hele wereld. De Amerikaanse president Truman stelt in september 1945 een einde aan "de Ontmoeting van de Drie Groten" (VS, Groot-Brittannië en de USSR). Ondertussen trekken de sovjettroepen zich stilaan

terug uit Noorwegen, Tsjecho-Slowakije, Iran en verkrijgen Finland en Oostenrijk een neutraal statuut.

De Europese landen hebben ondertussen een enorme behoefte aan bevoorradingsmiddelen en materiaal. De financiële middelen zijn echter schaars. De VS zijn bevreesd voor een ernstige crisis en werken daarom aan een van de meest machiavellistische plannen uit ooit: het Marshall Plan van 1948. Een "hulpplan voor de heropbouw" dat voorziet in kredieten waarmee Amerikaanse producten aangekocht kunnen worden en... waarmee de schulddragende landen economisch onderworpen worden. In de vier daaropvolgende jaren vloeit ruim 12 miljard dollar naar West-Europa.

Alle middelen zijn goed om Europa weg te trekken van de USSR. "De USSR namen een verdedigende houding aan (...) de diplomaten en verantwoordelijken van het militair-industriële complex hielden handig een primair anticommunisme in stand." (2) Op politiek vlak zien we bijgevolg hoe de pro-communistische partijen uitgesloten worden en hoe hun vertegenwoordigers uit regeringen worden gezet. Het is de periode van het maccarthysme; er wordt een ware heksenjacht georganiseerd.

De Amerikaanse staatssecretaris Marshall verklaart: "De voordelen van het Marshall Plan zouden brutaal onthouden worden aan elk land dat het communisme op een machtspositie zou verkiezen." (1)

Navo-verdediging tegen wat?

1948 is ook het jaar waarin de plannen voor de oprichting van de Noord-Atlantische Verdragsorgani-

satie worden uitgetekend. In dat verband vergaderen de VS, Canada en Groot-Brittannië heimelijk in het Pentagon. Al gauw treden ook België, Luxemburg, Nederland en Frankrijk toe. Het is op 4 april 1949 dat het Noord-Atlantisch Verdrag officieel wordt ondertekend. Op dat moment maken, naast de VS en Canada, tien Europese landen deel uit van de Alliantie: België, Luxemburg, Denemarken, Frankrijk, IJsland, Italië, Noorwegen, Nederland, Portugal en het Verenigd Koninkrijk.

In 1950 vallen de Amerikanen het communistische Noord-Korea aan. In 1952 vervoegen ook twee landen, waar foltering en politieke repressie nog steeds aan de orde van de dag zijn, de Navo: Griekenland en Turkije. De Federale Republiek Duitsland treedt toe in 1955. In 1982 treedt ook Spanje nog toe tot de Navo.

De USSR weet zich steeds meer bedreigd en geïsoleerd en richt bijgevolg in 1955 het Warschaupact op. Het is een alliantie met Oost-Duitsland, Bulgarije, Hongarije, Polen, Roemenië en Tsjecho-Slowakije. De USSR vormde echter op geen enkel moment een reële bedreiging voor de westerse wereld. De VS waren veel machtiger en wisten trouwens dat de USSR geen expansiepolitiek nastreefde. In maart 1949 verklaarde John Foster Dulles: "In zoverre het menselijk oordeelsvermogen dat toelaat, is het duidelijk dat de Sovjetregering geen oorlog nastreeft als instrument van haar nationale politiek." De Navo werd dus enkel opgericht om de westerse wereld zelf te intimideren en te controleren, om zo revoluties en een mogelijke overgang naar het socialisme te verhinderen. Op dat vlak vormde de USSR eerder een bedreiging door het model dat het durfde voorstellen.

De VS spendeerden onvoorstelbare sommen geld om kapitalistische en zelfs fascistische regeringen die hun zaak toegewijd waren, aan de macht te brengen of in het zadel te houden. Het zorgde voor evenveel zwarte pagina's in onze geschiedenis: het Griekenland van 1970 en zijn verschrikkelijk "kolonelsregime", Pinochet in Chili, ijzingwekkende berichten over de Turkse gevangissen,... Het zijn maar enkele

voorbeelden van het soort vrede dat de Navo ons voorbehoudt.

Waaruit bestaat dit Navo-verdrag trouwens? "Het verdrag (...) voorziet in een samenwerking en een permanent overleg op het politieke, economische en andere niet-militaire vlakken (...) het ontwikkelen van stabiliteit en welzijn binnen de Noord-Atlantische zone. De kwalitatieve en kwantitatieve evaluatie die de Navo maakt van de krachten die nodig zijn om deze opdracht te vervullen, staat in functie van de omvang en de kracht van de militaire middelen die de USSR eventueel kunnen inzetten (...)" (3)

Het kan moeilijk nog duidelijker. De Navo is slechts een orgaan voor de inmenging op alle niveaus in de interne aangelegenheden van de onderworpen landen. Openlijke bedoeling is bovendien ook om de ongelijke verhouding tussen Noord en Zuid te behouden en te verscherpen! De USSR speelt daarbij eens te meer de rol van zondebok.

Sinds de oprichting van de Navo bouwden de lidstaten ervan een behoorlijk sinister palmares op:

- oorlog tegen Vietnam (1946-75): 3,2 miljoen doden.
- Algerije (1956-62): 1,2 miljoen doden.
- Palestina: 300.000 doden.
- Centraal-Amerika: 200.000 doden.
- oorlog en embargo tegen Irak (1991-99): 1,5 miljoen doden.
- Rwanda: 1 miljoen doden. enz.

Het totaal loopt op tot twintig miljoen oorlogsslachtoffers sinds de oprichting van de Navo. (4)

1991: de Navo stelt zichzelf drie nieuwe taken

Na de val van de Berlijnse muur had men kunnen denken dat de Navo, een zogenaamd defensieve alliantie die alleen opgericht werd om het hoofd te bieden aan de "Sovjetdreiging", vanzelf zou ophouden te bestaan. Het Warschaupact werd trouwens ontbonden in 1991.

Het liep echter anders. De Navo is vandaag actiever dan ooit en breidt haar invloedzone voortdurend uit. In 1993 verklaarden drie onderzoekers, die nauw verbonden zijn met de Amerikaanse defensie, dat de enige manier voor de Navo om niet "werkloos" te worden erin bestaat de oorspronkelijke zone te verlaten.

De Navo-strategie is ondertussen in een nieuwe fase aanbeldt. Na de uitgeschakeling van de USSR, het enige tegengewicht tegenover haar dreiging, kan de Alliantie nu naar believen alle interessante regio's van de planeet veroveren.

Dient de Navo, deze immense organisatie die in woorden zo de verdediging van de vrede voorstaat, effectief de belangen van de volkeren of probeert ze veeleer de wereld te (her)koloniseren? Door de nieuwe taken die ze zich voor de nabije toekomst stelt, beantwoordt de Navo deze vraag zelf op zeer duidelijke wijze.

In november 1991 komen de Europese regeringen tijdens de Conferentie van Rome bijeen om een nieuwe veroveringsstrategie uit werken op wereldschaal. Na

stapende beraadslagingen legt de Verklaring van Rome uiteindelijk drie assen vast voor toekomstige militaire interventies vast.

1. Oost-Europa en de ex-USSR: het kapitalisme in het Oosten beschermen

De Verklaring van Rome acht het noodzakelijk om tussen te komen in het Oosten en zo te strijden tegen "de instabiliteit die kan voortvloeien uit ernstige economische, sociale en politieke moeilijkheden."

Nochtans komt die instabiliteit precies voort uit het herstel van het kapitalisme. De Navo heeft als taak de uitbreiding van de westerse multinationals te vergemakkelijken en bij te dragen tot de oprichting van moderne en competitieve markt economieën.

Op die manier blijkt de Navo de gewapende arm van de multinationals en dient ze dus om elke invraagstelling van het kapitalistische systeem, verantwoordelijk voor de onverdraaglijke ongelijkheden in de landen van het Oosten, onmogelijk te maken.

De Navo beperkt zich trouwens niet alleen tot het verdedigen van de belangen van de multinationals maar bereidt tezelfdertijd ook een imperialistische oorlog tegen Rusland voor.

2. Het Midden-Oosten en de Middellandse Zee: controleren van petroleum en zeeroutes

Hoofddargument voor de Navo-interventies in dit gedeelte van de wereld is niet, zoals men ons graag wil doen geloven, de opkomst van de Islam noch de mensenrechtenschendingen, maar wel de controle van de grote Amerikaanse multinationals over de petroleum en alle andere rijkdommen in deze verschillende wereldregio's.

De Navo strooit alleen maar zand in de ogen wanneer ze stelt dat ze tussenkomt om de mensenrechten te verdedigen maar ondertussen duizenden slachtoffers maakt. Deze organisatie, die het fascistische Turkse regime steunt, bekommert zich helemaal niet om bevolkingen maar wel om hun rijkdommen.

3. Derde Wereld: het westerse militaire monopolie behouden

De Verklaring van Rome heeft ook veel aandacht voor de strijd tegen de verspreiding van de massavernietigingswapens. Nochtans hebben tot nu alleen de VS, de reële baas binnen de Navo, de atombom werkelijk gebruikt. De Navo wil vooral voorkomen dat ook andere landen over deze wapens zouden kunnen beschikken. Ze wil zich het absolute recht toe-eigenen om overal te interveniëren waar het haar uitkomt.

De VS weigeren ook te verklaren dat ze nooit als eersten kernwapens zullen inzetten. Ze eigenen zich het recht toe om hun eigen massavernietigingswapens voortdurend verder te ontwikkelen en te perfectioneren.

De Alliantie ziet nagenoeg overal in de wereld die "dreigende verspreiding van massavernietigingswapens". Het betekent concreet: het recht om eender waar en wanneer tussen te komen.

Besluit

De oorspronkelijke interventiezone van de Navo werd al gauw te beperkend. Vandaag eigent ze zich daarom het recht toe om overal te interveniëren waar haar veiligheid of die van een van haar leden bedreigd lijkt.

Een militair doelwit? Dit is alles wat overblijft van de Zastava autofabriek. De ruim 8.000 arbeiders beschermden hun broodwinning twee weken lang. Bij het bombardement kwamen verscheidene onder hen om het leven.

Sinds 1992 verklaarde de Navo zichzelf bovendien de "gewapende arm" van de VN en de OESO (Organisatie voor Europese Samenwerking en Ontwikkeling). Daarmee wil ze zichzelf niet zozeer ondergeschikt maken aan de VN maar veeleer de VN onderwerpen aan haar wil door aan te tonen dat die machteloos staat tegenover de gebeurtenissen in de wereld en dat enkel een machtige, gewapende organisatie als de Navo in staat is om de orde te doen respecteren.

1 Gebaseerd op het boek *De Yalta au Vietnam* van David Horowitz. Editions 10/18. • 2 *Uit Van Hiroshima tot Sarajevo* van Wies Jaspers en Pierre Pierrart. Uitgeverij EPO. • 3 *Manuel de l'OTAN*, informatiedienst van de Navo, 1110 Brussel. • 4 *Le Livre noir du capitalisme* (collectief werk), Editions Le temps des cerises.

J OEGOSLAVIË: DE ECHTE REDENEN ACHTER DE NAVO-AGRESSIE

- Tv-reporter: "500.000 Iraakse kinderen gedood door het embargo. Is de inzet dat wel waard?"

- Madeleine Albright: "Ja, die is dat waard."

De controle over de olie van het Midden-Oosten is in de ogen van de VS-minister van Buitenlandse Zaken dus 500.000 barbaarse moorden waard. Vandaag slaan de VS even barbaars toe in Joegoslavië. Voor welk verborgen doel?

De echte doelstelling van de Navo-agressie ontmaskeren, dat is de dringende verantwoordelijkheid van ieder van ons. Om het Joegoslavische volk te helpen de agressie af te slaan. Om te verhinderen dat andere volkeren straks hetzelfde lot moeten ondergaan...

Michel Collon

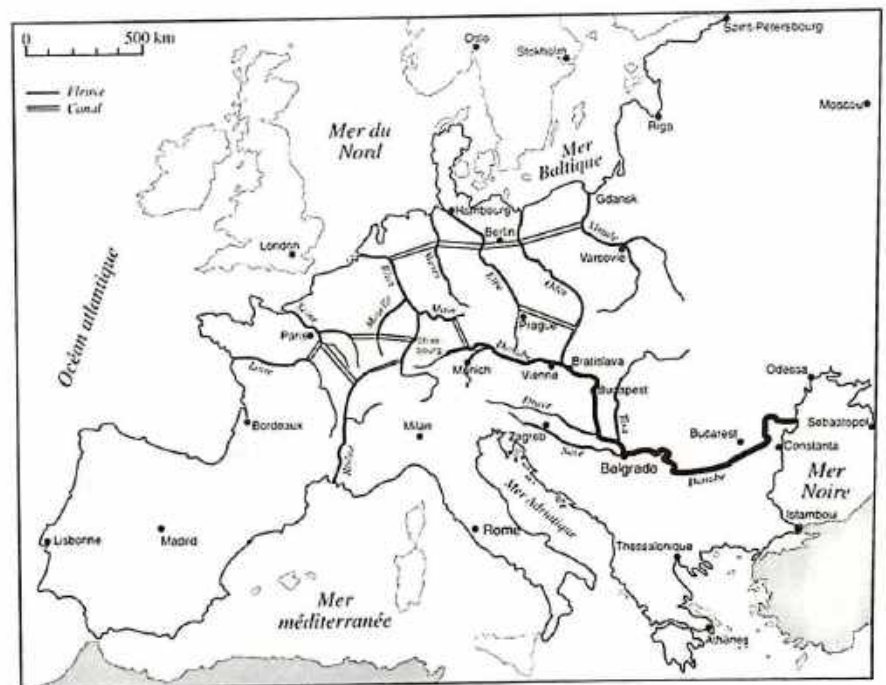
DRIE ARGUMENTEN DIE GEEN STEEK HOUDEN

Voorwendsel nr. 1: "Een humanitaire interventie om het lijden van de Kosovaren te stoppen."

Antwoord: zijn de beulen van de Koerden, Iraki's, Palestijnen en Afrikanen plots redders geworden? Deze aanval zal het lijden van de Albanezen en de Serviërs nog erger maken.

Clinton, Schröder, Blair, Chirac en Solana doen zich voor als de "redders van nationale minderheden in gevaar". Dat verdient een nobelprijs voor de hypocrisie! Diezelfde mensen steunen en bewapenen de Turkse fascistische generaals om de Koerden te verpletteren. De Kosovaren hebben tienmaal meer rechten dan de Koerden. In Koerdistan is het bezit van een Koerdische cd al een misdaad. In Kosovo zijn er vijftig Albanese kranten die dagelijks van leer trekken tegen Milosevic. Maar het Westen moordt de Koerden uit terwijl het de separatisten van het UCK bewapent.

Israël, dat alle VN-resoluties negeert en de Palestijnen uitmoordt, krijgt al vijftig jaar lang wapens van het Westen. In negen jaar doodde het Westen een miljoen Iraki's op de meest wreedaardige manier: langzaam, door honger en vernietiging van de gezondheidssector. Vijf jaar geleden stuurde Parijs wapens naar de Rwan-

Belgrado ligt aan de Donau, een strategische positie want via die stroom betreft West-Europa de olie uit het gebied aan de Zwarte Zee. Kaart uit *Poker Menteur* (EPO) van Michel Collon.

dese genocide waarna het Mobutu en zijn moordenaarsregime probeerde te reddden. Al die mogendheden hebben het bloed van miljoenen Afrikanen, Vietnamezen, Zuid-Amerikanen... aan hun handen. In de loop van deze eeuw vielen de VS binnen in de Filipijnen, Cuba, Haïti, Puerto Rico, Nicaragua, Guatemala, de Dominikaanse Republiek, Panama, Granada, Somalië en Libanon en voerden ze tweehonderd grootscheepse militaire interventies uit.

Elke dag vermoorden ze in stilte veertigduizend armen in de Derde Wereld. Die komen om van honger of door ziektes die makkelijk te genezen zijn. In feite zijn zij slachtoffers van de dictaten van het Internationaal Muntfonds, de Wereldbank en de multinationals.

Net als de VS valt Europa alle sociale budgetten aan: geen geld, heet het. Maar deze vuile oorlog kost elke dag honderd miljoen dollar (3,7 miljard frank). Elke Tomahawk-raket kost een miljoen dollar. De neergehaalde Stealth kostte 122

Het bilan van tien jaar 'kapitalistische vrijheden' in Oost-Europa is rampzalig. Overal komt de bevolking meer en meer in opstand. Reden waarom het Westen permanent militair aanwezig wil zijn in deze regio.

miljoen dollar (4,5 miljard frank). Genoeg om twee miljoen keer een minimuminkomen uit te betalen in België.

Alleen al met het militair budget van de Verenigde Staten kan men de miserie, de epidemies en het analfabetisme uit de wereld bannen. Maar de Derde Wereld moet arm en onderworpen blijven, de lonen moeten onder druk van miserie en schrik blijven om de winsten van de multinationals veilig te stellen. Echt wel bijzonder humanitair allemaal!

Voorwendsel nr. 2: "Wij willen de vrede opleggen."

Antwoord: het Westen heeft deze oorlog ontketend net als die tegen Bosnië. Deze aanval maakt alles nog erger.

Een eigenaardige 'vredespolitiek' toch om de Serviërs te bombarderen en hun economie te vernietigen. Maar dat is niet alles. Eens te meer zijn het de pompiers zelf die de brand aanstaken...

Sinds 1990 levert de Duitse geheime dienst BND wapens en munitie aan de Albanese separatisten van Kosovo. (1) Dit werd bevestigd door de Duitse zender ARD. De vroegere spion Erich Schmidt-Enboom beschuldigt de BND ervan nog altijd wapens te smokkelen om de rebellen te helpen. Ons boek *Poker Menteur* onthulde al dat de BND sinds 1979 hetzelfde mollenwerk verrichtte in Kroatië,

toen ze de latere separatisten rond Franjo Tujman financierde en bewapende. (2)

Het zijn de grote mogendheden zelf die Joegoslavië in de oorlogsmisericie stortten sinds 1991. Helmut Kohl lokte moedwillig de verbroekeling van het land uit om Duitsland te verzekeren van de controle over de Balkan en een toegang tot de Middellandse Zee. De speciale Europese gezant lord Owen moest erkennen dat de diplomatie van de VS schuldig is aan een onnodige verlenging van de oorlog in Bosnië. (3) Waarom? Omdat Washington zijn Duitse rivaal wilde verhinderen de strategische Balkan onder zijn controle te krijgen. De grootste etnische zuivering in de Joegoslavische oorlog? Het Kroatië van Tujman heeft honderdduizend Serviërs uit de Krajina verjaagd. De operatie was gepland door VS-generaals, zo stelde de *New York Times* op 21 maart.

Ook vandaag beweert het Westen dat het de vrede wil herstellen en een einde maken aan het lijden in Kosovo. Maar het tegendeel is waar! De huidige interventie zal het conflict tussen Serviërs en Albanen alleen maar verergeren, door het nationalisme aan te wakkeren. Dat is ook het doel. Om zich militair in te planten in een strategische regio willen Washington en Berlijn de problemen niet oplossen maar ze aanwakkeren.

Geen enkele neokoloniaal trekt nog op humanitaire missie zonder een handvol journalisten en twee of drie ngo's op zak. Zij moeten de nodige leugens verspreiden om de imperialisten voor te stellen als vredesengelen.

Zet je tv dus maar af en vraag je liever af wie ons een rad voor de ogen probeert te draaien. Laat ons de echte doelstellingen van de grote mogendheden analyseren...

Voorwendsel nr 3: "Alles is de schuld van de Serviërs."

Antwoord: geloof niet in de simplistische uitleg en de leugens van de westerse pers. Zoek liever uit wie de volkeren verdeelt en tegen elkaar opzet.

De media stellen de Serviërs voortdurend voor als duivels. Pas op! Herinner je de Golfoorlog: dezelfde media stelden de Iraki's voor als nazi's, met hun "vierde grootste leger ter wereld", hun barbaren die couveuses uit Koeweit weghaalden en baby's vermoordden, met hun zwarte vloed in de Golf (terwijl de Amerikanen die veroorzaakt hadden), hun beulen die westerse piloten martelden. Al die medialeugens staan aangetoond in ons boek *Attention, médias!* (EPO).

Dezelfde desinformatie kregen we in alle oorlogen van het Westen:

Korea (1950), Suez (1956), Vietnam (1961-1975), de Falklands (1982), Panama (1989), Roemenië (1989), Somalië (1993)... Een voorbeeld: toen de Franse kolonialisten in 1956 Egypte aanvielen om het Suez-kanaal in handen te krijgen, schilderden *Le Monde*, de Franse media en Mitterrand de progressieve leider Nasser af als een Hitler! De oude recepten worden opnieuw opgedist. Oorlogen beginnen niet met bommen maar met leugens.

De situatie in Kosovo is veel complexer dan de verhaaltjes over de "slechte Serviërs" en de "goeie Albanen". Waarom verbergen de westerse media dat de Albanese nationalist systematisch niet alleen Servische politiemannen maar ook tal van Albanese burgers vermoorden die niet akkoord gaan? Waarom verbergt men ons dat er in Kosovo andere nationaliteiten bestaan die niet willen meegesleurd worden in een etnisch zuiver Groot-Albanië zoals het UCK dat wil?

Het achterlijke nationalisme is gemanipuleerd door de grote mogendheden om de volkeren te verdelen en de strategische regio's te controleren. "De nieuwe orde van de Balkan, conform de wensen van de Führer, bestaat erin dat niemand zijn buurman nog kan uitstaan", zo bracht de speciale gezant van Hitler in 1942 verslag uit. (4) Het is vandaag niet anders. Voor en tijdens de oorlog in Bosnië financierde

Militaire bases over de hele wereld

De situatie in Kosovo staat niet los van de globale uitbreidingsstrategie van de Navo. De Navo is allesbehalve een "defensieve" alliantie die Europa moet beschermen tegen dreigende gevaren. Wie gelooft trouwens dat iemand Europa met een inval bedreigt? De Navo is een offensieve militaire organisatie. Ze is 's werelds sterkste oorlogsmachine die tot taak heeft de belangen van de Westerse multinationals overal in de wereld te verdedigen. Twee voorbeelden...

Vorig jaar organiseerde de Navo militaire oefeningen in Kenia, Oeganda en Tanzania. Bedreigen die landen Europa? Neen, maar ze liggen wel in de buurt van Congo, het rijkste land van Afrika. En het Westen wil de hand houden op diens rijkdommen.

Tweede voorbeeld. Eind januari berichtte de *New York Times* dat de VS misschien een militaire basis zouden oprichten in de voormalige sovjetrepubliek Azerbeidzjan. Dat ligt in een gebied dat onvoorstelbaar rijk is aan petroleum en aardgas. De krant schrijft: "Gezien het feit dat buitenlandse mogendheden elkaar beconcurreren in de weldra zeer rijke landen rond de Kaspische Zee; gezien het feit dat Azerbeidzjan daarvan het rijkste land is..." (1)

Merk op dat het hier gaat om VS-bases, niet die van de Navo. Waarom? De grootmachten gaan akkoord om de Derde Wereld hun wil op te leggen maar eisen elk het grootste stuk van de taart voor zich op. De VS wil de olie voor zich alleen en gunt de Europeanen niets.

1 *New York Times*, 31 januari 99.

Berlijn de Kroatische separatisten en nationalist, volgelingen van de fascistische Oestasji. In Bosnië steunde en bewapende Washington de fanatieke moslim Izetbegovic.

Nationalisme en separatisme vormen een gevaar voor heel Europa. In België, in Italië en elders hitsen de politici schaamteloos de ene gemeenschap tegen de

andere op om hun macht te versterken en hun sociale aanvallen te doen slikken. Maar "zuivere" staten vormen, is in wezen een extreem rechts programma. Apartheid opleggen, culturen scheiden, kan alleen haat aanwakkeren en oorlogshaarden vormen.

In Kosovo begingen zowel de Serviërs als de Albanen fouten. Daar moeten democratische en solidaire oplossingen voor komen. De communistische partizanen waren er in geslaagd om alle nationaliteiten te verenigen in hun heldhaftig verzet tegen het nazisme ('41-'45) en een socialistisch Joegoslavië te vormen, dat vrede kende. De terugkeer naar dit ideaal is de enige oplossing op lange termijn.

De Servische, Albanese en andere werkende mensen in de Balkan hebben dezelfde belangen: zich verzetten tegen de uitbuiting door de multinationals en de inmenging van de Navo (die niet zal aarzelen zich tegen de Albanese werkers te keren als dat hen goed uitkomt). Alleen de eenheid zal toelaten die inmenging het hoofd te bieden.

1 *The European*, 21 september 1998. • 2 Michel Collon, *Poker menteur*, EPO, p. 50. • 3 *El Pais*, 12 november 1995. • 4 *Poker menteur*, p. 66.

April 1993. Een Duitse huurling leidt een regeringsteam van Bosnische scherpschutters in een aanval tegen Bosnische Serviërs in Sarajevo. Ook vandaag steunt de Duitse regering de separatisten van het UCK met wapens en troepen.

VIER WESTERSE
OBJECTIEVEN

Bij het einde van de oorlog in Bosnië in 1995 legde Navo secretaris-generaal Solana een weinig opgemerkte maar zeer cruciale verklaring af: "Onze ervaring in Bosnië zal een model zijn voor de toekomstige Navo-operaties." (1)

Welke landen neemt de Navo zich voor aan te vallen? Voor welke belangen? Hier de vier echte doelstellingen...

1. De Balkan en de olieroutes controleren

De petroleum van het Midden-Oosten maar ook die van de voormalige USSR (Kaukasus, Kaspische Zee, Kazachstan,...). Drie pijpleidingen brengen de olie van de ex-USSR naar Europa. En overal rond die pijpleidingen breken oorlogen uit: Tsjetsjenië, Georgië, Nagorno-Karabach, Koerdistan... (2)(3)

De controle over een dergelijke olieleiding levert "doortochtrechten" op tot... twintig miljoen dollar per dag! En vooral de VS willen dit zwarte goud controleren en het hun Europese concurrenten onthouden. Precies daarom richtten ze een militaire basis op in Azerbeidzjan.

2. Het Oosten overheersen, de revoltes neerslaan

Oost-Europa is immens rijk aan grondstoffen, gekwalificeerde arbeidskrachten en exportmarkten. Maar de val van het socialisme heeft de arbeiders aanzienlijk verarmd.

Een studie van de Wall Street Journal erkent dit: "Zowat 65% van de Poolse bevolking kan gezien worden als de 'verliezende' partij in de post-communistische hervormingen, vooral de arbeiders en boeren. Het percentage dat voordeel haalt uit de nieuwe economische orde kan geschat worden op 20% van de bevolking." De sociale revoltes die onvermijdelijk zijn geworden door deze verarming neerslaan, daaraan dacht Solana vooral.

3. Rusland verzwakken

Moskou de controle verhinderen over de olie (en het aardgas) waarvan hierboven sprake. Verhinderen dat het de overheersing door de westerse machten in vraag zou stellen.

Guido Van Hecke, stafchef van de Belgische luchtmacht en commandant over onze 'glorieuze' bommenwerpers verklaarde in 1996: "Als het in Rusland ontspoord dan hebben we Joegoslavië maal tien. Ik denk aan een probleem met Boris Jeltsin, de terugkeer van de militaire nomenclatuur

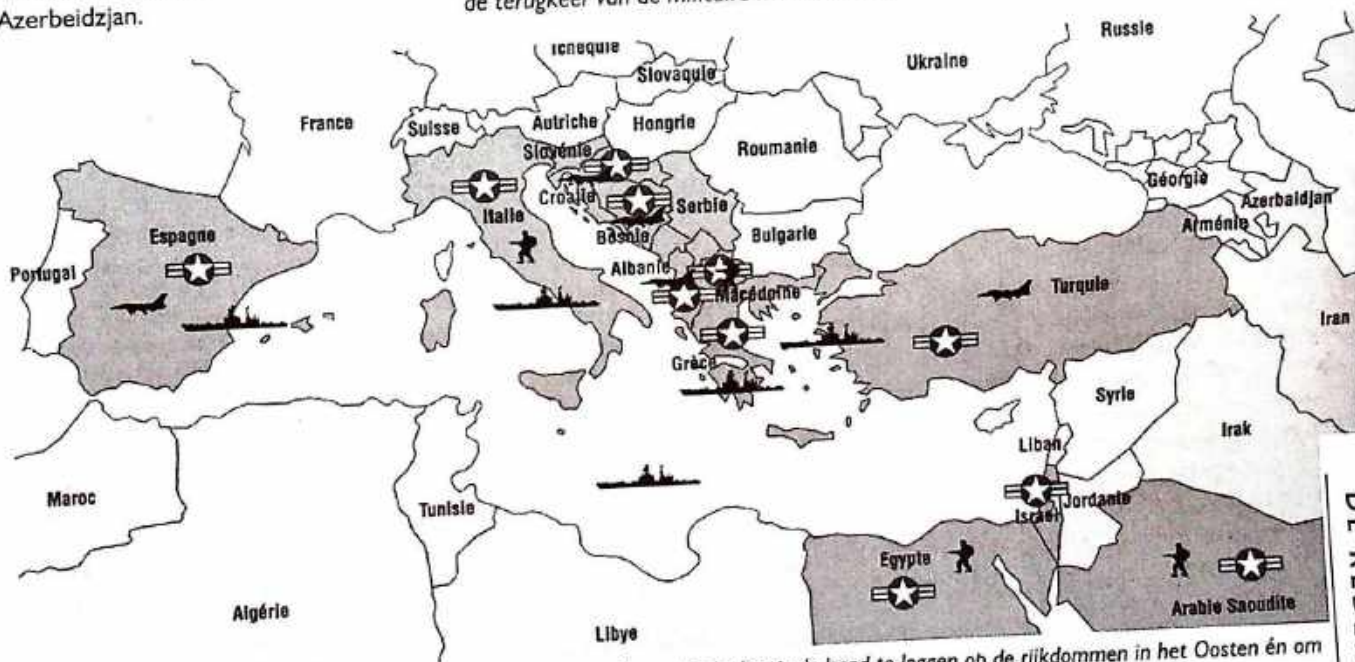
of aan etnische oorlogen. Het is mogelijk dat West-Europa op middellange termijn en in ons eigen belang (sic) moet tussenkomen met politieke maar ook militaire middelen. (4)(5)

Zonder het zo te willen zeggen, wil Van Hecke vooral het "grootste gevaar" vermijden: een terugkeer naar het socialisme. Daarom bereidt het westerse kapitalisme zich voor op een oorlog met Rusland.

4. Militaire bases veroveren

Dankzij de oorlog in Bosnië konden de Verenigde Staten een groot aantal nieuwe militaire bases verwerven: Macedonië, Bosnië, Kroatië, Albanië en Hongarije. Samen met hun traditionele bases in Spanje, Italië, Griekenland, Turkije, enz. laten die toe om de zuidelijke flank van Europa en de ex-USSR compleet te vergrendelen. Washington kan zijn Europese 'bondgenoten' zo zeggen: "Als jullie zich verzetten tegen ons krijgen jullie geen toegang tot het Midden-Oosten noch de ex-USSR."

Het enige wat nog ontbreekt in de keten: Irak, Iran en Joegoslavië. Daarmee wordt alles duidelijk.

De Verenigde Staten willen overal ter wereld militaire bases installeren. Bedoeling is de hand te leggen op de rijkdommen in het Oosten én om Rusland te omsingelen.

DE DRIE 'MISDADEN' VAN JOEGOSLAVIË

Waarom zoveel verbeterheid tegenover het Joegoslavische volk? Niet om humanitaire redenen. Een grootmacht komt nooit tussen om dergelijke redenen. Maar waarom dan? Joegoslavië heeft eigenlijk drie 'misdaden' begaan...

1. Verzet tegen de multinationals

De Joegoslavische arbeiders weigeren te verzaken aan hun sociale verworvenheden, enkel voor de mooie ogen van het meest wilde kapitalisme. We herinneren eraan hoe de Wereldbank en het Internationaal Monetair Fonds - onder leiding van het Westen - in 1989 de afdanking van twee arbeiders op drie wilden opleggen! (6) In alle republieken braken massale stakingen uit. De lokale burgerijen, over het algemeen in dienst van het Westen, hadden toen overal het nationalisme aangewakkerd. Het Westen is zo dubbel verantwoordelijk voor de oorlog die volgde.

Sindsdien zette Joegoslavië de deur open voor enkele multinationals en kon een burgerij zich enigszins ontwikkelen. Maar het land heeft weinig geprivatiseerd en behoudt een aanzienlijke openbare sector. Het blijft hopen dat het de westerse multinationals kan blijven 'controleren'.

Voor de duidelijkheid: in buurland Albanië kunnen de Joegoslaven de weldaden van de multinationals in al hun omvang bewonderen. De rijkdommen van het land zijn er geplunderd, de politiek-affairistische maffia die door Washington in '91 aan de macht werd gebracht, heeft de hele bevolking bestolen dankzij het bedrog met het piramidospel. De fabrieken en basisinfrastructuren werden vernield. Gevolg: een Albanees op tien moest op de vlucht voor de kapitalistische ellende.

Joegoslavië wil de belangrijkste rijkdom van Kosovo niet laten plunderen: de mijnen van Trepca (zink, lood, goud,...). Geschatte waarde: vijf miljard dollar. Trepca is trouwens nog steeds staats eigendom, wat

onverteerbaar is voor de hongerige westerse - vooral Duitse - multinationals.

Dat is de eerste misdaad. Geen enkel land heeft het recht zich te verzetten tegen de multinationals.

2. Verzet tegen de Navo

Daarnaast weigert Belgrado nog steeds toegang aan de Navo, die met een dergelijke gigantische uitbreiding Rusland wil omcirkelen. In de praktijk vallen alle burgerijen in het Oosten op de knieën voor de Navo. Ze weten dat ze ingeval van sociale opstanden kunnen rekenen op de Navo om "een einde te stellen aan de chaos".

Die uitbreiding zal zowel in het Oosten als in het Westen voor miljarden dollar kosten aan wapenbestellingen, ten koste van sociale programma's. Maar voor multinationale wapenhandelaars betekent oorlog sowieso winst!

Deze uitbreiding brengt kernwapens tot aan de poorten van Moskou en kan zo leiden tot een Derde Wereldoorlog. Om deze gevaarlijke expansiepolitiek verkocht te krijgen, had de Navo nood aan een marketingoperatie die de publieke opinie kon ombuigen. De gebeurtenissen in Joegoslavië moeten die functie vervullen: "Kijk hoe deze wilde volkeren elkaar verscheuren. Wij, de Navo, zijn noodzakelijk om de orde en de vrede te bewaren." Dat Washington en Berlijn dit conflict hebben uitgelokt, wordt verzwegen door volgzame media die dienen om de publieke opinie te indoctrineren. Het is niet anders verlopen voor en tijdens de twee Wereldoorlogen.

In Europa weigert alleen Belgrado te plooiën voor de Navo. Het behoudt ook zijn bondgenootschap met Moskou, waartegen de Navo juist een aanval voorbereidt. Joegoslavië verpletteren, dient dus drie doelstellingen: 1. Moskou een bondgenoot doen verliezen, 2. het elke toegang tot de Middellandse Zee verhinderen 3. en het land vernederen en een lesje leren.

De zogenaamde 'onderhandelingen' van Rambouillet waren slechts een komedie. De grootmachten brachten de Albanen en Serviërs nooit echt bij elkaar. Die laatsten hadden nochtans al verschillende maanden aangeboden om de Koso-

varen een maximum aan autonomie toe te staan. Maar dat was niet de bedoeling van de Navo. Het echte doel was Joegoslavië Navo-troepen en -bases op te dringen. De Navo wilde geen oplossing, ze wilde het 'probleem' doen aanslepen. Ter rechtvaardiging van de geprogrammeerde vernietiging van het Joegoslavische leger dat het lef had onafhankelijk te willen blijven.

Een tweede misdaad dus van Joegoslavië. Geen enkel land mag 'de eer' weigeren om de Navo te ontvangen.

3. Een geografische misdaad

Open een atlas met een goede kaart van stromen en rivieren en u zal het strategische belang van de Donau opmerken. Het is de belangrijkste stroom van niet-Russisch Europa, door zijn lengte (2.850 kilometer), zijn omvang (800.000 km²) en zijn debiet. Hij verbindt het zuidoosten van Europa met het noorden en het westen (Hamburg en Amsterdam) en zal daarom in de volgende eeuw van beslissend belang zijn. Ondermeer omwille van de problemen van vervuiling en van oververzadiging van de wegen. (7)

Berlijn wil absoluut de controle over deze rechtstreekse en goedkope weg naar de olie en het aardgas van de Kaspische Zee en de Kaukasus. Maar ook Washington wil dat. Beiden gaan in elk geval akkoord om Joegoslavië die controle te ontnemen. De misdaad van Belgrado is dat het gelegen is op een strategisch punt van de Donau.

Dat is de derde misdaad van Joegoslavië. Geen enkel land mag de verzuchtingen van de grootmachten in de weg staan.

1 Poker Menteur, p. 161. • 2 Idem, p. 134. • 3 Idem, p. 138. • 4 Idem, p. 136. • 5 Idem, p. 152. • 6 Idem, p. 233. • 7 Idem, p. 137.

DOSSIER

INTERNATIONALE SOLIDARITEIT

Stop de Navo-agressie tegen Joegoslavië

nr. 148

De echte redenen achter de oorlogswaanzin
Exclusief: dossier wapens
Naar een nieuwe VS-oorlog tegen Korea?

23ste jaargang nr. 148, mei 1999
80BF - 4gld.

Internationale Solidariteit solidair met de Derde Wereld

Het imperialisme kenmerkt zich als een economisch, financieel, politiek, ideologisch en militair wereldsysteem dat de winstbelangen van de multinationals en de bankwereld tegen elke prijs verdedigt. Van de conquista, de slavenhandel en de kolonisering tot de hedendaagse "plicht tot inmenging" loopt een rode draad van uitbuiting en onderdrukking. De imperialistische uitbuiting is een continue oorlog tegen de Derde Wereld.

Hoewel de Derde Wereld over grote natuurlijke en menselijke rijkdommen beschikt en de technische en materiële mogelijkheden groter zijn dan ooit tevoren, leven in die Derde Wereld meer dan twee miljard mensen in extreme armoede. Hongersnood en ziekte vellen jaarlijks 40 tot 50 miljoen mensenlevens. Tientallen miljoenen zijn op de vlucht.

De Anti-Imperialistische Bond bekamp de imperialistische politiek van "onze" regeringen, banken, monopolies en multinationals die zich verrijken op de rug van de Derde Wereld. We verzetten ons tegen de herkolonisering van de Derde Wereld door "nieuwe" vormen van economische overheersing of via de zogenaamde "humanitaire" interventies.

De AIB steunt elke volksstrijd die de nationale onafhankelijkheid, de ontwikkeling van de democratie en de lotsverbetering van de volksmassa's nastreeft. Revolutionair verzet combineert metertijd legale en illegale vormen, gewapende en niet gewapende, diplomatieke enz.... De geschiedenis leert dat het imperialisme en de oligarchie hun overheersing trachten te handhaven met verborgen en openlijk geweld. Daarom zal gewapend volksverzet veelal gedurende een bepaalde periode de beslissende strijdform zijn om deze nationaal-democratische revolutie te voeren. We steunen de strijd tegen etnische verdeeldheid en voor democratie in Rwanda, tegen de fascistische dictatuur in Turkije/Koerdistaan, tegen de imperialistische uitbuiting en onderdrukking in de Filipijnen, Peru, en Mexico.

Een consequente nationaal-democratische revolutie kan de economische, politieke en ideologische voorwaarden tot stand brengen om een socialistische revolutie door te voeren. Deze verschaft de arbeiders en boeren de politieke en economische macht om een maatschappelijk systeem uit te bouwen in dienst van het volk. De AIB steunt de socialistische landen Cuba, Korea, Vietnam en China.

In de Derde Wereld stellen de tegenstellingen zich, door de onmenselijke uitbuiting en onderdrukking, scherper dan bij ons. Deze polarisatie onthult duidelijk wie welke belangen verdedigt. De strijdbaarheid van de mensen in de Derde Wereld kan ons aanmoedigen om ook hier consequent tegen uitbuiting op te komen. Solidariteit met de Derde Wereld is verbonden met een radicaal engagement hier in het Noorden in een strijd tegen hetzelfde imperialisme, dezelfde uitbuitingsstructuren.

Inhoudstafel

Editoriaal	p.8
Standpunt: stop de oorlog tegen Joegoslavië, stop de Navo! p.4	
De Navo: garantie of hypotheek op de vrede?	p.5
Joegoslavië: de echte redenen achter de Navo-agressie	p.8
Drie argumenten die geen steek houden	p.8
De vier westerse objectieven	p.11
De drie 'misdaden' van Joegoslavië	p.11
De Navo gebruikt de vluchtelingen als een speelbal	p.13
Het leger en de bevolking weerstaan de Navo-aanvallen	p.15
De groenen sluiten vrede met de oorlog	p.16
Dossier wapens: het kapitalisme voedt zich met oorlog en ellende	p.18
Europa: een oorlog om fusies tussen de wapenhandelaars	p.21
Document: het Westen in de aanval tegen de Afrikaanse "barbaren"	p.24
Bereiden de VS een nieuwe oorlog voor tegen Korea?	p.27
"Wie vrede wil, moet het imperialisme verslaan"	p.31
Aktief met de AIB tegen de oorlog	p.33

Internationale solidariteit

Redactie en administratie
Kazernestraat 68, 1000 Brussel - Tel. 02/513.53.86 -
Fax 02/513.98.31 - Rek. nr. 001-3178376-53

Plaatselijke contactadressen:

Antwerpen, Van Arteveldestraat 5, 2060 Antwerpen, 03/225.28.93; **Brussel**, Kazernestraat 68, 1000 Brussel, 02/513.53.86; **Gent**, Zondernaamstraat 50, 9000 Gent 09/224.39.01; **Kempfen**, Bosveld 35, 2400 Mol, 014/31.86.01; **Kortrijk**, Sint-Denijsstraat 78, 8500 Kortrijk, 056/25.63.62; **Leuven**, Eeuwfeeststraat 39, 3010 Kessel-Lo, 016/25.18.05; **Lommel**, Lepelstraat 77, 3920 Lommel, 011/54.10.75; **Brugge**, Ezelstraat 36, 8000 Brugge, 050/33.42.07; **Genk**, Keinkestraat 5 bus 12, 3600 Genk, 089/36.28.90.

Ontwerp & druk: Drukkerij EPO, Lange Pastoorstraat 25-27, 2600 Berchem, tel.: 03/239 61 29, fax: 03/218 46 04
v.u.: Frank Sonck, Kazernestraat 68, 1000 Brussel

ALS NAVO-LEIDERS OVER VREDE SPREKEN, WEET DAN DAT DE OORLOG NABIJ IS

Danny Claes

April 1999. Het regent bommen op Joegoslavië. De Navo voerde al ruim 1.000 aanvalsvluchten uit en kondigt nog meer bombardementen aan. In 1990, na de val van de Muur, kondigde men ons aan dat "een tijdperk van vrede was aangebroken". Men sprak van vredesdividenden en ontwapening. Maar de "Nieuwe Wereldorde" betekent voor miljoenen mensen vooral oorlog en onderdrukking. Irak wordt bestookt met bommen. In Congo vechten de VS en Frankrijk een nieuwe koloniale oorlog uit. Inzet is de controle over de rijke ondergrond, met zijn diamanten, kobalt, zink, petroleum... En nu verplaatst de oorlog zich ook naar Europa.

Heel wat mensen vragen zich af of dit conflict niet zal uitlopen op een Derde Wereldoorlog. De kans dat de brand overslaat naar de rest van de Balkan, naar Macedonië, Turkije, Griekenland, Bulgarije en Albanië is nu al reëel.

Waar is de Eerste Wereldoorlog begonnen? In Sarajevo, waar de toenmalige grootmachten elkaar de controle over de Balkan betwisten. En waarom explodeerde dat vreselijke conflict? Omdat Frankrijk en Groot-Brittannië de degens kruisten met Duitsland, dat economisch in opgang was en zijn deel van de wereldkoek opeiste.

En hoe is het vandaag gesteld? De VS mogen economisch dan al verzwakt zijn, op militair vlak staan ze nog steeds op de eerste plaats. Het netwerk van Amerikaanse militaire bases omspant vandaag de hele wereld. En om zijn wankelende machtspositie te kunnen behouden, gokt deze reus op lemen voeten elke dag meer op de militaire kaart. De Navo wordt in ijtempo omgebouwd tot een heuse oorlogsmachine die op elk moment eender waar ter wereld kan tussenkomen.

West-Europa, met Duitsland op kop, wil een grotere economische rol gaan

spelen op wereldvlak. Met de Monetaire Unie staat de Europese burgerij in een eengemaakte en dus stevigere positie om de concurrentie met de VS en Japan aan te gaan. Ondertussen klinkt ook de roep om een eigen Europees leger steeds luider.

Het is de grote machtsblokken om de grondstoffen van de Derde Wereld te doen, om de oliebronnen in het Midden-Oosten en om de Oost-Europese markten. De VS en Europa bereiden zich al voor op een onderwerpingsoorlog tegen Rusland. En ook in Azië zien we belangrijke verschuivingen. De VS willen samen met Japan een "defensieschild" uitbouwen. Het wordt een verdediging geheten tegen eventuele Koreaanse en Chinese raketten. Het is nochtans het Pentagon dat al een concreet aanvalsplan klaar heeft liggen tegen Noord-Korea.

Het is koffiedik kijken omtrent hoe bondgenootschappen en rivaliteiten in de nabije toekomst zullen evolueren. Maar feit is dat er steeds scherpere en alomvattender conflicten zullen ontstaan. In de jaren voor Wereldoorlog I en II deden zich gelijkaardige evoluties voor. Ook toen stelden de grootmachten zich onderling steeds agressiever op.

Oorlog is eigen aan kapitalisme. Er ontstaan steeds grotere kapitaalgroepen, die reusachtige kapitalen beheren en de wereld beschouwen als een louter bron van winst: goedkope grondstoffen, goedkope arbeidskrachten, potentiële afnemers van producten. Elke groep vecht voor zijn stuk van de koek tegen de anderen. Dit loopt onvermijdelijk uit op een wereldwijde confrontatie met een herverdeling van de wereld als inzet.

Vechten voor vrede betekent dan ook in de eerste plaats de oorlog verklaren aan het kapitalisme. Het betekent

een systeem uitschakelen dat gebaseerd is op privé-bezit van de productiemiddelen, waarbij alleen het recht van de sterkste geldt en waarin volkeren en naties als wolven tegen elkaar opgezet worden. Wie zich wil verzetten tegen de waanzin van de oorlog, moet zich verzetten tegen de waanzin van het kapitalisme.

Met dit nummer van *Internationale Solidariteit* wil de Anti-Imperialistische Bond een aanzet geven tot een nieuwe vredesbeweging. Het zijn de volkeren in de Derde Wereld die vandaag het meest te lijden hebben van de imperialistische agressie in al zijn verscheidenheid. Maar het is ook in de Derde Wereld, in Congo, in Irak, in de Filipijnen,... dat de strijd tegen dit onmenselijk systeem zich het scherpst stelt.

Zoals José Maria Sison, woordvoerder van het verzet in de Filipijnen het stelt: "De vredesbeweging van vandaag moet goed weten dat vrede niet bestaat in het abstracte. Zolang het imperialisme bestaat, zal het veroveren en uitbuiten en daarvoor ten oorlog trekken. Het kan oorlogen niet vermijden, ten hoogste uitstellen. De enige manier om vrede te bekomen, is zich verzetten tegen de onderdrukking en rechtvaardige oorlogen voeren of ondersteunen om het imperialisme te verslaan. Er is geen tegenstelling tussen de volksoorlog voeren of steunen, en ijveren voor een rechtvaardige en duurzame vrede: het ene is noodzakelijk voor het andere."

Bon Bon Bon Bon Bon Bon Bon Bon Bon Bon Bon Bon Bon Bon Bon

Een abonnement op Internationale Solidariteit. Elke maand de beste informatie!

Naam:

Adres:

Postcode: Gemeente: Tel:

Ik neem een abonnement op Internationale Solidariteit (6 nummers per jaar)

- Jaarabonnement (zes nummers): 500 Belgische frank
- Studenten/werkzoekenden/AIB-leden/Jongeren -21: 400 Belgische frank
- Steunabonnement: 750 / 1.000 Belgische frank.

Ik verricht de betaling via

- een overschrijving op rek.nr. 001-3178376-53 van Steunfonds Derde Wereld -IS, Kazernestraat 68, 1000 Brussel.
- een domiciliëring. Stuur me de formulieren toe

Terugsturen naar Internationale Solidariteit, Kazernestraat 68, 1000 Brussel.

STOP DE OORLOG TEGEN JOEGOSLAVIË, STOP DE NAVO!

De Anti-Imperialistische Bond veroorzaakt de misdadige agressie van de Navo tegen Joegoslavië. De bombardementen vernietigen doelbewust fabrieken, ministeries, communicatiesystemen, volkswijken en andere infrastructuur. Ze maken duizenden slachtoffers en zetten honderdduizenden vluchtelingen op de weg van de verbanning en van de haat. Ze tonen de criminele aard van diegenen die altijd de mond vol hebben over 'democratie' en 'mensenrechten'. Deze oorlog is géén conflict tussen Serviërs en Kosovaren, waarbij de Navo een van de partijen ter hulp zou snellen "om humanitaire redenen". Het is de eerste veroveringsoorlog van de Navo, sinds die zich heeft omgevormd tot een organisatie die overal ter wereld de belangen van de westerse grootmachten en hun multinationals beschermt.

De Navo beweert tussenbeide te komen om de Kosovaarse vluchtelingen te beschermen en een einde te maken aan de menselijke drama's en de etnische zuiveringen. Dit verdient de Nobelprijs van de hypocrisie. De politieke leiders van de westerse landen hebben deze vluchtelingencrisis en alle miserie die daarvan het gevolg is zélf uitgelokt. Ze spotten met de ellende van de vluchtelingen van Kosovo, die voor hen enkel nuttig zijn voor het realiseren van hun eigen doelstelling: de installatie van militaire bases in hun land.

De VS en Duitsland willen de Balkan controleren om zo toegang te verkrijgen tot de petroleum van het Midden-Oosten en de zo begeerde pijplijnen die Europa van petroleum voorzien. De Balkanlanden hebben bovendien een enorm strategisch belang voor de controle over de vroegere USSR en zijn enorme rijkdom aan grondstoffen.

Om dit hele gebied te onderwerpen, plande het Westen minutieus het uiteenspatten van Joegoslavië. Al meer dan twintig jaar steunen en financieren Duitsland en de VS de etnische en separatistische krach-

De Navo gebruikt systematische burgerdoelwitten. Dit zijn mensen verloren hun huis en hun werk (foto: Joegoslavisch versagenschap, via internet)

ten. Dit leidde al tot de afscheuring van Kroatië en Slovenië, en later ook van Bosnië. Nu staat Kosovo op de dagorde. Deze inmenging van het Westen heeft al duizenden levens gekost en honderdduizenden op de vlucht gejaagd. Het Westen heeft daarmee zelf het voorwendsel gecreëerd voor de militaire bezetting van delen van ex-Joegoslavië.

Vandaag zijn Duitsland en de VS bondgenoten in hun oorlog tegen het Joegoslavische volk. Maar in het gevecht om de controle over de petroleumtoevoer, de grondstoffen van de ex-USSR en de invloed van hun multinationals staan ze met getrokken messen tegenover elkaar. Door de leiding te nemen over deze Navo-actie tegen Joegoslavië willen de Verenigde Staten het behoud van hun militaire suprematie, ook in Europa, verzekeren. Duitsland wil die suprematie van de VS terugdringen.

Al sinds begin de jaren '90 steunt en bewapent Duitsland het UCK. Het wilde op die manier Kosovo en de hele regio destabiliseren omdat die tot vandaag door de Verenigde Staten wordt gedomineerd. Het UCK wil haar zogenaamde 'bevrijdingsoorlog' voor een Groot-Albanië uitbreiden naar de buurlanden Macedonië en Griekenland. Washington controleert die regio en wilde vooral de 'stabiliteit' verzekerd zien. Maar toen het UCK door Duitsland was

uitgebouwd, besliste Washington op de trein te springen en de leiding over te nemen.

De AIB steunt het Joegoslavische volk en zijn regering in hun verzet tegen de Navo en haar veroveringspolitiek. De Servische nationale burgerij, onder leiding van Milosevic, wil zich niet onderwerpen aan die buitenlandse overheersing. Ze wil haar politiek en economie niet laten controleren door Duitsland of de Verenigde Staten.

Op het eerste zicht lijken de imperialistische grootmachten zeer sterk. De Navo beschikt over een geweldig wapenarsenaal en kan enorme vernielingen aanrichten. Maar de beslissende factor in een oorlog zijn niet de wapens maar de mensen. Net als in Irak toont ook het Joegoslavische volk dat een volgehouden verzet tegen de terreur van de grootmachten mogelijk is.

De AIB verdedigt dat alleen de Joegoslaven zelf de problemen in de Servische provincie Kosovo tot een oplossing kunnen brengen, zonder inmenging van buitenuit. Om een verbrokkeling en etnische oorlogen in het land te voorkomen, is er maar een uitweg: de eenheid van alle werkers van om het even welke nationaliteit en de heropbouw van een verenigd Joegoslavië. Dat kan alleen doorheen een strijd voor een echte socialistische economie en democratie.

DE NAVO GEBRUIKT DE VLUCHTELINGEN ALS EEN SPEELBAL

Dagelijks zien we hartverscheurende beelden uit vluchtelingenkampen in Macedonië en Albanië. Volgens de Navo ontvluchten de slachtoffers de gruwelijke etnische zuiveringen van het Servische leger en politie. Om deze bewering te staven, schotelt de Navo ons een dagelijkse portie manipulatie voor.

Danny Claes en Bert De Belder

De beweringen over een grootschalige etnische zuivering door de Serviërs werden gelanceerd vanuit Duitsland. De Groene minister van Buitenlandse Zaken, Joschka Fischer, "onthulde" begin april dat Bonn de inhoud kent van een geheim Servisch document over Operatie Hoefijzer. Minister van Defensie Scharping (SPD) lichtte toe dat het gaat om een plan waarbij het Joegoslavische leger en politie mensen uit grote delen van Kosovo zou verjagen.

De Standaard-journalist Jorn De Cock probeerde hierover meer gegevens te krijgen van de betrokken ministeries en van de Navo zelf. Hij ving bot, en besluit: "Het document bestaat niet ofwel circuleert het alleen in beperkte kring. Als dat laatste correct is, blijft nog altijd de vraag waarom het document geheim wordt

gehouden, hoewel het volledig binnen de Navo-retoriek past." (1)

Wil je terugkeren? Nog méér bommen!

Waarvoor slaan de mensen in Kosovo dan op de vlucht? De aanhoudende Navo-bombardementen vormen de voornaamste reden. Die treffen niet alleen Belgrado en andere steden en dorpen in Servië maar ook Pristina en andere plaatsen in Kosovo. Ze treffen niet alleen militaire doelwitten maar ook fabrieken, hospitalen, scholen en woonwijken. De vluchtelingenstroom komt de Navo prima uit. Voorgesteld als "uitdrijving" en "deportatie" van etnische Albanezen uit Kosovo, vormt die de rechtvaardiging voor nog meer Navo-

bombardementen en weldra ook voor de inzet van grondtroepen.

Daarom is een terugkeer van de vluchtelingen voor de Navo uit den boze. Op maandag 5 april riepen de Joegoslavische president Milosevic en de Albanese leider Rugova de vluchtelingen op om terug te keren. Zo'n 600 auto's, bussen en tractors met etnische Albanezen zetten zich in beweging richting Kosovo. En wat deed de Navo? Ze gooide meer bommen dan ooit op Pristina! Tientallen huizen werden vernield, er vielen zeker tien doden. Een inwoner van Pristina: "Ik weet nu dat alles wat we al twee weken horen, dat de Servische politie ons zal aanvallen en vermoorden, niets is, vergeleken met de bommen die de Navo op ons afstuurt." (2)

Het UCK, een Navo-leger

Maar wat dan met de "terreur" van de Servische politie? Die heeft wekenlang een hevig offensief gevoerd tegen het UCK, dat Kosovo gewapenderhand wil afscheiden van Servië. Het is waarschijnlijk dat daarbij excessen hebben plaatsgevonden. Maar de Navo heeft nooit kunnen aantonen dat dit een systematische politiek van de Joegoslavische overheid zou zijn, ondanks alle leugens en insinuaties in de media.

Op 30 maart verklaarde VS-woordvoerder James Rubin dat de Serviërs etnische Albanezen bijeendreven in het sportstadium van Pristina. Toen een reporter van Agence France Press de volgende dag een kijkje ging nemen, bleek het stadion in geen weken gebruikt te zijn. (3)

Terreurdaden waarover men integendeel zwijgt, zijn die van het UCK. Vier maand geleden, toen het

Deze gruwel toont hoe 'begaan' de Navo wel is met de vluchtelingen. Verkoelde lichamen van vluchtelingen nadat de Navo een bombardement uitvoerde in de buurt van Djakovica, in Kosovo: 75 doden. Ook een ander konvooi werd al door de Navo getroffen.

Deze jonge vluchteling kreeg net wat te eten en te drinken. Het is echter de Navo die in de eerste plaats verantwoordelijk is voor de vluchtelingstroom.

UCK nog niet openlijk door de Verenigde Staten werd gesteund, kon men in een rapport van het Amerikaans ministerie van Buitenlandse Zaken lezen: "Vertegenwoordigers van het UCK bedreigen de dorpingen met de dood en branden hun huizen af als ze niet willen toetreden tot het UCK. Hun pesterijen zijn zo erg dat de bewoners van zes dorpen in de Stimlje-regio zich voornemen om 'op de vlucht te slaan'." (4) Eind 1998 noemde Robert Gelbart, speciale VS-gezant in Bosnië, de strijders van het UCK nog "terroristen".

Maar sinds Washington begreep dat Milosevic een Navo-bezetting van Kosovo zou blijven weigeren, werden de "terroristen" plots "vrijheidsstrijders". Want het UCK is nodig als binnenlandse aanvulling op de buitenlandse interventie. Een TV-ploeg van *France Inter* was er getuige van hoe UCK-strijders de Navo inlichtingen verschaffen. Zo

wezen ze de Navo een brug aan, die prompt gebombardeerd werd. (5)

Een paar jaar geleden was het UCK nog een obscuur groepje met slechts een 500-tal leden. Het werd gesteund vanuit Duitsland, met lichte wapens en uniformen, en vanuit Noord-Albanië, waar de extreem rechtse Sali Berisha de plak zwaait. Vandaag telt het UCK 2.000 tot 3.000 goed uitgeruste soldaten met daarrond 20.000 man hulptroepen. I.H. Daalder, voormalig directeur van de Nationale Veiligheidsraad (Sectie Europese Zaken) van de VS stelt vandaag zonder omwegen: "Ik denk dat we van het UCK een onafhankelijk leger van een onafhankelijke staat moeten maken." (6)

En de vluchtelingen in Servië?

Meer dan 30.000 vluchtelingen, die sinds 1995 in vluchtelingencentra verspreid over heel Servië wonen, zijn

opnieuw dakloos geworden door de Navo-bombardementen. Ze behoren tot de honderdduizenden Serviërs die destijds door de Kroaten uit de Krajina-regio werden verdreven - en waarover het Westen geen kik gaf. 16 opvangcentra zijn door Navo-bommen beschadigd. De Servische Commissaris voor Vluchtelingen, Bratislava Morina, riep het VN-Hoog Commissariaat voor de Vluchtelingen op om de schade te komen vaststellen en niet alleen oog te hebben voor de humanitaire catastrofe die de Albanese Kosovaren treft.

1 *De Standaard*, 10 april 1999 • 2 *Borba*, Joegoslavisch dagblad, 8 april 1999. • 3 AFP, 31 maart 1999 • 4 *Kosovo Diplomatic Observer Mission*, 21 december 1998 • 5 *Observer on Sunday*, 10 april 1999 • 6 *Washington Post*, 8 april 1999.

HET LEGER EN DE BEVOLKING WEERSTAAN DE NAVO-AANVALLEN

Ook de Navo-strategen geven het toe: de stoere voorspelling dat Milosevic na een paar dagen bombardementen zou smeken om te mogen onderhandelen, is fout gebleken. Ze keert zich nu tegen de Navo. Het doembeeld van een nieuw Vietnam steekt elke dag duidelijker de kop op.

Herwig Lerouge

Een leger en een volk die verenigd vechten tegen de buitenlandse indringer, dat is het Vietnamschrikbeeld waar de Navo-kopstukken steeds meer nachtmerries van krijgen. Alle berichtgeving die aan de Navo-censuur ontsnapt, toont inderdaad aan dat leger en bevolking zich volop mobiliseren voor een langdurig gevecht.

"Generaal Spasoje Smiljanic, de bevelhebber van de Joegoslavische luchtmacht en van de luchtafweer, verklaarde dat zijn eenheden sinds het begin van de aanvallen zeven vijandelijke vliegtuigen hebben neergehaald: een F117 (de Stealth-bommenwerper), drie helikopters, dertig kruisraketten en drie vliegtuigen zonder piloot."

"Op 29 maart stortte er een vliegtuig neer op 12 km van Pale, zo bevestigt het ministerie van de Servische Republiek van Bosnië. Na de crash ontstond er een formidabele explosie, zonder twijfel van de bom die het vliegtuig aan boord had. De getuigen zeggen dat het vliegtuig terugkeerde van een raid op Joegoslavië en dat het waarschijnlijk een noodlanding wilde maken op de luchthaven van Sarajevo."

Communistische eenheid tegen de oorlog

Zoals in de jaren '30 zijn het de communisten die overal de strijd tegen het fascisme en de oorlog aanbinden. Reacties komen er in de eerste plaats in de Balkan zelf. In een gezamenlijke verklaring stellen de communistische partijen uit die regio: "De communistische partijen van de Balkan veroordelen de Navo-interventie in onze regio. We zijn ervan overtuigd dat Serviërs, Albanen en alle volkeren van de regio zelf hun problemen kunnen oplossen, vreedzaam en zonder buitenlandse inmenging. We roepen de volkeren van de Balkan op om hun gevecht tegen de oorlog, tegen de interventie van de Navo en de VS en tegen elke buitenlandse inmenging te versterken, zodat een broederoorlog tussen de Balkanvolkeren kan vermeden worden."

Deze verklaring werd ondertekend door de Communistische Partij van Albanië, de CP van Bulgarije, de Bulgaarse Socialistische Partij-Marxistisch Platform, de Bulgaarse CP "G. Dimitrov", de CP van Griekenland, de Nieuwe CP van Joegoslavië, de Joegoslavische Communisten, en de CP van Roemenië

Ook de bevolking is actief in het verzet

Ook de westerse media toonden beelden van sportlui en massa's gewone mensen die zich in een bloedinzamelingscentrum in Belgrado aanbieden, als voorbereiding op bombardementen op de stad.

"De plaatselijke bevolking van de streek rond Loznica in de Joegoslavische republiek Servië ontdekten een groot aantal radiozender-tjes die door de Navo 's nachts uitgestrooid waren (met het doel het Joegoslavische leger te kunnen lokaliseren). Vliegtuigen van de Navo-agressors drapten die

radiozender-tjes, verpakt in doosjes van verschillende kleuren, rond Loznica, maar de meeste werden teruggevonden en vernietigd na een nauwgezette opsporingsactie door de plaatselijke bevolking op basis van richtlijnen van het Controlecentrum."

Ook in Macedonië stoot de Navo op groeiend verzet. "Een brede protestbeweging tegen de stationering van Navo-troepen in Macedonië is op gang gekomen in Kumanovo. Dertigduizend inwoners van de stad en omstreken namen eraan deel. Met duizenden trokken ze naar Tabanovci, toen ze vernamen dat daar 'het sterkste leger van de wereld' onderdak had gekregen. (...) Enkele mensen geraakten gewond bij botsingen tussen de Macedoniërs en de politiediensten die steun zochten bij de 'troepen van Clinton'." (1)

In de hele wereld nemen de acties tegen de Navo in snel tempo toe. In Griekenland kondigen de twee grootste vakbonden een algemene staking van enkele dagen af, als protest tegen de Navo-bombardementen. In een hele reeks Europese steden waren er betogingen, tegen elke politieke druk of betogingsverbod in, zoals in België.

1 Persagentschap Tanjug, 30 maart.

De Joegoslavische bevolking protesteert massaal tegen de Navo-agressie. Deze inwoners van Belgrado vormen een levend schild op en rond een brug over de Donau.

DE GROENEN SLUITEN VREDE MET DE OORLOG

In praktisch alle Europese regeringen zwaaien de socialisten de plak. In Italië, Frankrijk en Duitsland nemen ook de groenen deel aan de macht. Als één man staan ze achter de oorlogsmachine van de Navo. Net als hun collega's die (nog) in de oppositie zitten. Dat de SP-PS partijen voorstanders zijn van de Navo en de wapenindustrie, dat wisten we al. Maar nu kiezen ook de groenen partij voor de oorlog.

Herwig Lerouge

"Ik ben beschaamd over mijn land dat opnieuw bommen werpt op Belgrado", zo eindigde het groene parlamentslid Ströbele zijn toespraak in het Duitse parlement op 25 maart. Hij was een van de weinige groenen die samen met de PDS, een partij waarin nog veel communisten uit de voormalige DDR actief zijn, tegen de Navo-aanval tegen Joegoslavië stemde. De overgrote meerderheid van de groenen stemde – net als Groen-Links in Nederland en de groenen in Frankrijk en

in de rug te worden aangevallen door een belangrijk deel van zijn partij." (1)

Op 16 oktober van vorig jaar, nog tijdens de onderhandelingen, had Fischer al de meerderheid van zijn partij in het parlement voor Navo-aanvallen op Joegoslavië laten stemmen. Zonder enig democratisch schuldgevoel gooide de leiding van de groene partij daarmee haar eigen congresbesluiten en verkiezingsprogramma van zes maanden tevoren overboord. Toen stemde de partij nog in Maagden-

craten die opnieuw Duitse generaals en troepen naar de Balkan sturen.

Ook bij ons kan de oorlog van de Navo rekenen op de volmondige steun van de groene en socialistische partijen. In het parlement liet de eenheidspartij CVP-VLD-SP-groenen-Vlaams Blok een eenstemmige goedkeuring horen. Alleen de Volksunie keurde af.

Lizin (PS) wil grondtroepen sturen

Voor Anne-Marie Lizin (PS) kan de oorlog niet totaal genoeg zijn: "Mijn besluit staat vast: die luchtaanvallen zijn doeltreffend als men de noodzakelijke middelen inzet. (Milosevic) is een gevaar. Het volstaat niet zijn leger te verzwakken. Hij moet persoonlijk worden getroffen. We zouden willen weten hoe het staat met het sturen van grondtroepen en welke argumenten de Amerikanen gebruikt hebben om onze regering te overtuigen." Zij vraagt ook "de hypothese te bestuderen van de onafhankelijkheid van Kosovo en het UCK als gesprekspartner te erkennen." Een regelrechte oproep tot de Albanezen in Macedonië, Montenegro en Griekenland om zich af te scheiden en samen het grote Albanië te maken. Dat betekent de hele streek in vuur en vlam zetten.

Senator Jonckheer van Ecolo klaagt aan dat de Navo-aanval "het internationaal recht niet naleeft. Het is niet correct dat resolutie 1199 van 23 september 1998 een Navo-interventie toestaat. In punt 16 ervan staat dat, als de bepalingen van de resolutie niet worden toegepast, het probleem opnieuw bij de Veiligheidsraad aanhangig zal worden gemaakt. In het huidige internationaal recht is alleen de Veiligheidsraad ertoe gemachtigd om in

burg voor de afschaffing van de Navo en tegen elk "inzetten in de strijd van Duitse legereenheden en elk optreden dat als doel heeft om vrede met militaire middelen op te leggen."

In 1986, toen het Warschaupact en de Navo nog tegenover mekaar stonden, waren de Duitse groenen voor het ordewoord "Duitsland uit de Navo". Vandaag zet de regering van sociaal-democraten en groenen, in het kader van de Navo, eenheden van de Bundeswehr in tegen Joegoslavië. 55 jaar na de nederlaag van Hitler zijn het groenen en sociaal-demo-

Anti-Navo betoging van de Communistische Partij van Portugal. "Vrede ja, Navo neen! Neen aan de aanvallen." Net als in de Eerste en Tweede Wereldoorlog staat de sociaal-democratie aan de kop om de volkeren in een nutteloze oorlog te duwen, louter voor het profijt van de kapitalisten.

België – voor de oorlog. Daarmee keurden ze ook goed dat voor het eerst sinds de aanval van Hitler tegen Joegoslavië, in 1941, Duitse vliegtuigen, troepen en bommen in de Balkan worden ingezet.

"Hiermee is het conflict tussen de pacifisten en de realisten bij de groenen beslecht", schrijft de Duitse beurskrant Frankfurter Allgemeine. "De grote meerderheid heeft vrede gesloten met de oorlog. Joschka Fischer, de groene minister van Buitenlandse Zaken en vice-premier van een van de grootste Navo-staten, moet niet bang zijn om

het kader van Hoofdstuk VII te beslissen troepen te sturen." Maar dat is voor Ecolo geen reden om zich ertegen te verzetten. Net als Eddy Boutmans (Agalev) neemt hij zonder verpinken de Navo-argumentatie over: "De Servische politiek, verpersoonlijkt door Milosevic, ligt aan de basis van een situatie die op humanitair vlak uit de hand is gelopen. Zij is verantwoordelijk voor de crisis." Daarom, zegt Olivier Deleuze (Ecolo) in de Kamer, "denkt Ecolo zonder enthousiasme, dat er geen andere oplossing mogelijk was om Milosevic te dwingen het akkoord van Rambouillet te ondertekenen en de slachting van burgers tegen te gaan. Zoniet verliest de internationale gemeenschap elke geloofwaardigheid."

De "rechten van de mens" en de "humanitaire interventieplicht" zijn in de mond van de imperialisten een macabere farce. Ze dienen alleen om staats-terrorisme en koloniale overheersing goed te praten en de soevereiniteit van onafhankelijke landen af te breken en het internationaal recht te vervangen door de willekeur van de grootmachten. Wie, zoals Agalev-man Van Dienderen, de hypocrisie van de Navo vaststelt als het Turkije helpt de Koerden uit te moorden, maar toch deze aanvallen goedkeurt, leent zich tot de rol van schaamlapje voor deze misdadige onderneming.

De socialisten werden al in 1914 de partij van de oorlog. Toen stuurden ze miljoenen arbeiders tegen mekaar in het slagveld, ten gunste van de rijken. Vandaag is het definitieve failliet geopen-

Van Vandervelde tot Derycke: arbeiders als kanonnenvoer

Als de belangen van het groot-kapitaal op het spel staan, is er solidariteit over de partijgrenzen heen. Dit was al zo toen de Eerste Wereldoorlog uitbrak. De Belgische Werkliedenpartij (BWP, de voorloper van de SP) werd door de Koning en de Generale in de regering geloodst. Want BWP-voorzitter Vandervelde vond dit "een heilige oorlog, voor het recht, de vrijheid en de beschaving". (1)

Deze heilige oorlog plaatste imperialistische mogendheden tegenover elkaar in een meedogenloze strijd voor de herverdeling van de wereld. Vandervelde identificeerde zich daar volledig mee. De barbaarse slachtparij eiste 10 miljoen doden en 20 miljoen gewonden en verminkten.

Vandaag stelt SP-minister van Buitenlandse Zaken Derycke dat de Belgische F-16's en troepen ("onze mannen") klaar zijn voor het grote werk, de Navo-oorlog tegen Joegoslavië. Telkens weer zijn het sociaal-democraten die gewone werkers als kanonnenvoer naar het front sturen. En telkens opnieuw sterven gewone mannen, vrouwen en kinderen in een imperialistische oorlog.

Van Spaak tot Solana: socialisten leiden de Navo

In september 1948 richtte Paul-Henri Spaak, toen Belgisch minister van Buitenlandse Zaken, zich in de Verenigde Naties tot de Sovjetdelegatie met de woorden: "Weet u wat de basis is van onze politiek? Schrik! Schrik voor uw regering, voor uw politiek. Uw rijk strekt zich uit van de Zwarte Zee tot de Middellandse Zee. U wilt het uitbreiden tot de Rijn en u vraagt zich af waarom wij bang zijn."

De "socialist" Spaak gaf het startschot voor de Koude Oorlog tegen het socialisme. Hij oogste veel bijval bij alle reactionairen. Bij Winston Churchill bijvoorbeeld, die de term "Ijzeren Gordijn" gebruikte om aan te duiden dat Oost-Europa onder een "communistisch juk" gebukt ging. Hij ontleende de uitdrukking bij nazi-propagandachef Goebbels, die waarschuwde: "Achter dit ijzeren gordijn zal een massamoord plaatshebben, toegejuicht door de joodse pers van New York." (2)

Spaak werd voor zijn anticommunisme beloond met de functie van secretaris-generaal van de Navo. Willy Claes volgde enthousiast in zijn voetsporen tot het Agusta-schandaal hem dwong af te treden. Als secretaris-generaal van de NAVO kan Claes prat gaan op een historische première: de Navo-bombardementen op Joegoslavië in 1995.

I Ludo Martens. De Eerste Wereldoorlog, de Oktoberrevolutie en de Belgische socialisten. In Marxistische studies nr. 30, april 1996, pag. 24-26 • 2 Pierre Piérart en Wies Jespers. Van Hiroshima tot Sarajevo. EPO, 1995, pag. 138-139.

baard van de groenen als vredespartij. Ströbele is beschaamd over zijn land. Laten we hopen dat een groot aantal groenen niet alleen beschaamd zijn over hun land, maar ook over hun partij. En daar de nodige conclusies uit trekken.

I FAZ, 26 maart 1999.

De traditionele Belgische partijen willen van de oorlog tegen Joegoslavië "geen verkiezingsdebat" maken. Meer nog, de bevolking mag zelfs niet protesteren tegen de oorlogswaanzin. Tijdens een betoging tegen de Navo, op 3 april 1999, werden 141 personen aangehouden. Tientallen mensen werden het slachtoffer van politiegeweld.

D

OSSIER WAPENS:

HET KAPITALISME VOEDT ZICH MET OORLOG EN ELLENDE

Bill Clinton kondigde aan dat hij zijn militair budget met 70% zal verhogen. Jawel, u hebt het goed gelezen: met 70%. Waarvoor moet dat dan dienen? En hoe reageert Europa? Momenteel wordt een gigantische strijd uitgevochten: wie zal de controle verwerven over de Europese wapenindustrie? Berlijn probeert Parijs en Londen te overheersen. Washington probeert de Europese eenheid te doen wankelen. Dit alles probeert Michel Collon, auteur van het boek *Poker Menteur - de grootmachten, Joegoslavië en de toekomstige oorlogen*, in volgend artikel te ontleden.

Michel Collon

Het militair budget van de Verenigde Staten had tot nu toe al het duizelingwekkende niveau van 270 miljard dollar bereikt (ongeveer 8.500 miljard frank). Ongeveer net zoveel als het budget van alle andere landen samen. Maar op 2 januari van dit jaar besliste Clinton desalniettemin om het budget voor volgend jaar te verhogen tot 296 miljard en tegen 2005 zelfs tot 380 miljard! Een verhoging met 110 miljard dollar dus. Op 26 februari sprak hij zelfs van een verhoging met 70%.

"Ze denken te sterven voor het vaderland maar in werkelijkheid sterven ze voor de industriëlen."

Anatole France, Frans schrijver, begin deze eeuw

Deze beslissing werd door de 'wel-denkende' pers amper gecoverd. Nochtans zal elke enigszins intelligente persoon zich noodgedwongen twee vragen stellen: 1. Tegen wie plannen de Amerikanen een oorlog? 2. Kan al dit geld niet voor betere doeleinden aangewend worden?

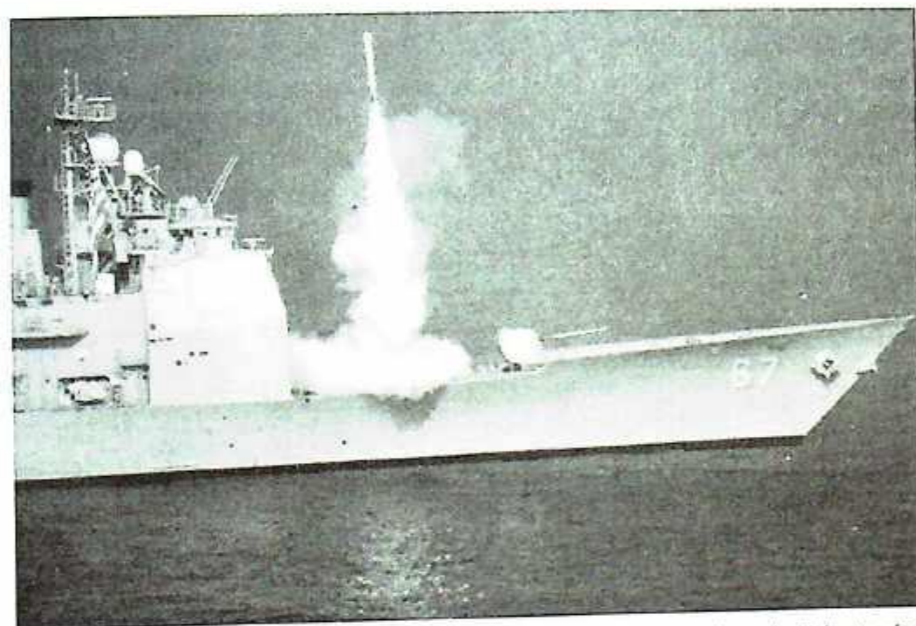
Met wat het Amerikaans leger in een enkel jaar uitgeeft, zouden in de Derde Wereld alle ziektes uitgeroeid kunnen worden, zouden alle kinderen van de wereld een basisopleiding én voeding gedurende tien jaar kunnen krijgen

Ook in Amerika zou er met dit geld betere dingen gedaan kunnen worden. In januari 1998 kwam in een college in Brooklyn een jong

meisje van zestien om nadat ze een baksteen op het hoofd kreeg die van het dak was gevallen. Enkele dagen later stortte een muur om in een hogeschool

raals en de wapenhandelaars? Geen probleem!

Nochtans zijn de VS nu al veruit het meest gemilitariseerde land ter wereld.

Elke Tomahawk-kruisraket kost 37 miljoen frank. De aanvallen tegen Joegoslavië kosten het Westen elke dag bijna vier miljard frank. Er viel echter nog geen spoor van protest te horen bij de traditionele partijen. Ze zijn unaniem bereid tot deze waanzinnige uitgaven en... tot het schrappen in de sociale budgetten.

in New York City. De autoriteiten gaven toe dat de herstellingswerken uitgesteld waren omdat tientallen andere scholen nog dringender problemen bleken te hebben.

Zes maanden eerder weigerde het Amerikaanse Congres een aanvraag voor een budget van vijf miljard dollar (gespreid over verscheidene jaren) om te verhelpen aan de rampzalige toestand van de schoolgebouwen. Vijf miljard voor de scholen blijkt niet beschikbaar. Maar 110 miljard voor de gene-

Dit jaar neemt het basisbudget van het Pentagon (het Amerikaanse leger) 269 miljard dollar in. Daarbij komt nog 30 miljard voor "dringende" militaire uitgaven en 336 miljard voor schuldaflossing van vorige oorlogen of militaire programma's. Dit alles samen slokt ongeveer - hou u vast - de helft van het federaal budget op.

Het Amerikaanse blad *Covert Action* schrijft: "We besteden dus evenveel aan het leger als aan alle andere programma's samen: beroepsopleidingen, onderwijs,

Twee regionale oorlogen tezelfdertijd...

Henry Kissinger is voormalig minister van Buitenlandse Zaken van de VS. Hij is vandaag nog steeds een van de gezaghebbende militaire strategen. In dat verband gaf hij president Clinton recentelijk een opzienbarend advies in verband met de oorlog tegen Joegoslavië. "Het principeakkoord (van Rambouillet) verhoogt de kans op een reële escalatie", schrijft Kissinger. "Een onafhankelijk Kosovo zal zonder twijfel de minderheidsgroepen in het aanpalende Macedonië en misschien zelfs Albanië openen. Zal Kosovo een Navo-interventie in Macedonië uitlokken? Zal de Navo in de Balkan een reeks protectoraten installeren?"

En passant praat Kissinger de alibi's van Clinton in de vernieling: "Het ministaatje dat men nu in Kosovo fabricceert in naam van het zelfbeschikkingsrecht, zal zonder twijfel extremistisch zijn." Een interventie zal de etnische en religieuze spanningen verscherpen, voegt hij eraan toe.

Kissingers achterliggende gedachte bij deze waarschuwing is nog interessanter. "Het Pentagon moet in staat zijn twee belangrijke regionale oorlogen tezelfdertijd te voeren. Elke bijkomende machtontplooiing in de Balkan betekent een verzwakking van onze capaciteiten tegenover Irak en Noord-Korea."

Een beangstigende verklaring: Washington bereidt zich ernstig voor om andere landen aan te vallen... Tegelijk is die verklaring in zeker opzicht ook een aanmoediging, omdat ze de achillespees van het Amerikaanse imperialisme blootlegt. Het kan wel twee volkeren aanvallen, maar geen drie tegelijk. Maar omdat Washington overal onderdrukking oplegt, lokt het overal verzet uit. En dat zorgt voor ruzie in het huishouden van de Amerikaanse burgerij.

huisvesting, milieu, ruimtevaart en NASA, wetenschappelijk onderzoek, handel, justitie en tientallen andere programma's!"

De rijkdommen van de wereld controleren... dankzij oorlog

In de loop van de jaren '80 drijft acteur-president Reagan het Amerikaanse militaire budget op tot ongekende hoogtes. Onder andere met het doel de USSR mee te sleuren in een rampzalige wapenwedloop. Een doel dat bereikt wordt, niet in het minst dankzij de toenmalige Sovjetleiders, die steeds meer burgerlijke posities innemen en helemaal niet meer op hun volk rekenen maar alleen op gesofisticeerde wapens.

Na de val van de USSR kondigt president Bush een "Nieuwe Wereldorde" van vrijheid en vrede aan. Alle partijen, de groenen inclusief, wuiven de "communistische dreiging" uit. Er wordt gesproken over "vredesdividenden"...

In een eerste periode daalt het militaire budget van de VS ietwat. De crisis verplicht de multinationals immers om de staatsuitgaven te herorganiseren. Ze dalen echter op geen enkel moment

onder het ongelofelijke reaganiaanse peil van 83%.

Vandaag swingt het weer de pan uit. Dit moet eenieder de ogen openen: we leven in een kapitalistisch systeem waarin oorlog fundamenteel deel uitmaakt

van het beleid. Waar oorlog het ultieme middel is om de hele planeet de orde van de rijken op te leggen.

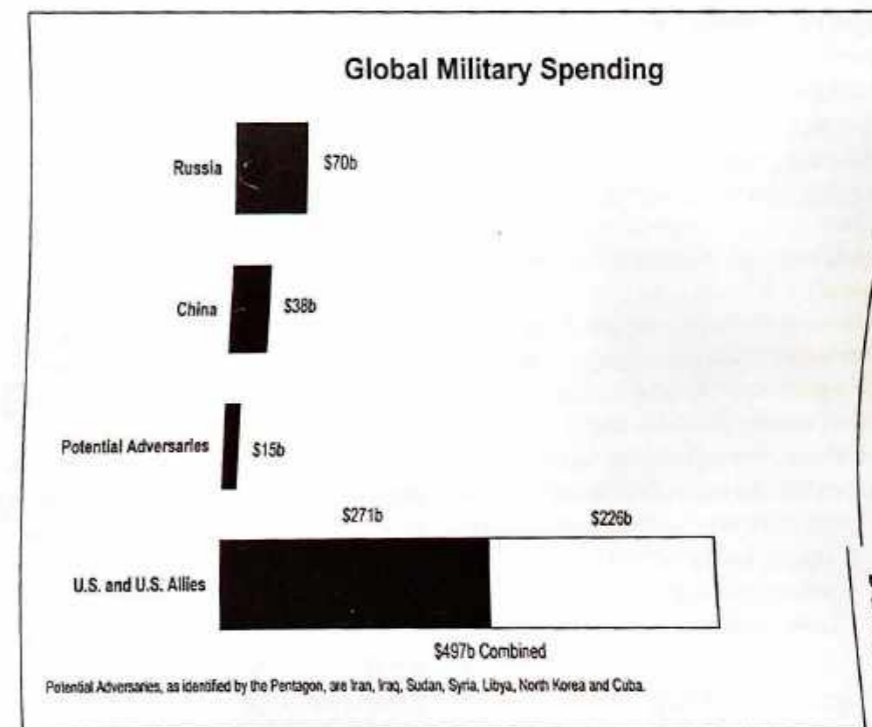
De Amerikaanse multinationals willen alle rijkdommen en strategische gebieden controleren; het Midden-Oosten, Rusland, de Kaspische Zee, de Kaukasus (enorme reserves aan olie, natuurlijk en mineraal gas), Congo en centraal Afrika, enz... Telkens de andere middelen daartoe niet volstaan, willen ze dat doen via wapens.

Tweede factor: in tijden van crisis wordt de militarisatie van de economie precies een 'oplossing' om haar weer op gang te krijgen. De bestellingen van het leger spelen een cruciale rol om de winsten van Ford, General Motors, ATT en vele andere bedrijven aan te dikken. En natuurlijk volstaat het louter produceren van wapens en raketten hen niet. Ze moeten ook gebruikt worden... omdat ze dan weer vervangen moeten worden...

Al die wapens, tegen wie?

Clinton verhoogt het militaire budget tegen de Verenigde Staten. Tegen wie?

Het Pentagon heeft zeven landen officieel aangewezen als "mogelijke vijanden" van de Nieuwe Kapitalistische

Verhouding van de militaire uitgaven van verschillende landen (miljard dollar).

Deze mannen verdedigen de vrede

wereldorde: Irak, Noord-Korea, Cuba, Libië, Soedan, Syrië en Iran. De lijst dateert van 1997. Congo en Joegoslavië kunnen er ondertussen duidelijk ook aan toegevoegd worden.

De militaire budgetten van deze "mogelijke vijanden" samen bereiken amper 15 miljard dollar. Tegenover de 270 miljard dollar van de VS. Als het zijn budget nu nog verhoogt dan lijkt Washington zich duidelijk voor te bereiden om nog andere landen aan te vallen.

Ik heb hier een recente internationale politieke verklaring van Bill Clinton onder ogen. Zeer lang en doorspekt met blabla. Maar een passage springt in de ogen: "De Russische economie staat op instorten", geeft Clinton toe. Het is inderdaad moeilijk om het failliet van de kapitalistische restauratie te blijven ont-kennen. Wat te doen dan? Voor het ogenblik verklaart de Amerikaanse president "met de Russen te willen werken op een realistische en geduldige manier", onder andere door de steun aan de zogeheten 'onafhankelijke' media op te drijven...

Maar de volgende zin van Clinton klinkt als een donderslag: "Om deze dreiging af te kunnen wenden, stelde ik het Congres een defensiebudget voor dat met 70% stijgt over vijf jaar." Rusland is dus de vijand. En ook China, zoals blijkt uit de daaropvolgende zin.

Zijn we daarmee rond? Nog niet helemaal. Het Russische militaire budget ligt onder de 70 miljard dollar. Dat van China bedraagt 38 miljard. Washington bezit dus al een enorme voorsprong. Zou er dus nog een andere vijand bestaan?

Inderdaad. De 'vriendschappelijke' legers van Europa en Japan geven gezamenlijk 226 miljard dollar uit. Het is tegenover hen dat Clinton vooral een grotere kloof wil slaan. Om te verhinderen dat een Europese supermacht het Amerikaanse rijk weldra zou uitdagen en proberen haar de wereldoverheersing af te snoepen.

Maar zijn Europa en Japan dan geen "bondgenoten", "vrienden"? Op lange termijn niet. Binnen het kapitalisme in crisis, waar de te verdelen taart steeds kleiner wordt omdat het systeem de arbeiders en de volkeren in het alge-

meen steeds armer maakt, worden de huidige bondgenoten onherroepelijk de vijanden van morgen. Dat is de reden waarom het rapport Wolfowitz vanaf 1992 al de prioriteiten van het Amerikaanse leger omschreef: "verhinderen dat Europa en Japan een autonoom militair systeem zouden ontwikkelen."

Rivaliteit die naar ondergang leidt

Overdrijven we het gevaar mogelijks? Lees dan even volgend uittreksel van een interview met de vroegere persoonlijke raadgever van Mitterrand:

- Jacques Attali: "Europa moet iets ondernemen want de kans op een mondiale economische crisis is reëel. We kunnen ons verwachten aan ernstige spanningen tussen Europa en Amerika. Er moet dus een Europese politieke autoriteit komen."

- De Euro wordt een concurrent van de dollar. Reden waarom de Amerikanen alles in het werk stelden om de gemeenschappelijke munt te doen mislukken...

- Attali: "Ik sluit zelfs niet uit dat we de Verenigde Staten zouden voorbijste-

Wij helpen hen daarbij

DaimlerChrysler Aerospace

Advertentie van wapenproducent Daimler Chrysler Aerospace. Achter de veronderstelde 'humanitaire' missies van het Westen zit in realiteit de drang naar controle over de strategische regio's en de winstzucht van de wapenhandelaars.

ken. De Europese Unie telt meer inwoners en als we erin slagen (sic) Rusland te integreren, dan beschikken we over alle olie en grondstoffen die we nodig hebben."

Een heel andere taal dan je normaliter in officiële toespraken hoort, niet? En die een marxistische analyse in feite bevestigt: 1. Het kapitalistische systeem raakt steeds meer in crisis en 2. daarom gooit het zich nog gulziger op zijn "prooiën": de rijkdommen in de Derde Wereld en vooral in die nieuwe Derde Wereld die de landen in het Oosten vormen. 3. en omdat de taart steeds kleiner wordt, worden de tegenstellingen tussen de imperialistische grootmachten steeds scherper.

Dat blijkt uit de woorden van de socialist Attali. En zijn woorden klinken nog zacht. Maar het is in ons eigen belang om de realiteit die het kapitalisme ons voorbereidt, goed voor ogen te houden: de mogelijkheid van een nieuw conflict op wereldschaal. Dat is de

grondreden waarom Clinton miljarden uitgeeft aan de wapenhandelaars.

Bronnen: Clinton remarks on US Foreign Policy, 26 februari 1999 • *Worker's World* (USA), 14 januari 1999 • *Covert Action* (USA), nr. 66 (winter 1999), p. 20 • US Arms Control & Disarmament Agency, rapport 1997 • Interview met Attali: *Knack*, 23 december 1998.

EUROPA: EEN OORLOG OM FUSIES TUSSEN DE WAPENHANDELAARS

Binnen de Europese wapenindustrie is er een... oorlog aan de gang. De vraag is: met wie samensmelten? En vooral: onder wiens leiding? Duitse, Britse en Franse multinationals gaan in de clinch met elkaar. Een ding is zeker, de Europese militaire uitgaven zullen toenemen.

Maar wie zal de gevolgen daarvan betalen?

De Verenigde Staten hebben een aanzienlijke voorsprong verworven in deze dodelijke handel. Uit de gigantische fusies die sinds 1994 plaatsvonden, kwamen drie van de vijf grootste groepen voort op wereldvlak: 1. Lockheed-Martin-Loral. 2. Northrop-Gutman-Westinghouse. 3. Raytheon-E Systems. Om een idee te geven: de samensmelting van Lockheed en Martin Marietta (toen respectievelijk nr. 1 en nr. 4 in de wereld) gaf aanleiding tot een kolossale groep met een zakencijfer van 25 miljard dollar en 170.000 werknemers.

Reactie in Europa? Vanaf 1996 klaagt Jean Picq, algemeen secretaris van Defensie in Frankrijk, "het Amerikaanse voornemen aan om de wereldmarkt te domineren door elk streven naar een Europese onafhankelijke industrie de kop in te drukken."

En Werner Heinzmann, een van de belangrijkste Duitse industriëlen

binnen de sector, spreekt dreigende taal tegenover zijn eigen 'bondgenoten': "Europa heeft geen minuut te verliezen als we kijken naar de gigantische fusies die plaatsvinden in de Verenigde Staten. Wij zullen niet aanvaarden dat de Duitse defensie- en ruimtevaartindustrie in een tweederangsrol zou terechtkomen of in de rand van eventuele Franse defensiepolen zou moeten werken."

Vanwaar die woede? Omdat Parijs en Londen op de rem staan om zo hun verworven posities te beveiligen. Tot nu toe beperkten de Europese bedrijven zich tot samenwerkingen zonder fusies. Zo hebben het Duitse Dasa en het Franse Aérospatiale hun helikopteractiviteiten gebundeld en twee gezamenlijke genootschappen opgericht. Ook British Aerospace en het Franse Lagardère werken samen aan raketten. Maar dat is alles.

De Duitse monopolies willen veel verder gaan. Zij willen fusies waarbij zijzelf het aldus ontstane geheel controleren. Ze weten dat ze zo'n militair Europa zouden domineren en op die manier beter zouden kunnen concurreren met Amerikaanse bedrijven. Eens te meer blijken de 'bondgenoten' in feite rivalen of zelfs vijanden.

Waarom je absoluut de grootste moet zijn

Het is een algemene wet in de hele kapitalistische economie: de noodzaak zo groot mogelijk te worden. Waarom? Nemen we het voorbeeld van de Europese industrie. Als die gezamenlijke bestellingen van de Europese legers kan bemachtigen, dan komen haar productiecosten heel wat lager te liggen omdat ze langer dezelfde wapens kan produceren. Haar prijzen worden daardoor heel wat competitiever op de niet-Europese markt.

Hierbij komt nog een belangrijke politieke reden. Door één enkele Europese markt te creëren, wil Berlijn de uitrustingen van alle legers van de Europese Unie samenbrengen om ze te kunnen controleren. Maar precies daar zijn de 'partners' niet hetzelfde oordeel toegeedaan.

A-J-Z

RECHTEN WISSENTIEL BINAAL • P&S 22402 • 11 192
30 GR. 30 SEINWETZER FT. • W. A. N. • NIEDE OPHESCHER
VRIJL. BEWITTE W.A. • BARCELONA FT. • N. G. J. • 10 11 1992

DER SINN DES HITLERGRUSSES:

MILLIONEN
STEHEN
HINTER MIR!

Kleiner Mann bittet um große Gaben

"De betekenis van de Hitlergroet". Fotomontage van John Heartfield. Het nazisme kon zich enkel ontwikkelen dankzij de financiële steun van Duitse industriëlen. Wanneer het kapitalisme in een ernstige crisis terecht komt, volgt telkens een militarisering van de economie en bijgevolg oorlog. Het is vandaag niet anders.

Een huwelijk met drie leidt tot oorlog

Eind 1998 werd de strijd om de fusies scherper. In december stelde de financiële pers zich vragen over de toekomst van de Britse groep GEC-Marconi (militaire elektronica, luchtradars, elektronische oorlogssystemen). Met wie zal de groep zich verbinden met het oog op het beheersen van de markt van de Navo-uitrustingen?

Er zijn drie mogelijkheden: 1. Met een Amerikaanse groep (Lockheed of North-

rop). 2. met het Franse Thomson. 3. Of het fusieproject (nog steeds in onderhandeling) tussen British Aerospace (BAE) en het Duitse Daimler (Dasa)ervoegen. De politieke consequenties van de verschillende keuzes zijn vanzelfsprekend.

En dan volgde op 19 januari 1999 een complete verrassing, een vierde oplossing, puur British: BAE koopt GEC-Marconi. De fameuze stok in het hoenderhok, stelt Le Soir: "Hiermee zijn alle herstructureringschema's binnen de militaire elektronica en luchtvaart op een slag overhoop gegooid. De oprichting van een Brits

Op bezoek bij de jongerenafdeling van de Nieuwe Joegoslavische Communistische Partij. Met dit soort solidariteitsreizen wil de Anti-Imperialistische Bond bijdragen tot de uitbouw van een internationaal netwerk tegen de oorlog.

werd, de economie ontwikkeld was, reizen naar het buitenland toegelaten en ziekteverzekering en bescherming van werknemers verzekerd waren. Maar, zegt hij me, de energie neemt toe en de nieuwe generatie zal zonder twijfel tot de vaststelling komen dat ze alles te winnen had toen Joegoslavië nog een was. En dat zelfs de tragische gebeurtenissen van de laatste jaren niet zullen kunnen verhinderen dat mensen blijven verlangen om samen te leven.

Zicht op Pristina

De daarop volgende dag neem ik de bus richting Pristina. Ik neem de gelegenheid te baat om wat foto's te nemen van dorpen in de omtrek van Pristina. Er wonen vooral Albanezen. Over het algemeen word ik ongemeen hartelijk ontvangen. Ik merk geen teken van vijandigheid bij de families die ik ontmoet. Ik kan hier bijna niet begrijpen hoe de oorlog dan toch zo'n verwoestende effecten kan hebben. De meerderheid van de bevolking wil slechts vrede en dat laat zich hier duidelijk voelen.

"Ik merk geen teken van vijandigheid bij de families die ik ontmoet. Ik kan hier bijna niet begrijpen hoe de oorlog dan toch zo'n verwoestende effecten kan hebben. De meerderheid van de bevolking wil slechts vrede en dat laat zich hier duidelijk voelen."

Michel Collon

POKER MENTEUR

Les grandes puissances,
la Yougoslavie et les prochaines guerres

Een boek om alles te begrijpen
Een jaar geleden schreef Michel Collon *Poker Menteur* (EPO), met de profetische ondertitel: "De grote mogenheden, Joegoslavië en de komende oorlogen". De talrijke lezers bevestigden: "U had alles voorspeld. Met dit boek begrijpt men heel de internationale politiek van de komende jaren!"

Te bestellen bij de AIB op het nummer 02/513 53 86 (2,798 frank). Voorlopig enkel in het Frans. *Poker Menteur* verschijnt weldra ook in het Nederlands.

EPO

642

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

www.srbia-info.com/news

HOME ENCYCLOPEDIA FACTS & FIGURES NEWS SEARCH

KOSOVO & METOHIA

NEWS

CIVIL ISSUES

POLITICS

MILITARY

KOSOVO AND METOHIA

ECONOMY

CULTURE AND RELIGION

SPORT

"New York Times": Kfor is helpless

May 31, 2000

New York, May 30th (Tanjug) - Responsible in Kfor admit that situation in Kosovo and Metohija is "delicate" and that "there is no guarantees" against violence, says "New York Times" which in the turning from Kosovska Mitrovica today concretely quotes French General de Sannes that he is not "capable to prevent further attacks".

French General leaves his office from the head of French contingent in Mitrovica, author of the text Carlotta Gall states that nothing was done. An impression is got that she unfortunately didn't intend to objectively present the situation in Kosovo and Metohija, but in spite of that some very important facts from her text came to light.

Among them is the fact were author points out to American public of very readable New York journal that "Kosovska Mitrovica is the last city in Kosovo and Metohija where significant number of Serbian citizens still lives". Journalist Gal discovers in such a way brutal truth that ethnic cleansing of Kosovo and Metohija from Serbian people was successfully carried out under the cap and supervision of Kfor and after their arrival a year ago.

In spite of about 2 000 members of Kfor's presence and several hundreds of international policemen, it is stated in the text that they "don't have control" in Kosovska Mitrovica. "Kfor and UN are not capable to establish the authority here", the statement is transferred of one unnamed member of the OSCE who added also that recognition that international mission from the start has the authority, "only in paper" and that mission is practically unable to fulfill its obligations of creating security for citizens of Kosovo and Metohija.

The same official then pointed out for the New York's newspaper to the very important fact that "former members of now dismissed KLA rule in the ethnic Albanian part (Mitrovica)", and then adds that "Serbs have control in the north part of the city".

With that kind of description, and with the inexorable truth about the real situation in Mitrovica a photograph is imposed in the same newspaper, were cordon of members of Kfor is seen, who with such measure had to provide for Serbs normal access to their church for orthodox Easter. The picture is saying enough for itself about how much danger comes from ethnic Albanian terrorists and their harangue against Serbs and non-Albanian population.

Kosovska Mitrovica looks "very ugly", describes partial American journalist who between the lines support thesis that barbed wires should be removed, carried out more energetic action of arresting those who block bridges - in one word prevent Serbs from organizing security in the north part of the city for themselves.

Carlotta Gall asks a question - why French General in Mitrovica who is now leaving didn't take energetic measures "against partitioning" of the city, which is the expression that use ethnic Albanian extremists trying to expel Serbs from their homes.

It was thought that it will be better with the arrival of American retired General Villiam Nash on the head of regional administration, it is maliciously stated further in the text with the claim that Nash came with "the assignment to prevent division of Mitrovica and domination of Serbs in the north part". Now he announces that new goal was set - return of Serbs to the Kosovo and Metohija, with journalist's amazement.

Isn't it some suddenly and well intentioned change in Kfor's policy and especially in an American admission, it is discovered in the turning through the quoted statement of one Serb woman, Bosanka Prodanovic from Mitrovica, who said that "Americans are waiting for expelling us (Serbs)".

van holst en steijnen

From: Despotovic Ruza <despot@wishmail.net>
To: Globalreflexion <office@globalreflexion.org>; Nico /Neeltje Steijnen <n.h.van.holst@freeler.nl>
Sent: vrijdag 2 juni 2000 15:12
Subject: Front page (http://www.serbia-info.com/)

www.serbia-info.com/news

Updated: June 01, 2000 - 18:01 GET

www.serbia-info.com

HOME ENCYCLOPEDIA FACTS & FIGURES NEWS SEARCH

Since the arrival of KFOR and UNMIK to Kosovo, there has been

NEWS

- CIVIL ISSUES
- POLITICS
- MILITARY
- KOSOVO AND METOHIA
- ECONOMY
- CULTURE AND RELIGION
- SPORT

NEWS ARCHIVE

Links

EXCLUSIVE

Should the aggression on the media never be repeated again

What happened to the kidnapped Serbs?

APPEAL
on behalf of 4 millions of Serbs of the Diaspora

KFOR arrested two Serbs

Instead of arresting Albanians, monstrous murderers of Milutin Trajkovic, KFOR arrested his father Marko!?

[MORE](#)

[Funeral service for the murdered Serbs](#)

Since the fabrication of 2 millions of Albanians, 300 000 Albanians were reported in Kosovo-Metohija, while more than 200 000 Albanians, who are permanently in Kosmet, are not at all residents of this southern Serbian province [MORE](#)

There is a malignant racism and apartheid going on in Kosovo-Metohija region, it is said in the report of the Temporary Executive Board of Kosovo-Metohija [MORE](#)

Milutin Trajkovic (33) from Babin Most, father of the three, got killed from automatic weapon by two Albanian extremists [MORE](#)

Parents of the kidnapped Zoran Mladenovic were first informed that his body was in the chapel of Pristina hospital under the number 1784, and after the checking they were told he was buried as unknown person UP on unknown location in Pristina cemetery [MORE](#)

Organized terror, violence and extermination of everything that is Serbian must be stopped, president of the Serbian National Assembly (SNA) for Kosovo Polje, Svetislav Grujic, demanded from representatives of the international peace forces [MORE](#)

Brutal murder of a four-year-old boy is, one more bloody warning directed to the remained Serbs, since everything is, as it has seemed so far, happening in front of world's peacekeepers KFOR and UNMIK, who apparently cannot and do not want, and lately do not even try to protect Serbs adequately [MORE](#)

Due to the intentional omissions made by UNMIK and KFOR, encouraged ethnic Albanian extremists keep on "cherishing" the idea of ethnically clean Kosovo without Serbs, Romanies, Croats, Goranies, even the honest ethnic Albanians [MORE](#)

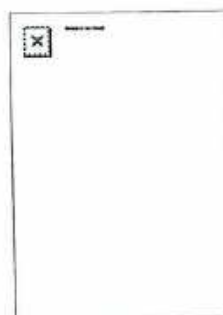
NATO Secretary General George Robertson supports one of the most infamous ethnic Albanian terrorists Agim Cheku [MORE](#)

Chief of the UN's mission in Kosovo and Metohija Bernard Kouchner takes policy which erodes the authority of the United Nations and lays the groundwork for further conflicts, stated Nikolai Ryzhkov, who heads the Duma's commission for helping FR of Yugoslavia to overcome the consequences of NATO's aggression [MORE](#)

We must think about our national interests on Balkans, and that means we mustn't forget historical and friendly relations between Italia and Serbia, stated Italian professor of the international law Augusto Sinagra [MORE](#)

The United States of America took advantage of former Yugoslavia, and its breaking up used as a trump and reason to impose Europe at the end of the cold war, American analysts evaluate [MORE](#)

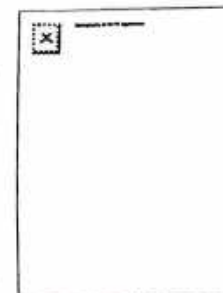
Foreign journalists from about forty countries, who participate

Serbia in the World

Sacred Heritage of Kosovo and Metohia

Bibliography on NATO aggression

in the 33th international meeting in Belgrade as guests of the Yugoslav government, visited Kragujevac and Krusevac [MORE](#)

President of FR of Yugoslavia Slobodan Milosevic marked the resumption of traffic on the shortest traffic link between north and south Europe [MORE](#)

In all the villages of Kosovo-Pomoravlje district rallies of support to the villagers of Cernica, Gnjilane district, who lost, in the attack of Albanian terrorists, three of their fellow villagers among which even a four year old child, were held [MORE](#)

Participants of the 35th International Journalists' Meeting visited today objects in Novi Sad which were torn down in the last year's NATO aggression [MORE](#)

Three Serbs, including a four-year-old boy, were killed in an attack of ethnic Albanian terrorist on a group of citizens of village of Cernica in municipality of Gnjilane [MORE](#)

Governments of foreign countries opened secretly consuls in Pristina, among them are countries with which FR of Yugoslavia broke off diplomatic relations, because of their involvement in last year NATO's aggression [MORE](#)

Serb Miodrag Tomic was severely hurt when an Albanian purposefully ran into him and his neighbor [MORE](#)

President of the executive board of Serbian National Assembly and head of the Kosovo district, Veljko Odalovic, assessed that there were chaos, lawless and criminal conditions in Kosovo-Metohija region [MORE](#)

One should not be taken in by the provocations and expel Russian contingent from Kosovo-Metohija region, general Nikolai Bezborodov stressed in his report to ITAR-TASS agency [MORE](#)

Albanian extremists throw bombs and set on fire Serbian houses [MORE](#)

More than 500 enraged Albanians attempted to break through the KFOR control point at the entrance of Dobrocin village [MORE](#)

Reactions:

- [Sex-Slave Trade Becomes A Serious Problem](#)
- [Barry Lituchy: A war of "low intensity" is led against Yugoslavia](#)
- [Terrorists remain terrorists](#)
- [Open letter to Kouchner](#)
- [Kouchner's illegal "consensus"](#)
- [Organized return of first group of Serbian exiles to Kosovo-Metohija-is a serious test for the United Nations](#)
- [What were those human rights?](#)
- [Serbs are forced to pay their freedom](#)
- [CIA finally found the "main culprit" for the bombing of Chinese Embassy in Belgrade](#)
- [Stirring up of ethnically caused hatred before the eyes of KFOR and UNMIK](#)
- ["Zone of confidence" reserved for ethnic Albanians](#)

Sites and Places

The terrorists are destroying churches and monasteries in Kosovo-Metohija

RTS - transmitted on satellite again [MORE](#)

Kosovo and Metohia:
Facts about Kosovo and Metohia [MORE](#)

Kosovo and Metohia:
Terrorism in Kosovo and Metohia [MORE](#)

Cooperation of the professional media against the western propaganda [MORE](#)

"New York Times": Kfor is helpless [MORE](#)

"Liberation": Chomsky critiques western hush up of crimes [MORE](#)

"Duma" - "Monitor": Terrorist and a drug dealer, Hashim Thaqi promoted a "democrat" [MORE](#)

"The New York Times": NATO is hiding maps which show where in Kosmet it threw cluster bombs [MORE](#)

Le Figaro: Kosovska Mitrovica - last test for NATO promises [MORE](#)

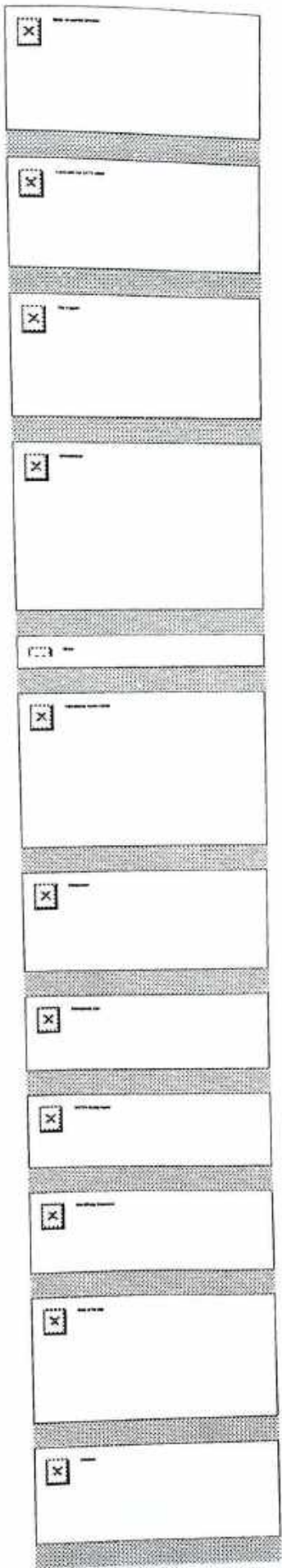
"Guanmin zibao": Disaster of the American blocking policy [MORE](#)

"Mozgo vilag": Contempt of Hungarian philosopher Miklos Tamas Gaspar [MORE](#)

"TANJUG": Covered up document regarding terrorists' crimes [MORE](#)

"Unzere zeit": Uncomfortable historic relationships [MORE](#)

Interview of Wilhelm Langtaler to Serbian Broadcasting Co.:

aggression, support to FRY"
MORE

"Washington Post": Kissinger
on American "moralizing" in
Kosmet MORE

"Start": Clark received 150.000
German marks reward from
Albanian terrorists MORE

The New York Times: KFOR
and UNMIK must leave
Kosovo and Metohija MORE

Belgian press: Prostitution
under the wing of
"humanitarians" MORE

"Vojska": Worthy of their
glorious ancestors MORE

van holst en steijnen

From: Despotovic Ruza <despot@wishmail.net>
To: Nico /Neeltje Steijnen <n.h.van.holst@freeler.nl>
Cc: Annamiek Vermeulen <Speerpunt@wxs.nl>
Sent: dinsdag 30 mei 2000 15:16
Subject: Chomsky critiques western hush up of crimes (<http://www.serbia-info.com/news/2>)

www.serbia-info.com/news

www.serbia-info.com

SERBIAINFO
 THROUGH KOSOVO & METOHIA

NEWS

CIVIL ISSUES

POLITICS

MILITARY

► KOSOVO AND METOHIA

ECONOMY

CULTURE AND RELIGION

SPORT

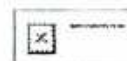
PRINT THIS PAGE

[HOME](#) [ENCYCLOPEDIA](#) [FACTS & FIGURES](#) [NEWS](#) [SEARCH](#)

KOSOVO & METOHIA**"Liberation": Chomsky critiques western hush up of crimes**

May 26, 2000

Paris, May 25th - Famous American linguist and ruthless critic of the American foreign policy, Noam Chomsky, stood up energetically, according to the article in today's Paris journal "Liberation", against suppressing of crimes in the world committed with compliance of the western governments and against altering of history by dictation of power centers in the West.

Against supressing the lies

Chomsky stated these attitudes in an answer to an attack on his latest book, which was published recently in Switzerland, "New Military Humanism, Kosovo Lessons". The attack, written by French writer, Yves Laplace, was published on April 14th in the article in "Liberation".

In today's edition of the Paris journal, Laplace's answer was also published, thus the polemic was completed. Chomsky dedicated the largest part of his reply to ruthless critic of Laplace's claim in the April text, that Chomsky, in the above mentioned book, "relativizes" Kmers Rouge members' crimes during the government of Poll Pot in Cambodia, and that he also "relativizes" alleged Serb crimes in Kosmet.

In his brilliant reply, Chomsky one more time points out heavy responsibility of Washington in the first place, but of the other western governments as well, because of giving military and diplomatic support to the government in Jakarta, which is responsible for the crimes in East Timor.

"Crimes in East Timor are probably among the worst of crimes since the time of holocaust, considering the number of citizens", Chomsky writes today in "Liberation", adding that "Jakarta crimes could have been stopped by ending the participation of our (western) governments in their conducting".

As far as Kosmet is concerned, Chomsky still claims that violence before NATO bombing, which is attributed to Serbs, even according to NATO records, is incomparable to "wide operation of ethnic cleansing which Turkey, a member of NATO, conducted in the 20s" against Kurds and with the help of "weapons delivered, among others, by Clinton's United States".

Chomsky, in that context, stands up against suppressing and minimizing of crimes in which western governments participate, and against altering of history by the dictation of the powerful ones like the USA and NATO. He, answering to Laplace's critics, ironically notices that "it might be better to wrap the crimes committed with compliance of our (western) governments, in a veil of silence".

Compared to Chomsky's, Laplace's answer was pale and unconvincing except in one thing - with that text also, he clearly declared himself as Serb hater.

The New York Times: KFOR and UNMIK must leave Kosovo and Metohija

May 09, 2000

Pristina, May 9 - President Sokolj Cuse of the Democratic Reformist Party of Ethnic Albanians (DRPA) of Serbia's Kosovo and Metohija province said today in Pristina that the international security force KFOR and Civil mission UNMIK have to leave Kosovo and Metohija because of their poor performance and participation in the local ethnic cleansing of Serbs and other non-Albanians.

The New York Times

In a statement to the New York Times, Cuse said that KFOR and UNMIK have brought problems, anarchy, violence and great number of victims to Kosovo and Metohija and that their further stay in the Serb province would mean more violence and more victims.

He stated that a large part of Kosovo Albanians were displeased with the mission and actions of the "peacekeepers" in the field. In addition to Serbs, Montenegrins and other non-Albanians, honorable and honest ethnic Albanians are also suffering now, those who see their lives as coexistence with all other ethnic communities in Serbia and Yugoslavia, Cuse said in the interview.

Kosovo Albanians were never oppressed by Serbs, as leaders of ethnic Albanian terrorist gangs claim, Cuse said and reminded that Kosovo Albanians have improved their culture, literacy, way of living and realized even greater participation in governmental bodies than other nationalities did, all within the Republic of Serbia and the FR of Yugoslavia.

"Because of nonimplementation of the provisions stemming from the Resolution 1244 and continuation of terrorist actions, as well as the ethnic cleansing in Kosovo in presence of KFOR, the U.N. peacekeeping mission must leave the southern Serb province of Kosovo and Metohija", Cuse stressed, saying that the FR of Yugoslavia and the Republic of Serbia should assume further responsibility and destiny of Kosovo and Metohija by returning the security forces and the Yugoslav Army to the southern Serb province.

Cuse underscored that "West can in no way justify the rampage of ethnic Albanian gangs and their leaders in Kosovo and Metohija, just as NATO has no more trump cards which it could use to justify the last year's aggression on Yugoslavia".

In his interview to the New York Times, Cuse has accused representatives of the international community of participation in creation of new draft centers of the best organized mafia in Kosovo and Metohija, which has the leading role in smuggling of weapons, drugs, white slavery, cars?

The Kosovo problem can be solved only by dialogue between the representatives of the Serbian and Yugoslav authorities, pro-democratic political parties of Kosovo Albanians and other representatives of ethnic communities that live on this territory, Cuse said.

"The only perspective is multiethnic Kosovo and Metohija, which unfortunately does not exist at the moment due to the so-called U.N. peacekeeping mission", Cuse concluded in his statement to the New York Times.

van holst en steijnen

From: Despotovic Ruza <despot@wishmail.net>
To: Nico /Neeltje Steijnen <n.h.van.holst@freeler.nl>; Globalreflexion <office@globalreflexion.org>
Sent: donderdag 1 juni 2000 14:52
Subject: Cooperation of the professional media against the western propaganda (http://w

www.serbia-info.com/news

NEWS

CIVIL ISSUES

POLITICS

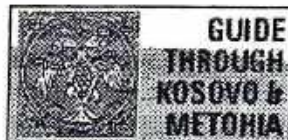
MILITARY

► KOSOVO AND METOHIA

ECONOMY

CULTURE AND RELIGION

SPORT

[HOME](#) [ENCYCLOPEDIA](#) [FACTS & FIGURES](#) [NEWS](#) [SEARCH](#)

KOSOVO & METOHIA**Cooperation of the professional media against the western propaganda**

June 01, 2000

Belgrade, May 31st (Tanjug) - Journalists from around 40 countries from all parts of the world, participants of the 35th International Journalists' Assembly, interceded today for cooperation of the world media who respected journalists' ethics and professional dignity and who were not part of the propaganda machinery of the western powers.

Demand for respecting the professional ethics

In the round table "Truth against the aggression on FRY" in "Sava" center, they proposed that a world network be created through which those media would be able to spread true information, all this in order to put down the shameful and powerful NATO propaganda.

German journalist, Jirgen Elzeser, assessed that suchlike assemblies be organized more often in order to create greater cooperation between independent world media and to expose the lies of NATO propaganda.

Elzeser pointed out that many media manipulations and lies of this propaganda have been revealed, but unfortunately late, as it happened with the so-called massacre in Racak.

"Berliner zeitung" published the report of a group of pathologists on the event in this village in Kosmet, but late, and it was all confirmed by Italian "Manifesto", he said.

Stressing that annex B of the so-called agreement in Rambouillet would not be accepted by any country, he reminded that the details of that document were revealed when the war against Yugoslavia has already started.

Israel journalist, Pasit Rowena, speaking about the analytical role of the media in the Kosmet events, stressed that journalists' profession was divided into mercenaries and victims, which started by a TV film on the Bay war.

TV spectacle was also made out of the "Marcale" case, and journalists have become "captives of the information only one center produces", she concluded.

According to the opinion of Israel journalist, NATO aggression of FRY brought into question the role of the United Nations and, as she assessed, by this war started a new war era.

Rowena suggested that Yugoslav journalists, together with their colleagues from Iraq and Israel, on the international scene pose the question of depleted uranium use for practicing genocide on people.

Mexican Luis Gutierres expressed satisfaction for speaking with colleagues who are real professionals and not the instruments of the western propaganda machinery.

Pointing out that Mexican public was exposed to manipulations spread by leading world agencies and networks serving to western powers, Gutieres sad that truth and important information about the Balkans and about situation and events in Yugoslavia they received thanks to the Press Agency Tanjug.

Czech journalist, Ian Hrobar, noticed that truth and justice are hard to reach the world and he thanked Yugoslav colleagues for making it possible for journalists from all parts of the world to be informed on the goings-on during the NATO aggression.

Speaking about the media in Czechoslovakia, which are mainly in the hands of the strangers, above all German capital, he concluded that this fact explained their supporting NATO and American propaganda.

Hrobar said that Czech public opinion, in spite of such attitude of the media, was against the NATO aggression since, as he said, national conscience started to work as well as the historic memory.

Agamemnon Stavru from Cyprus assessed that mankind is confronted with great dangers for peace, stability and cooperation between peoples.

He stressed that in barbaric aggression of NATO, principles of the UN Resolution were broken as well as all international laws.

Condemning the air strikes of NATO on Yugoslavia, he said that they were precisely directed towards civil targets, and the assertion that they were directed towards the military ones was public deceit, as well as the assertion that military intervention had humanitarian character.

The US and NATO caused psychic trauma to the entire Yugoslav nation, and during the last two days I saw the optimism of Serbian people, who were trying to maintain the sovereignty and territorial integrity, he concluded.

Chinese journalist, Tang Jin Hui, reminded that western media before the bombing had prepared the terrain for NATO war against Yugoslavia by stories about Albanian refugees and humanitarian catastrophe, which became means in the hands of NATO military machinery.

NATO aggression also destroyed journalism, he said, and concluded that western journalists who were consciously or subconsciously NATO means should read once again the first lesson of journalism - the truthful reporting.

Asad Azuni from Jordan assessed that the aggression on FRY was based on great lies concerning media, the lies with which America tried to conceal its real aims - realizing its interests and turn Yugoslavia from producer into consumer and into their own market place.

Barbaric aggression on FRY was overcome by Serbian mentality, dignity and reconstruction spirit, which we had the opportunity to see while visiting objects built in a short period of time, he concluded.

Iraq journalist, Mohamed Nasser, pointing out that Baghdad severely condemned NATO aggression, just like Belgrade condemned the bombing of Iraq, said that he saw on the spot the crime done by NATO aviation.

He judged every kind of violence and said that he convinced himself that NATO had not chosen the targets in Yugoslavia, reminding that in Iraq, due to American attacks and sanctions, mortality of women and children was doubled.

Journalist from the United Arabic Emirates, Nihal Sing, expressed his enthusiasm by the reconstruction of a country destroyed in aggression and pointed to danger from Albanians, who in spite of the UN Security Council 1244 have aspirations for the independence of Kosovo-Metohija region.

Stressing the importance of truthful reporting, he assessed that the Journalists' Association of Serbia should be actively on the Internet, especially concerning Kosmet and the events from that Province.

Greek Nikos Miletis and Italian Massimo Navo expressed the need for closer cooperation between western and Serbian sources, especially when it comes to reporting from Kosmet, and they appealed for objective reporting.

On Kosmet events, Miso Vujovic from the Temporary Executive Board in Kosovo-Metohija informed the participants, and he invited the journalists to come to the southern province and spread truth on the events taking place there.

According to his opinion, that was a debt to the profession, to Serbian and other non-Albanian colleagues, who were deprived of the possibility to work and live there in spite of the presence of 50 000 soldiers of the peace mission.

Cuban journalist, Elson Concepcion Peres pointed out that NATO aggression on FRY was the act of "genocide on a nation in the Balkans".

On behalf of all his colleagues, he expressed gratitude for the privilege of seeing the real truth by his Yugoslav colleagues.

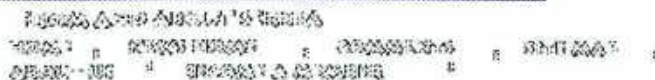
He judged that the campaign of disinformation was produced in Washington and concluded "Pentagon and NATO killed the information".

Participants of the four-days-long gathering, which is to end tomorrow with a meeting with Federal Prime Minister, Momir Bulatovic, supported the accepting of declaration in which a wish was expressed that aggression on media, like the one from 1999, would never and nowhere be repeated again.

van holst en steijnen

From: Despotovic Ruza <despot@wishmail.net>
To: Globalreflexion <office@globalreflexion.org>; Nico /Neeltje Steijnen
 <n.h.van.holst@freeler.nl>
Sent: donderdag 1 juni 2000 14:48
Subject: 12 (http://news.suc.org/bydate/Jun_01/12.html)

Search suc.org: Choose S.U.C. Page

Clinton: The First American President to Commit Genocide in Europe

Original Sources, May 30

Serbs are being systematically exterminated in Kosovo

By: Mary Mostert, Analyst, Original Sources, www.originalsources.com

As usual, it was not even reported in the American media, but in the Serbian Press the picture showing dead bodies, including the body of a four year old Serbian child, being placed in body bags was titled: "Serbs are being systematically exterminated in Kosovo".

Is it just Serb melodrama, or is there, perhaps, a concern that the American media is just systematically ignoring during this election year? Would it be just too painful for Al Gore's candidacy to point out that exterminating Serbs is the major Foreign Policy legacy of the Clinton-Gore era?

As it turns out neither NATO nor the United Nations appears to be able to keep their Albanian allies from killing United Nations employees - if they happen to be Serbs. While I did not see the report anywhere else, the United Nations website reported United Nations Secretary Kofi Annan's message to the family members of a Serb UN staff member, Petar Topoljski, as "a dark day for Kosovo."

There have been no arrests, and even if there were, of course, there is no real judicial system in Kosovo, one year after the so-called KFOR victory over Slobodan Milosevic. If there were arrests, according to a report of a United Nations investigation headed by Ambassador Anwarul Karim Chowdhury of Bangladesh on the United Nations own website security in Kosovo is still a "major and continuing challenge." Even when arrested, killers are quickly freed by the KLA controlled "civil government" and judicial system of Kosovo. Ambassador Chowdhury said that some violent incidents during the mission made the group "comprehend better the reality of the situation."

One year into the United Nations and KFOR control over Kosovo the Ambassador noted that while the "international community had invested heavily in Kosovo and could not afford to fail" there was an urgent need to address "ongoing staff shortages for both civil administration and police" which "constrained UN operations." Introducing the mission's report, Ambassador Anwarul Karim Chowdhury of Bangladesh, said the Council "could not have envisaged" the enormity of the UN's tasks in Kosovo when it adopted resolution 1244 (1999), which sets out the tasks for the UN Interim Administration Mission in Kosovo (UNMIK).

The fact of the matter is that KFOR and UNMIK actually HAVE allowed the "systematic extermination" of Serbs in Kosovo. The number of Serbs in the area of Gnjilane has shrunk from 12,000 to 800 since the end of the war in June of 1999 according to the Security Council delegation's report. Gnjilane is under the auspices

of the U.S. military, sent by Clinton without Congressional approval, and was immediately occupied by the US Marines after the bombing was halted. The movement of those few Serbs who remain is possible only with an escort of international peacekeepers or police, according to UNMIK.

What that indicates is that the situation is far worse now than when the bombing stopped. Last June I received an e-mail from a Marine stationed with the KFOR troops in the area of Gnjilane. The first e-mail reported that the Albanians were burning down the homes of the Serbs, who had fled when it became obvious to them that there would be no security for them.

His second e-mail reported:

Dear Mary,

Took a security patrol out a couple of days ago. Didn't run across any bad guys. The little village we went through was interesting. Through an interpreter, I found out that it had been occupied by regular VJ (Yugoslavian) troops until a couple of weeks ago. The old man I spoke with said that the Serb troops didn't steal or destroy anything in the village and left everything as they had found it. Asked him about mines and he said that they removed all of them and took them with them when they left. Obviously very disciplined regular army troops.

The people in the village were ethnic Albanian but didn't seem to harbor a lot of resentment toward the Serbs, I suppose having the regular VJ in their village kept the MUP and paramilitary away. The old man ended up guiding us through the fields and trails in the area. (Good patrol tip, walk only where the locals walk.) He also went into his house and gave us some smoked sausage, tomatoes, bread, and peppers.

Very poor people, so this really meant a lot. We've had nothing but MREs for three weeks so the feast we had when we returned to our lines was the highlight of the day. Anyhow, this was just one small village and in no way can it be construed to represent what is going on or happened in the rest of the country. Just some simple farmers who would be glad just to be left alone to work the soil and live their lives.

Mostly old folks, women, and children. And the little ones just about broke my heart. They have a healthy fear of men with guns. Ain't a Marine here doesn't have a soft spot for the kids. This mess over here isn't their fault. It's a side of this hell hole that isn't glamorous enough to make the evening news.

So, what, do you suppose, caused these simple Albanian farmers who had no bad experiences with the Serb army, to drive out 99.4% of their Serb neighbors, AFTER the Americans arrived to protect them? And, why has the Clinton Administration not risen up in arms over this "genocide" of Serbs?

It was only one year ago that every Clinton spokesman was talking about stopping the "genocide" of Albanians. Undersecretary of State James Rubin said on CNN March 29, 1999, that the Serbs were "committing genocide" by driving Albanians out of their homes and telling them to leave the province, when there was a total of 77,000 Albanian refugees after 6 days of bombing. The Albanian population is said to have been 1,800,000 and the Serb population of Kosovo 200,000. However, at the borders on March 30, 1999, CNN reported a 'trickle' of refugees - guessing that the Albanians were "too terrified to leave their homes."

If 4% of the Ethnic Albanians leaving Kosovo during the first week of being bombed is "genocide" that needed to be stopped by 79 days of bombing and the expenditure of, to date, \$21 billion of American Tax funds, what is the appropriate response of 99.4% of the Serbs being either killed or driven out of Gnjilane while under American military occupation? Not surprisingly, the Serbs believe genocide is the goal of the Clinton administration.

That leaves us Americans with two choices: Either Clinton was lying about the Serbs committing genocide when 4% of the Albanians had fled the province in late March 1999 or he and the U.S. media are covering up a massive genocide against the Serbs who have either been killed or have fled Gnjilane while it's been under American military "protection."

After that statement by James Rubin was made, when United Nations reported that 77,000 Albanians, 4% of the Ethnic Albanian population were refugees from Kosovo, that "genocide" was used to justify the continued bombing of Yugoslavia for an additional two and a half months.

Today, only 6% of the ethnic Serbs in American occupied Gnjilane remain, and the situation is not even MENTIONED on CNN.

So, using James Rubin's definition of "genocide" when a mere 4% of the ethnic Albanian population had fled Kosovo, the Serbs certainly are on solid semantic ground in accusing Bill Clinton of genocide against the Serbs when 96.4% of the ethnic Serb population has been driven out of the American protected section of Gnjilane.

Clinton has a unique legacy he can point to. He can rightfully claim to be the first American president, at least since Andrew Jackson did nothing while the Cherokees were driven en-masse out of Georgia, to preside over a genocide of a minority group.

To comment: mmostert@originalsources.com

[home](#) | [suc home](#) | [suc info](#) | [site map](#) | [membership](#) | [contact](#)

© 1996-2000 Serbian Unity Congress.

De verkiezingen in Joegoslavië en de rol van het Westen

Amsterdam, 24 september 2000

Vandaag gaat het Joegoslavische volk naar de stembus. Deze verkiezingen vinden plaats in een sfeer van grove intimidatie en ongekende inmenging van de zijde van de NAVO-landen en de Europese Unie.

Miljoenen zijn besteed aan het omkopen van organisaties en personen om de huidige president Milosevic weg te krijgen. Het land wordt in een wurgende economische blokkade gehouden en de militaire druk wordt opgevoerd. NAVO-landen als Frankrijk, Italië en de Verenigde Staten hebben gebieden in Bulgarije 'gehuurd' voor het houden van militaire oefeningen. De NAVO heeft voor maandag, de dag na de verkiezingen, oefeningen aangekondigd en NAVO-vliegdekschepen zijn naar de Adriatische Zee gestuurd.

De Amerikaanse luchtmachtgeneraal en commandant in Europa, generaal Gregory Martin, heeft verklaard dat de NAVO verschillende varianten voor een militaire actie in Montenegro heeft ontwikkeld, waaronder de inzet van grondtroepen. William L. Nash, de belangrijkste VN-administrateur in Kosovska Mitrovica, verklaarde op 21 september in Praag dat de buurlanden van Servië en Montenegro wordt geadviseerd zich voor te bereiden op vluchtelingen. Dit alles gaat gepaard met een campagne in de media alsof de oppositie de overwinning al binnen heeft en president Milosevic alleen nog maar kan winnen door middel van fraude. Men baseert zich daarbij op peilingen van door het Westen gefinancierde 'onafhankelijke' onderzoeksorganisaties.

De inmenging van de westerse landen in de interne politieke ont-

wikkelingen in Joegoslavië komt niet onverwacht. Sinds het eind van de jaren tachtig hebben zij, Duitsland en de Verenigde Staten voorop, zich ingezet voor de ontmanteling van Joegoslavië.

Daar komt nu bij dat de Kosovo-oorlog van vorig jaar op een militair fiasco is uitgelopen en het besef doordringt dat hun bestuur over Kosovo op een regelrechte ramp is uitgelopen. Joegoslavië moet daarom nu van binnenuit worden opengebroken. Een pro-westers bewind moet de NAVO en de EU behoeden voor een zichtbaar debacle in Kosovo en het laatste obstakel naar controle over de Balkan, een onafhankelijk Joegoslavië, wegnemen. Een overwinning van de oppositie zou dat mogelijk moeten maken.

Die oppositiecoalitie noemt zichzelf "democratisch en onafhankelijk". Uit verschillende bronnen blijkt echter dat zij wordt gefinancierd en gecontroleerd door topmensen in Washington, dezelfde mensen die al tien jaar bezig zijn om de Joegoslavische federatie uiteen te laten vallen.

Op 29 juli 1999 hield de Amerikaanse Senaat hoorzittingen over 'de democratisering van Servië'. De Amerikaanse speciaal gezant op de Balkan, Richard Gelbard, zijn assistent James Perdue jr en senator Joseph Biden maakten duidelijk hoe de Amerikaanse regering aankijkt tegen de zogenaamde 'democratische en onafhankelijke' oppositie.

De dag voor de hoorzittingen stemde de Amerikaanse Senaat voor een gift aan de oppositie van 100 miljoen dollar. Gelbard zei: "In de twee jaar voor de Kosovo crisis hebben we 16,5 miljoen dollar uitgegeven aan programma's ter ondersteuning van de Servische democratisering."

Hij voegde eraan toe dat meer dan 20 miljoen dollar was gegeven aan Milo Djukanovic in Montenegro.

James Perdue legt uit: "We werken door middel van non-gouvernementele organisaties. We hebben een ring van communicatiefaciliteiten om Servië heen gelegd voor internationale uitzendingen en stellen die faciliteiten ook ter beschikking aan de onafhankelijke stemmen in Servië."

Gelbard verklaarde ook dat de Servische televisie buitengesloten is van de Eutelsat faciliteiten en "we hebben ons ervan verzekerd dat we ze blijvend kunnen uitsluiten".

Gelbard getuigde dat de financiering en controle van de 'onafhankelijke, democratische' oppositie wordt uitgevoerd door een non-gouvernementele organisatie met de naam 'National Endowment for Democracy'. Deze NGO wordt in feite geheel gefinancierd door het Amerikaanse Congres. Allen Weinstein, die de wetgeving voor het oprichten van de National Endowment for Democracy hielp opstellen, zei in 1991: "Veel van wat we tegenwoordig doen werd 25 jaar geleden in het geheim gedaan door de CIA."

'Onafhankelijk', 'non-gouvernementeel' en 'democratisch' zijn standaard codewoorden die normaal gebruikt worden door de CIA om organisaties te omschrijven die ze over de hele wereld opgezet hebben om regeringen omver te werpen en maatschappijen, die ze willen herkoloniseren, te ontwrichten.

Een van de zogenaamde onafhankelijke groepen die door National Endowment for Democracy wordt gesteund, is G-17, voorgesteld als een groep 'democratische' economen. In het

verkiezingsprogramma van de oppositie dat door hen is geschreven, kan men duidelijk lezen hoe het Westen geholpen heeft bij het formuleren van 'positieve alternatieven'. Enkele onderdelen uit het programma:

Het stelt voor om de Duitse mark als legaal betaalmiddel in heel Joegoslavië in te voeren, in navolging van de NAVO-troepen in Bosnië, Kosovo en Montenegro. Dit zou direct de Joegoslavische bevolking armer maken door het land economisch afhankelijk te maken van Duitsland.

Het roept op alle prijsafspraken na een jaar te beëindigen. Geen gesubsidieerd voedsel meer, geen sociale zekerheid meer. Werkende mensen, inclusief een miljoen vluchtelingen die al onder moeilijke omstandigheden leven, moeten voedsel kopen voor westerse prijzen zonder westerse lonen.

Het roept op om direct de kapitalistische maatschappij te introduceren zonder eerst de Joegoslaven de financiële middelen te verschaffen die nodig zijn om aan zo'n maatschappij deel te nemen. Het resultaat daarvan zou de overgang in buitenlandse handen van de gehele Joegoslavische economie zijn. Het programma roept op tot bezuinigingen in de overheidsuitgaven, radicale belastingmaatregelen, drastische beperking van de macht van de centrale regering.

Uitvoering van dit programma zal Joegoslavië ruïneren en onder buitenlandse controle brengen. Vreemd genoeg maakt het programma van de zogenaamde democratische oppositie nergens melding van de NAVO-agressie tegen Joegoslavië.

De oppositie zal het Amerikaanse dictaat accepteren dat Joegoslavië niet langer bestaat en dat Servië op de knieën moet in Washington om opnieuw erkend te worden. Dit zou de onmiddellijke

overgave van alle bezittingen en van de historische rechten van de Joegoslavische staat betekenen. Deze bezittingen omvatten miljarden dollars aan ambassadegebouwen, de Joegoslavische marine, de luchtmacht, banktegoeden die over de hele wereld bevroren zijn, buitenlandse tegoeden, bezit dat door het Joegoslavische volk bijeengebracht is sinds het eind van de Eerste Wereldoorlog.

Het Westen heeft al haar kaarten gezet op Kostunica. Hij wordt zelfs geliefkoosd als Servisch nationalist, terwijl het Servisch nationalisme eerder juist verantwoordelijk werd gesteld voor de oorlogen in Joegoslavië. Maar de westerse machten zijn flexibel waar het gaat om het kiezen van hun stromannen. In Kroatië hielpen zij oud-fascisten in het zadel, in Bosnië werden reactionaire moslim fundamentalisten naar voren geschoven, in Kosovo werkt men samen met de meest gewelddadige drugsmafia die 80 procent van de Europese heroïenemarkt controleert en in Montenegro zijn de 'democraten' schatrijk geworden door sigarettensmokkel en handel in gestolen auto's. Als het voor Servië noodzakelijk is om met een nationalist in zee te gaan om het land onder controle te krijgen, waarom dan niet?

Of Kostunica integer is waar het gaat om zijn politieke doelstellingen, is door ons van hieruit niet te beoordelen. Wel kunnen we constateren dat hij een erg zwakke organisatie heeft en daarom heel erg op de partijen steunt die onder Amerikaanse controle staan. Zij hebben het verkiezingsprogramma geschreven en zorgen voor zijn campagne. Als hij wint, zullen zij voor de invulling van zijn regering zorgen. De kandidatuur van Kostunica is in feite niets meer dan een poging om de gemakkelijk herkenbare gezichten van de in diskrediet gebrachte agenten van de Verenigde Staten in Joegoslavië te verborgen.

We geloven overigens niet dat de

westerse machten echt denken dat Kostunica genoeg stemmen zal krijgen om tot president verkozen te worden. We denken veel eerder dat Kostunica in positie wordt gebracht om ten onder te gaan zodat zij kunnen roepen dat er geen democratie in Servië is en daarin de rechtvaardiging claimen om opnieuw met militair geweld in te grijpen. De dreigende taal en de militaire activiteiten spreken boekdelen.

Terwijl de Amerikanen op de hun bekende botte wijze openlijk hun politieke opdrachten uitdelen, waarmee ze de oppositie in grote verlegenheid hebben gebracht, probeert de EU zich wat subtieler, maar niet minder destructieve wijze te mengen in de Joegoslavische aangelegenheden.

Voorals ons land speelt daarin een ware judasrol. Nederland en Engeland hebben binnen de EU opgetreden voor de handhaving van het economisch embargo tegen Joegoslavië, terwijl de andere Europese landen juist voor opheffing waren. Net als bij het embargo tegen Irak is Den Haag volkomen trouw aan de door Washington gedicteerde politiek. Men heeft het Joegoslavische volk nu het 'generieuze' aanbod gedaan de sancties op te heffen, wanneer er op de oppositie wordt gestemd.

Het koloniale denken en het gebrek aan respect voor andere volkeren maken nog steeds een wezenlijk bestanddeel uit van het denken van de elite in dit land. Politici staan te juichen als civiele doelen worden gebombardeerd en durven zonder blikken of blozen te verklaren dat embargo's zoals tegen Irak en Joegoslavië bedoeld zijn om de democratie te herstellen. Terwijl van steeds meer kanten, in de VN en daarbuiten, de juridische en morele gronden voor de embargo's ter discussie wordt gesteld en gewezen wordt op de onvoorstelbare schade en het verlies aan levens, geven de

Serviërs in Kosovo Metohija in nood

01/12/06

BELGRADO - Serviërs die wonen in dorpen die omringd zijn door etnische Albanezen in Kosovo Metohija verkeren in de slechtste situatie sinds de VN-troepen midden 1999 de regio binnentrokken. Dat maakte een functionaris van het Rode Kruis op 14 september jl. bekend. De levensomstandigheden van de Serven zijn het slechtst sinds de internationale troepenmacht Kfor en de VN-missie UNMIK in de Servische provincie gelegerd zijn, aldus de voorzitter van het Rode Kruis in Kosovo Metohija, Bora Moracic.

De veiligheid in Kosovo Metohija kwam onder verantwoordelijkheid

van Kfor en UNMIK toen de Joegoslavische veiligheidstroepen zich op 10 juni 1999 terugtrokken uit de provincie. Volgens Moracic hebben teams van het Rode Kruis en Servische mobiele medische eenheden recent een rondreis gemaakt langs een aantal dorpen en vastgesteld dat de veiligheidssituatie duidelijk verslechterd is. "De Serven konden niet meer naar hun velden en bossen en nu kunnen ze zelfs geen voet meer buiten hun eigen huizen zetten, omdat etnische Albanezen vrijelijk naar de dorpen komen en ouderen en kinderen midden op de dag aanvallen", zei Moracic. Hij voegde eraan toe dat

internationale hulp aan het afnemen is nu hulporganisaties zich hebben teruggetrokken omdat de humanitaire situatie verbeterd zou zijn. Daarmee worden nieuwe beperkingen opgelegd aan de hulpleveranties. De vraag naar voedsel, vooral meel, is groot en de naderende winter geeft extra reden voor zorg nu de Serven hun huizen niet kunnen verwarmen, omdat ze hun dorpen niet kunnen verlaten om hout te halen.

"Er is ook geen nieuws over het lot van meer dan duizend Serven en andere niet-Albanezen die worden vermist of zijn ontvoerd", zei Moracic.

Albanese maffia de baas in Kosovo

01/12/00

De etnisch Albanese, georganiseerde misdaad in Kosovo en Metohija valt nu zelfs functionarissen van UNMIK aan. In de voorste gelederen van de criminele activiteiten vinden we leden van het zogenaamd niet langer bestaande Kosovo Bevrijdingsleger (UCK), die controle hebben over de meest lucratieve zaken in de door de Verenigde Naties bestuurde Servische provincie. De beste deals zijn overheidsbedrijven die door etnische Albanezen zijn overgenomen met

hulp van UNMIK en de internationale troepenmacht Kfor, en landontwikkelingsprojecten. Iedereen die in de weg staat wordt afgemaakt, zoals recent de UNMIK functionaris en etnische Albanese Rexhep Luci. Luci werd vermoord door de etnisch Albanese maffia die de ontwikkeling van land en hotels controleert zonder de juiste vergunningen. De meeste vooraanstaande, etnisch Albanese criminelen krijgen steun van de Verenigde Staten en de CIA, volgens het

Engelse weekblad The Observer. Daarin wordt de zaak van de voormalig UCK-commandant Ramush Haradinaj aangehaald. In Kosovo en Metohija werd een onderzoek ingesteld naar de criminele activiteiten van Haradinaj, maar de CIA vloog hem spoorloos naar de Verenigde Staten en Washington instrueerde UNMIK daarna om het dossier over Haradinaj af te sluiten. Drugshandelaren zijn de voornaamste schakel tussen de CIA en het UCK, volgens The Observer.

20 jaar cel voor NAVO-leiders

01/12/00

In september stonden de aanklagers van de NAVO-agressie tegen Joegoslavië terecht in Belgrado. Na een intensief onderzoek door de districtsrechtbanken van Pec, Pristina, Kraljevo, Valjevo, Sabac en Nis en door de militaire rechtbanken in Servië heeft de openbare aanklager in Belgrado een aanklacht ingediend tegen de Amerikaanse president Clinton, de Amerikaanse ministers Madeleine Albright en Cohen, de Britse premier Blair, de Britse ministers Cook en Robertson, de Franse president Chirac, de Franse ministers Vedrine en Richard, de Duitse premier Schröder en de Duitse ministers

Fischer en Scharping, tegen NAVO secretaris-generaal Solana en tegen NAVO commandant Clark. Het onderzoek werd verricht op 28 locaties door heel Servië en er werd een grote hoeveelheid bewijsmateriaal verzameld. De NAVO-leiders werden o.a. beschuldigd van aanzetten tot oorlog, oorlogsmisdaden tegen de burgerbevolking, poging tot moord op de Joegoslavische president Milosevic en het schenden van de Joegoslavische territoriale integriteit. De beschuldigten kregen allen een advocaat toegewezen die hun zaak voor de rechtbank moest verdedigen. De NAVO-leiders werden berecht door een hof

dat bestond uit rechters uit vijf steden in Joegoslavië: Belgrado, Nis, Cacak, Pristina en Novi Sad. Qua status van de beschuldigten en ernst van de begane misdaden kan de rechtzaak vergeleken worden met de Neurenberg-processen. Veel non-gouvernementele organisaties - waarvan sommige uit NAVO-landen - veroordeelden de NAVO-agressie al eerder. De veertien NAVO-leiders werden door de president van de rechtbank bij verstek veroordeeld tot twintig jaar gevangenisstraf. De rechtbank heeft inmiddels een arrestatiebevel uitgevaardigd voor alle veertien veroordeelden.

SERVISCH GEZIN OP DE VLUCHT UIT PRISTINA *OMT 2000*

'Als je me neerschiet, kijk

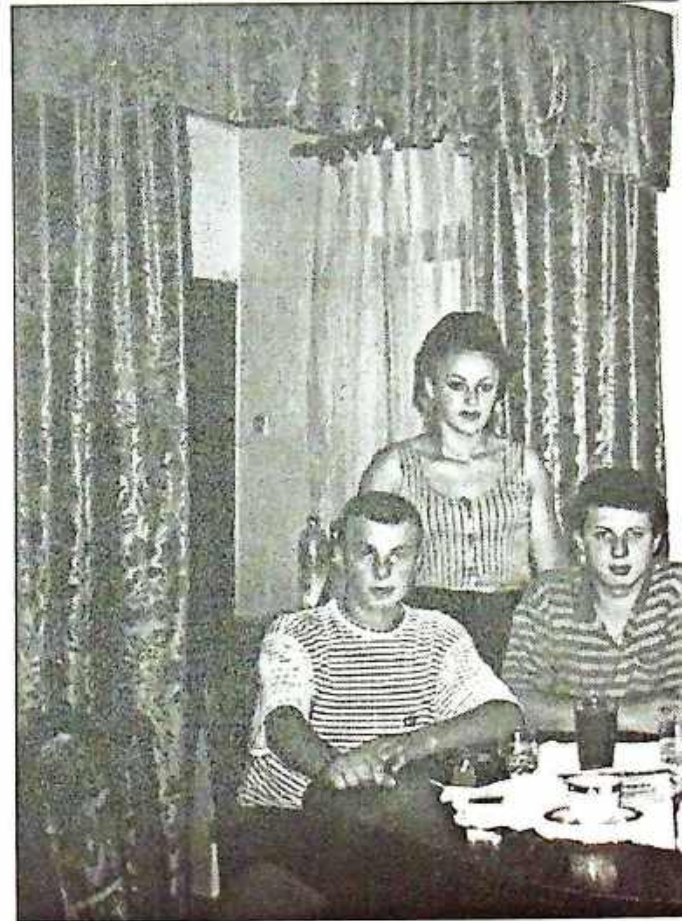
Dragan Bogdanovic is buschauffeur in Vranjevac, een voorstad van Pristina. Hij werkt samen met zijn Albanese collega's bij busmaatschappij Kosovo Trans. Er werken net zoveel Serviërs als Albanen bij de busmaatschappij. Niets aan de hand. Totdat de internationale gemeenschap zijn oog laat vallen op Kosovo en de buitenlandse inmenging van o.a. de Verenigde Staten, Duitsland en Albanië begint. Het Servische gezin Bogdanovic, bestaande uit vader Dragan, moeder Verica, dochter Bojana en vier zoons Bojan, Marko, Milos en Miodrag, werden de dupe van deze politiek en moesten alles in Kosovo achterlaten om hun vege lijf te redden.

Eigenlijk was er niets aan de hand in Kosovo. Albanen, Serviërs en andere bevolkingsgroepen wonen zonder problemen harmonieus naast elkaar. Het gezin Bogdanovic woonde eerst in een voorstad van Pristina, in een rustige wijk waar Serviërs en Albanen broederlijk naast elkaar wonen. In 1998 verhuizen ze naar het centrum van Pristina, omdat ze daar een huis met badkamer hebben gevonden. De nieuwe wijk is anders, ze kunnen moeilijk contact krijgen met hun Albanese buren. In de wijk wonen twintig Servische gezinnen temidden van drieduizend Albanese gezinnen. In de loop van 1999 wordt de sfeer steeds grimmiger. Ze leven in angst, omdat nooit duidelijk is wat er gaat gebeuren. De Serviërs durven hun kinderen niet meer alleen over te straat te laten lopen, ze brengen hen overal onder begeleiding naartoe.

Dragan krijgt als chauffeur van Kosovo Trans de opdracht tweemaal per dag Albanen naar de grens te brengen. In tegenstelling tot sommige collega's behandelt hij de Albanen netjes, vraagt geen extra geld voor de reis en op een dag redt hij zelfs een van hun kinderen het leven.

Onhoudbare situatie

In maart 1999 vallen de eerste bommen en worden de eerste Serviërs door hun Albanese buren vermoord. Tijdens de bombardementen woont de familie Bogdanovic een maand bij familie in, omdat er in hun eigen buurt honderd granaten per dag vallen. Als het rustiger wordt, keren ze terug naar hun eigen huis. Het huis van de familie Bogdanovic is echter ingenomen door het UCK. Na hun vlucht heeft de familie geprobeerd om het huis aan Albanen te verkopen, omdat niet-Albanen niet meer in die wijk kunnen wonen. Dat is niet gelukt; de Albanen durven niet in een wijk

vlnr Marko, Bojana, Bojan, moeder Verica met Miodrag, Milos en vader Dragan

te wonen waar het UCK de baas is.

De Serviërs wonen eerst nog allemaal bij elkaar met de intentie om in Pristina te blijven, maar op een gegeven moment moeten ze echt weg. Ze kunnen niet langer blijven, de situatie is echt niet meer veilig. Het Albanese leger rukt op en doodt en vernielt alles wat hen voor de voeten komt.

Bus cadeau

Toen het Joegoslavische leger zich terugtrok en de situatie voor de Serviërs kritiek werd, heeft Dragan met zijn bus zoveel mogelijk mensen in veiligheid gebracht. Op een dag zei de directeur van de busmaatschappij tegen hem: "Je hebt heel veel mensen geholpen, maar het wordt nu te gevaarlijk voor je. Ik geef je deze bus mee. Breng je eigen familie in veiligheid en probeer nog zoveel mogelijk andere mensen te redden. Als alles voorbij is komen we wel weer bij elkaar en

Nederlandse politici geen krimp. Regering en parlement doen wat Amerika zegt en de media dragen het uit. Andere opinies zijn niet gewenst. De democratie heeft nu eenmaal haar grenzen.

Het is een beproefde methode om tegenstanders van de NAVO-politiek steevast tot Milosevic-aanhangers te bestempelen en vervolgens te bestrijden. Op krampachtige wijze wordt het hele vraagstuk van Joegoslavië gereduceerd tot de persoon Milosevic en wordt het Servische volk gedemoniseerd. Elke nuance wordt onderdrukt en in plaats van te zoeken naar wegen om door overleg tot stabiele verhoudingen op de Balkan te komen, wordt teruggegrepen op een politiek van confrontatie en agressie.

Het cynische van de zaak is dat men niet geïnteresseerd is in een democratisch Joegoslavië. De plannen die klaarliggen, behelzen een opdeling in vijf gebieden die bestuurd worden als protectoraten, zoals in Bosnië en Kosovo. Dat heeft niets met democratie, maar alles met kolonialisme te maken. Terwijl Joegoslavië met de westerse mores te maken krijgt om het de principes van particulier eigendom bij te brengen, is datzelfde Westen volop bezig met het roven van Joegoslavisch bezit in Kosovo, waaronder de beroemde Trepca mijnen die een waarde van vijf miljard dollar vertegenwoordigen.

De schandalige aanval van de NAVO op Joegoslavië vorig jaar, de weigering van de bevolking om hieraan toe te geven en hun inzet om het land opnieuw op te bouwen hebben de wereld bewogen en geïnspireerd tot een nieuwe geest van verzet. Wie had verwacht dat een klein land zo'n vastbeslotenheid en kracht zou tonen en met zo veel waardigheid zou optreden als dit volk, gebombardeerd door het Westen, verdreven uit hun huizen, gedemoniseerd in de media, maar niet gebroken. Maar het is geen

verrassing voor ieder die de geschiedenis van de Balkan kent. De Serviërs hebben vaak het onmogelijke gedaan, ook in hun verzet tegen de nazi's tijdens de Tweede Wereldoorlog.

De ondertekenaars van deze verklaring maakt het veel uit wat er met Joegoslavië gebeurt. De Servische bevolking heeft ons getoond wat moed en waardigheid zijn. Zij hebben ons en miljoenen anderen getoond dat we weerstand kunnen bieden aan de oorlogzucht van het NAVO-bondgenootschap. Zij hebben vriend en vijand verbaasd met het opmerkelijk snelle herstel van de schade na de bombardementen.

Joegoslavië is geen dictatuur, noch een bananenrepubliek. De verkiezingscampagne is daarvan het bewijs. Uit de berichten van de ruim 200 waarnemers uit meer dan vijftig landen, blijkt een rust, openheid en vertrouwen die in schril contrast staan met het beeld dat wij hier in de media voorgeschoteld krijgen. De agressie komt van buiten, van de Amerikanen die denken dat net zoals in Amerika verkiezingen gekocht kunnen worden. Vanuit Nederland dat als een vazal van de Verenigde Staten handelt en de Nederlandse belangen ondergeschikt heeft gemaakt. Vanuit Duitsland, dat hoopt om definitief een greep op de Balkan te krijgen. Inzet is de controle over de toekomstige strategische olie- en gaspijpleidingen. Het is niet toevallig dat juist afgelopen week in Albanië contracten zijn gesloten voor een oliepijpleiding van Bulgarije, via Macedonië naar Albanië.

Dat is de inzet van de verkiezingen en de herfst die ons staat te wachten. Voor veel mensen lijkt Joegoslavië ver weg en iets wat ons maar zijdelings raakt. Dat is een grote vergissing. De kwestie Joegoslavië raakt de vrede en veiligheid in heel Europa. Het heeft een beslissende uitwerking op de Europees-Russische betrekkingen en raakt tot in het hart de Atlantische betrekkingen. Het feit dat zowel Rusland als de NAVO hun nucleaire doctrine hebben bijgesteld, waardoor de kans op het gebruik van nucleaire wapen is toegenomen, maakt dat de ontwikkelingen in Joegoslavië ons allen raken.

Wij beseffen dat wie tegen de stroom ingaat op een vijandschap en tegenstand moet rekenen. De mediacampagnes hebben, geheel in de traditie van de Koude Oorlog, diepe sporen en grote twijfel achtergelaten. Toch ontwikkelt zich onmiskenbaar een kentering. In vrijwel alle politieke geledingen beginnen mensen zich af te vragen naar wat voor situatie we ons bewegen. Het beseft groeit dat de mensen die opkomen voor vrede en veiligheid, voor samenwerking en dialoog zich moeten verenigen in een anti-oorlogcoalitie. Dat heeft niets te maken met voor of tegen Milosevic te zijn, maar alles met het besef dat de wezenlijke vraagstukken van vrede, sociale rechtvaardigheid en ontwikkeling niet uitsluitend in de handen van de politici kunnen worden gelegd. Daarvoor is inzet en organisatie vanuit de basis van de samenleving nodig. In die geest willen bovenstaande organisaties werken aan een werkelijke vredescoalitie.

Persverklaring van:
Antifascistische oud-verzetstrijders Nederland
Bond van Antifascisten
Juristen voor de Vrede
Stichting LINX Internationaal
Stichting Nederland Joegoslavië
Vereniging Vrede & Socialisme

Na aankomst in Belgrado heeft het gezin zes maanden in het huis van Nena, de zuster van Dragan, gewoond. Het gezin krijgt niet veel hulp van de overheid, omdat ze officieel geen vluchtelingen zijn maar ontheemden, vluchtelingen binnen de eigen landsgrenzen. Elke maand krijgen ze van de overheid per persoon 3 kilo spaghetti, 3 kilo rijst, 2 kilo bonen, 1 kilo suiker en olie. Daarnaast krijgen ze elk kwartaal shampoo, zeep en wasmiddelen.

Terug?

Ze willen eigenlijk graag terug naar Kosovo, maar alleen als de veiligheid van de kinderen gegarandeerd is. Ze zien zelf wel in dat dat er voorlopig niet inzit. Ze denken dat Kosovo ooit teruggegeven zal moeten worden, maar verwachten niet dat de mensen dan nog naast elkaar zullen kunnen wonen. De Serviërs willen wel terug, maar kunnen niet want er is te veel verdriet om nog harmonieus naast elkaar te kunnen wonen. Nu de Trepca-mijnen in beslaggenomen zijn, hebben de Serviërs daar ook geen inkomen meer en zullen ook zij weg moeten trekken. Waar de Serviërs weggaan komen de Albanese. Kfor doet niets om de Serviërs te helpen. De mensen die nog in Pristina wonen zijn voornamelijk ouderen die achter zijn gebleven om de bezittingen te beschermen. Ze wonen eigenlijk in een concentratiekamp: ze kunnen niet koffiedrinken bij de burens of boodschappen doen bij Albanese winkels.

Alle kinderen zijn weg uit Kosovo, er wonen alleen nog ouderen die zo lang mogelijk proberen de huizen en bezittingen van Serviërs te beschermen. Als die weg gaan is alles verloren. Veel Servische vluchtelingen hebben daarom alles verkocht en proberen nu in Servië iets nieuws op te bouwen, hoe moeilijk dat ook is.

Nieuw begin

De familie Bogdanovic is inmiddels verhuisd naar een klein driekamerwoning in Pancevo, even buiten Belgrado. Het huis kost 150 Duitse mark per maand, een enorm bedrag in verhouding tot de lonen. Ze willen zelfstandig zijn en een nieuw leven opbouwen, nu in Servië. Dragan werkt af en toe als losse kracht, want het is moeilijk een vaste baan te vinden. Bojana en Marko hebben een baan en de kleintjes gaan binnenkort weer naar school. Verica en haar oudste zoon Bojan hebben nog een lange weg te gaan om emotioneel te herstellen van de verschrikkingen die ze tijdens hun vlucht naar Belgrado hebben meegemaakt.

Dragan heeft nog af en toe contact met zijn vroegere Albanese burens. Ze praten dan Albanese, anders wordt de verbinding verbroken.

je me maar in mijn ogen'

de familie Bogdanovic

kun je me de bus teruggeven."

Dragan laadt zijn bus vol met vrouwen, kinderen en bejaarden. In particuliere auto's gaan oudere kinderen en mannen mee. Eerst rijden ze van Pristina naar een klooster in de buurt van Granadica. Daar wachten ze op andere bussen en auto's met vluchtelingen. In konvooi gaat het daarna naar de grens met Servië.

Onderweg worden ze steeds gecontroleerd door UCK-groepen en bij elke controle worden wat spullen gestolen. Uiteindelijk hebben ze helemaal niets meer over.

UCK-blokkade

Toen ze bij de controlepost bij Kosovski Kamica aankwamen, moesten ze stoppen. Kfor-troepen stonden op vijftig meter afstand, maar bemoeiden zich niet met wat zich toen afspeelde. Het UCK haalt iedereen uit de bus en uit de auto's. De mannen worden tegen

de muur gezet. De vrouwen en kinderen worden naar de moskee om de hoek gebracht. Daar moeten ze op de grond zitten en hun mond houden. De jonge meisjes worden door de soldaten lastiggevallen.

De commandant van het UCK zegt: "De mannen schieten we neer. De jonge vrouwen gebruiken we als hoeren voor onze soldaten en om onze Albanese kinderen te baren. De oude vrouwen kunnen voor ons koken. De kinderen zullen worden opgevoed tot echte Albanezen."

Een UCK-lid zegt Bojan dat hij zich met zijn gezicht naar de muur moet draaien, omdat hij hem gaat neerschieten. Bojan weigert en zegt: "Als je zo'n kerel bent, kijk je me maar aan als je me neerschiet. Ik draai me niet om."

Op dat moment rukt zijn moeder zich los uit de groep vrouwen en kinderen, duwt de UCK-soldaten aan de kant en werpt zich op het geweer om haar zoon te redden.

Plotseling herkent een van de UCK-leden Dragan. Hij vertelt zijn kameraden dat Dragan zich altijd netjes heeft gedragen tegenover de Albanezen die hij met zijn bus naar de grens moest brengen, en dat hij een van de Albanese kinderen van de dood heeft gered. "Laat deze groep met rust", zegt hij. De vrouwen en kinderen worden uit de moskee gehaald en iedereen mag weer instappen. De reis gaat verder.

Servische blokkade

In totaal zijn ze zestien uur onderweg van Pristina naar Smedereva. Bij de grens met Servië worden ze tegengehouden door een politieblokkade. Ze mogen niet doorreizen naar Belgrado, maar moeten terugkeren naar Kosovo om de eigendommen en het grondgebied van de Serviërs te beschermen.

Dragan antwoordt: "Ga maar eens mee en kijk waar je ons naartoe terug wilt sturen. Wij kunnen niet met blote handen vechten tegen het zwaarbewapende UCK. We hebben ons leven moeten redden door te vluchten. Als je ons terug wilt sturen, neem je deze kinderen maar mee en schiet ze zelf dood. Dat heb ik liever dan dat ze in handen van het UCK vallen en door hen gedood worden."

De vrouwen in de bus zijn toen uitgestapt en hebben samen een van de politieauto's uit de blokkade getild en aan de kant gezet. Na vijf uur oponthoud mag iedereen weer in de bus en mogen ze doorrijden naar Belgrado.